

ERIC KNIGHT

**SAM SMALL
CSODÁLATOS ÉLETE**

**FORDITOTTA
SZERB ANTAL**

REGÉNY

RÉVAI

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2017
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5572-16-6 (online)
MEK-17555

TARTALOM

Előszó

Minden yankee hazudik

A vasgyúró

Sam Small jobbik fele

A repülő yorkshirei ember

Sam Small kuvasza

Nincs többé hétfő

Aki kagylót reggelizik

Mary Ann és a herceg

Sam, a rendőr és a csúf kuvasz

Előszó

Ezt a históriát, amely Sam Smallnak és pajtásainak életéről és koráról szól, nagybórára akkor írtam, amikor a világ kellemesebb hely volt, mint most. Többször olyankor írtam, amikor honvágy gyötört, vagy rosszkedvű és reményevesztett voltam és fel akartam egy kicsit vidulni.

Ha az embernek kevés támasza van az életben, olyankor visszatér saját fajtájához és vidékéhez. És így, bármily különös is, ezeket a történeteket majdnem valamennyit szülőházamtól, Yorkshirétől jó öt-hatezer mérföld távolságban írtam. Azt hiszem, azért, mert hazavágytam.

Szeretem azt hinni, hogy a történetek eredetiek, de őszintén megvallva, inkább a fajtám és földem alkotta őket. Mert ilyen történeteket odahaza Yorkshirében ki tudja már mióta mesélnek.

A yorkshirei emberek, amint ezekből a mesékből is kitűnik, igen csodálatos emberek. (Épp-ilyen csodálatosak persze a texasiak, az újskóciaiak stb. - de én yorkshirei vagyok.) A yorkshirei emberek csak úgy dagadnak a szép, erős erényektől. Az élet gyakran keményen bánik velük, így hát megbecsülik erényeiket: a bátorságot, a türelmet, az igazmondást, a kitartást, és átadják azokat gyermekeiknek, például, tanítással - és mesével.

Amikor kicsi voltam, sok történetet hallottam Sam Smallról. Mesebeli alak lett, mintegy kivonata mindannak, ami Yorkshire. Népmese lett belőle.

Majd megfigyelhetik, hogy Sam jelleme igen hajlékony. Néha egészen közönséges halandó, határai az emberi képességek határai, azután néha meg olyan, mint egy istenség, mint egy megvalósult álom. Ez ne zavarjon senkit. Hiszen mi az elbeszélő irodalom, ha nem fennhangon való álmodás? Hősei az ember tudatalatti vágyai, amelyek révén az angyalokhoz akar hasonló lenni. És gyerekkoromban Sam mindent meg tudott tenni, amit csak akart.

Egy nap rettenetesen fáj a fogam, először életemben. (Ilyenkor nem mentünk fogorvoshoz. Nem is hiszem, hogy lett volna sok mérföldnyi körzetben.) Nagynénim azt mondta: bedörzsöljük laudanummal - és ha türelmes vagy, a fájdalom elmúlik.

Mialatt éppen türelmes voltam, nagynénim elmondta, hogyan nevelte Sam ijedt kutyakölykét, hogy igazi, harcias yorkshirei fajta kuvasz váljék belőle. Addig gyötörte, amíg egy este a kutya kétségbeesésében beleharapott Sam orrába, sőt el sem eresztette. A nagy zenebonára bejött Sam barátja, Sam pedig ordított, hogy szedje le róla a kutyát.

- Ugyan már, Sam - mondta barátja. - Tűrd csak, így lesz belőle becsületes kuvasz.

Kérem, próbálja meg és mondja el önmagának ezt a történetet, amikor a legközelebb fáj a foga. Ez az igazi, a jellegzetes yorkshirei magatartás: kibírni azt, amit a sors hoz, azzal a rendületlen hittel, hogy ha az ember türelmesen elviseli, egyszer majd jobb napra is virrad.

Már most úgy képelem, a kitörölhetetlen gyermekkori benyomások ihlettek ezekre a történetekre. Akárhol jártam, akár Kalifornia pálmái és kékgumifái alatt, akár a Hudson-öbölre néztem le, amint viharfelhők közeledtek nagy robajjal, akár egy nagyváros kicsiny szobája zárt be, akár Pennsylvania vörös dombjai között túrtam a földet - csak kikerekedtek bennem ezek a történetek és mindet Sam nyakába akasztottam.

Érdekes, hogy egyet sem írtam Angliában.

Némelyikük talán fantázia szülötte, némelyik meg nem. De mind olyan elmesélni való történet és ezért nincs is bennük sok csattanó vagy erkölcsi tanulság, értelem vagy összefüggés. A legtöbbet csakugyan el is meséltem, mielőtt leírtam. Olykor háromszor-négyszer is elmeséltem, mielőtt leírtam volna és a mese közben egyre változott, alakult.

Ez jót tesz a mesének, mert így az ember kipróbálja a kutyán. Az ember megjegyzi, melyik az a rész, amelyik nem megy sehogy sem, amelyik nagyon vontatott és melyik az, amit szívesen hallgatnak, és azután eszerint alakítjuk át. Az ember helyel-közzel új és mókás részeket ad hozzá. A párbeszéd is lassanként emberszabású lesz.

Nagyon okos, ha az ember így készíti történeteit; lassankint mind tökéletesebbek lesznek. A nagy baj az, hogy egyszer mégis le kell írni. Ez nehéz mesterség, mert akkor a mese meghal. Többé már nem növekedhet és virágozhat ezentúl. Megvan, kész, ott marad a helyén, vége van.

De hát egyszer le kell írni és végezni kell velük. Ez a szomorú. A legszebb történeteket talán sosem írták le az írók és velük vesztek el.

Bizonyos tekintetben a mese akkor hal meg, amikor nyomtatásban napvilágot lát. Sokkal tovább élnek, ha az ember elmondja őket, élőszóval, és úgy, ahogy Yorkshireben öröktől fogva mesélték.

Atlantic City, N. J.

Eric Knight

Minden yankee hazudik

*Más ember az orosz,
Más ember a porosz,
Más ember a yankee,
Olyan nincs több senki.*

Mr. Smithnek tetszett a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*-hoz címzett kocsmá. Tetszett neki Polkingthorpe Brig is. Ez a falu távol feküdt a kitaposott utaktól; olyan igazi falusi falu volt, amilyenre az amerikaiak mindig vágyódnak.

A kocsmá alacsony és tágas, nagy lelógó tetővel. Az ajtó fölött ott lebeg a cégér: sötét madár viharvert keretben.

Minden igazolta azt az elhatározását, hogy északra érkezett kerékpárjával: a betámasztott ablakok, a ropogó tűz, az emberek yorkshirei kiejtése, amint ott csoszogtak a homokkal beszórt kőpadlón és célbadobósdit játszottak. Mr. Smith lassanként már majdnem megértette, mit beszélnek. Mialatt remek uzsonna-vacsoráját fogyasztotta, azt találgatta, hogy ki az a négy ember, aki játszik. Az egyik Saw Cooper, ő farmer; egy kicsi öregembert Samnek hívnak; a fiatal, vidámképű embernek, aki balkézrel játszik, Gollicker-Pearson a neve; a negyediket, aki tagbaszakadt ember, egyszerűen Iannak szólítják.

Mr. Smith figyelte játékukat, hallgatta a parafacéltáblába találó gerelyek végnélküli koppadását. A zömök, búzasárga hajú pincérlány feléje jött, köténye mereven zizegett.

- Akar még valamit?

- Nem. Nagyon jó volt minden. - Mr. Smith mosolygott. Szerette volna, ha a lány többet beszél. - Izé... mondja, mivel szórakoznak itt esténként?

- Szórakoznak? - ismételte a lány. - Hát itt üldögélnek, szombat este meg sokan átmennek Wuxleyba a moziba. - Várt egy kicsit. - Most Buck D'Arcy játszik, az Éneklő Cowboyban - tette hozzá rábeszélően.

Mr. Smith már tudta, milyenek az angol mozik kisvárosokban. Azonkívül ő maga délkaliforniai volt és közletről ismerte a moziszakmát, mint minden délkaliforniai. Semmi kedve sem volt négy mérföldet menni, hogy egy tavalyi másodosztályú Wild West filmet lásson.

- Nem megyek, inkább megiszom még egy sört és itt üldögélek - mondta.

- Akkor már üljön a tűzhöz. Majd odaviszem a sört. Én meg itt leszedhetek.

Mr. Smith leült a lócára a hatalmasan megrakott tűz mellé és kezében melengette söröskancsóját. A játék véget ért, Saw Cooper vesztett és mindenkinek fizetett egy pohár sört. Az emberek kancsóikkal odajöttek a tűzhöz. Mr. Smith udvariasan odébbhúzódott. Az emberek elcsendesedtek az idegen közelében. Mr. Smith elhatározta, hogy eloszlatja kényelmetlen érzésüket.

- Ahhoz képest, hogy október van, elég hűvös ez az este, igaz? - mondta.

Az emberek elgondolkoztak ezen a megjegyzésen, mintha mindkét végéről akarnák megvizsgálni. Végre Saw Cooper így szól:

- Ahum.

A többiek bólintottak. Elhallgattak és mind az öten a tűzbe bámultak. Ekkor a fiatal Gollicker hirtelen elmosolyodott.

- Magának nem kéne fázni, mert maga yankee.
- Csakhogy én nem vagyok yankee - mondta Mr. Smith.

Hitetlenül néztek rá.

- Yankee maga, - mondta Mr. Smith - Új-Angliából való.

Erre Mr. Smithről egymásra néztek. A Ian nevű nagydarab ember mély lélekzetet vett.

- Yankee az, aki az Egyesült Államokból való - mondta.
- Na igen, igen. Új-Anglia az Egyesült Államok egy része. Csakhogy én onnan ezer meg ezer mérföldnyire lakom. Egyébként akár hiszik, akár nem, maguk sokkal közelebb laknak a yankeekhez, mint én. Mert tudják, az Egyesült Államok nagy ország ám. Ott, ahol a yankeek élnek, csakugyan nagyon hideg van télen. De ahol én élek, Dél-Kaliforniában, ott sosem havazik. Amióta élek, még egyszer sem havazott.
- Nem havazott? - kérdezte Gollicker elakadó lélekzettel.

Mr. Smith mosolygott. Minden délkaliforniai boldog, ha az éghajlatról beszélhet.

- Nem havazik. Télen van egy kis esős időszak, de február után kiderül és azután kilenc hónapig nem esik egy árva csepp sem.
- Nem esik kilenc hónapig? Soha nem esik? - kérdezte Saw Cooper.
- Egyetlen csepp sem. Süt a nap, az ég derűs, semmi eső kilenc hónapig. Soha!
- Hát aztán mi terem ott, mondja? - kérdezte Saw, ravaszul.
- Hát mindenféle. Zöltség, főzelék, narancs... mindenféle.

Megint elhallgattak. A nagy Ian lélekzetet vett.

- Narancs - mondta és megint nagy lélekzetet vett. - Az Spanyolországban nő.

Oly nyomatékosan nézett Mr. Smithre, hogy az bólintott:

- Na igen, - mondta - Spanyolországban is, úgy tudom.
- Narancs, - ismételte Ian - az Spanyolországban nő.

Ezzel a kérdést, úgylátszik, elintézték. Mind hallgatva a tűzbe néztek. Saw Cooper szippantott egyet.

- Hát még mi nő ott?
- Hát nekem van ott egy ranchom, mi alfalfát termelünk.
- Hát az meg micsoda?
- Alfalfa? Mi azt használjuk széna helyett. Tulajdonképpen sivatagi növény, de megterem Kaliforniában is. Nyolcszor kaszálják le évenként.
- Nyolcszor kaszálnak szénát?
- Évenként nyolcszor.

Sam, a kis ember, most szólalt meg először.

- Mondja az úr, ha kilenc hónapig nem esik, hogy kaszálhatnak nyolcszor?
- Az nagyon egyszerű. Öntözzük a földet.

Rövid, de tartalmas előadást tartott az öntözésről.

- Ahum - mondta Saw Cooper. - De honnan jön a víz?
- A San Fernando-völgyben vesszük a Víz társaságtól, akárcsak maguk odahaza.
- És azok honnan veszik?
- Rezer voárokból.
- De ha nem esik, honnan jön a víz a rezer voárokb a?
- Ó, hát felszivattyúzzuk északraól, ötszáz mérföld távolságból. Ott rengeteget esik.
- Azután a vízvezetékcsöböl lo csolják a földet, mi? Magának hány hold földje van?
- Hát nem egészen a vízvezetékcsöböl, tudja. A csövek szélesek, tizen négy hüvelykes csöveink is vannak. Mi elárasztjuk a földet - egészen befedjük vízzel.

Saw a tűzbe nézett.

- Gabona megterem arrafelé?
- Hát tudja, a föld nálunk sokkal többet ér, sem hogy gabonát termelnénk benne. De megterem, megnő tizen négy lábnyira is.

Erre torkukat köszörülték és lábukkal csoszogtak.

- Tizen négy lábnyira - lihegte Saw. - Húha!
- Mister, - mondta Sam - tudja, én egyszer felmentem Skóciába és megnéztem a Firth o'Forth hídját. Yankeeországban persze nagyobb hidak is vannak?

Mr. Smith megemlíthette volna az új Oakland-hídat, de hát *dél*-kaliforniai volt.

- Vannak ugyan hidak is, de most inkább közlekedési alagutakat építenek a folyók alatt.
- Hát már minek?
- Mert olyan nagy az autóforgalom.
- Mennyi automobil megy rajtuk keresztül?

Mr. Smith boldogan gyujtotta meg pipáját. Ezeket érdekli Amerika.

- Azt nem tudnám megmondani. Ha az ember arra gondol, milyen gyorsan készülnek, azt lehetne mondani, hogy többszáz ezer.
- Milyen gyorsan készülnek? - kérdezte Gollicker.
- Nem is tudom. Azt hiszem, úgy kétpercenként készül egy új autó.
- És alagúton megy, nem hídon? - tudakolta Sam.
- Na, vannak azért hidaink is.
- Persze, csuda nagyok.

- Hát, - mondta Mr. Smith szerényen, a Pulaski Magasvasútra gondolva, amint beszalad New Yorkba - vannak olyanok, amelyek egész városok fölött húzódnak át. Mérföldeket mehet és még mindig azon a hídon van.

Saw Cooper beleköpött a tűzbe.

- Mennyi nép van Amerikában?

Mr. Smith nem tudta, de nagyvonalú hangulatban volt. Meg aztán végeredményben ott van Dél-Amerika is.

- Gondolom, egy negyedbillió - kockáztatta meg.

- Egy negyedbillió - ismételték. Azután rábámultak Mr. Smithre, aki csak most vette észre, hogy nem hisznek neki.

- Várjanak csak - mondta. - Azt hiszem, a billió mást jelent Amerikában és mást jelent itt. Amerikában ezer millió, itt pedig egy millió millió, ugye?

- Egy billió, - mondta Ian halkán - az egy billió.

A többiek bólintottak és Ian felállt. A többi is felemelkedett.

- Izé... várjanak csak egy percet. Nem akarnak inni valamit? - hívta meg őket Mr. Smith.

- Mi azért jöttünk, hogy célbadobóst játszunk... mi négyen - mondta Ian, jelentőségteljesen.

A másik három nevetett.

- Mindjárt gondoltam, hogy a maguk hídjai nagyok lehetnek - mondta Saw Cooper, búcsúcsapásul, amint átdobta magát a lócán. - Mert különben hogy mennének át a tizennégy láb magas búza fölött, amit a vízvezetékcsőből locsolnak?

Rávigyorgott a többire győzelme tudatában.

- Én nem azt mondtam, búza, én azt mondtam, gabona - tiltakozott Mr. Smith.

- Az ugyanaz - csattant rá Saw.

- Dehogysis. A búza kalászban nő. A gabona meg csutkán; széles, hosszú levelei vannak.¹

- Hé! Hiszen az a kukorica! - mondta Saw.

A nagy Ian közbük lépett.

- Hallja, - mondta súlyosan - maga gabonát mondott, én is hallottam. Tartsa meg az úr a narancsait, meg a vízvezetékéből való locsolást, meg a hidakat a városok fölött, - és még azt mondja, hogy sosem esik, és letagadja, hogy yankee, meg hogy a billió az egy billió is, meg nem is. Maga egy tucatszor lódított, aszondom. Igaz vagy nem igaz?

Mr. Smith ránézett Ianra, amint ott állt harcrakészen, széttett lábbal, ujját a nadrágjába akasztva. Körülnézett és látta, hogy a kocsmában mindenki hallgatva várja a fejleményeket.

Ekkor különös dolog történt. Ebben a pillanatban eltűnt a szén-, pipadohány- és sörszag és helyette Mr. Smith a napsütötte földek citromfák, jázminok és eukaliptusz-cserjék kevert szagát érezte, mint estefelé, amikor a szél felhossa a San Fernando-völgy felől. És honvágy fogta el. Hirtelen oly valószínűtlennek látszott, hogy ilyen messze legyen hazulról, és angol kocsmában üljön ezekkel az emberekkel. Arcukba nézett, amely vészjósló és elítélő volt. És felnevetett.

Oly valószínűtlennek tűnt az egész, hogy addig nevetett, míg könnyei nem csorogtak. Ahányszor felnézett, mind komikusabbnak látta a körülötte lévő arcokat, zavaruk még mulatságosabb volt, mint helytelenítésük. Rábámultak és akkor Ian is nevetni kezdett.

- Húha, itt egyen meg a fene - ordította.

Most Mr. Smithen volt sor, hogy meglepődjék.

De Ian csak ordított és hirtelen úgy hátbavágta Mr. Smithet, hogy állá fölszállt a levegőbe, azután lezuhant a mellére. A többiek is szájtátva néztek.

---

¹ Az amerikai *corn*-nak, gabonának a kukoricát hívja.

- Mi van veled, Ian? - kérdezte Saw.

- Halljátok, bugrisok! - kiáltotta Ian. - Hiszen ez nevet rajtatok! Csak ugratott minket! Itt ül egy óra hosszat, söröskancsóval a kezében és az orrunknál fogva vezet! Mi meg mindent bevettünk, azt hittük, komolyan beszél!

- De, - kezdte Mr. Smith - csak nem...

- Elég, most már igazán elég volt! - ordította Ian. - Eddig az orrunknál fogva vezetett és mondhatom, csuda jól csinálta! Nézze csak, micsoda képet vág az öreg Sam!

A többiek Ianra néztek, fejüket vakarták, bután vigyorogtak, végül is pedig nagy csodálattal bámultak Mr. Smithre.

- De... - kezdte megint Mr. Smith.

- Elég, egyszer bedöntött minket, - mondta Ian - itt a kezem, gratulálok. De most már elég; most már inkább mondja el, micsodás is az a Yankeeország igazából.

Mr. Smith nagy lélekzetet vett.

- Na jó, hát miről akarnak hallani?

- A cowboyokról - lihegte a fiatal Gollicker. - Volt maga cowboy?

Mr. Smith egy pillanatig az örvény szélén állt, azután egy kis manó belökte az örvénybe.

- Hát hogyan lettem volna. Mit akarnak hallani a cowboyokról?

- Várjon csak - mondta Gollicker. Mind kényelembe helyezkedtek a lócán. - Meséljen valamit a terelésről, tudja, arról, amiről Bing Crosby énekel a filmen: „*Most lovagolok az utolsó terelésre*”.

Mr. Smith visszatartotta lélekzetét - és beleugrott a vízbe.

- Ja igen, - mondta - a terelés és a cowboy élete általában. Hát tudják, fiúk, az ember hajnalban felpattan és rohan le a corralba. Ott lasszóval kifogja a lovát a többi közül...

- Egy musztángot? - kérdezte Gollicker.

- Egy musztángot - egyezett bele Mr. Smith.

- Egy olyan vadat, ugye, a prériről?

- Persze, egy olyan vadat a prériről - hagyta helyben Mr. Smith. - Látom, maga is ismeri Amerikát.

Gollicker szerényen mosolygott.

- Nem vágok többet közbe, Mister - mondta bocsánatkérően.

Mr. Smith megint nagy lélekzetet vett. Láta, hallgatói közül legalább egy nagy szakértő, hát igyekezett kitenni magáért. Szívében megköszönte a sorsnak azt az eddig teljesen elveszettnek hitt kellemetlen két hetet, amelyet egy nevadai díszfarmon töltött. Élénk, színes képet festett hallgatóinak a cowboy életéről.

Mikor befejezte, Gollicker felsóhajtott és Ian bólintott.

- No már most, - szólt Sam - hogy is van azokkal a dög bivalyokkal?

- Ó, a buffalo - mondta Mr. Smith. - A mennydörgő léptű csorda! Egy ideig az a veszély fenyegetett, legalább is azt mondták, hogy kihalnak. De most már örömmel mondhatom, - és kétségkívül maguk is épp ilyen örömmel hallják - a csordák egyre növekednek és sokasodnak

és nemsokára megint ott tartunk, hogy egy puskalövessel le lehet teríteni egy teljes sebességgel száguldó bikát.

- No és mi van a dög indiánusokkal? - vetette közbe Saw.

Mr. Smithnek eszébe jutottak az indiánok a Santa Fé-i pályaudvaron. Nem, ez nem az igazi. Hirtelen ihlet szállta meg. Kihúzta magát.

- Bocsássanak meg nekem, ha erről a tárgyról nem beszélek. Mert mi nem igen szeretjük a sápadtarcút, aki elrabolta földjeinket. Azért mondom „mi”, mert anyám Sárga Pokróc volt, a Feketelábúak törzsének hercegnője. Ezért hát ne beszéljünk vörösekről és fehérekről.

A tűzbe bámult, méltóságteljesen, legalább is azt remélte.

- Na látod, mit csináltál? - szólt rá Ian Sawra. - Legalább megtanulod, hogy néha befogd a szád. Bocsásson meg neki, Mister. Meséljen inkább a gangsterekről. Találkozott valaha gangsterekkel?

- Hogy találkoztam-e? Hát lehet velük nem találkozni? - kérdezte Mr. Smith.

Gyorsan és szemléletesen Amerikáról kezdett beszélni, s rajzán látható volt a város, ahol éjjel-nappal röpködnek a gangek golyói. Látható volt a város legszélső utcája és abban a legszélső ház és azon túl a préri, amelyen nincsen ösvény és ott mennydörög a bivaly, lovagol a cowboy és leselkedik az indián.

Mikor befejezte, körülnézett. Mindenki őt hallgatta a kocsmában. Az emberek csöndben köréje gyűltek. A pincérlány elbűvölten könyökölt a bárpultra.

- Istenem, túlságosan sokat beszélek - mondta Mr. Smith.

- No csak rajta, rajta - biztatták.

- Száraz élvezet ez. Talán innánk.

- Ez már beszéd - mondta Saw.

- Fogd a szád - mondta Ian. - Majd célbadobunk, hogy ki fizessen.

- No de Ian, ha ő akar fizetni...

- Azt mondtam, célbadobunk, mindenki, aki akar, és a vesztes fizet.

Így is Mr. Smith fizetett, mert a célbadobós játék ravaszabb volt, mint gondolta és a többiek mind szakembereknek látszottak.

Kezdte magát egyre jobban érezni, amikor a pincérlány elkiáltotta:

- Záróra, urak, záróra!

Mr. Smith sajnálta. Olyan jó este volt. Mind olyan barátságosan kívántak neki jóéjszakát. Ian alaposan megrázta a kezét.

- A viszontlátásra, öregem. Nagyon jól mulattunk. Csak azt akarom mondani, engem ugyan nem tett lóvá, amikor olyanokat tódított az elején. Mert tudja, mi moziba járunk, tudjuk mi azt, hogy milyen az az Amerika igazából. Meg aztán mind hallottunk arról, hogy micsoda hazudozó minden yankee.

- Hát igen - mondta Mr. Smith lelkiismeretét vizsgálva. - Mondtam már egy-két hazugságot.

- Na igen, ez csak amolyan szokás maguknál odaát - mondta Ian. - De fődolog, hogy a végén mégis megmondta az igazat.

A vasgyúró

*Yorkshirei népnek
Otthon a helye:
Erős a karja, de
Gyöngye a feje.*

Polkingthorpe Brig nem valami nagy hely, még mint falu sem; hanem Istenem, micsoda emberek teremnek ottan!

Színigazság az, hogy terjedelméhez képest több híres embert termelt ki, már bizonyos értelemben híreset, mint bármely más hely a világon.

Itt van például Sam Small, akinek a hírének messze földön mindenki ismeri. És itt van Ian Cawper.

Ian Cawper igazán híres. Ő a legnagyobb és legerősebb legény egész Yorkshirében; ami azt jelenti persze, hogy egész Angliában. Mert azt azután mindenki tudja, hogy ha összemérjük, egy yorkshirébeli ember kétszer annyit ér, mint egy más grófságbeli, kiváltképpen mint egy lancashiréi.

Ian persze kicsit nehézfejű; de ezt nem szokták Yorkshirében az emberek szemére vetni. Az is igaz, hogy nagyon félelmetes, amikor feldühödik; de hát ez nagyon ritkán fordul elő. Ian többnyire kedves és barátságos. Valahányszor komoly szükség van valakire a faluban, a népek mindig elővesznek egy porontyot és azt mondják neki: „Eridj csak, szedd a lábad és szaladj Ian Cawperhez és mondd meg neki, van itt valami, amit csak ő tud megcsinálni.” Ian akkor le is jön, rendszerint vállán hozva a porontyot és miután nagy gonddal megmagyarázták neki, mit is akarnak, ő elmozdít vagy kiránt, vagy felemel mindent, mogyorófa íróasztalt, nagy követ, sárba ragadt szekeret - és mindezt nagyon kedvesen cselekszi.

Mégis van egy-két dolog Iannal kapcsolatban, ami nagy zavarba ejti a falu idősebbjeit.

Az egyik az a tény, hogy Ian sehogy sem hasonlít a többi Cawperre, aki valaha a világon volt, még azokra sem, akikre már csak az öreg Capper Wambley emlékszik. Igaz, a Cawpernek mindig izmos fajta volt, ennyiben rájuk ütött. De Ian szőke, kékszemű, míg minden előtte járt Cawper nagyon fekete volt, olyan fekete, hogy Ian apját Fekete Cawpernek nevezték. Szőkesége nem jöhetett az anyjától sem, mert anyja Motherthwaite-lány, azok meg szintén olyan sötétes nemzetség.

Ez bizony furcsa, és mégis így van, mondják a falubeliek. Természetesen nem olyankor mondják, amikor Ian is ott van, mert Iannal nem tanácsos kikezdeni, puszta kézzel ketté tudna törni egy embert, ha éppen kedve támadna.

De azért az emberek olykor-olykor mégis csak beszélnek; így beszélt egy este Sam Small is lent a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*-ban. Hogy mi történetének az értelme, azt ítélje meg kiki maga. Hogy pedig mennyire igaz, hát ami ezt illeti, Sam a legigazmondóbb yorkshiréi ember, aki valaha lefújta söréről a habot este.

Ian apja, Fekete Cawper, - így szól Sam Small története - nagyon erős ember volt és nem sok kellett neki ahhoz, hogy nekigyürkőzzék és helybenhagyjon valakit. Nem volt akkora, mint amekkorára Ian sikerült, de ravaszabb volt, mint amilyen Ian valaha lesz. És sokkal hirtelebbebb kezű is, kakaskodóbb, mutogatta is erejét.

Vasárnap délutánonkint Fekete Cawper volt az egész lapály kedvence. Mert már akkor is az volt a szokás, mint mostanában, hogy a falu férfilakossága vasárnap délután összegyűlt

odakint a lapályon és ügyességével vagy erejével dicsekedett, vagy rejtvényeket kérdezett vagy fogadott a kutyájára. Agaraikkal versenyfutást rendeztek, vagy foxiversenyt tartottak olyképp, hogy bedugták a kutyákat egy csomó patkánnyal egy hordóba, - hány patkányt ölnek meg hatvan másodperc alatt? Ha pedig nagyon jól ment nekik, összeakaszkodtak egy-egy más falubeli legénnyel, aki éppen verekedési alkalmat keresett. Ez volt a szokás vasárnap délutánonkint időtlen idők óta.

Már most ezen a bizonyos vasárnap délután, huszonöt évvel ezelőtt, amint Sam Small meséli, egy idegen jött arra, átvágva a lapályon; nyelvjárásáról ítélve Maltonból való lehetett.

Megkérdezték, akar-e verekedni, mire azt mondta, hogy nem; megkérdezték, akar-e kutyát venni, mire azt mondta, hogy nem; megkérdezték, akar-e birkózni vagy versenyt futni valami kis fogadás ellenében, mire azt mondta, hogy nem. Már-már azt gondolták, nagyon nyámnyila legény lehet, amikor az illető azt mondta, hogy egy „knerr-and-spell” játékba szívesen beszállna, bizonyísten, még néhány shillinget is hajlandó lenne megkockáztatni.

No már most, ha van valami, amire a polkingthorpei legények büszkék a verekedésen és a kuvaszokon kívül, akkor arra, hogy ők tudnak a legjobb knerr-and-spellt játszani, mivel-hogy ehhez a játékhoz erő, gyorsaság és nagy ész kívántatik. (Ez a játék sok-sok évvel ezelőtt Yorkshireből átkerült valahogy Skóciába, ahol, meglehetősen elkorcsosult és leegyszerűsített formában, golf néven vált ismeretessé.)

Így hát, amikor az idegen azt mondta, hogy játszani akar, indítványát meglehetősen lelkesedéssel fogadták.

Csakhamar kiderült, hogy ezt a legényt sem a gólya hozta. Vékony, sovány alak volt, de csuklója olyan hajlékony, hogy a labdákat elképesztő messzire tudta hajigálni. Egyenként elszedte a polkingthorpei fiúk pénzét, amíg csak Fekete Cawper maradt egyedül, és már alkonyodott is.

- Minden vagy semmi, ez az utolsó match - ajánlotta Fekete Cawper.

A legény azt mondta, rendben van, megjátssza mind a tizenhat shillinget és úgy nekilátott, hogy a végén Fekete Cawpernek már 262 pont kellett ahhoz, hogy kiegyenlítsen, 263 ahhoz, hogy nyerjen. De Fekete Cawper csak nevetett, megfeszítette karizmatit és beleköpött a tenyerébe. Űgyesen feldobta a labdát, azután meglóbálta az ütőt a nyakánál fogva. El is találta a labdát éppen, amikor le akart esni és olyat ütött, amilyent emberfia még nem látott. Ment, ment a labda, sívítva szállt egyenes, emelkedő vonalban. Felszállt, messzire és eltűnt egy távoli dombtető mögött.

Fekete Cawper felkacagott.

- Kettőszázhatvanhárom - ajánlotta.

Ez annyit jelentett, hogy amennyiben az idegen eléri a labdát kevesebb mint 263 ugrólépéssel, ő nyert. Ha nem, akkor Fekete Cawper nyeri meg az egész viadalt.

A maltoni ember felnézett a dombra és megrázta a fejét. Jól meg tudta ítélni a távolságot és tisztában volt azzal, hogy ennyi lépéssel nem érheti el a labdát.

- Ű a különb legény kettőnk közül - ismerte el és lemondott a játékról. Kezet ráztak és elszámoltak. Ezzel a mérkőzés aznap véget is ért.

- Hát akkor, - mondta Fekete Cawper - most gyérünk és keressük meg a labdámat.

Erre mindenki csoszogni kezdett és köhögött és köpött egyet.

- Nem, Fekete, - mondták - inkább megvárunk lent a Sasban.

Fekete Cawper felkacagott, mert tudta, miért iszkolnak úgy el, amint ránéznek a kopár dombra, amely most gyorsan süllyedt az esti szürkületbe. Azért, mert ezen a dombon túl terült el Wada Tornya.

Polkingthorpe Brigben jóformán mindenki látta már ezt a vidéket, - de nem napszállta után.

Süvölvénykorában, nappal ment oda az ember. Nyári ünnepnapokon, akkor sem egyedül, és akkor is elég rossz volt. A bátor ember egyenesen nekivágott az ugaron át, keresztül botorkálva a sziklákon. Mert ott már nem folytatódott a lapály, hanem sziklás és furcsa szakadékokra hasadozott vidék következett. Amint az ember továbbment, mindjobban körülvette a táj kietlensége és elhagyatottsága. És amikor már odaért a célhoz, hát nem mert beszélni. Csak megállt az egykori őrtorony mellett, amely nedvesen zöld volt a régiségtől. Legalább ezerkétszáz esztendő, mondta a tanító aznap, amikor felment oda. Azután a szász védelmezőkről és a cromlechekről beszélt. Ez a szó: cromlech, még kietlenebbé tette a vidéket.

De nem is kellett ilyesmiről beszélni, ha ott állt valaki abban a nagy csendben és ránézett a kerek toronyra; falai akkora sziklatömbökből épültek, hogy emberi erő nem rakhatta azokat a helyükre. De persze ezek a sziklák semmik se voltak Wadának, az óriásnak. Oly könnyen emelgette azokat, mint manapság a kőműves a téglát.

Sejtelmesen ijesztő volt ez a hely, ha ott állt az ember, miközben ilyenféle dolgok jutottak eszébe és köröskörül semmi sem mozdult, ameddig csak ellátott a szem messze földön-égen. A száraz páfrány pora szállt és a kövek nedves szaga és azután a bibic ijesztő, magányos kiáltása hallatszott, az ember összeborzongott és hazafelé indult, mind gyorsabban és gyorsabban ment. Míg végre kiért a lapályra és viszontlátta Polkingthorpeot, akkor meglassította lépéseit, nevetett és úgy tett, mintha sosem szaporázta volna lépteit azért, mert ismeretlen dolgok riadalma lehelt a tarkójára.

Ezt a riadalmat érezte mindenki azon a vasárnap délutánon is, amikor Fekete Cawper Wada földje felé fordult és azt mondta, odamegy a sötétben. Nevetett kemény, merész módján és így szólt:

- Csak nem hagyjátok az embert egyedül menni a labdája után?

A többi csak egyik lábáról a másikra lépett, köhögött és köpködött. Erre Cawpert elöntötte a hirtelen méreg, mert csuda pulykatermészet volt.

- A teremtésit, - mondta - ez a kedvenc labdám, csak nem hagyom odaveszni! Én most átmegyek, de ez semmi, egyitek velem jön, tanúskodni, hogy nem féltem. Sam Small, te jössz velem.

- Nono, én nem - mondta Sam határozottan.

- De bizony jössz, ha mondom - ordította Cawper. Odaugrott Samhez, felkapta és keresztül-fektette a vállán.

- Hé, Fekete, eressz le - síránkozott Sam. - Teaidő van és ha elkésem, Mully kikaparja a szemem.

De Fekete Cawper nem törődött Sammel. Sarkonfordult, a domb felé. Megrázta az ütőt, amelyet a knerr-and-spell játéknál használt, felemelte a fejét és ezt üvöltötte:

- Hé, óriás! Ha csakugyan ott élsz a domb mögött, hát puccolj el az utamból! Mert itt jön Fekete Cawper és tanút is hoz magával!

Amint ezt kimondta, a látóhatár szélén fellobbant valami és utána távoli mennydörgés hallatszott. És amint az emberek visszafojtott lélekzettel figyeltek, az egyik kutya felemelte fejét és olyan borzalmasan felvonított, hogy mindenki ereiben megfagyott a vér. Erre a nép,

mint egy madárcsapat, amely hangtalan jelszónak engedelmeskedik, egyszer csak sarkonfordult és mint egy megriadt csorda vágatott le a faluba, legények és kutyák vegyest.

Amikor elmentek, Fekete Cawper csak állt még egy ideig, azután lassan, egyik lábát kirakva a másik elé, elindult a dombra, balvállán Sam Smallal, jobbkezeiben pedig ütőjét szorongatva. A domb tetején letette Samet a földre.

- Na, pajtás, - mondta - most keressük meg a labdámat. Ha van eszed, itt maradsz mellettem; mert hát csak az öreg ördög tudja, mi csimpaszkodik beléd, ha egyedül akarnál hazaszaladni most, éjnek idején.

Befelé kacagott, de Sam csak reszketett. Riadtan körülnézett és elhatározta, hogy ő bizony nem marad magára, ha nem muszáj. Így hát Cawper sarkában lépkedett és bele-belerúgtak a fűbe, amint a labdát keresték. De nyoma sem volt.

- Hát persze, hogy nincs itt - mondta Fekete Cawper. - Messzire elment az, ott lesz lent a völgyben. Mert az már szent, hogy az enyémnél huncutabb ütést még nem látott a világ.

Így hát mind beljebb és beljebb mentek a tájba, igyekeztek a labda pályáját követni. De csak nem találták.

- No, idesüss, Fekete - mondta végül is Sam. - Senki sem mondhatja, hogy nem vagy bátor ember, de most már koromsötét van, úgysem találjuk meg. Gyerünk vissza, holnap aztán majd megkeressük.

- Holnap a bányába kell mennünk, szemet lapátolunk már hajnalban, - mondta Fekete - ma kell megtalálnom a labdámat. Nemsokára felkél a hold.

- Na gyere haza, Fekete komám - hízelgett Sam. - Gondold meg, már vacsoraidő van, milyen jó lesz a tűz mellett jó forró teát inni, meg vajjas pirítós kenyeret enni, vagy egy kis sonkát meg egy kis hideg húspástétomot, vagy talán még inkább egy jófajta füstölt heringet. Tudom, hogy szereted a füstölt heringet...

- Nem én - mondta Fekete.

- Na jó, de talán akad egy nagy korsó jó, habzó sör is. Nincs kedved sört inni, és csettinteni hozzá a nyelveddel?

- Nincs.

- Még akkor sem, ha például valaki más fizeti helyetted?

- Még akkor sem!

- Két korsó sört sincs kedved inni? Még akkor sem, ha egyenest kimondom, hogy én vagyok az, aki fizetem?

- Azt mondtam, hogy nem - ordította Fekete Cawper. - Azt mondtam, hogy megkeresem a labdám és meg is keresem. Még akkor is, ha egész éjszaka kell keresnem és ha akárkinek a mezsgyéjére esett is.

Alighogy ezt kimondta, Sam összeborzongott, mert Fekete hangja mennydörögve futott be a sötétségbe, felgörgött a csúcsokra és mint a visszhang jött rá a válasz, csattanva, mint a villámcsapás és egy hang azt mondta:

- Ez volna az, amit keresel?

Ebben a pillanatban világosság támadt és a felkelő hold kinézett egy megtépett felhő mögül. Fekete és Sam némán állt, átnézett a sziklás gödör túlsó oldalára és egy embert pillantott meg a lapos csúcs tetején; nagy, hatalmas legény volt, szőke szakálla csak úgy világított a holdfényben.

Hosszú ideig mozdulatlanul álltak és multak a percek. Az első hang az volt, hogy Fekete Cawper harsányan felkacagott.

- Fogd ezt - mondta és Sam kezébe nyomta az ütőjét. Sam hallotta, amint Cawper az orrán át levegőt szív be, jó mélyre, megtölti vele a mellét, hogy az mind szélesebb és szélesebb lesz. Azután előreszegzett fejjel, behajtott könyökkel és lecsüngő karral Fekete Cawper egyet lépett előre. Megindult, kemény, egyenletes léptekkel, vasalt bakancsa szabályos időközökben csapódott a földre, amint egyre ment, arra, ahol a férfi várta.

Szegény Sam gyomra felfordult a rémülettől, de úgy érezte, ez nem az a pillanat, amikor az ember cserbenhagyhatja pajtását, még ha beléhal is. Így hát Fekete után csámpázott, markában szorongatva az ütőt.

Cawper csak ment, amíg el nem érte a lapos tetejű csúcsot, ahol az az ember várt rá, szétvetett lábbal és ujját nadrágszíjába akasztva. Amikor kartávolságba ért, Cawper is megállt és ugyanazt az állást vette fel - szétvetette lábát és ujját beakasztotta a nadrágja szélébe. Így álltak és végigmérték egymást lassan és gondosan és egyikük sem szólt egy szót sem.

Sam rémulten várakozott, miközben multak a percek; mert Fekete Cawper is jól megtermett fiú volt, de ez a szakállas majdnem egy lábbal magasabb nála.

Egy szót sem szóltak, s amikor letelt az idő, Fekete Cawper megfordult és felemelte a labdát, ami ott csillogott a földön. Ez bizony irtózatosan vakmerő dolog volt, mert egészen hátat fordított a másiknak, mintha megvetné. Merész dolog volt nagyon és Sam erősen megmarkolta az ütőt. De a szakállas meg sem mozdult, csak szemével követte Cawpert és szeme mintha mosolygott volna.

Cawper nagy gonddal ide-oda forgatta a labdát, úgy tett, mintha alaposan megvizsgálná, még mindig hátat fordítva a másiknak.

- Na jó, - mondta végül is - ez az én labdám.

Megfordult és hangosan szemébe nevetett az idegennek.

- Most pedig, hogy megkaptam, amiért jöttem, szépen hazamegyek - mondta.

Türelmesen várt, de nem kapott választ.

- Nagyszerű - mondta Sam gyorsan. - Szépen megköszönjük ennek az úrnak, hogy segített, azzal megyünk is.

Fekete nem nézett Samre. Mindegyre a sziklán álló, mozdulatlan férfira meredt.

- Csakhogy - mondta Cawper - másfelől meg jobban szeretnék itt maradni.

A másik meg sem mozdult, hát Fekete Cawper odament hozzá, összehúzta szemét és kispillantva sűrű szemöldöke mögül, így szólt:

- Sosem fordítottam még hátat senkinek, amíg nem voltam udvarias hozzá. Hát most azt kérdelem tőled, akarsz-e megverekedni velem?

A szőke nevetett.

- Hosszú az éjszaka, ráérünk még mulatni - mondta. - Ül csak le ide, ha ugyan van időd.

- Nekem is van annyi időm, mint akárcinek - felelte Cawper. - És le is ülök akárhol, ahová elvitt a lábam.

Így hát leültek, mindegyik egy sziklára, egymással szemközt. Sam nem tudta, mit csináljon, hát ő is leült a földre, az ütőt szorongatva. Sokáig nem szóltak semmit, de Sam ismerte Cawpert és tudta, hogy most gondolkozik. Majdnem egy félóra telt el csöndben, és akkor Fekete hirtelen így szólt:

- Ha másfél tyúk másfél tojást tojik másfél nap alatt, hány tojást tojik egy tyúk egy hét alatt?

Ravaszul nézett a másikra, mert Fekete Cawper nagyon büszke volt arra, hogy csuda ügyesen gondolkozik. De a hosszú alak rögtön visszafelelt:

- Négy tojást és a legközelebbi tojás kétharmad részét.

Sam Small lélekzete is elakadt, mert nem találkozott még idegennel, aki válaszolni tudott volna erre a kérdésre. Sok korszó sört nyert Fekete Cawper a kocsmában ezzel a kérdéssel. És mi több, a válasz helyes volt, mert a tanító is ezt mondta, amikor elmentek hozzá és megkérték, hogy számítsa ki.

Amikor az idegen helyes választ adott, Fekete Cawper bólintott, mert kezdte belátni, hogy nagyon szokatlan ellenféllel áll ezúttal szemben. Hát újra elkezdett gondolkozni. Gondolkozott és gondolkozott, amíg a hold egészen fel nem ért az égre. Akkor hirtelen felkelt, odalépett Samhez és kivette kezéből az ütőt. Megnézte, vajjon figyel-e rá az idegen, azután zsebéből kihúzta a labdát. Szót sem szólt, csak finom, ügyes kézmozdulattal feldobta a levegőbe. Azután hátralendítette ütőjét. A labda felcsillan a holdfényben és kezdett visszacsúszni. Amikor éppen egy hajszálnyira derékmagasság fölött volt, Fekete ütője belevágott a labdába, hogy csak úgy zúgott.

A labda elszállt, mint egy ezüst fonál. Elment, eltűnt az éjszakában. De még akkor is hallották, hogy suhog haldokló sóhajjal a sötét nyugalomban. Sokáig vártak, lélekzetvisszafojtva és a percek csak múltak. Végre nagyhalkan leesett a labda és nekiütődött a köveknek, messze, a völgy másik oldalán.

Ekkor Fekete elégedetten bólintott és leült.

A hosszú ember egy szót sem szólt, csak felkelt és jól szemügyre vette Fekete ütőjét. Kezébe vette és néhányszor körbezúgatta. Fekete ütője egészen egyéni ütő volt, olyan nehéz, hogy rajta kívül senki sem tudott bánni vele. De az idegent mintha mulattatta volna, félretette. Inkább egy nagy körisfa husángot vett fel és kiválasztott egy követ. Akkora volt ez a kő, mint két ököl, bizony. A hosszú csak feldobta a levegőbe és belevágott. Akkorát reccsent, mintha a kő felrobbant volna és Sam Small úgy pislogott, mint aki megvakult.

Meddig repült a kő, azt Sam sosem tudta meg, mert amint leesésének hangjára várt, a látóhatár szélén hirtelen villámlott és távoli mennydörgés morgott hozzá.

- Ejha, úgylátszik, vihar lesz a Malvern Hillen - mondta.

Érezte, hogy kell már valamit mondania, mert a másik kettő meg sem szólalt. Csak nézték egymást és a szőke férfi mosolygott. Fekete Cawper haragjában összeráncolta szemöldökét és hirtelen felkiáltott:

- Fussunk versenyt, tíz shilling a tét!

- Jó! A toronyhoz és vissza - felelte az ember.

A torony említésére Sam reszketni kezdett, mint a nyárfalevél. De Fekete Cawper alig egy percig habozott.

- Nosza - mondta.

- Megérinteni a torony falát és aztán vissza ide, Csöpihez.

Erre már Sam is felfortyant, mert nem volt ugyan hosszú, de senki sem nevezte még Csöpinek. Csak azzal vigasztalódott, hogy most aztán úgyis kikap az idegen, mert senki sem olyan gyors lábú, mint Fekete Cawper, ilyen hosszú ember sem győzheti le a futásban. De mielőtt ezt végiggondolhatta volna, Fekete már elkiáltotta magát:

- Készen? Vigyázz, rajt!

Elrohantak a sötétbe, Sam meg hallotta, amint testük nagy robajjal csörtet keresztül a páfrányoson, lábuk pedig csapkodja a köveket. A hangok elhaltak, azután megint megerősödtek. Talpraugrott, hogy lássa, ki fut elől, és amikor megint eléje kerültek, hát egészen egymás mellett futottak. De az utolsó pillanatban az idegen előresiklott, a nélkül, hogy tempót változtatott volna és elfutva Sam mellett, ráütött az ujjá hegyével.

Csak alig érintette Samet, Sam mégis úgy érezte, mintha megvillanyozták volna és hanyatt-homlok legurult a köveken. Mire visszatért, Cawper éppen kifizette a fogadást és homlokát ráncolta dühében.

Most, hogy a szőke a versenyfutást is megnyerte, Sam rájött, hogy Fekete Cawper olyasvalamivel áll szemben, amihez hasonlót még sosem láttak és hogy ez az éjszaka olyan küzdelem tanúja lesz, amelyet még sokáig megemlegetnek. Mert azt tudta, hogy Fekete Cawper nem adja meg magát. Nem is adta. Azon a holdfényes éjszakán Wada földjén Fekete Cawper kihívta az idegent minden viadalra, amihez csak értett, sorra. Összemérték erejüket és ravaszságukat; mérköztek magasugrásban és távolugrásban; köveket dobtak, kié jut messzebbre, és ki talál jobban célba; egyre nagyobb és nagyobb sziklákat emelgettek fejük fölé. És mindig az idegen nyert.

Végre is Fekete Cawpernek nem maradt már egy fityingje sem, hogy fogadjon. Ekkor dühösen felugrott és letépte magáról kabátját.

- Na, fiam, - üvöltötte - most már csak egy van hátra. Csülökre!

- Miben fogadunk?

- Nem maradt már semmim. Birkózzunk csak úgy, a móka kedvéért.

- Szívesen.

- Így beszél egy becsületes ember - mondta Fekete, és ledobta ingét is.

Mindketten levetkeztek derékig. Fekete Cawper behajlította csomós karját és kidüllesztette mellét, amelyet véges-végig fekete szőr borított. A másik ember bőre csillogott a holdfényben, rózsaszín és szőrtelen volt, mint egy kisbaba hátulja.

- Na, fiam, - mondta Fekete - hát aztán hogy birkózzunk? Felkelősen vagy lentmaradósan? Ezt előre meg kell beszélni.

- Nekem mindegy - felelte a másik.

Sam ijedten várakozott. Mert Yorkshireben kétféleképp lehet birkózni. A felkelős, az olyan puhább faja a birkózásnak, déli országokból szivárgott be ide, nem érdemes ilyenkor leütni az ellenfelet, mert akkor félre kell állni és megvárni, amíg felkel.

Hanem a lentmaradós, ez az igazi yorkshirei birkózás, mert ha az ember egyszer leütötte a másikat, akkor minden értelmes rendben következik utána: például ráugorhatsz a hasára, rátérdelhatsz és püfölközhatsz, vagy csak odaállsz melléje, ha ahhoz nagyobb kedved van és kényelmesen rugdoshatsz beléje. Ez nagyon tisztességes birkózás, annál is inkább, mert

Yorkshireben a bakancsnak hegyes az orra és réz van a végén, míg lent délen az emberek csak laposorrú bakancsot hordanak.

Így hát Sam lélekzetviasszafojtva várakozott, mert az az ember, aki úgy érzi, ki fog kapni, mindig inkább a gyáva déli módot választja, ez lehetőséget ad neki arra, hogy megmeneküljön, mert amikor akarja, lefekszik és a harcnak vége. De büszke is volt Fekete Cawperre, amikor az így kiáltott:

- Hát akkor birkózzunk lentmaradósan, ha ugyan nem félsz!

A szőke nevetett és legyintett a kezével, hogy neki bizony mindegy. Azután lehajolva, karjukat lelógatva, kerülgetni kezdték egymást a lapos sziklán. Majdnem öt percig járkáltak így és a derült éjszakában nem hallatszott más, mint lábuk nesze a sziklán és mély lélekzetvétélük.

Ekkor a szőke ember hirtelen, minden figyelmeztetés nélkül ütött. De Fekete Cawper felkészült rá. Egy szemvillanás alatt felemelte bakancsos lábát és lágyékon rúgta az embert. Majd olyan gyorsan, hogy szemmel alig lehetett követni, megint belerúgott, és harmadszor is. Azután megfordultak, megint egymással szemben és Fekete Cawper melléből felkacagott.

Más ember eddigre már összeesett volna, de a szőke újra nekiment Feketének és lába állásáról látta Sam, hogy most belerúg Fekete hasába. Fekete erre is tudott orvosságot. Nem mozdult ki a helyéből, csak hirtelen félfordulatot vett, egy lábára állt és másik lábát kezébe fogta. Térdmagasságban tartotta a lábát, megvasalt talpát kifelé fordítva. Éppen abban a pillanatban emelte fel, amikor a másik a lábát rúgásra emelte. Cawper talpa most pajzsul szolgált. Sam Small olyan hangot hallott, mintha a sípcsont kettérepedne, amikor az idegen lába neki-reccsent Cawper kitarított lábának.

De a hosszú nem szólt semmit, csak nekiment Feketének és átkarolták egymást. Egy ideig körbe topogtak, lehajolva, fejüket egymásnak feszítve, mint két szarvas bögéskor. Húzták-tolták egymást, mindegyik jobb fogást keresett és rúgdosta a másik lábát. Úgy látszott, mintha elakadtak volna, mígnem Fekete Cawper hirtelen kinyúlt és megragadta a másik szakállát. Teljes erejéből lerántotta az ember fejét; ugyanakkor térdét oly erővel lendítette fel, hogy belevágott vele ellenfele arcába, mire az hátratántorodott és vér ömlött a száján.

Fekete nem várt egy pillanatig sem, lehorgasztotta fejét és nekirohant. Fejével bele ellenfele hasába, úgyhogy az hátralandult. Teste vadul repült keresztül a levegőn és hat lábnyira a lapos sziklától nekicsapódott a köveknek. De még esett lefelé, amikor Fekete már a nyomában volt és nekiszaladva a szikla szélének, leugrott az ürbe, azzal a szándékkal, hogy ráugrik a lentfekvő férfira.

Csakhogy annak sikerült valahogy villámgyors mozdulattal félregördülnie és talpraállva, erősen átkarolta ellenfelét. Így álltak, mellet mellnek szorítva és Fekete vigyorgott, mert még nem talált olyan embert, aki ellen tudott volna állni az ő szorításának. Hát csak szorította, mind erősebben. Sam látta, hogyan dagadnak ki az izmok és az erek a nyakán, amint egyre erősebben szorította, de a másik csak várt.

Végül is Fekete kifáradt és most a másikon volt a sor. Ő is egyre jobban szorította, össze akarta törni Fekete bordáit. De Fekete is csak várt, mint a másik, őt sem lehetett így legyőzni.

Mínthogy újra csak holtpontra jutottak, hát megpróbálták felemelni és elhajítani egymást. Ebben is egyforma erősnek látszottak. Ide-oda tántorogtak, testük recsegett-ropogott, lihegtek.

Hát így verekedett Fekete Cawper meg az idegen egész éjszaka Wada földjén, Sam Small meg nézte. Nekiestek a szikláknak és összeölelkezve gurultak le a szakadékba. Megint felugrottak és egymásnak rohantak. Birkóztak, azután ütötték és rúgták egymást, szétváltak, majd megint összeakaszkoztak.

A hold lement az égről, hűvös szél kerekedett és elmúlt az éjszaka, ők pedig mindegyre viaskodtak.

És akkor Sam kezdte nagylasan átlátni, hogy Fekete Cawper ki fog kapni. Még mindig bátran rohant neki ellenfelének, de karja kezdett lassudni. És az utolsó összeakaszkodásnál a szakállas mind hátrább és hátrább hajlította Feketét. Azután felemelte a földről és ledobta a sziklák közé.

Fekete Cawper arca csupa vér lett, visszajött, de megint ledobták. Másodszor is felemelkedett, vadul rázta fejét, mintegy hogy kitisztítsa. Megint nekirohant a másiknak és megint ledobták. És ezúttal akárhogy is erőlködött, nem tudott sehogy sem talpraállni. Karját nekiszegezte a földnek, de így sem tudott felemelkedni.

Lelkében még ekkor sem adta meg magát, mert amint a szőke közeledett feléje, nem kulcsolta karját a fejére, hogy megvédje koponyáját, mint megvert emberek szokták. Hanem büszkén és dacosan feküdt ott, oldalvást nézett ellenfelére, nem volt könnyörgés a tekintetében.

A hosszú leugrott oda, ahol Fekete feküdt, és visszahúzta a lábát. Azután így szólt:

- Egész éjjel viaskodtunk, te meg én.

Fekete Cawper nem felelt. Csak lélekezését lehetett hallani. Fel akart kelni és sikerült is kifeszített karral feltámaszkodnia. De tovább nem jutott, bár az erőlködéstől a verejték kiverte homlokát.

Akkor a szőke egy gyors mozdulattal lehajolt és nagy lendülettel talpraállította. Szót sem szólt, csak ráadta az ingét és a kabátját. Mikor ez megtörtént, felemelte fejét, körülnézett és így szólt:

- Ha csak valamivel továbbtart, még megversz engem.

Hangja szomorúan és távolian csengett, amint folytatta:

- Ó, bárcsak legyőztél volna! Mert ha akad valaki hozzám hasonló, akkor megszabadulok és mehetek az utamra.

Fekete lecsüggedt fejvel ült ott. A hosszú körülnézett, elfordította fejét.

- Na, most mennem kell. Szervusz, komám.

Fekete Cawper hirtelen felkelt és megfogta a másik karját.

- Nem, ne menj el - mondta. - Szeretném, ha velem jönnél, a feleségemhez.

- A feleségedhez? Hát már minek?

Fekete Cawper keményen és büszkén ragadta meg a másik ember kezét.

- Hát, komám, én Yorkshireben születtem, yorkshirei vagyok, nem is beszélhetek másképp, mint ahogy igazi sportemberhez illik. Te legyőztél engem ravaszságban és legyőztél gyorsaságban; legyőztél erőben és legyőztél birkózásban. Ilyenkor csak egy dolog marad becsületes ember számára. Istenengem, gyere velem haza, hadd legyen egy gyeregem, akinek te vagy az apja!

A szőke gyorsan megrázta a fejét.

- Nem lehet, el kell mennem.

El is indult, azután hirtelen megállt, mintha meglepő ötlete támadt volna. Szinte magának mondta:

- Mert ha lesz még egy, aki olyan, mint én, akkor felszabadulok és mehetek az utamra. És más valaki őrizheti a tornyot, nehogy betörjön az ellenség.

Gyorsan, vidáman felkötötte nyakbavető kendőjét. Megállt és mosolyogva így szólt:

- Veled megyek.

Ekkor gyengén, de a hajnali csendben mégis élesen kakasszó hangzott a falu felől. A szőke nagyon-nagyon szomorúan kelet felé nézett és így kiáltott:

- Nem, nem! Mennem kell!

Megfordult és elfutott, mielőtt megállíthatták volna és egy pillanat alatt eltűnt szemük elől. De mély hangja még visszaszólt, elhalóan, a dombok felől, és Sam azt mondja, ezt kiáltotta:

- Mához egy hónapra! Telihold lesz! Visszajövök és akkor majd... Mához egy hónapra!

Azután hangja elmorajlott a dombok közt és egy lett a hajnali vihar mennydörgésével.

Ez szóval a történet, ahogy Sam meséli. Azt mondja, az időpontra határozottan emlékszik, mint egyébként a legtöbb ember a faluban. Mert Sam akkor még fiatal volt és a szénbányában dolgozott. Csak sokkal később ment a gyárba, ahol feltalálta híres önműködő orsóját.

Amint azon a szürke reggelen lejöttek a csúcsról, Sam Small és Fekete Cawper annyira elkéstek, hogy nem is volt idejük hazamenni, mert a hat órai menethez voltak beosztva; így hát egyenesen munkahelyükre mentek.

És ez éppen aznap történt, amikor az a nagy ricsaj volt a Kettes Számú Silkstone Tárnában. Ez volt a szerencsétlenség napja, amikor Sam, kirohanva a bányafolyosóról, meglátta Fekete Cawpert, aki úgy állt ott, mint egy kolosszus, ívből meghajtottá nagy hátát és feltartott egy ingadozó keresztgerendát.

Mindenki tudja, hogy ez igaz, máig is mesélnek róla Polkingthorpe Brigben: hogyan tartotta fel Fekete Cawper a nagy gerendát és hogyan ordított bikahangján a többieknek, hogy szaladjanak, hogyan kúsztak el azok meghajlott teste alatt, amelyet a nagy gerenda egyre lejjebb és lejjebb nyomott.

Fekete Cawper sosem jött ki többé a tárnából, mert amikor Sam Small az akna felé szaladt, nagy roppanás hallatszott és mögöttük beszakadt a tető. Sam Small és még heten épségben elérték a kosarat, de hatvanheten az életüket veszítették. Sam és hét társa jött csak ki, hírmondónak.

Így hát senki sem eshet tévedésbe az időpontra vonatkozólag, hogy mikor halt meg Fekete Cawper. És senki sem tévedhet abban, hogy mikor született Ian Cawper - tíz hónappal később.

Na már most mi nem vagyunk túlságosan ügyesek a számtanban és más ilyen cseles dologban; de ahogy a faluban mondják, mégis van valami csuda furcsa az egészben.

De természetesen nemigen beszélnek erről - mert igaz, hogy Ian általában igen barátságos természetű; de ha egyszer komolyan méregbe jön és valami bogara támad abban a nagy, szőke fejében, akkor bizony pusztá kézzel ketté tud törni egy embert. Az már csaknem természetfölötti, hogy milyen erős ez a Ian Cawper.

Sam Small jobbik fele

Iszom az egészségemre, meg a feleségem férjére, magamról sem feledkezve meg.

Egy dolog van csak a világon, amihez nagy kedvem volna, - mondta Mully Small, a kandalló előtt ülve - és ez az utazás. Mint gazdag emberek vonultunk nyugalomba, szeretném most körülutazni a világot.

Sam egyáltalán nem vett tudomást erről a jelentőségteljes bevezetésről, csak letette az esti újságot.

- Mi az, - mondta szónokian és harciasan - hát a dolgozó angol férfinak sör nélkül kell meglennie napestig?

- Vannak dolgok, amiket az ember sosem ért meg, amíg maga nem próbálta - csattant fel Mully. - És miután nem tételezem fel, hogy benned hajlandóság volna magasabbrendű élmények számára, menj le már az Isten szerelméért a kocsmába, úgyis tudom, addig nem hagysz békén. Ámbár azt hittem, itthon is tölthetnél egy estét beteg feleséged mellett.

Sam felkelt és megállt, határozatlanul. Igaz, Mully nincs jó színben, jó volna itthon maradni. De jó volna egy korsó sör is, így este. Rövid, de elkeseredett belső harc dúlt benne - és a sör győzött.

- Nem maradok sokáig - jelentette ki, remélve, hogy megbékíti élete párját.

Mully visszautasította a feléje nyújtott olaját.

- Meglássuk - mondta yorkshirei tájszólásával. - Megvárod, amíg kidobnak!

- A nők mindig tele vannak piszkos gyanúsításokkal - mondta Sam a levegőnek. - Rég itt leszek, mielőtt kidobnak.

Ebben a pillanatban komolyan gondolta, amit mondott; már csak azért is, hogy bebizonyítsa Mullynak, mily súlyosan megbántotta vádjával. De amikor a kocsmába ért, szerencsétlenségre éppen nagy vita folyt ott. Még hozzá olyanfajta vita, amelyhez éppen Sam Small éleselméjűségére, műveltségére és törvényszéki tudására volt szükség; és egész Yorkshireben nem volt még egy olyan kiváló vitatkozó, mint Sam Small.

- Arról van szó, Sam, - magyarázta Rowlie Helliker - itt az áll, egy doktor azt gondolja, hogy egy híres pasinak... micsodája van?

Belenézett az újságba.

- Szóval... meghasadt személyiség, azt mondja.

- Ahá, igen, - mondta Sam könnyeden - schizoperennia.

- Hát az meg mi? - kérdezte Huckle, a kocsmáros.

- Az a betegség tudományos neve - mondta Sam. - Annyit jelent, hogy egy muki meghasad és két személyiség lesz belőle.

- Én már láttam két személyiséget - mondta Annie, a pincérlány. - Egyszer a moziban. Az egyik...

- Nahát, én mást mondok - vágott közbe Gaffer Sitherthwick. - Ha valaki idejön nekem és azt állítja, hogy egy ember kettéhasadhat, hát én arra azt felelem, olyan nincs, az közönséges rémhírterjesztés.

- Hagyd abba, Gaffer - mondta Sam. - A tudomány felfedezte, hogy tulajdonképpen mindnyájan két ember vagyunk. És hát a tudománnyal nem lehet kikezdeni, amikor... amikor tudományról van szó.

- A tudomány is nagy bajba kerül majd egy szép nap, ha mindig felfedez mindenfélét - jósolta a borús Capper Wambley.

- Hallottatok már ikrekről, mi? - vetette fel Rowlie Helliker. - Talán ez a schizoperennia is olyasmi, csak hogy a muki akkor lesz két muki, miután már megszületett, nem pedig előbb.

- Marhaság - mondta Capper. - Én vagyok itt a legöregebb, de sosem hallottam, hogy valahol ilyesmi történt volna.

- Pedig hát ez így van - magyarázta Sam.

- Már én mégsem hiszem el, hogy egy muki ketté tudjon hasadni - ordította Gaffer.

- No, de én se - tette hozzá Capper Wambley.

- Nana, angol ember fair playt játszik, nem mehetek neki ketten egynek! - kiáltotta Helliker - én meg azt mondom...

És így folyt a vita, szó szót követett, meggondolt és bölcs yorkshirei modorban, Annienak, a pincérlánynak fehér karja fel-felvillant, amint nagyokat pumpált a szelíd és keserű söröscsapon. Az idő elszállt, mint egy pillanat és a nagy zajban felharsant Huckle hangja, a jól ismert angol takarodót fújva:

- Time, gentlemen, please! Time! Záróra.

Sam Small úgy állt ott, mint Hamupipőke, amikor meghallja az éjféli harangszót.

- Hű a mindenit! - morogta rémulten. - És én megígértem Mullynak, hogy hazamegyek, mielőtt kidobnak.

Oly gyorsan ment ki az ajtón, ahogy csak vitték rövid lábai. Amint keresztülbotorkált a réten, arra gondolt, ha hamar hazaér, azt mondhatja, záróra előtt eljött már, csak éppen kényelmesen sétált hazafelé.

Kezdte bűnösnek érezni magát - nem azért, mert hazudni készült, hanem azért, mert Mullyt egész este magára hagyta. Bár ne tette volna!

Kezdett már dühös lenni magára, amikor...

Megtörtént!

Egy villanás, valami zajtalan robbanás, bolygók és üstökösök kerengtek a végtelen bíborszínű űrben és Sam Small egyszer csak ott ült a járdán, félig ájultan.

- Atyauristen! - morogta. - Úgylátszik, nekimentem a lámpavasnak.

Amint összeszedte érzékszerveit, meglátott egy másik embert, aki ugyanilyen helyzetben ült a járda szélén.

- Szóval te voltál az, aki nekem jött? - kezdte Sam harciasan. - Miért nem vigyázol, amikor méész?

- Egyik tizenkilenc, a másik egy híján húsz, fiam.

- Ne vitatkozz velem - morogta Sam. - Add ide a kezed és segíts fel.

- Mi lenne, ha te segítenél fel engem? - kérdezte a másik.

- Nahát, még életemben nem láttam ilyen undok, rosszindulatú alakot - mondta Sam. - De nincs időm veled vitatkozni. Feleségem betegeskedik, megígértem neki, hogy hazamegyek záróra előtt és most itt vagyok...

- Te sörzsák! - vádaskodott a másik. - Ha feleséged beteg, miért nem ülsz otthon vele? Látod, én ezt tettem odahaza, a rét másik oldalán.

- Odahaza? - lihegte Sam.

Hangja gyanakodva emelkedett és hideg borzongás futott át a hátán. Mert valami kísérteties érzés támadt benne, hogy a másik ember hangja ismerős... nagyon is ismerős.

- Ki vagy te!? - kiáltotta Sam.

Mindketten felkeltek és Sam a lámpához vonszolta a másikat. Akkor aztán levegő után kapkodott. Mert azt érezte, hogy önmagára néz!

De csak egy másodpercre semmisült meg, azután agya működésbe lépett. Erősen megmarkolta a másikat.

- Te nyavalyás szélhámos! - mondta. - Most megfogtalak!

- Te vagy a szélhámos - szólt a másik. - Én Sam Small vagyok.

- Te hazug!... Én vagyok Sam Small.

- Nana, most ellentmondasz önmagadnak. Nézz meg jól és mondd meg, nem olyan vagyok-e, mint Sam Small?

- Bizonyísten, ebben igazad van - látta be Sam. Majd nagyot nyögött. - Hé, ne zavarj meg, mert aztán még úgy összekonfundálok, hogy azt se tudom, mit gondoljak. Mivel tudod bebizonyítani, hogy te vagy Sam Small?

- Hát, - mondta a másik, nagyon gyanúsán - van nekem egy feleségem, azt Mullynak hívják. Van egy lányom, most lesz tizenhét éves, azt meg Vinnienek hívják, és...

- Itt üssön meg a laposguta - szólt közbe Sam. - Látom már, hogy nagyon ügyes csaló vagy. A környezetemet mindenesetre alaposan tanulmányoztad. De azért mégis tudom, hol foglak meg!

Ezt mondván, megrántotta a vastag aranyláncot mellényzsebén és kihúzott egy nagy krumpli aranyórát és hátát egy mozdulattal felkattintotta.

- Na nézzük csak. Olvasd el ezt. Mert én kívülről tudom: „Sam Smallnak, húséges felesége, Millicent, esküvőjük napján.”

- Itt üssön meg a laposguta - mondta a másik. - Mert ugyanez áll itt... nézd csak!

És hasonló mozdulattal megrántott egy hasonló láncot és felkattintotta egy hasonló óra hátlapját.

- Hohó! - nyögte Sam - ez baj. Valami nagy bűnt követhettem el. És most itt állok és nem tudom, én vagyok-e én, vagy te vagyok én, vagy én vagy-e te, vagy pedig mind a ketten mi vagytok-e.

Egy másodpercig tünődött.

- Megvan - robbant ki.

- Na?

- Mind a ketten én vagyunk. Ez a schizoperennia. Személyiségem teljesen kettéhasadt, mint ahogy a kocsmában állítottam, és én „mi ketten” lettem.

- Az istenit! Ilyet!... És most mit lehet tenni ez ellen?

- Várj csak, ez nagyon fontos esemény, fiam - mondta Sam. - Az ilyesmivel nagyon csínján kell bánni. Azt hiszem, mielőtt meglát valaki bennünket és elrontja az egészséget, legjobb lesz, ha kimegyünk a lapályra és tisztességesen megbeszéljük a dolgot. Hogy mégis valahogy megismerjük magunkat, én talán téged Samunak szólítottalak, te pedig engem Samnek, jó? Így legalább a vita céljaira meg tudjuk különböztetni magunkat magunktól.

Ki is mentek a lapályra, miközben Sam kifejtette, hogy nézete szerint mi is történt.

- Ha kellő óvatossággal lépünk fel, még talán vagyont is kereshetünk rajta. Az orvosok például és a tudományos érdeklődésű emberek, hát azok biztosan rendesen benyúlnak majd a zsebükbe, hogy két ilyen alakot láthassanak.

- Nem szeretem az orvosokat, Sam. Még megoperálnak - kockáztatta meg Samu.

- Nahát szeretni én sem szeretem őket. De például szerezhetünk egy sátrat és beállhatunk egy vándorcirkuszba; mindenki minket akarna látni és boldogan fizetnének akár egy shillinget is.

- Nem szeretem, ha mutogatnak - morgott Samu.

- A tisztességes pénzkeresés nem bűn, fiam, különben is még nem dolgoztam ki, de annyi szent, hogy van valami ebben az ötletben. Gondold csak meg, mennyi pénzt kerestem önműködő orsómmal.

- Az igaz, csak hogy egy találmány, az más.

- Jó, jó, de ez is valami. Gondold meg. Esetleg még a kormány figyelmét is felkeltjük. Mert hogyha minden embert megszorozhatnának kettővel, akkor a hadsereg erejét is meg lehetne kettőztetni.

- Na szép, de mégsem állhatunk itt egész éjjel, amíg te ezt végiggondolod. Engem Mully vár odahaza.

- De hát nem mehetünk haza, legalább is nem így ketten.

- Ez igaz. Hát akkor az egyikünk maradjon itt egész éjjel és gondolja ki, mit kell csinálnunk. A másik meg hazamegy és egy szót sem szól Mullynak. Tudod, nem is fogsz nagyon fájni, ha itt alszol, Sam, és reggel majd kilopódozom és hozok neked valami kis ennyivalót.

- Várj csak. Ez az ötlet sehogy sem tetszik nekem. Hogy te menj haza az én feleségemhez? Ez nem erkölcsös!

- De miután te megmagyaráztad, hogy mi ketten ugyanazok vagyunk, hát akkor ha én megyek haza, akkor te is hazamegy - mondta Samu. - Na legyen eszed; egyikünknek a háttérben kell maradnia addig, amíg ki nem eszeljük, hogy mit is kell csinálnunk. Mi lenne, ha elmennél néhány napra és közben mind a ketten iszonyúan törnénk a fejünket?

- Hogy én menjek el? - visszhangozta Sam.

Azután elgondolkozott. Volt ebben is valami. Ha elmegy, csinálhat magának egy görbe napot.

Befelé ragyogott a boldogságtól. De kifelé bánatos arcot vágott.

- Hát ez bizony nagyon szomorú, feladni a saját házitűzhelyem melegét és elmenni, mint idegen zarándok a föld hátán, ahogy mondják. De Mully kedvéért, Mully lelki nyugalmaért meghozom ezt a nagy áldozatot. Isten veled.

- Hová méggy?

- Hát... átvágok a lapályon és reggelre Bradleyben leszek. Ott benézek a bankba és felveszek egy kis készpénzt.

- Hé! csínján bánj ám a megtakarított pénzzel - gyanakodott Samu.

- A mi megtakarított pénzünkkel, Samu fiam. A viszontlátásra.

Samu magára maradt.

- Sam, - kiáltott bele a sötétbe - mikor jössz vissza?

- Mire viszontlátsz, itt is leszek - lebegett vissza Sam hangja. - Addig is őrizd a házitűzhely melegét. Samu, őrizd a házitűzhely melegét!

- Vasútjegyet akar? - kérdezte az állomáson a rács mögötti ember előzékenyen.

- Öhüm, szórul szóra - mondta Sam. - De ezeket a dolgokat rendszerint Mully intézi, én nem nagyon ismerem ki magam. Miféle jegyei vannak?

- Hát első osztály, harmadik osztály, turistajegy, oda-vissza.

- Adjon oda-vissza.

- Egyet oda-vissza. Jó. Hová?

- Hát ide vissza, na hallja, ez természetes.

Az alak azt hitte, hogy Sam csúfot üz belőle és mélységesen felháborodott. Így kezdődött a vita. Samben feltámadt a yorkshirei vér és sehogy sem akarta leszögezni, hová utazik.

- Nézze, azt, amit az emberek úgyis meg akarnak venni, minden bolond el tudja adni nekik - fejtette ki. - De azt olvastam, az az igazán jó eladó, aki a habozó vevőnek tud eladni.

- De *hová* akar utazni?

- Honnét tudnám, amíg nem vagyok tisztában vele, hogy mekkora költségekbe bocsátkozom? Értelmes ember nem ad ki többet, mint amennyi pénze van. Hát tegyen néhány árajánlatot.

Az ember nagy lélekzetet vett és felemelt egy nyomtatott listát.

- Llandudno, különleges kedvezmény, huszonhat shilling hat penny - ajánlotta.

- Azt nem tudom, hogyan kell írni. Nem élhetek olyan helyen, amelynek a nevét nem tudom leírni. Egészen tönkremennék erkölcsileg.

- Scarborough, tizenöt shilling és...

- Jaj, csak azt ne! Volt egy pajtásom, az odament és el is törte a lábát. Mindíg rágondolnék és szomorú lennék. Épp felhúzta a gatyáját és elesett és eltörte a lábát.

- És nem tudták helyreilleszteni?

- De igen, csak hogy a felesége dühös lett, mert nem volt egyforma a két lába. Folyton azt akarta, hogy törje el a másikat is. Nem volt többet egy békés napjuk sem. Bádogos volt szegény, Billy Sandisonnak hívták. Nem ismerte véletlenül?

- Nem én! Blackpool, tizenkét shilling hat penny, tíz napig érvényes turistajegy, na?

- Blackpool? A dolog kezd érdekelni.

- Hát legyen Blackpool?

- Ne siettesen. Ott már voltam egyszer. Annyi ecetes csigát ettem, hogy rosszul lettem a vonaton hazafelé jövet. Szóval kitűnően mulattam.

- Hát akkor legyen Blackpool?

- Várjon egy percre. Ha nem használom a jegyet tíz napon belül, vajjon levonják az ára felét a teljes áru jegyből, amikor visszajövök?

- Le, - sóhajtotta az ember - le.

- Akkor ide velem!

És elutazott Blackpoolba.

Blackpoolban remekül érezte magát. Annyi dolga akadt, hogy minden reggel elszárgult és étkezni se járt haza a boarding-houseba, ahol tanyát vert. Miért is járt volna, amikor annyi hely volt, ahol az ember kagylót, csigát, kígyót, békát, halat, puddingot és fagyaltot ehetett. És Mully nem lévén ott, vakáción volt, úgyhogy nem nagyon fúrta a lelkiismeret, ha egy kicsit gavallérosabban szórta a pénzt.

És rákacsintott minden kislányra, aki éppen ott vakációzott, mert Sam már őszült ugyan valamelyest, de szíve szörnyen fiatal maradt.

Egy nap a rezesbanda bódéja mellett egy magas, jóképű nő rámosolygott. Sam ennek örömeire vett magának egy sétapálcát. Másnap a nő megint mosolygott, mire Sam vett egy szalmakalapot egy shilling hat pennyért.

Azután egy nap meleg lett és mindenki kiment a fővényre, a vízben pancsolni. Sam is ott paskolta a vizet egész nap feltűrt nadrággal, míg végre lement a nap, vérvörösen és hirtelen hűvös szél kerekedett a tenger felől.

Sam Small összeborzongott.

- Hüha, vizes lett a nadrágom szára - mondta magában. - Ha Mully itt volna, kapnék tőle.

Feljebb ment, hogy felvegye harisnyáját és cipőjét, mert az volt a szándéka, hogy elmegy a zenéhez, megnézni, mit szól a jóképű nő a szalmakalapjához. De valahogy mire felöltözött, nem volt kedve mászkálni. És mégis - valamire vágyott.

- Na, de mi lehet az? - kérdezte magában. - Úgy látszik, enni szeretnék valamit.

Végiggondolta magában a disznóhúspástétomot, a szafaládét, a virslit, az osztrigát meg mindent, amit csak kapni lehet a boltokban; de egyikhez sem volt sok kedve.

Gondolta, majd csak rájön, mihez van kedve: végigmenni a parti sétányon, kimenni a mólóra, benézni az állatkertbe, felülni a ringlispilre, vagy talán a csodakerékre. De hiába, nem ez volt az, amire szíve vágyott.

Amint ott ült, a nap végérvényesen lement, a nedves fővény csillogott a homályban, valami kozmikus szomorúság áradt az alkonyattal és elárasztotta őt is. Mögötte egyenkint kigyulladtak az üzletek lámpái, felvillantak a fényreklámok a város ünnepi oldalán, az emberek nevettek és visongtak. A nap pedig elszállt az óceánon át más országok felé és a tengerből nem maradt más, mint a zúgása.

Végül is Sam felkelt, hogy kisüsse, mit kíván és hazament a boarding-houseba. Különös rosszkedv vett erőt rajta.

- Úgy látszik, megfáztam - mondta háziasszonyának.

- Á dehogy, biztos evett valamit - felelte az asszony. - Vesét és tehénsarkát és disznósajtot és angolnapástétomot és nyershús-virslit és tengeri herkentyűt és véreshurkát...

- Mondja, maga a nyakamba akar sózni valamit? - kérdezte Sam. - Ha nem lett volna már felfordulva a gyomrom, amikor hazajöttem, akkor most fordulna fel.

- Akkor adok magának egy kis habzóport. A férjemnek is mindig azt adtam. Nagyon derék ember volt...
- A férje? Hát most hol van?
- Hát meghalt.
- Mondom magának, nem az a baj, hogy ettem valamit. De többet mondok, ha ettem volna, akkor se vennék be habzóport. Mondom magának, megfáztam.
- Hát akkor csinálok jó forró mustáros lábvizet.
- Nem kell nekem lábvíz. Mully ilyenkor forró rumot és szirupot ad.
- Hát rumom az nincs. Tudja mit, most adok szirupot és holnap beveheti a rumot.
- Az istenit, a nőktől nem lehet semmit sem várni. Maga éppúgy beszél, mint Mully személyesen.
- Szerencsétlen nő lehet, ha ilyen emberrel kell élnie, mint maga.
- Tudtam én azt jól, hogy rendes ember nem számíthat részvétre Lancashireben.
- Hah! - mordult fel a háziasszony. - Maga yorkshirei!
- Vége köztünk mindennek - üvöltötte Sam. - Többet már nem vágok zsebre. Holnap pakkolok és megyek haza Mullyhoz.
- És haza is ment.

Amint Sam Small hazafelé ballagott a réten át a félhomályban, hirtelen elszállt a boldogsága. Mert hosszú idő óta most jutott először eszébe Samu.

- Istenem, ha csak úgy besétálok és ő is ott van, akkor Mully leleplez és megkérdezi, hol is voltam és akkor megette a fene. Inkább ravasz leszek.

Így hát odaosont házikójához és benézett az ablakon. Ott látta bent Mullyt, a tűz mellett ült és kötött. Samu pedig felolvasott neki.

Sam komiszul érezte magát, látta, itt semmi szükség sincs rá, más ember ül saját tűzhelye előtt, ő pedig kint áll fáradtan és rettenetesen szeretne egy csésze teát.

Visszavonult a kertbe és kezdett kicsi kavicsokat hajigálni az ablakra. Jó sok idő múlva kinyílt az ajtó és fénysáv áradt ki. A fényel együtt Mully hangja is kihallatszott a szoba tulsó végiből. Samnek olyan érzés volt ez, mintha meleg vér áradna szét mellében.

- Már megint azok a Kidderley-gyerekek! Sam, kiált ki nekik, hogy ne rosszalkodjanak.
- Pszt, - sziszegett Sam - Samu! szeretnék beszélni veled. Gyere ki a rét sarkára.
- Mi az, Sam szívem? - hallatszott Mully hangja.
- Semmi - kiáltotta vissza Samu. - Veszem a kabátom és sétálok egyet, Mully, és elszívok egy pipát. Akkor legalább nem csinálok idehaza bűdösséget.
- Jól van. Jót fog tenni neked egy kis levegő, Sam - mondta Mully hangja.

Ezzel az ajtót becsukták. Sam elbotorkált a rét sarkára. Fejében egyre Mully hangja járt. Milyen lágy és meleg a hangja. És Samut *Sam szívem*-nek hívta. Ez nem hasonlít Mullyra. Őt bizony sosem hívta szívemnek.

Mire Samu odaért, Sam már majd megpukkadt a haragtól és féltékenységtől.

- Gyere velem sétálni, fiam - mondta.

- Na, mi a baj, Sam?

- Sose törődj te azzal. Épp most jöttem rá, hogy bizony már igazán ideje, hogy hazamenjek és elfoglaljam jogos helyemet feleségem mellett, te!... te!...

- De Sam, én meg azt hittem, te el akarsz menni és zülleni egyet.

- Züllöttem is, de most rajtad a sor, hogy elmenj.

- Ó, hogysisne, Sam - mondta Samu öntelten. - Én a kényelmet szeretem. Én esténként itthon maradok Mullyval és...

- Igen, igen, hallottam, milyen mézes-mázosan beszél veled. Az én feleségem!

- A mi feleségünk, Sam.

- Ne zavarj össze a dolgokat a fejedben - morgott Sam. - Te most kényelemben éltél egy hétig, most rajtad a sor. Menj el látogatóba.

- De Sam, hiszen te vagy az, aki szeret elmenni. Én vagyok az, aki otthon szeret maradni.

- Ó Istenem, Istenem - nyögött Sam. - Most álljak ide vitatkozni veled? Nézd, éhes vagyok, még nem is teáztam, és beteg voltam. Na menj el szépen, légy jó fiú.

- Dehogymegyek - mondta Samu. - Nekem otthon a helyem és megyek is mindjárt haza.

- Hát akkor bizony én is veled megyek.

- És ha Mully meglát? Nem, nem bírnám ki, hogy felizgassa magát.

- Hát idenézz, Samu. Ahogy én Mullyt ismerem, előbb-utóbb úgyis rájön. Hát akkor inkább előbb, mint utóbb, és akkor legalább megteázhatom.

- Én meg azt mondom, hogy nem fogsz...

De Sam már teljes gőzzel elfutott. Mert ráeszmélt, hogy ha ő ér előbb haza, az egész probléma Samu vállára nehezedik.

Szaladt, szaladt a réten Sam, és Samu a sarkában. Természetesen egyformán jól futottak. De, sajnos, Samnek kellett kinyitnia a kertkaput meg az ajtót. Az első még sikerült, de mielőtt az ajtóhoz ért, Samu megragadta és egymásba akasztkodva leestek a földre. Úgy elmerültek a verekedésben, hogy észre sem vették, amint az ajtó kinyílt, amíg Mully hangját nem hallották.

- Mi van itt?

Abbahagyták a verekedést és pislogva bámultak a világosság felé.

Így álltak ott mind a hárman!

- Jaj, jaj nekem, - nyögött Mully - azonnal takarodjatok be a házba, mielőtt meglát bennünket valaki.

A két férfi szégyenkezve kullogott be a házba és megállt a tűzhely előtt. Mully rájuk nézett, azután ledobta magát a hintaszékbe és sírvafakadt.

- Micsoda mókákat engedsz meg magadnak, Sam Small? - zokogta. - Különben is melyiktek Sam?

- Mi mind a ketten Samek vagyunk - mondta Samu.

- És még sosem mondtad, hogy ikertestvéred van - sírt Mully. - De egyiketek mégis Sam; és ha kitalálom, hogy melyik a kettőtök közül, hát akkor sajnálni fogja, hogy a világra jött.

- Na nyugalom, Mully, nyugalom - mondta Sam. - Mi tudniillik mind a ketten, azaz hogy mind a ketten *én* vagyunk.

És megmagyarázta, amennyire megmagyarázhatta, hogyan hasadt ketté a személyisége a múlt héten.

- Hát akkor melyiktek volt itt a hét folyamán? - kérdezte Mully.

- Én - szólt gyorsan Samu. - Ő pedig kirándult Blackpoolba.

- Te csavargó!... - szólt Mully diadalmasan. - Most már tudom, melyiktek Sam Small. Te vagy az! Mert csak te tudsz úgy ellődörögni, hogy itthagysz hű feleségedet egy idegennel...

Fenyegetően közeledett Sam felé, de Samu felemelte kezét.

- Mully! Ne légy mérges. Hát nem volt jobb, amikor nem volt itthon? Nem maradtam melletted egész héten és nem ápoltalak, míg náthás voltál?

- Igaz, - felelte Mully - gyengéd és kedves voltál. Mindjárt tudtam, hogy valami baj van. Túlságosan boldog voltam ahhoz, hogy igaz lehessen.

Leült és sírdogált, Sam pedig csak állt lehorgasztva fejét és lábával csoszogott. Végre aztán gondolt valamit és odalépett feleségéhez.

- Mully Small, - mondta - komolyan mondod ezt? Csakugyan olyan boldog voltál ezzel a... ezzel az alakkal, amíg én nem voltam itt?

Mármost Mully végeredményben mégis csak nő volt. Így nem lehet csodálkozni, ha egy kis dac volt a válaszában.

- Sam Small, - felelte - soha életemben nem bántak velem ilyen jól, amióta a világon vagyok. Ez volt házasságom legszebb hete.

Sam a tűzbe bámult és mély lélekzetet vett.

- Értem - mondta halkán. - Hát ha az ember úgy látja, hogy megbukott, mit mondhat? Mert ugyebár, tisztességes férfi nem áll útjába a felesége boldogságának... így hát Isten veled... és élj boldogul, drágám.

Sam sarkon fordult és az ajtó felé tartott, mialatt Mully mintegy magánkívül meredt rá. Talán el is hagyja menni, de Samu hangja magához térítette.

- Látod, Sam - kiáltotta Samu diadalmasan. - Mondtam neked, én vagyok az az ember, aki boldoggá teszem.

Erre Mully felébredt.

- Jó, jó - szólt. - Erről nekem is volna egy-két mondanivalóm. Gyere vissza, fiam, és ülj le ide a tűz mellé. Ha igaz ez a meghasadt személyiség, akkor az a dolgunk, hogy törjük a fejünket és járjunk a végére.

- Igaz, igaz, de mi már annyit gondolkoztunk, amennyit csak lehet. Miért nem maradhatnánk mind a hárman itt? - kérdezte Samu.

- Micsoda, hogy két férjjel éljek? - riadt fel Mully. - Hiszen az bigámia.

- De én és Sam ugyanaz az egy férj vagyunk - mutatott rá igen helyesen Samu.

- Igen... - mondta Mully. - Mi tudjuk ezt, mert mi művelt emberek vagyunk, de attól félek, hogy a brit törvény még nem számol ilyen modern dolgokkal és arra az eredményre fog jutni, hogy két férj az kettő.

- Várj csak - szólt Sam. - Mindenesetre csak egyszer mentél férjhez.
- Hát akkor van egy törvényes uram, meg egy törvénytelen. Ez is törvényellenes.
- Igaz - felelt Sam.

- Ne zavarj - mondta Mully. - Maradjatok csendben, amíg végiggondolom.

Hosszú ideig ült-ült, azután felkelt és nagyot sóhajtott.

- Hát döntöttem. Jó anyám mindig azt mondta: ha kétségeid vannak, menj aludni.
- Nagyon jó - dorombolt Samu.

- Bizony - mondta Mully. - Én most lefekszem, ti pedig kint maradtok.

- De ide hallgass, Mully, - nyöszörgött Samu - én nem szeretek...

- Én sem - csattant fel Mully. - De ti megdupláztátok magatokat az én segítségem nélkül. Talán éppúgy helyre is tudjátok hozni a dolgot.

És rendíthetetlenül az ajtóhoz tuskolta a két férfit és kilökte őket. Amikor Sam elment mellette, így szólt:

- Ne gyere nekem haza, amíg egynél több van belőletek!

Ezzel az ajtó becsukódott, a zár csattant és ők ketten kint voltak az éjszakában.

- Legjobb lesz, ha sétálunk egyet és tovább gondolkozunk - mondta Sam. - Te pedig maradj szorosan mellettem, ha nem akarod megbánni. Kimegyünk a lapályra.

Amikor a rétre értek, még mindig egyforma gondterhes volt kettejük arca.

- Na, kieszeltél valamit? - kérdezte Samu.

- Te Samu, én már torkig vagyok veled - intette Sam. - Maradj csöndben.

Elhallgatott és körülnézett. Éppen a lámpánál voltak.

- Itt találkoztunk először - tünődött Sam.

- Bárcsak elmennél... - kezdte Samu.

- Na most ide hallgass fiacskám - tört ki Samból. - Még egyet nyikkanj és belekékülsz. Hogy a fészkes...

Amint felemelte kezét, hallani vélte Mully szavait, mintha csak neki suttogná: - Ne gyere nekem haza, amíg egynél több van belőletek!

Ötlet villant át a fején.

- Sam Small, - kiáltotta rémülten Samu - te gyilkos terveket forralsz szívedben!

Sam szelíden mosolygott

- Igazad van - mondta. - Na, gyere Samu, kösd fel az alsóneműdet és viselkedj úgy, mint egy igazi yorkshirei gyerek.

- De Sam, én nem szeretek verekedni.

- Hát akkor majd gusztust csinállok neked hozzá, Samu fiam. Figyelj csak!

Ezzel balkézzelel odaütött Samu orra mellé.

- És figyelj csak!

Ezzel jobb kézzel odaütött az orra másik oldalára.

- Nahát, - mondta Samu felháborodva - az Írás azt mondja, hogy ha megütik a bal orcádat, tartsd oda a jobbot. De arra vonatkozólag nem ad semmi utasítást, hogy mit kell csinálni, ha azt is megütik. Azt hiszem, ez annyit jelent, hogy ilyen esetben a pasinak saját felfogása szerint kell eljárnia.

Ezzel balkezével igen tisztességesen odasózott Sam orra kellős közepére.

- Hó! - szólt Sam. - Most jövök én!

És nekimentek egymásnak, öklükkel hadonászva, és ennél furcsább küzdelmet még nem látott a világ. Mert mivelhogy mindketten Sam Small voltak, olyan egyenlő esélyekkel indultak a harcba, mint sem előttük, sem utánuk senki. Egyforma erősek voltak és egészen egyformán verekedtek. Ha Sam jobbkézzel ütött, Samu balkézzel védett. Olyan volt, mintha valaki tükör előtt bokszolna. Így folytatták és egyre fáradtabbak lettek, anélkül, hogy egyikük is felülkerekedett volna.

Ekkor Samet megszállta az ihlet.

- A legközelebb, ha ő támad, - szólt magában - nem kell védekezni, hanem ugyanazt visszaadni neki, amit én kapok.

És ugyanebben a szent pillanatban Samu ugyanezt gondolta.

Az eredmény az lett, hogy mind a ketten ütöttek, egyikük sem védekezett és azután mindketten úgy érezték, hogy egy nagy recsegéssel fejükre szakad a firmamentum és közvetlenül a szemük előtt táncolnak a csillagok.

Sam hirtelen úgy érezte, hogy szelleme felemelkedik. Maga alatt látta a két testet, amint eszméletlenül fekszik. Mellette pedig egy másik szárnyaló szellem.

- Hohó, te jó Isten - nyögött Sam. - Hiszen most már négyen vagyunk.

- Dehogy - szólt Samu szelíden. - Nézd csak.

Amint odanéznek, hát a két test lassan összezsúszik és egymásba kezd olvadni.

- Na most - mondta Samu. - Gyere, Sam. Mind a kettőnknek be kell ide férnünk.

Hát leereszkedtek és kezdtek lassan befurakodni a testbe. És akkor Sam hangokat hallott.

- Szegény öreg Sam - mondta valaki. - Úgy látszik, fejjel nekiment a lámpavasnak.

Szerette volna megmondani nekik, hogy verekedett, de a szavak sehogy sem akartak a szájára jönni. És úgy érezte, csak egy pillanat múlt el és már odahaza volt és Mully föléje hajolt.

- Sam, Sam - sóhajtott Mully. - Már megint bajba kerültél.

- Dehogy is, Mully - szólt Sam vastag hangon. - Nem vagyok én részeg.

Mully közel hajolt hozzá.

- Igazat beszélsz - mondta.

Sam Mully szemébe nézett.

- Megöltem - mondta.

- Kit?

- Samut.

- Samut? Micsoda Samut?

Sam végiggondolta a dolgot és elmosolyodott.

Milyen csodálatosak a nők! Mindíg tudják, mikor kell úgy tenni, mintha elfelejtenék a férfi életének egy részét.

Forró szeretet buzogott fel benne Mully irányában. A derék, kövér Mully irányában, aki éppen hideg nedves törülközőbe bugyolálta Sam fejét.

- Megbocsátasz nekem, Mully?

- Ugyan már, Sam Small - sóhajtott Mully. - Annyi éven át mindig csak megbocsátottam neked, most már igazán nem tudnék leszokni erről.

- Mully, - mondta Sam - ezentúl másképp bánok veled. Először is egyáltalán nem éreztem jól magam Blackpoolban és másodszor is, amikor ma éjjel megöltem Samut, hát valahogy összeolvadtunk. Úgy, hogy most ő is itt van énbennem, ő az én jó oldalam... és mostantól kezdve tőröm, hogy jó oldalam legyen előtérben.

- Pszt - szólt Mully. - Ha ezt tennéd, hát anatómiai értelemben elferdülnél.

- És soha többet nem megyek le a *Kiterjesztett Szárnyú Sasba*. Minden este itthon maradok és felolvasok neked, mialatt te kötsz.

- Isten ments. Nem volna egy békés pillanatom sem. Ugyan, Sam, én téged úgy szeretlek, ahogy vagy, te vén tekergő.

- Igazán, Mully? Már pedig én elhatároztam, mától kezdve inkább olyan leszek, mint Samu; igazán ő az én jobbik felem.

- Nem igaz, mert neked csak egy jobbik feled van, és az én vagyok. Na akkor hopp. Kelj fel és menj az ágyadba.

A repülő yorkshirei ember

*Több dolgok vannak földön és égen,
Horatio, mintsem bölcselmeitek
Álmodni képes.*

Sam Small nem fokozatosan jött rá arra, hogy tud repülni. Egyszerre derengett fel benne a meggyőződés.

Aznap este ő meg Mully lent voltak Los Angelesben, hogy meghallgassák a templomban Minnie Tekel Upharsin Smith Nővért. Sam eleinte nem akart elmenni, de hamarosan elismerte, hogy egész rendes dolog, Mully pedig úgy érezte magát, mint még soha életében.

Minnie Nővér elénekelt egy himnuszt, amelyet ő maga írt és így kezdődött:

Illatos ibolyák, asszonyom...

Amikor ezt befejezte, felszólította mindazokat, akik kaliforniaiak, hogy álljanak fel és azután rázzanak kezét mindazokkal, akik ülve maradtak és akik nem kaliforniaiak; mondják azt: „Isten áldása rád, fivérem” vagy „nővérem” - már aszerint, amint.

Sam mókásnak tartotta, hogy egy idegen szorongatta a kezét, de Mullynak mindjárt nagyon tetszett az egész; és amikor Minnie Nővér arra kérte a külföldieket, hogy álljanak fel és mondják meg, honnan valók, Mully mindegyre bökdöste Samet, hogy rajta, álljon ki férfiasan és mondja meg az igazat. De Sam csak nem akart felállni. Az emberek pedig felálltak és kiabáltak, hogy Németországból meg Olaszországból meg Kínából meg Hawaiból meg Mexikóból valók. Még Indiából is volt ott egy alak.

Végre Mully nem állta meg, jól megkötötte kalapját az álla alatt, felkelt és telitüdőből ezt harsogta:

- Mr. és Mrs. Sammywel Small Polkingthorpe Brigból, Huddersfield mellett, Yorkshireben, Angliában.

Azután kipirult arccal leült, mialatt mindenki tapsolt és a mellettük ülő asszony, aki Iowa városából való volt, mindjárt összeismerkedett vele és Mully úgy érezte, hogy Kalifornia a legkedvesebb, legbarátságosabb hely, ahová eljutottak, amióta csak elindultak világszerte útjukra.

Sam igyekezett megmagyarázni, hogy neki bizony nincsen túlságosan nagy véleménye az egészről, de még ő is kíváncsi lett, amikor Minnie Nővér belekezdett beszédébe.

A címe ez volt: *A Hit Hegyeket Mozgat* - és igazán remek beszéd volt, csupa idézet, meg rétorika, meg kicsi szünetek, hogy a nép tapsolhasson, meg nagy szünetek, amikor mindenki elénekelt a himnusz refrénjét és tapsolt a kezével, hogy jelezze az ütemet. Ezekben a nagyobb szünetekben Minnie Nővér újra erőt gyűjtött és a következő roundra megint olyan frissen jött ki, mint egy százszorszép.

Minden a Hittől függ, mondta, és ő a maga részéről annyira biztos ebben, hogy tudja: ha ez a mintegy ötezer fivér és nővér, aki ma este itt van, most egyenesen kimenne e Szent Helyről és leautózna San Bernardinóba, hát fogadni mer akármibe, hogy ha kellő hitük volna, odébb tudnák tolni a Mount Baldy nevű hegyet tíz lábbal a tenger irányába. Csak az tartja vissza ettől a kísérlettől, hogy jogi tanácsadói azt mondták neki, ezzel túlságosan sok kártérítési perre adna okot; mert hiszen ez természetes is, ha az ember egy hegyet tíz lábbal odébb tol, az nagyon sok zavart okoz. Az egyik oldalon egy tíz lábnyi űr lenne, ami valószínűleg igen sok jókarban lévő földbirtokon haladna át, a másik oldalon pedig úgy egymásra szaladna a sok

föld, hogy az nem tenne jót Kaliforniának. A rossz nyelvek így is mennyit beszélnek a földrengésről, pedig akárki felhívhatja a Kereskedelmi Kamarát és megtudhatja, hogy földrengésről szó sem volt, hanem a haditengerészet tartott lövészeti gyakorlatokat San Diego mellett és attól táncoltak úgy az értéktárgyak a kandalló párkányán, mint megannyi Fred Astaire.

De mindazonáltal, amint már említette, a Hit nagyon, nagyon csodálatos dolog, sőt valósággal bűvöletes dolog és ha a Fivérek és Nővérek hinnének a Hit hatalmában, hát nem volna semmi, amit ne tudnának megtenni. Semmi, de semmi!

Ez volt a Hitről szóló beszéd és mindenki tapsolt és ritmikusan összecsapta tenyerét, mert nemcsak Minnie nővér hitének örült, hanem annak is, hogy Minnie nővér ilyen határozottan hisz az ő hitükben, és a mellett milyen szellemesen megmagyarázta, miért nem kell mégsem kilencven mérföldet autózniok ebben a hideg estében, hogy bebizonyítsák hitüket.

Ezzel körülbelül vége is volt a dolognak. Még elénekelték egynéhány himnuszt, először a hallgatóság egyik fele, azután a másik fele, hogy kiderüljön, melyik tudja hangosabban fűjni; azután csak a nők énekeltek, azután meg csak a férfiak, hogy lássák, melyik tudja hangosabban. Azzal vége lett és mindenki kiözönlött az ajtókon.

Mully kitűnően mulatott, e felől nem lehetett kétség. Amint Sam meg ő utat törtek maguknak a tömegben és végül ott álltak a sarkon, várva a Wilshire Boulevardra menő autóbust, Mully végre annyira összeszedte magát, hogy ezt tudta mondani:

- Hát tudod, fogalmam sincs, te mit érzel, Sámuel, de én remekül szórakoztam, és azt hiszem, mindazok közt a helyek közt, amelyeket eddig láttunk az úton, ez a legkedvesebb.

Sam nem is kételkedett abban, hogy Mully jól szórakozott, de azt is tudta, Mully megjegyzése csak annak a kampánynak egy része, amelyet Kaliforniában maradásuk érdekében indított. Sem Mully, sem leányuk, Lavinia nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, amikor egy jó szót szólhatott Dél-Kalifornia érdekében. Vinnie azért akart itt maradni, mert hátha akkor belőle is filmsillag lesz; Mully részben Vinnie kedvéért, részben pedig azért, mert csak nem tudott betelni azzal, hogy pálmafák nőhetnek fehér ember lakta országban. Azonkívül az sem kétséges, hogy Sam nagyon a nők malmára hajtotta a vizet azzal a csúnya bronchitis-rohamával, amelyet vancouveri kirándulásuk alkalmával kapott.

Így hát a nők sosem mulasztották el megjegyezni, milyen jót tesz a mellének Dél-Kalifornia éghajlata, meg hogy most már nyugalomba vonult, független ember, hát minek is hagyná itt a napsütést, minek rohanna haza Angliába?

Már most Sam nagyon jól tudta, mit akarnak a nők és miért akarják. Azt is tudta, hogy okos ember ilyenkor nem száll nyíltan szembe velük, mert úgyis kifárasztanák a végén. De azért az ember mégsem bírja ki, hogy néha ne álljon a sarkára. Most is kifújta az orrát és így szólt:

- Hát mindent egybevetve, ez csakugyan nem rossz hely, márminthogy ahhoz képest, hogy Yankeeországban vagyunk. De mégis tíz fontot adnék, Istenbizony, ha odahaza ülhetnék a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*-ban a pajtásaimmal és egy jó korsó Guinness-sör állna előttem és szép tűz égne mögöttem a kandallóban.

Mully felhördült.

- Sámuel, nem mondtam neked, hogy végy tiszta zsebkendőt, mielőtt eljöttünk?

Sam tudta, hogy elvész, ha hagyja, hogy a főtárgytól eltereljék, s ha kisebb fontosságú összecsapásokba bocsátkozik. Mindenki a maga szemétdombján kakas, és nem akarta, hogy zsebkendőkről vitatkozzanak, mert ott Mully a kakas. Így hát zsebregyömösölte szégyenletes

kendőjét és csendben maradt. Mully persze tovább murizott, ahogy a nők szokták, Sam pedig végül is már nem figyelt oda, ahogy a férfiak szokták.

Mialatt Mully Sam fülét rágta, Sam elméje elkódorgott messzire és két dolognál kötött ki. Az első az, milyen jó lenne, ha jönne az autobusz, akkor Mully nem folytathatná; a másik dolog pedig Minnie nővér beszéde. Eltűnődött azon, vajjon mi az igazság ebben a Hit-ügyben? Vajjon igaz-e, hogy egy sereg ember, akiben megvan a Hit meg azonkívül bizonyos *hó-rukk*-szerű igyekezet, csakugyan el tudna mozdítani egy hegyet, ha csak egy-két hüvelyknyire is?

Sokáig tűnődött ezen és amellett döntött, ha valaki el akar valamit érni a Hittel, nyilván először könnyebb dolgon kell kezdenie, és csak lassan-lassan közeledhet olyan makacs ügyekhez, amilyenek a hegyek.

Mialatt Sam ezen gondolkozott, mindegyre csak álltak és várták az autobuszt; Kaliforniában pedig nagyon hűvös lesz, ha a nap lement. És erről jutott eszébe az autobusz. Azt mondta magában, ha valaki elhatározná, hogy mindenféle dolgot meg fog mozgatni a Hittel, akkor az autobusz csodásan alkalmas volna arra, hogy elkezdje vele - hiszen az autobusznak kerekei vannak, amelyek úgyszólván ugyanazt a célt szolgálják.

Alig hogy ezt elgondolta, már meg is cselekedte, mert hiszen, mondta magában, az igazán nem kerül egy krajcárba sem, ha az embernek Hite van. Ha nem válik be, akkor is mit veszít az ember?

Így hát becsukta szemét és azt mondta magában:

- Hiszek abban, hogy mire kinyitom a szemem, ez meg ez az autobusz itt lesz.

És mit tesz Isten, alig mondta ezt ki magában, Mully máris oldalba bökte és így szólt:

- Ébredj már fel, te ütődött!

És Sam kinyitotta szemét, és az autobusz ott állt.

Ez természetesen meglepte Samet és tetszett is neki. Azt mondta magában, persze pusztán véletlenség is lehet, de mégis, olyan dolog ez, amin érdemes tűnődni. Legjobb lesz alaposan átgondolni az egészet. Így hát kényelembe helyezkedett az autobuszban és elkezdett a Hiten gondolkodni és csak egyszer szakította meg, amikor a Beverley-Wilshire mellett mentek el és Mully azt mondta, hogy látta Nelson Eddy-t kijönni.

Ezután Sam visszatért gondolataihoz és egészen a végállomásig töprengett. Majd Mully és ő kiszállt a Santa Monica szobra előtt a Beach Driven, és lassan és fáradtan végimentek a sétányon a boarding-house irányában.

Az izgató este után mindketten kissé megviseltek voltak, ezért lassan mentek, karonfogva. Mully mindig is szerette ezt az esti búcsúsétát, mert itt olyan békés és romantikus és annyira trópusi a hangulat. A kavicsos utak mentén nem kevesebb, mint háromféle pálmafa áll: datolyapálma, királyi pálma és palmetto. Meg aztán a sétány magas sziklaparton halad végig és az ember séta közben a falusias fakorlát fölött kinézhet messzire az óceánra, vagy lenézhet egyenesen a partra és láthatja a mozcisillagok kastélyait. Mind nagyon pompásak és nagyok, de a legnagyobb és legpompásabb Marion Daviesé. Olyan látványosság, hogy a turista-autobuszok itt mindig megállnak, az utasok kiszállnak és öt percig néznek arra a házra, amelyben Marion Davies lakik néha.

Mully sosem unta meg, hogy lenézzen a sétányról. Nem szeretett aludni menni anélkül, hogy ne vetett volna egy búcsúpillantást a házra; azt remélte, egy este majd világosságot lát az egyik emeleti ablakban, és ez talán azt jelenti, hogy Marion Davies most fekszik le.

Így hát amikor Sam és Mully Marion Davies háza fölé ért, megállt és kinézett a korlát fölé. Mullyt teljesen eltöltötte a meghiúsultság, hogy egy igazi pálmafa alatt áll és egy igazi mozicsillag házáat látja maga előtt és egyáltalán nem tudott arról, hogy min gondolkozik Sam. Mert Sam most, hogy megálltak, megint gondolkozásképes állapotba került. Pipája jól szelelt, ő maga pedig kinézett az óceánra, ahol az ötven centért egész éjszaka megtekinthető halászbárka állt, kivilágítva, fellampionozva, úgy, hogy olyan volt, mint egy ragyogó gyémánt-melltű-hajó.

És ott - abban a pillanatban - szállt belé a megdöbbentő meggyőződés. Talán az okozta, hogy olyan magasan állt, meg a beszéd is hozzájárult és a Hit által odahozott busz meglepő epizódja. De akárhogy is történt, olyan meggyőződés kerekedett benne, amely párját ritkította. Meggyőződött arról, hogy tud repülni. Ez volt a meggyőződése. Mégpedig oly erős meggyőződése, hogy nem is tudott hallgatni róla.

- Mully, - mondta - tudod, néha úgy érzem, az ember kitárthatná a karját és ledobhatná magát innen; és akkor repülne, ha van Hite.

- Bizony. Ha... - felelte Mully. - És ha a nagynénidnek lett volna tudod mi je, akkor a nagybácsid lett volna.

Mully, bár eltökélte, hogy úgy fog viselkedni, amint egy olyan asszonyhoz illik, akinek a férje gazdagon vonult vissza az üzleti életből, mégis olykor egészen yorkshirei maradt. Utolsó megjegyzése nem volt olyan természetű, hogy nagyban elősegítette volna férje gondolkozását. Nem illett a Hithez és a hegyek megmozgatásához.

Samet kissé felpaprikázta. De a yorkshirei ember olyan kicsodás természet, hogy minél dühösebb, annál szilárdabban tartja elhatározása mellett. És mikor Sam levetkőzött, már nagyon makacsnak érezte magát.

- Hát akárhogy is, - mondta magában - én pedig fogadni mernék, hogy az ember meg tudja tenni... ha elég Hite van.

Mikor lefeküdt, még mindig ezen gondolkozott. Azt gondolta, jó lenne most elrepülni, hogy megmutassa Mullynak, mennyire nincs igaza. És amint ott feküdt, hát Hite volt, és egyre több Hite lett, úgyhogy a hajaszála is az égnek állt. Mert érezte, amint teste felemelkedik, még feljebb, amíg egészen ki nem emelkedett az alatta lévő ágyból.

Ez oly meglepő volt, hogy maga is alig akarta elhinni. Így hát óvatosan maga alá engedte a kezét. És íme igaz! Amennyire keze leért, nem érezte az ágyat maga alatt. Ez úgy elképesztette, hogy kénytelen volt ledobni magát az ágyra és végiggondolni az egészséget. Úgy látszik, már magasan fent járhatott, mert amikor visszaesett, a matrac nagyot nyikordult, Mully pedig csípősen megjegyezte:

- Istenem, Sámuel, ha folyton ugrálsz az ágyban, akkor inkább felkelek és a díványon alszom.

De Sam ezt alig hallotta. Felfedezése túlságosan kihozta sodrából. Elhatározta, vár, amíg biztos abban, hogy Mully elaludt és akkor újra megpróbálja; de sajnos, ő is elaludt.

Reggel, amikor felébredt, az volt az első gondolata, hogy elmondja Mullynak csodálatos felfedezését. De valahogy nem ment könnyen a dolog nappali világítás mellett, amint ott ült a reggeliző asztalnál, s a kaliforniai nap lecsapott a terítőre és a teáskannára és a kalácsra és a lekvárra és a zabpehelykására; a tojásokra és a sonkára meg a hideg húspástétomra és a két vagy három szép füstöltheringre, amelyet Mully a skót fűszeresnél vett a Santa Monica-mólóval szemben.

Azonkívül Lavinia is bejött a reggelihez és mégis csak nehéz az embernek ilyen fantasztikus dolgokról beszélni, mint amilyen a repülés, amikor ott ül az asztalnál a saját lánya, az arca

csupa cold cream, testén selyempizsama lóg, úgyhogy az ember eltűnik, vajon csakugyan olyan szeméretlen ez a lány, hogy fűző nélkül szaladgál a világban, mégha az ember saját lánya is.

Így hát csak ennyit mondott:

- Tudod, Mully, nagyon fura, de azt álmodtam, hogy igazán röpködtem. Úgy szálltostam a levegőben, mint azok a nyavalyás Zeppelinek, amelyek a háborúban jöttek a fejünk fölé.

- Hmm - mondta Mully. - Mit is mondtak a jegyirodában, hogy hívják ebben az országban a keserűvizet?

- Ugyan, semmi baja a gyomromnak - tiltakozott Sam. - Ez olyan valóságos és olyan szokatlan álom volt, hogy még mindig azt hiszem, nem is volt álom, hanem igazság.

- Ó, papa - mondta Lavinia. - Nincs benne semmi rendkívüli.

- Nincs abban semmi rendkívüli, ha az ember azt hiszi, hogy repült?

- Persze, hogy nincs. Ez a leggyakoribb álom. Visszaemlékezés a praenatalis állapotra, amikor az ember még mint embrió úszkált az anyaméhben a magzatvízben.

- Hé, hé, kisasszony, - szólt Mully - micsoda dolgokról beszélsz te reggelizés közben? Ha mégegyszer meghallom, hogy ilyen szavakat használsz, akkor filmszillag ide, filmszillag oda, lekenek neked egyet. Micsoda ötletek! És így beszélni apád szegény megboldogult mamájáról! Most pedig gyorsan edd meg a reggelidet, légy szíves. Tíz órára a Selznick International mozigyár alakítási igazgatójához Coolver Citybe kell mennünk.

Sam nem beszélt többet a repülésről; de elhatározta, hogy újra megpróbálja abban a pillanatban, amint egyedül marad. Jó sokáig kellett várnia, mert mihelyt Mully és Lavinia kitette a lábát, bejött a lány, hogy kitakarítson. Porolt és söpört és dúdolgatott magában, ledér módon, ahogy Kaliforniában szokás, és Sam azt gondolta, sohasem fog már elkészülni.

De végül mégis elkészült. Sam becsukta az ajtót, kiverte a pipáját és nekilátott. Lefeküdt a díványra és akart és akart, és mielőtt jóformán lélezett volna egyet, hát már a legnagyobb könnyedséggel fent lebegett a levegőben. Egy darabig ott hevert, a térben fennakadva, és döbbenet csodálkozott új képességén. Fejét lefelé fordította. Egy egész lábnyira lebegett a dívány fölött. Nagyon lassan oldalt lebegett, úgyhogy most már három lábnyira volt a padló fölött. Nem tévedhetett. Elképedve lebegett vissza a díványra.

- Hű, azt a ragyás mindenség - lehelte magában. - Magam sem tudom elhinni.

Hogy bebizonyítsa magának, mégegyszer megpróbálta. Ezúttal felemelkedett a levegőbe, azután egyenesen kilibeggett a szoba közepére. Valahogy nagyon kényelmetlenül érezte magát, de úgy gondolta, ez csak természetes.

Azután megfordult és lenézett a padlóra. Nagyon lassan elkezdte testét is megfordítani. És abban a pillanatban, amint megfordult, elmúlt a kényelmetlenség érzete. Mihelyt arccal a padló felé fordult, a biztonság és hatalom új és megdöbbentő érzete szállta meg.

- Hát persze... persze... - mondta magában. - Előbb fordítva voltam... mint egy madár, amelyik a hátán akar repülni. Ez a helyes mód, úgylátszik!

Új és igen nagy önbizalom hatotta át, kinyújtotta karját és leereszkedett a dívány irányában. Mikor egy lábnyira volt tőle, összecsapta tenyerét, testét egyenes állásba hozta és lábával oly halkán szállt le a díványra, mint egy rigó.

- Nahát, ez már beszéd! - lehelte.

Megint széttárta karját, szelíden ellökte magát lábujjával és felrepült. Úgy szállt, mint egy siklórepülő, teljesen megkerülte a szobát, körülbelül egy lábnyira a mennyezet alatt. És közben valami elképesztő vidámság fogta el. Többé nem habozott, vad örömmel használta új hatalmát. Úgy találta, a repülés nem kerül úgyszólván semmi fizikai erőfeszítésbe. Még csak szellemi erőfeszítésre sem volt szüksége, hogy ellenőrizze magát, vagyis nem kellett rágon-dolnia, hogy hogyan is csinálja ezeket a dolgokat. Amikor egy sarokba ért, izmai és súlyának megoszlása mintegy maguktól alkalmazkodtak valami ösztön révén, úgyhogy tökéletesen vette a kanyart.

A világ új hely lett Sam Small számára. Nekünk, akik csak járunk, a világ kétdimenziós hely; de Sam számára most háromdimenziós lett.

A szoba, amelyben így repkedett, egészen más jelleget öltött, mint az, amelyet mi ismerünk, akik mindig csak az egyhangú ötlábnyi szemmagasságból ismerjük a dolgokat. Láthatta az ajtók és szekrények tetejét, madártávlatból szemlélhette a székeket és az asztalt, amely bútordarabok valóban igen ostobán festettek ebből a szemszögből. Azt is észrevette, hogy míg alul igazán tiszta a szoba, felülről nem lehet ezt elmondani. Pókhálókát talált és minden ajtó fölött rengeteg port.

- Megmondom majd Mullynak, mossa meg a szobalány fejét - határozta el.

Azután átadta magát a szállás, az erőfeszítésmentes repülés tiszta gyönyörének. Körülrepülte a szobát, ahol kedve volt, könnyeden kikötött, mint egy toll és lábujjainak legkisebb mozdulatára újra útnakindult. Megpróbált nehezebb sarkokban is kikötni, hogy gyakorolja magát.

Sajnos, ez annyira elfoglalta, hogy nem hallotta meg, amint Mully és Lavinia visszatért. És amikor beléptek a szobába, éppen fent volt egy szekrény tetején.

- Hej, azt a kutyamindenit! - hörögte Mully. - Small Sámuel! Mi a Jóisten csodáját keresel odafent? Gyere le rögtön, mielőtt kitöröd azt a buta nyakadat!

Samet annyira meglepte és kihozta a sodrából, hogy rajtakapták, hogy egészen elfeledkezett a repülésről és leugrott, mint egy közönséges halandó. Rettenetes roppanással ért földet, gerince majdnem beleszaladt a szájába és természetesen nagy lett a húhó. Mully bekente a hátát ecet-savas agyagfölddel és oly alaposan a lelkére beszélt, hogy Sam megmakacsolta magát; nem, még akkor sem szól egyetlen szót sem új felfedezéséről, ha egyáltalán alkalma nyílik kinyit-nia a száját.

- Small Sámuel, - mondta Mully - Isten a tanúm, hogy sokat nyeltem, amióta férjhez mentem, de ez igazán a teteje mindennek. Szavamra mondom, fiam, ha így folytatod, mindenki azt fogja hinni, hogy egy kerékkal többed van. Istenem! Néha a pokolba kívánom azt a napot, amikor kiváltottuk a házassági engedélyt.

- Igazán? - szólt Sam. - Hét shilling hat pennymbe került. Annyiért már kutyatartási engedélyt is kaphattam volna.

- Bizony, és vannak napok, amikor azt kívánom, bár inkább kutyát vettél volna - vágott vissza Mully. - Például ez a mai nap is olyan.

A következő napokon Sam mit sem tett a repülés érdekében. Egyrészt azért nem, mert a szekrényről való leugrás erősen megviselte. Másrészt, mert Mully egy pillanatra sem hagyta magára.

De egy éjszaka felébredt, és Mully éppen olyan mélyen aludt, mint egy egyiptomi múmia. Lábujjhegyen kikelt ágyából, hálóingben, és nekifogott. Néhány óra hosszat röpködött a

szobában, kerengett, siklórepülést csinált, kanyarokat vett, amint jól esett neki. Érdekes volt látni, mert Sam most már oly egyenletesen repült, mint egy albatrosz. Csak felemelte a tenyerét és bekanyarodott; kicsit behajtott a térdét és meredeken felemelkedett. Mindez egész természetesen jött, és valami vad eksztázis fogta el.

Ezután minden éjszaka, mialatt Mully aludt, körülszálldosott a házban, ügyesen befordult a sarkoknál, keresztül vitorlázott az ajtókon, leereszkedett, hogy már csak egy hüvelyknyire volt a szőnyegtől, azután hirtelen ismét felemelkedett.

Kezdett nehéz feladatokat kitűzni maga elé. Mert furcsa módon mindazok a mozdulatok, amelyeket egy madár tesz repülés közben, természetesen jöttek, de ki kellett spekulálnia azokat a repülési manővereket, amelyeket a repülőgép szokott végrehajtani. Így eszelte ki a loopingot, a stukák lebukását, meg miegymást.

Végül már kitűnően ment minden. De éppen ez a vágya, hogy ne csak a madárral, hanem a repülőgéppel is felvehesse a versenyt, sodorta bajba.

Egy éjszaka éppen az ebédlőben szálldosott, utolsó találmányával, az Immelman-féle fordulattal kísérletezve. Aznap éjjel sikerült ezt először rendesen véghezvinnie. Ennek az új manővernek az izgalma egészen megrészesgítette és összevissza röpködött a szobában, vadul végezve Immelman-féle fordulatokat. Sajnos, a sötétben elfeledkezett a szép üvegcsillárról az ebédlőasztal fölött és puff! fejjel beleszaladt!

Beleakadva az üvegcsillárba, nagy robajjal lezuhant, akkora lármával, hogy Lázár is felébredt volna tőle.

Mikor Mully berohant és felgyújtotta a villanyt, ott látta Samet hálóingben, amint törött üvegdarabok, vér, drót és szétpukkant villanykörték közt üldögélt.

- Istenem, Sam! Mit csináltál megint? - hörögte Mully ellankadva.

Sam olyan kótyagos volt, mint egy kecskebak tavasszal, mert a fején négy hüvelyknyi repedés támadt; ettől az összeütközéstől minden koponya megrepedt volna, de az övé yorkshirei volt.

- Kényszerleszállás - mondta. - Segíts fel.

- Segítselek fel? Hát még mit nem? Mondhatom, csuda látvány vagy, amint itt ülsz hálóingben és megmutatod mindened, amid van! A te korodban!...

Sam igyekezett illedelmes külsőt ölteni, mert éppen bejött Lavinia és úgy elkezdett vihogni, hogy majd szétment. Mire Mully megfordult és olyant sózott a lány hátsófelére, hogy csaknem egy lábnyira felemelkedett a levegőbe.

Mert mindegy, hogy Sam mit tesz, Mully szerint lányának tisztelnie kell szüleit, mint minden tisztességes leánynak - Hollywood ide, Hollywood oda!

- Majd megtanítlak kesztyűbe dudálni - mondta Mully. - Mars az ágyba! Te repedsarkú!

Búcsúzóul még egyet lekent Laviniának, azután Samet bevonszolta az ágyba és telefonált egy doktorért, aki el is jött és hat öltéssel bevarrta Sam fejét. Mully éjszakája mozgalmas volt.

Sam néhány napig ágyban feküdt és Mully egy szót sem szólt a történekről. De Sam látta, hogy uralkodik magán, azért szorítja így össze a száját. És aznap, amikor Sam felkelt, Mully Laviniát kitessekelte a házból, Samet leültette a díványra és rágyújtott mondókájára.

- Nézd, Sam, - mondta - értsd meg, én nagyon jól tudom, hogy te feltaláló vagy, te találtad fel az önműködő orsót meg mindenfélét. Csak azt akarom mondani, mindennek megvan a határa, a feltalálásnak is... Csak ezt akarom mondani. Ha egy ember a te korodban felkel az éjszaka

kellős közepén és hálóingben felcsimpaszkodik a csillárokra, mint egy orangután, hát... Csak annyit mondom, ha így folytatod, az örültek házában kötsz ki!... Nem akarok többet beszélni a dolgról, ennyi éppen elég, hanem szedd össze magad, fiam. És ha az én kedvemért már nem is teszed meg, hát gondold meg, hogy lányod van, aki előtt még ott áll az élet és a karrier.

Ezután felugrott, kirohant, bezárkózott a konyhába és ott remekül kisírta magát. Azután kitűnő teát főzött és elkészítette Sam kedvenc falatjait, kacsatojást, kevés sonkát, barna vajaskenyeret, vajban pirított muffin nevű süteményt, kalácsot, citromkrémes tortát, Stilton sajtot. Azzal leültek, megucsoráztak és egy árva szót sem beszéltek többet a csillárról.

Sam az ucsora után természetesen bűnbánatot érzett (ezt akarta Mully), és elhatározta, hogy jól viselkedik.

- Nagyon röstellem a dolgot, Mully - mondta. - Tudod, valahogy olyan furcsán érzem magam ebben az országban. Menjünk inkább haza Yorkshirebe.

- De Sámuel, hiszen tudod, hogy Vinnienket most már csak egy hajszál választja el attól, hogy nagy filmszillag legyen. Miért nem akarsz itt maradni?

- Hát akkor tarthatok egy kuvaszt? Mondjuk foxit?

- Dehogy tarthatsz, Sámuel. Tudod, hogy a háziasszony nem tűr kutyát ebben a házban. De nem értem, miért nem mész el néha, miért nem szerzel barátokat? Isten a megmondhatója, mennyi hozzád hasonlórú jó módú alak él itt... Mind nagyszerűen érzik magukat.

- Tudod, azok mind ostoba vén szivarok, csak ülnek, ülnek naphosszat a padon és várják a Pompes funèbres emberét, hogy mértéket vegyen róluk. Ilyen alakokkal nem barátkozhatom. Meg aztán a kiejtésük is olyan fura, hogy minden tizedik szavukat se értem. De ha egy kutyám lenne...

- Nem tarthatsz kutyát, na! - szögezte le Mully. És ebben maradtak.

Sam csakugyan hősi küzdelmet vívott önmagával, hogy ne repüljön újra. De természetesen ez a küzdelem felülmulta erejét. Igen, igen, ha ön fedezné fel hirtelen, olvasó, hogy ön az első ember a világtörténelemben, akiben megvan a képesség és önmagától tud repülni, ön sem hagyná a dolgot csak úgy egyszerűen annyiban. Sam sem hagyta.

A következő napokban, amint ott ült az óceánmenti sétányon, vagy sétált a pálmafák alatt, mindegyre a sirályokat nézte, amint felemelkedtek és röpdöstek a nagyszerű légáramlatokban. Ő maga is úgyszólván madár lett, s rajtakapta magát, hogy úgy is gondolkozik, mint egy madár, olyan dolgok jutnak az eszébe és olyan dolgokat tud, mint senki emberfia rajta kívül. Különösen a légáramlatok iránt támadt erős érzéke.

Voltak napok, amikor csak ült rosszkedvűen, mert a légáramlatok rövidek és szaggatottak - ahogy ő mondta, ráncigálósak voltak. Nem tudta, honnan vette ezt a szót, de ez a szó megmagyarázta a helyzetet. Ezeken a napokon testét majdnem szétszaggatta a szorongás és csak nézte, hogyan küzdenek és tekeregnak a sirályok, hogyan végeznek ezer és ezer finom kis mozdulatot, hogy helyrebillentsék testüket repülés közben. Sam maga is érezte ezeket az áramlatokat és amint egy-egy sirály elszállt előtte, ő is csavargatta és illegette testét, segíteni szeretett volna a sirálynak küzdelmében, mint ahogy a bajnoki golfmérkőzéseken a nézők tömege tekergeti magát, ha látja, hogy a labda egy centiméterrel a lyuk előtt áll meg, mintha tekerésével odébb tudná tolni a labdát a lyuk felé.

Ilyen napokon mindig fáradtan és ingerülten ment haza és csak félig hallgatta Mully fecsegését Vinnieről, akit már igazán csak egy hajszál választ el attól, hogy egy fontos filmvállalat próbafelvételt készítsen róla.

De aztán megint olyan napok jöttek, amikor a légáramlatok szélesek és zavartalanok: az egyszerűség diadalmas, nagy himnuszai, amelyek dalolva szállnak a Csendes-óceán felől. Ilyenkor Sam lelkét béke töltötte el, mert a nagyszerű szelek a tenger felől jöttek és amikor szembetalálkoztak a nagy földfallal, felszárnyaltak zavartalanul a magasba. Kiváltképp késő délutánokon, amikor a ritkán elmaradó tengeri szél bejött a part felé.

Olyan volt ez, mint a zene, csak hogy Sam nem a hanghullámokat hallotta, hanem arca bőrén érezte a zenét, amint oly szépen dobolt és csilingelt, hogy Sam elfelejtette az egész földi világot. Ilyenkor lélekben a sirályok közt volt, amelyek éppen most táplálkoztak a halászbárkák mellett. A sirályok elfogták a légoszlopot, amely végigfutott a Santa Monica mólón, siklórepülésben szálltak a fövény fölött, és a sziklánál elérve a nagy felfelé törő áramlatot, rikoltva úsztak tova a mozgó torony tetején. Testük felröppent magasra, nagyon magasra! Azután az áramlatba fogódzkodva, végigvitorláztak a parton, Sam feje fölött, egészen Malibuig. Ott meglobbantak és a másik irányba kapaszkodva visszavitorláztak a partmenti széllel, meg sem mozdítva szárnyukat, csak éppen tollaikkal játszottak az eksztátikus levegőben, amely alattuk vibrált.

Sam csak ült és nézte, hogyan nyugszik le a nap vörösen a parton és hogyan játszanak a sirályok az esti szélben. Mert igenis játszottak. Sam meg tudta különböztetni, amikor nem azért repültek, hogy ételment keressenek, hanem csak azért a tiszta örömeért, amelyet a szállongás csodálatos zenéjében találtak.

Mert lelkét inkább a szállongás foglalkoztatta, semmint a repülés. Ő maga, - ezzel tisztában kell lennünk - sosem használt semmiféle „szárnycsapást”. A levegőn át való közlekedése inkább az alatta lévő légáramlatok dinamikus játékától függött. Bár testének könnyűsége is elég volt, hogy fent lebegjen a levegőben, ha kedve támadt hozzá, ez kevés örömet szerzett neki. Akkor fogta el nagy eksztázis, amikor teste gyorsan haladt légáramlatok fölött, mint egy fentlebegő madaré.

A gyors szárnycsapású madarak kevésbé érdekelték. Sokkal inkább megfeleltek ízlésének a pelikánok, amelyek rendkívül ügyesek kicsi áramlatokban; remekül siklanak egy lábnyira a tenger színe fölött, elfogják a legkisebb felfelé vivő szellőt, amikor a szél egy partra igyekvő nagy tarajos hullám hátán lovagol. Ebben nagyon ügyesek, követik a hullám vonalát, amint felhalad a partra, óvatosan egyensúlyoznak a keskeny, mozgó légrétegen. És a pelikánnak nincsen párja, ahogy ki tudja használni azt a légáramlatot, amelyet egy másik madár hagy maga mögött. Ezért repülnek a pelikánok olyan alakulatokban, mint a harci repülőgépek. A vezérmadár felhasználja a kóborló, felfelé szárnyaló szelet, hogy felemelkedjék, a mögötte szálló madár pedig azt a forgatagot, amelyet az első hagy maga után, a harmadik az első kettő nyomában maradó vibrálást és így tovább.

Igen, Sam csodálta a pelikánokat, de hát végeredményben ezek mégis csak a légi sikok kis játékosai. Szíve igazán a sirályokért dobogott, amelyek oly bátran vetik magukat a nagy alkonyati légoszlopokba. Nézte, amint rakétaszerűen felszállnak magasan az égbe és onnan visonganak a lemenő napra. Amint ott ült, szíve felemelkedett a messze fönt szálló madarakhoz, amíg Mully nem jött arra az ösvényen.

- Hopp-hopp, fiam - szólította. - Gyere haza, mielőtt hűvös lesz.

Hazasétáltak és Mully elmondta, hogyan halad Lavinia; ő meg a megfelelő helyen azt mondta: „igen”, meg „nem”; de sosem figyelt oda. Szelleme fent járt, félmérföldnyi magasságban a levegőégben.

Sam csakugyan meg akarta tartani Mullynak tett ígéretét és jól akart viselkedni. Bár érzékei és izmai esengtek a pálmaszegélyezte sétányon, magasan a part fölött, hogy fent játszassanak a légáramlatok között, Sam mégsem repült.

Először is azért nem, mert felülkerekedett benne a yorkshirei ember gyakorlati érzéke. Azt mondta magában, mégiscsak nagyon furcsa lenne, ha egy alak most elkezdene röpködni a levegőben fel és le a sirályokkal, itt, mindazok szeme láttára, akik a padokon ülnek és sütkéreznek a kaliforniai napon. Mindenki nagyon megdöbbenne és utóbb valószínűleg ezerféleképpen háborgatnák.

Nem, Sam erősen fékentartotta magát; de érzékeit nem tudta szabályozni. Akarata ellenére is vonzotta a harmonikus légáramlatok élvezetes játéka, amelyet az arcán érzett, ez az új, hangtalan zene, amelyet csak ő hallott. És egy nap nem tudott ellenállni, felkelt a padról és odasétált a korláthoz. Lent, messze alatta futott a partmenti út, a fővénnyel és a mozicsillagok palotáival; és a szél szállt felfelé a szirtfalon, mintha egy óriási hárfa húrjait pengetné.

Mind közelebb húzódott a szikla széléhez. Esze ágában sem volt repülni, csak tisztábban akarta érezni a levegő mennyei játékát. Mielőtt észrevette volna, már át is bújta a korláton. Seholy lélek sem. Olyan élvezettel, mint amilyent a dohányos érez, amikor hetek óta első cigarettáját szívja, nekidőlt a felfelé törő áramlatnak. Nem engedte, hogy lába elhagyja a talajt. Csak előre dőlt, a légoszlopnak, hagyta, hadd játsszék és vibráljon megrészegült teste körül.

És akkor durván megragadták. Minden finom egyensúlya elveszett, amint átrángatták a korláton - és egy rendőr kezében vonaglott.

- Maga vén részeges... - üvöltötte a zsaru. - Mit akar itt, mi?

- Hé, hé, hé! - tiltakozott Sam. - Nem akartam én semmit.

Ki akart szabadulni, de a rendőr erősen megmarkolta. Nem volt menekvés.

- Jöjjön csak szépen velem - mondta a zsaru.

Így aztán persze Mully is megtudta a dolgot. Amikor délután hazajött, a háziasszony azzal rohant be hozzá, hogy a rendőrség kereste telefonon.

- Engem? - kérdezte Mully, kissé riadtan, bár tiszta volt a lelkiismerete. - Mi az Isten csudáját akarhat tőlem?

- Hát valahogy úgy látszik, a kedves férjeurát elcsípték.

- Sámuel? Ó, Uram! Mi a fészkes fenét csinálhatott már megint?

Mully azt sem tudta, fiú-e vagy lány, csak ide-oda szaladgált, felvette legjobb fekete kesztyűjét, azután berakták egy taxiba, és elrohant a városházára a Santa Monica Boulevard-ra, közben egyre dülva-fülva és fuldokolva a szégyentől, amint elképzelte Samet, mint gonosz-tévőt, vagy rács mögé zárva vagy pedig egy szobában, amint erős fehér fény hull az arcára és hat detektív, kalappal a fején és szivarral a szájában a harmadfokú vallatást próbálja rajta. Mire a rendőrségre ért, már ott tartott, hogy azonnal ír a Brit Követségnek, küldjék ide a hadiflottát Kaliforniába és védjék meg egy brit alattvaló jogait.

Minden összezavarodott benne és már olyan örült volt, mint egy tyúk, amelyet kotlás közben bolygatnak meg, amikor bement és ott találta Samet, aki nyugodtan pipázott.

- Te tekerdő! - kiáltotta Mully. - Mit csináltál már megint?

- Nono, Mully - mondta Sam. - Nonono.

- Ne *nonózz* engem, hallod-e? Mit csináltál, mi?

Sam igazi yorkshirei módra megmakacsodott és nem volt hajlandó semmit sem elárulni, mire a rendőrhadnagy, akiről kiderült, hogy nagyon kedves ember, félrevonta Mullyt és megmagyarázta neki, hogy Sam öngyilkossági kísérletet követett el, le akarta dobni magát a szikláról.

- Öngyilkosság? - hebegte Mully. És arcán nagy könnyek kezdtek végigömleni.

- Na látja, - mondta a rendőrhadnagy Samnek - hát nem szégyenli magát? Ennyi fájdalmat okoz a feleségének! Nem szégyenli magát?

- Jaj, ne tessék őt szidni - könyörgött Mully. - Hiszen minden az én hibám. Azóta mindig rosszul érzi magát, amióta egyszer Vancouverben bronchitist kapott és én nem viselkedtem úgy, ahogyan egy jó feleségnek kell, nem vigyáztam rá eléggé.

- Ugyan, Mully - vigasztalta Sam. - Ne beszélj már ilyeneket. Nagyon is jó feleség voltál, egy-két apróságtól eltekintve. Igazán kívánni sem lehetne jobb feleséget.

- Hát akkor meg miért akartál öngyilkos lenni? - nyöszörgött Mully.

Mullyt annyira megviselte a dolog, hogy a hadnagy behívta őket az irodájába, leült és rengeteget írt össze. Azután homlokát ráncolva Sam felé fordult:

- Na kérem, Mr. Small, - szólt szigorúan - néhány szavam volna önhöz. Ez alatt az épület alatt hat pince van. Minél lejjebb megy, annál sötétebb pincébe jut. És mindegyik pincében hatvan cella van. És minél lejjebb megy, annál kisebbek a cellák. - Már most jog szerint nekem le kellene küldenem magát a legislegalsó pincébe és elvinni a legislegutolsó cellába és oda becsukni, azután pedig visszajönni ide és eldobni a kulcsot! Ezt kellene csinálnom!

- Jaj, jaj, nagyon kérem, - könyörgött Mully - ne tessék! Szegénynek olyan gyenge a melle. Az egész családjának. Meghalna tüdőgyulladásban. Jaj, tessék inkább egy szép kis cellába csukni, ahol láthatja a napfényt.

Erre a hadnagy megkopogtatta fogát a tollával. Mullyra nézett, azután egy zordon pillantást vetett Samre, és végül is így szólt:

- Mrs. Small, az ön nyilvánvaló szeretete ura iránt részvétet ébreszt bennem. Csak a felesége kedvéért!... - fordult mérgesen Sam felé. - A felesége kedvéért ez egyszer még kivételesen elengedem! Tulajdonképpen nem volna szabad, mert oda kellene becsuknom, ahol soha többet nem süt magára a nap... de elengedem! A felesége őrizetére bízom magát.

- Jaj, ne tessék - mondta Mully. - Én nem akarok semmiképpen sem bűnrészes lenni. Ha a törvény azt mondja, hogy be kell csukni, hát akkor tessék becsukni.

- Nem baj, magamra vállalom a felelősséget - felelte a hadnagy.

- Nem, nem. A törvény törvény - makacskodott Mully. - Bármily kemény is hozzánk, be kell tartani.

- Nézd csak, Mully - mondta Sam. - Ha a rendőrség el akar engedni, te ne akadékoskodj.

- A törvény törvény - szólt makacsul Mully.

Jó sokáig tartott, amíg együttes erővel lebeszéltek Mullyt, de végre mégis sikerült.

- A törvényre vigyázok én, maga vigyázzon csak a férjére. De jegyezze meg, - mondta a hadnagy Sam felé fordulva - magát a felesége őrizetére bíztuk, hát többet ne csináljon marhaságokat. A legislegutolsó cella a legislegalsó pincében! Most pedig menjen és viselkedjék tisztességesen.

- Majd már gondom lesz rá - mondta Mully, szemét törölgetve. - Gyere csak, Sámuel! Kerüljünk csak haza!

A következő héten Sam természetesen másról sem hallott. Mully egész nap el nem vesztette szem elől. Még csak sétálni sem mehetett egyedül. Persze rövidesen megunta ezt.

- Nem vagyok olyan vén szivar, hogy ne sétálhassak egyedül - panaszkodott.

- Lehet - csattant fel Mully. - De hiába. Nekem szemmel kell tartanom téged.

Ez persze azt jelentette, hogy kénytelen volt Laviniát magára hagyni, menjen egyedül a stúdiókba. De amilyen furcsa az élet, úgy látszik, Lavinia egyedül sokkal jobban boldogult; még egy hét sem telt el és már csakugyan próbafelvételt készített róla a M. G. M. gyár és úgy látszott, hogy a film végre csakugyan érdeklődni kezd iránta.

Csak egy dolog akadályozza, mondta, és ez a környezet.

- Azt akarod talán mondani, hogy szégyelsz engem és ősz apádat? - kérdezte harciasan Mully.

- Dehogyan. Szó sincs erről, anyám. Erre a lakásra gondolok.

- Mi kifogásod ez ellen a lakás ellen? Biztos vagyok benne, hogy Angliában egy lordnak vagy hercegnek vagy örgrófnak sincs jobbképzű konyhája, mint ez. Sosem hittem volna, hogy megélem azt a napot, amikor olyan konyhám lesz, ahol a falon minden talpalatnyi helyet sárga, fekete és fehér csempe fed be.

- Tudom, anyám, de olyan kicsi... és ez a szomszédság! Nekünk ház kellene, nem lakás... olyan hely, ahol estélyeket rendezhetnék és vendégeket hívhatnék, és cocktail-partíra jöhetnek hozzá a befolyásos emberek és szerződéseket köthetnék igazgatókkal és producerekkel. Most olvasom, hogy havi kétszázötven dollárért...

- Mennyi az fontban? - kérdezte Sam.

- Ötven font havonta - számította ki Lavinia.

- Tyű, a kutya mindenségit - hörögte Sam.

- Na látod, te repedsarkú - tette hozzá Mully. - Soha életünkben nem fizettünk ennyit egy lakásért egész évre sem. És ha azt gondolod, olyan szamarak vagyunk, hogy lenyeljük a te bolond ötleteidet, hát akkor inkább gondolj sürgősen valami mást.

Erre Lavinia bömbölni kezdett.

- Én nem tudom, mit akartok ti csinálni életetek hátralévő részében, de azt tudom, hogy én mit akarok - zokogta. - Én nem tudom, minek találta fel apám a Small-féle *Önműködő Orsót* és minek keresett vele vagyont, ha továbbra is úgy akar élni, mint egy gyári munkás.

- Hiába, nem költözünk el innen - szögezte le Mully szárazan.

- De anyám, azért megnézhetnéd azt a házat, amelyet láttam. Nem is olyan nagyon nagy-szabású. És gyönyörű kert van hozzá...

- Hallottad, mit mondott anyád. Nem költözünk el innen - mondta Sam.

- Azért nem kell ráordítani egy fiatal lányra - támadta meg most Samet Mully. - Hiszen ez csak amolyan ötlet.

- Én nem ordítottam rá.

- Dehogyan nem, majd leharaptad a fejét. Azért, mert egy fiatal lány javítani akar a helyzetén...

- Hé, kinek az oldalán vagy te ebben a vitában? - kérdezte Sam.

- Hát ha te az egyik oldalon vagy, akkor én a másikon. Mert még soha életemben nem történt meg, hogy te a jó oldalon lettél volna - fordult vissza Mully Sam ellen. - És különben is, a házhoz kert is tartozik és neked nagyon jót tenne, ha ásnál egy keveset. Ültethetnél retket meg hagymát, meg egy-két szép sor salátát.

- Ó, a nyavalyát - szólt Sam. - Bárcsak otthon lehetnék Yorkshireben, látod, az jót tenne nekem.

A végeredmény természetesen az lett, hogy Mully és Lavinia megkapta a szép nagy házat.

A Pacific Palisadesnél feküdt, épp ott, ahol Vicki Baum és Elissa Landi lakik, volt benne narancsfa, avocado-liget, patio szökőkúttal és egy önlocsoló pázsit teljes felszereléssel. Valóságos kis kastély volt.

Lavinia igazi partit adott töltött zellerrel és befolyásos emberekkel és a sors úgy hozta, hogy a társalgás a repülésre fordult. Egy utasgép éppen akkoriban zuhant le a san franciscoi öbölben, minden utasa meghalt és Lavinia estélyének minden résztvevője kifejtette, hogy nézete szerint hogyan is történt a baleset.

- Nem, egyiküknek sincs igaza - mondta Sam. - Minden valószínűség szerint azért esett le a gép, mert a levegő olyan ráncigálós volt.

- Micsodás? - kérdezte egy kicsempültüveg-hangú fiatal nő.

- Ráncigálós - ismételte Sam.

Mindenki abbahagyta a társalgást, és Sam, látva, hogy közönsége van, részletekbe bocsátkozott.

- Ezt a szót magam csináltam, de mindjárt meg is magyarázom. Tudják, néha a levegő olyan szép sima, hogy csuda...

- Papa, nem tennéd fel nekünk a pingpong-hálót? - vágott közbe Lavinia.

- Rögtön - szólt Sam. - Máskor meg összegubancosodik apró kicsike részekre. Erre mondom, hogy ráncigálós. Már most tegyük fel, hogy én egy repülőgép vagyok.

Kiterjesztette karját, hogy bemutassa. Mindenki kitűnően szórakozott, mert hiába, Sam csakugyan kissé komikus látványt nyújtott kiterjesztett karjával és sűrű fejét oldalt csapva.

Mully látta, hogy mosolyognak és felforrt a vére. Odament és úgy oldalba bökte Samet, hogy majdnem betörte két oldalbordáját.

- Gyerünk pingpongozni, fiam - mondta olyan nyomatékosan, mint az intrikus a mozifilmeken.

Így hát Sam feltette a hálót a pingpong-asztalra a patioban és a befolyásos emberek mind elkezdtek csapkodni a kis labdát. Sam egyideig nézte a játékot, azután céltalanul körüljárta szép nagy házat. Egy kicsit sajnálta magát, amikor odament hozzá az egyik vendég, egy magas, jóképű fiú.

- Mr. Small, - mondta - Harry Hanks vagyok.

- Örülök a szerencsének - felelte Sam bánatosan.

- Mr. Small, engem nagyon érdekel az, amit az előbb a ráncigálós levegőről mondott. Sajnos, félbeszakították.

- Hát nézze, - mondta Sam - így áll a dolog.

Megint kiterjesztette karját, de azután körülnézett, nem tűnik-e fel Mully a látóhatáron.

- Jöjjön be inkább a konyhába, fiam - mondta. - Ott kevésbé zavarnak bennünket.

Bementek a konyhába és Sam tüzetesen elmagyarázta, miképp lesz a levegő olykor ráncigálósá és hogyan tudja a madár mégis megőrizni egyensúlyát, hajlékony szárnya segítségével.

- De a repülőgép szárnya, látja, az nem hajlékony, ez a baj. Egyszerre egy csomó levegő felfelé tolja, egy másik csomó levegő meg lefelé és a szárny nem tud alkalmazkodni.

- Nagyon érdekes, - mondta a fiatalember - folytassa, kérem.

Samet felbátorította, hogy ilyen lelkes hallgatóra akad, és folytatta. Kifejtette, hogy a ráncigálós légviszonyok különösen olyan napokon kellemetlenek, amikor az óceáni levegő találkozik a szárazföldi levegővel, és a legrosszabb délután fél öt tájban, amikor elkezdődik a parti szél.

- Na hát eddig eljutottunk - irányította Sam beszéde ösvényét. - Négy nap előtt pedig olyan ráncigálós volt a levegő, hogy a sirályok úgy röptek, mintha a hideg rázná őket. A legrosszabb hely pedig az, ahol a szárazföldi levegő összetalálkozik a tengeri levegővel. A legrosszabb időpont fél öt, amikor a parti szél irányt változtat. És ugye annak a szerencsétlen flótásnak a gépe éppen aznap, azon a helyen, abban az órában esett bele a tengerbe, mi?

- Magának tökéletesen igaza van - mondta a fiatalember.

- Bizony, bizony - mosolygott Sam. - De száraz élvezet csak beszélni. Mit szólna egy üveg sörhöz?

A partinak már vége is volt, amikor Mullynak eszébe jutott, hogy a konyhában keresse Samet. A fiatalember azt mondta, hogy most már igazán el kell szaladnia. Mully összecsucsrítette száját és megvárta, amíg elment. Akkor pedig rámeredt a hat üres üvegre.

- Úgy! Hát már megint kezdted? - zendített rá.

Sam ismerte Mullyt, hát elmenekült és nem is mutatkozott vacsoráig. Akkor mégis le kellett mennie; csendben eddegélt, mialatt Mully és Lavinia szipákolt, és nem vettek róla tudomást, mint ahogy a nők szokták, amikor a férfi kegyvesztett.

Végre is Lavinia könnyekbe tört ki.

- Ugyan, hagyd abba - könnyörgött Sam fáradtan.

- Hát tehet róla szegényke? - kezdte Mully, boldogan, hogy végre csatába bocsátkozhat. - A jó Isten a megmondhatója, mi megteszünk mindent, hogy valami legyen belőlünk; és akkor jössz te, és minden egyes alkalommal beleköpsz a tányérunkba. HENCEGSZ OLYASMIVEL, AMIHEZ NEM ÉRTESSZ SEMMIT ÉS SÖRT NYAKALSZ A KONYHÁBAN.

- Nana. Nyakról szó sincs. Fejenként kéthárom üveget ittunk meg. Különben is yankee sör; annyi ereje nincs, mint egy mezei poloskának.

- Mindenki rajtad nevetett - pukkant ki Mully.

- Hát akkor nagyon rossz is a modoruk - jegyezte meg Sam. - De bizonyisten, nem beszélek szármárságokat, amikor beszélek. A *Kiterjesztett Szárnyú Sas*ban a fiúk mindig a legnagyobb érdeklődéssel hallgatták megjegyzéseimet, akármiről esett szó.

- Az a banda!

- Ez nem a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*, apám - zokogta Lavinia. - Ez Hollywood. És akkor maga fogja Mr. Hankset és leviszi a konyhába.

Sam kezdte elveszíteni türelmét.

- Mit akarsz, a fiút nagyon érdekelte a dolog - tört ki. - És nem csináltunk semmit, csak épp leültünk és megittunk egy kis sört és én elmagyaráztam neki egy-két dolgot a repülésre vonatkozólag.

Erre Lavinia felsikoltott és kezébe rejtette arcát.

- Mondd, hát mit csináltam? - nyögte Sam.

- Hogy mit csináltál? - csapott le Mully. - Ez a Mr. Harry Hanks a legnagyobb producer Hollywoodban, aki épp most akart szerződést adni Vinnieneknek. És ráadásul ő az a repülő, aki minden gyorsasági, magassági és távolsági rekordot tart. Bizony. És akkor te fafejű, te Sam Small, te leülsz vele és őt tanítod repülni.

- És tönkretette minden reményemet, hogy szerződést kapjak - mondta Lavinia. - Most biztos azt hiszi, hogy olyan családból származom, ahol mindenki örült.

- Na látod, te híres Sam Small, mit csináltál?

Mully és Vinnie olyan rendszerrel élt, hogy mikor az egyik kifulladt, rágyújtott a másik és szegény Samnek ugyancsak kijutott a jóból. Sőt a jó egyre rosszabb és rosszabb lett, úgyhogy végül is Sam felkelt:

- Na most már elég legyen, - mennydörögte - egyszer és mindenkorra!

Rámeredt Mullyra és Vinniere, mire azok elhallgattak. Sam ugyanis egyszer egy évben használta csak ezt a hangot, de ilyenkor legjobb meglapulni, mint kisvirág a fűben, szokta Mully mondani.

Mert hát végeredményben mire való a házasság, ha nem arra, hogy a férj fülét rághassuk minden nap? De viszont ki szeretne olyan ember felesége lenni, aki nem mutatja meg évente egyszer-kétszer, hogy mégis ő az úr a háznál?

Így hát Mully és Vinnie néma csendben ült és Sam zordonan meredt rájuk.

- Hát azért mondom - szólt végül is. - Megyek sétálni; sőt mi több, egyedül megyek sétálni, senki ne piszkáljon engem.

Várt egy kicsit, de senki sem mondott ellent. Így hát kiment, fejébe csapta legjobb keménykalapját és eltávozott, önkénytelenül is a tengerpart felé irányította lépéseit. A korláthoz ment, ahol háromfajta pálmafa áll és elnézett a mozicsillagok strandpalotái fölött az alkonyatban csak félig látható hullámok felé. Felnézett az országútra, ahol a *Világítótorony Kávéház* lámpái csillogtak. Azután megfordult, kalapját rendesen letette a padra, visszament a part szélére és elindult.

Belevetette magát a lágyan felfelé szálló levegőbe, azután pedig egy lendülettel felszárnyalta magasra, magasan a Santa Monica canyon fölébe. A légáramlatok vad zenével játszottak arcán, ő pedig felszállt és bukórepülésben leereszkedett megint, elsőízben élvezve a szabadban való repülés eksztázisát.

El is feledkezett haragjáról, amelynek következtében kijött a partra. Minden elmúlt, csak az erőfeszítés nélkül való repülés nagyszerű négydimenziós gyönyöre maradt meg benne. Mert Sam eddig még csak a szobája csendes, álló levegőjében röpdösött. Ez most egészen más dolog. Itt vándor légvonatok és kicsiny áramlatok jöttek szembe, a levegő wagneri mozgalmasságában. Kiterjesztett karjának izmai, testének helyzete ezer meg ezer apró, villámgyors alkalmazkodó mozdulatot végeztek, a szelek játéknak megfelelően.

Azután lebukott a canyonba, elszállt a virslibódék és a benzinkutak neonfényes ragyogása fölött. Saját súlya átlibbentette a túlsó sziklafalhoz, ahol a fölfelé áramló levegő megint felragadta. Behajlította egyik karját és rézsútosan fölfelé szállt a légoszlopban a malibui part

felé. Láta maga alatt az autók kicsi fényét, amint fölfelé kúsztak a parti úton. Apróka terjedelmük és csigalassúságú tempójuk mosolygó szánakozással töltötte el.

Szegény, földhözragadt emberek!

Malibuban, ahol véget ér a meredek sziklafal és a dombok lejtősödnek, egyideig fent lebegett, halkán egyensúlyozva a parti szél fölött. Azután hirtelen lenyomta lábát, lebukott, a lámpák felé, érezte a földet nagyszerűen feléje rohanni, amint egy loopingban fejjel a föld felé közeledett, majd azt érezte, hogy teste élesen hasítja a vijjogó levegőt a looping fölfelé való kanyarulatában és azután fölszökött, magasra, magasra, nagyon magasra - amíg csak meg nem fékezte testét. Akkor egy lusta oldalmozdulattal nyugodtan befordult a szárazföld felé; a törtvonalú föld sokfajta áramlataival kacérkodott, míg csak nem ért a legmagasabb hegy fölé.

Most messze maga alatt látta Van Nuys és San Fernando csillogó fényességét. Jobbra tőle terült el San Francisco, Hollywood, Beverly Hills ragyogó világossága. És odébb, távolabb a parton, izzóan táncolva mint tűzgyöngyök, a tengerparti városok, kivilágított utcáik, kikötőpartjaik és mulatónegyedeik kicsiny ékszerével, mindannyiuk fényessége ott vibrált az ívben, amely körülölelte a nagy öblöt Pálos Verdes magaslatáig.

A fények csillámló szépsége, amint légrétegeken át nézte, nem pedig oldalról, csak egy rétegen át, Samet félig megfogalmazott szánalommal és részvétellel töltötte el.

Nem gondolt Mullyra, csöppet sem fájt érte a szíve. Hanem olyan hangulata támadt, amely magába ölelte Mullyt és minden nőt, aki szeret és szenved és pörlekedik egy férfiért. És mialatt ez az érzés járta át minden idegét, oldalra fordult, azután gyorsan keresztülsiklott a sötétségen, vissza a Santa Monica korláthoz. Lefelé fordította karját és lábujjhegyen földre szállt a pad mellett. Megint felvette kalapját és nyugodtan hazasétált, a sötét utcákon át, ahol az éjszaka virágzó jázminillata azt súgta az embernek, hogy ebben az országban semmi sem reális.

Samnek emlékezetében maradt első szabadban való repülésének vad mámora, de lelkét az a kimondhatatlan szomorúság és magányosság töltötte el, amely akkor keletkezett benne. Pedig nem szerette a magányt. A társas élvezeteket kedvelte mindenekfölött.

Mert Sam nem volt filozófus, aki örül annak, hogy megértette az embernek és művének kicsinyes és nevetséges voltát. Nagyon is mindennapi alak volt, semmire sem vágyódott annyira, mint egy jó adag göngyölt héringre Hobson boltjából, vagy egy korsó sörre, amely a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban* áll előtte, és néhány fiúra, akikkel alaposan meg lehet vitatni a Grand National lóverseny vagy a legközelebbi futballmérkőzés eredményeit.

Csak hogy az a tehetsége, hogy repülni tud, egészen egyedülálló; olyan magányossá teszi, mint amilyen az utolsó utazó-galamb lehetett, aki egyedül maradt meg sok billió társa közül és három évig élt a fogságban, egyre turbékolva és híva párját, aki sose jött. Már pedig Sam nem szerette egyedül érezni magát.

Apátikusan és céltalanul barangolt minden nap az utcán, mérföldeket járt be és az idegen ország, pálmáival, neonfényeivel, kék hegyeivel és embereivel, akik mind olyan furcsa kiejtéssel beszéltek, csak növelte elhagyatottságát.

A vágy, hogy valaki magához hasonlót találjon, állította meg egy szép napon Beverly Hillsben egy felirat előtt. Ez állt rajta: „Nem kellene megfürdetni és megnyírni a kuttyáját?” Alatta nagy kérdőjel. A kérdőjel alatt pedig ez: „Dick Hoggleswaite. Harmincéves angliai és amerikai tapasztalat”.

- Kutya kell nekem!... - mondta magában Sam. - És kivel lehetne ezt jobban megbeszélni, mint olyan valakivel, akinek angliai tapasztalatai vannak? És ha Mully nem is engedi meg, hogy kuvaszt tartsak, abban nincs semmi, ha beszélek ezzel az alakkal, hadd tudjam meg, milyen árakat kének erre felé.

Így hát lehajolva átment az alacsony lombú pálmák alatt és benyitott az ajtón. Ott bent egy kis embert látott, aki éppen egy drótszörűt nyírt. Sam csak nézte egy ideig, hogyan dolgozik, azután az ember feltekintett és így szólt:

- Mi kéne, ha vóna?

- Hej te, mikor jöttél el Huddersfieldből? - kérdezte Sam.

Az ember abbahagyta munkáját.

- Honnan tudod, hogy Huddersfieldből való vagyok?

- Hát a hülye kiejtésedről, természetesen.

- Hű, a mindenségit - szólt az ember meglepetve. - Harminc éve vagyok itt, azt hittem, hogy már leszoktam a kiejtésről.

- Igen, hát valamelyest úgy beszélsz, mint egy yankee, de azért megmaradt a kiejtésedből annyi, hogy magamfajta ember rád ismerhessen. Én is Huddersfield közeléből való vagyok.

- Azt mindjárt láttam. Te, fogd csak egy pillanatig ennek a kuvasznak a lábát. A nyavalyás dög, nagyon elkényeztettek.

Ráhúzott egyet a terrier orrára, hogy megmutassa, ki az úr a háznál, Sam pedig lefogta a kutyát, mialatt barátja a farkát trimmelte.

- Na kuvasz, hallod-e, - mondta, amikor elkészült - most aztán uccu, szaladj.

A terrier leugrott a padról.

- Hát most már inkább hasonlít kutyára - mondta Sam elismerően.

- Igen, majdnem. Nem sok jó kutyát láthatsz erre fele. De ha lenne is nekik, akkor se tudnák, mihez kezdjenek vele.

- Bizony, fura egy ország ez - jegyezte meg Sam.

- Hát tudod, pénzt, azt lehet valamit keresni itten - szólt a másik. - Ezeknek a mozisztároknak mindnek van egy pár kutyája, de nem értenek hozzá. Én bizony megmondom nekik a szemükbe is. Meg én. Én nem szoktam kertelni.

- Azért vagy yorkshirei - mondta Sam.

- Az ám. Na most fogd meg ezt a terriert és gyerünk be a hátsó szobába. Egy sealyhamet kell megmosnom.

Bementek a hátsó szobába, ahol egy fürdőkád állt a sorbarakott ketrecek és kutyaházak között.

- Bizony, - mondta a honfitárs, miközben a sealyhamet szappanozta - nem értenek ezek a kutyákhoz.

Fölnézett.

- Te, fogd csak egy percre ezt a sealyt. Van valaki odakint.

Sam levette a kabátját és feltúrta ingujját. Az ember ne tétlenkedjék, ha munka akad; ezért Sam már majdnem meg is fürdette a sealyhamet, mire a kutyás ember visszajött. Egy rakás szerencsétlenséget hozott a hóna alatt.

- Hú a mindenségit, hát ez mi? - kérdezte Sam.

- Épp most hozta egy nő. És aszongya, hogy aszongya: tud valamit csinálni a kutyámmal? Én meg aszondom: hát ez meg miféle szerzet? Ő meg aszongya: ez az én yorkshire terrierem. Megfürdöttem és most nem tudom kifésülni.

Feltartotta a szegény összegubancosodott törpét, olyan volt, mint egy kátrányba és aztán tollba mártott pudli. Sam elnevette magát. Ilyen jót nem nevetett azóta, amióta eljött Angliából.

- Tyű, azt a ragyás bunkóját! Sosem hittem volna, hogy megélem ezt a napot. Hogy valaki olyan buta legyen, hogy egy yorkshire terriert megfürdessen! - fuldokolta.

- Hát nem mondtam, fiam? - szólt a másik.

Feltartotta a szegény besározott kutyát, s a két ember az oldalát fogta a nevetéstől, végül már nem is hallottak mást, csak a saját nevetésüket. Megfürdetni egy yorkshire terriert! Sam még életében nem hallott ilyen mulatságos dolgot.

- Egy hónapig eltart, amíg ezt kifésüljük - mondta. Megtörülte könnyező szemét, de amint megint látni tudott és megpillantotta a terriert, megint elfogta a nevetőgörcs.

Ettől kezdve nem teltek üresen Sam napjai és a repülés egészen kiment a fejéből. Minden idejét Dickie Hoggleswaite-tel töltötte a kis kutyaboltban, mosta a kutyákat, nyírta a körmüket és álmélkodott azon, milyen tudatlanok az amerikaiak kutya-ügyekben. Mert Sammel, mint minden yorkshireivel, veleszületett a mindentudás kutyai dolgokban.

Dickie Hoggleswaite segítségével beszerzett egy collie szukát, amelyben semmi sem hibázott - csak éppen, hogy túlságosan vidám a farka és egy kicsit hegyezi a fülét. De ezek, amint Hoggleswaite megmagyarázta, nem olyan hibák, hogy ne lehetne leszoktatni kellő neveléssel, és különben is kitűnő anyaállat lesz.

Így tehát, amikor eljött az ideje, szereztek neki férjet, egy nagy collie-bajnokot, amelyet egy milliomos küldött be fürdetni, és általában véve remekül éltek. Kutyákat fürdettek, beszélgettek, fogadásokat kötöttek a Santa Anna lóversenyre, mert Dickie Hoggleswaite a maga módján sportember is volt.

És így élnek, amíg meg nem halnak, ha egy szép nap egy náluk elszállásolt pekingi ki nem bújik a kerítésen.

Sam és Dick a hátsó udvarban volt, éppen kiengedték a bentlakó kutyákat, hogy mozogjanak, amikor Dick olyat ordított, hogy az akácfáról lehulltak a virágok.

- Fogd meg azt a nyavalyás pekingit! - kiáltotta - éppen sárlik és elszalad a fenébe.

Sam utánakapott, de már késő volt. Csak két szőrszálat rántott ki a pekingi farkából, amint az keresztülbújt a kerítés lyukán.

Abban a pillanatban már látta is, amint Dick kirohan az üzleten át és ugyancsak szalad, mert lelki szeme előtt azt látja, hogy a pekingi eltűnik a hegyek közt és összeáll egy vizslával vagy egy farkaskutyával vagy ne adj Isten egy nagy dán doggal, s aztán majd szép dolog lesz megmagyarázni a pekingi tulajdonosának, aki moziigazgató és amúgyis elég bolond ember, hogyan keletkezett ez a sok korcs.

Így hát Dick rekordidő alatt futotta meg a bolttól a hátsó térig terjedő távolságot. És mire odaért, már ott találta Samet, hóna alatt a pekingivel.

- Tyű, az istenit! - szólt Dick. - Hát te hogy kerülsz ide?

- Átugortam a kerítésen, fiam - vigyorgott Sam. - Idesüss!

Ezzel lábujjhegyről startolt és átvitorlázott a kerítés fölött. Majd leszállt, megfordult és visszaugrott. De természetesen csak úgy látszott, mintha ugornék, mert a valóságban csak éppen röpiült egy cseppet, mi ez neki.

** - Ejha, fiam, - szólt Dick - de különös tehetséged van neked.

- Hát bizony - felelte Sam.

Visszamentek a boltba.

- Ez aztán ugrás volt - folytatta Dick. - Ez a kerítés legalább hét láb, ha nem több. És még hozzá a pekingi szukával a hónod alatt. Hát miért nem mondtad sosem, hogy te atléta-bajnok vagy?

- Ugyan. Soha életemben nem atlétizáltam, legfeljebb egy kis knerr-and-spellt játszottam odahaza.

- Ne mondj nekem ilyeneket - kérődzött Dick. Azután egy fiókból előkereste a collstokot és lemérte a kerítést. Megvolt az hét láb két hüvelyk is.

- Nahát, ezt nem lehet ennyiben hagyni. Ez a kölyök hét láb két hüvelyket ugrik, a világrekord pedig, ahogy így kapásból emlékszem rá, valami hat láb nyolc hüvelyk vagy ilyesmi. Te jó Isten, fiam, van egy ötletem, gennyesre kereshetjük magunkat ezen.

Mínt hogy pedig Dickie Hoggleshwaite sportember volt, gondolatai is természetesen ilyen irányba futottak. Nagy ötlete abból állt, hogy Sam vegyen részt a Veteránokat Segélyező Versenyben a Victor McLaglen stádionban.

- Ugyan mit gondolsz, hogy állhat oda egy ember az én koromban ugrándozi?

- Azt nem tudom, - szólt Dick - azt viszont tudom, hogy nincs abban semmi, ha az ember megvágja egy kicsit ezeket a hülye amerikaiakat. Ők nyerték meg az olimpiászt, igazán itt az ideje, hogy egy derék brit megmutassa nekik és elnyerjen tőlük néhány fontot.

- Hát hiszen abban csakugyan nincsen semmi, ha az ember megnyer egy tisztességes fogadást - mondta Sam.

Így hát Sam edzeni kezdett. Dickie volt a managerje és egy hétig távolugrásban gyakoroltatta, utána pedig ráfeküdtek a magasugrásra és rúdugrásra is. Nyerstojásból, sherryből és pirított kenyérből álló diétára fogta Samet és masszírozta saját különleges dörzsölő szerével, amelyet sebesült kutyák bedörzsölésére talált fel és alkoholból, kámforból és ecetből állt.

Egyszóval úgy viselkedett, mint egy komoly tréner.

A verseny napján így szólt Samhez:

- Idehallgass, Sam fiam. Olyan formába hoztalak, amilyenben csak lehet valaki a te korodban. Én megtettem a magamét. Most rajtad a sor.

Taxin mentek a stádionba, ott Dick kiszállt és megkötötte fogadásait. Mire visszajött az öltözőbe, arcán vallásos fanatizmus lobogott.

- Megfogadtalak mind a három versenyre öt dollárral öt az egy ellen. És azonkívül fogadtam két dollárral száz ellen, hogy te nyered meg mind a három versenyt.

- Hm, ez nagy pénznek hangzik - szólt Sam halkán. - Mennyi az fontban?

- Ne törődj vele. Most már benne vagyunk a slamasztikában. Pihenj.

Még egyszer, utoljára ledörzsölte Samet, azután segítette neki felvenni sportingét és futónadrágját. Azután fürdőköpenybe burkolta és kimentek a stádiumba.

- Ne izgulj - mondta Sam. - Biztos vagyok benne, hogy menni fog.

- Hát ha úgy érzed, akkor rendben van.

Először a magasugrás került sorra. Dick ott állt és figyelt, amíg öt láb tízig nem értek. Akkor megrántotta Sam kabátját.

- Ugrottunk már nagyobbakat is, hát ezt könnyen átugorhatod. Rajta!

Sam nem szólt. Kissé ideges lett. De érezte maga mögött Dick bizalmát, hát odaügetett a léchez és átrepülte. Rajta kívül még két ember vett részt, kettő közülük átugorta.

A lécz felment öt láb tizenegyre. Sam átment, de két versenytársa közül az egyik kiesett.

Így most Sam már csak kettesben maradt; ugrottak és megint ugrottak, a lécz mindig feljebb ment egy kevéssel, amíg a hangszóró nem kezdte mondani:

- A magasugrásban elérték a fennálló olimpiai rekordot. Magasugrás, hölgyeim és uraim. Most ugrik Sam Small, Nagybritanniából.

Sam odaügetett és keresztülrepült. A tömeg tapsolt. A másik legény nagyon nekifutott, de ő is átugorta. A tömeg megint tapsolt.

Akkor a hangszóró elkezdett kiabálni, hogy most új világrekord következik, mind a fényképész odarohant, Sam megint nekiügetett és átrepülte, még néhány hüvelyk ráadást is adott. Az izgalom és a zaj a tetőfokára hágott. Akkor a másik próbálta meg, de neki bizony nem ment. Tömeg verődött össze Sam körül, hivatalos személyek nyargaltak ide-oda mérőszalagokkal, hogy megállapítsák, vajjon pontosan helyezték-e el a léczet. Sokáig vitatkoztak, amíg Sam így nem szólt:

- Nézzék, fiúk, a biztonság okából tegyék fel a léczet egy pár hüvelykkel magasabbra.

Megtették, álmélgodva. Sam pedig átvitorlázott.

Akkor Dickie Hoglethwaite odarohant hozzá, rádobta fürdőköpenyét és elvonszolta. A hivatalos személyek látni akarták, milyen magasra tud még ugrani Sam.

- Szó sem lehet róla - mondta Dick. - Én vagyok a managere és én vagyok a trénerem is. Még két számban indul, nem szabad kifáradnia.

Behúzta Samet a stádium egyik sarkába és elkezdte a lábát dörzsölni az e célra való folyadékkal, az egész világ szemeláttára, mintha Sam Jack Dempsey vagy valaki hasonló volna.

- A piszkos gazemberek! - morogta Dick. - Egy bérgyilkost fogadtak ellenünk. Az a pasi, aki ugrott, egyike a legjobboknak az országban. De én mégis biztos voltam, hogy megvered.

- Ugyan, tudtam volna sokkal nagyobbakat is ugrani - mondta Sam.

Dickie úgy csapkodott szárnyaival Sam körül, mint egy tyúk a csirkéi körül és egy idő múlva kivezette a rúdugráshoz. Persze megint ugyanaz a história. Sam új világrekordot ugrott, tizenöt láb három hüvelyket. Azután jött a távolugrás és Sam erős kisértést érzett, hogy száz yardot ugorják, de azután meggondolta, hogy ezzel zavart okozna és a végén Dick még nem kapná meg a pénzét. Így hát beírta azzal, hogy harminc lábát ugrott és rekordot javított.

Egészben véve a két jóbarát kellemes napot töltött és jogosan boldognak érezte magát, amikor hazamenet, megetette a kutyákat és megszámlolta, mennyi pénzt nyert. Azután Dickie négy üveg sört hozatott és megengedte, hogy Sam megtörje az edzést és megigyeék egy üveggel.

Szóval remek egy nap volt.

De amikor Sam aznap este hazafelé tartott, kitört rajta a reakció a sok izgalom után. Magányosnak, rosszkedvűnek érezte magát és honvágy gyötörte. Szerette volna valakivel alaposan megbeszélni új és különös képességét, és ki volna erre természetesen alkalmasabb Mullynál?

De amikor hazaért, Mully és Vinnie éppen magánkívül volt. Vinnie éppen most írt alá egy ötéves szerződést a G. M. G. filmgyárral**, és az izgalom persze leírhatatlan fokra hágott. Sam még véletlenül sem ejthetett el egy szót sem és igen elhagyatottan ment aludni.

Sam bajai másnap reggel kezdődtek. A hírlapok tele voltak vele, az emberrel, aki egy nap három rekordot döntött meg. A címdalán látható volt Sam jersey-kabátjában, meg amint átrepül a lécen, fehér bajusza lebeg utána a szélben.

És a cikkek, amint Hollywoodban mondják, bomba-cikkek voltak. Az egyik losangelesi lap például egy bekezdést írt Samról, a hasáb hátralévő részében pedig arról beszélt, hogy íme, mit tesz a kaliforniai klíma egy ötvenhárom éves férfi életében. Egy másik lap úgy vélte, a rekord csak részben köszönhető a klímának, részben inkább a kaliforniai narancslének tulajdonítható, amely egy ötvenhét éves férfit is képessé tesz arra, hogy világrekordot döntsön meg.

Egy lap arról elmélkedett, hogy a kaliforniai napfény sajátos minősége az, amely soronkívüli glikogént ad a vérnek és ezért van, hogy Kalifornia atlétái a legelsők a világon. Egy másik lap azt állította, hogy az üdítő kaliforniai levegő következtében érnek el a partvidék atlétái jobb eredményt másoknál.

A keleti államok lapjai azt mondták, ez megint valami kaliforniai kacsa és hogy Kaliforniában a hivatalos személyek külön kaliforniai mérőszalagokat használnak, ezért javítanak ott folyton rekordokat. A floridaiak kérvényt nyújtottak be az Amerikai Atlétikai Szövetségnek, semmisítsék meg az új rekordokat, mert annak az embernek, aki a startpisztolyt elsütötte, nem volt felhatalmazása az Atlétikai Szövetségtől.

Egy sportszerkesztő azt írta, ebből is látható, hogy az Egyesült Államok, Dél-Kalifornia segítségével, kétségkívül megnyerik a legközelebbi olimpiászt; mire egy másik azt írta: tekintettel arra, hogy Sam brit honpolgár, az Egyesült Államok nem nyerhetik meg a legközelebbi olimpiászt, hacsak Dél-Kalifornia nem tesz ki még jobban magáért.

Egy san-franciscoi lap azon a véleményen volt, hogy amíg Dél-Kalifornia ilyen embereket tud kitenyészteni, mint amilyen Sam, nem kell félniük a japán imperializmustól, egy másik lap viszont úgy gondolta, tekintettel arra, hogy Sam nem amerikai, a kongresszusnak nyilvánvalóan gondoskodnia kell a csendes-óceáni partok új erődítésvonaláról.

Egy híres krocki-író jóformán egész hasábját Samnek szentelte és azt mondta, ebből is kiderül, hogy ámbátor Afrikában kétségkívül vannak egyes fajok, amelyek olyan embereket produkálnak, akik még Samnál is magasabbra tudnának ugrani, mégis a fehér ember agyveleje több köbcentiméterrel nagyobb a négerénél vagy a gorilláénál és ebből látható, mit tesz az, fehér embernek lenni.

Semmi kétség, Sam az érdeklődés középpontjába került, amint erre Mully meg ő rövidesen és jókor rájött. Sam fent volt az emeleten, amikor Mully ráakadt.

- Már megint mit csináltál? - kezdte Mully.

Sam bent kuporgott Mully ruhásszekrényében.

- Ó, semmit - felelte. - Csak azt mondtam magamban, hogy azt mondtam: kifényesítem Mully cipőjét, úgy, ahogy ő szereti.

- Ne légy szentimentális a cipőmmel. Mit csináltál már megint?

- Hát mondom neked, - felelte ártatlan képpel - semmit a világon.

- Semmit? Azért keres téged húsz riporter odalent? Hát ez meg mi?

Orra alá nyomott egy újságot, amelyen látható volt Sam, amint éppen megjavítja a távugrás rekordját.

- Na igen, tegnap atletizáltam egy keveset. A kép nem nagyon jó, mi?

Mully kirántotta a lapot Sam kezéből.

- Hej, Sam Small! Egy szép nap úgyis a lipótmezőről jönnek érted. Én nem tudom elgondolni, mi történhetett a te fejeddel. Hogy egy ember a te korodban odaálljon ugrálni, mint egy atléta! Mondd, mi lelt téged az utóbbi időben?

- Nincs semmi mondanivalóm - jelentette ki Sam makacsul.

Mully benézett az újságba, azután ránézett Samre, aki ott állt a szekrényben Mully legjobb pár cipőjével a kezében.

- Sam Small, - szólt Mully - gyere, ülj le ide a díványra.

Sam leült.

- Na most, fiam, - szólt Mully - én tudom, hogy van valami e mögött a dolog mögött. Ki veled. Halljuk.

Sam ránézett Mullyra, nyelt egyet-kettőt és azután elhatározta, hogy nem fog hazudni.

- Hát nézd, Mully, így áll a dolog. Rájöttem, hogy tudok repülni.

- Mire jöttél rá?

- Hogy repülni tudok. Nézz csak ide. Mindjárt megmutatom neked.

Felszállt, egyet-kettőt fordult a levegőben, azután lábujjhegyen leszállt Mully mellett.

- Na látod, tudok repülni - mondta diadalmasan.

- Látom - ismerte el Mully. - Még hozzá nagyon szépen repülsz. Csak azt nem értem, miért nem szóltál erről akkor, amikor elvettél?

- Mert csak mostanában jöttem rá.

- Hát nem mondom, nagyon szép tehetség ez - szólt Mully. - Legalább le tudsz majd mosni olyan ablakokat, amiket én nem érek el, meg más hasznát is lehet majd venni. Például azt mondom, gyere csak, Sam, szedd le azt a pókhálót a plafonról, már két napja bosszankodom miatta.

- Na látod - mondta Sam és már fel is repült a pókhálóért. - Úgy repülök már, mint egy sirály, vagy mint egy galamb, de úgy még nem tudok repülni, mint egy pacsirta.

- Azért ne veszítsd el a bátorságodat, fiam. Gyakorlat teszi a mestert. Ahhoz képest, hogy kezdő vagy, azt hiszem, nagyon szépen repülsz. Mit is mondtál: mióta repülgetsz?

Erre Sam elmesélte az egész történetet, kezdve a Hiten, amely Hegyeket Mozgat, elmondta, hogy volt az öngyilkosságával és hogyan ismerkedett meg Dickie Hoggleswaite-tel.

- Tudod, nagyon kedves fiú és hozzá még Huddlesfieldből is való, hát így amikor arra kért, ugorjak, hát ugortam, hogy megnyerjen egy-két fogadást.

- Hiszen abban nincs is semmi, ha az ember megkeres egy pár krajcárt - ismerte el Mully. - Én is szeretek hat pennyt feltenni a derbyre, ha módomban áll. De úglátszik, nagy port vertél fel, azért áll itt annyi újságíró odalent, meg egy csomó úriember, aki ki akar téged próbálni, hogy vajjon benevezzenek-e a brit olimpiai csapatba.

- Hát ezen könnyű segíteni - szólt Sam. - Elég, ha megmagyarázzuk nekik, hogyan áll a dolog: nem vagyok én atléta, csak éppen repülök. Szaladj le és mondd el nekik, amíg én kipucolom ezt a cipőt. Mondd meg, bocsássonak meg, hogy becsaptam őket és hogy ez tulajdonképpen nem is cikktéma nekik.

Sam, bár nagy vagyont szerzett az önműködő orsóval, még mindig szeretett cipőt fényesíteni, különösen Mullyét. Nagy élvezettel rakta fel a ragadós kulimászt, azután lekefélte, azután elővett egy szép puha rongyot és addig-addig dörzsölte a cipőt, amíg úgy ragyogott, mint egy lakkcipő. Egészen megfeledkezett magáról munka közben és nem kételkedett abban, hogy Mully felvágott nyelvével majd csak elintézi az újságírókat, ha még annyian vannak is.

Ebédre juhfejpörköltet ettek galuskával, hozzá paszírozott répát, ecetes céklát, majd citromos-lekváros tortát és egy korsó sört és néhány pirított kétszersültet és cheddar-sajtot. Utána Sam elment sétálni, hogy lejárja egy kicsit. Abban a pillanatban, amint kiért az utcára, mellette termett egy fiatalember és azt mondta, Jim McGillicuddynak hívják.

- Nem újságíró maga véletlenül? - kérdezte Sam.

A fiatalember azt mondta, ő megmondaná az igazat, de csakugyan újságíró.

Sam tovább ment a domb irányában, a narancsligetek mentén, ahol az öntözőcsövek olyan rendesen állnak minden két sor fa között, a fiatalember pedig mellette jött és elmagyarázta, hogy egy jó kis históriára volna szüksége. Ha nem kap egy jó kis históriát, tönkrement ember. Tulajdonképpen csak most kezdi a riporterkeskedést, azért kellene neki egy igazán jó kis história.

A többi újságíró mind elment, hogy valami érdekeset hozzon ki abból, amit Mully mondott, de ő Samtól magától szeretné hallani a történetet, azért is várt itt rá.

- Hát pedig annyi az egész - mondta Sam. - Tudok repülni és kész.

- Repülni?

- Bizony.

- Úgy gondolja, hogy repülőgépen?

- Dehogya, csak úgy magamtól.

Az alak egy ideig nem szólt semmit, tovább mentek, lépést tartva.

- Kedves Mr. Small, - szólt végre halkán - igazán nem szeretnék alkalmatlankodni, de... ha véletlenül éppen olyan hangulatban van... nem volna kedve... nem repülne egy kicsit?

- Dehogya nem, fiam - felelte Sam. - Itt éppen jó a hely.

Átment az út túlsó oldalára, ahol közel voltak a canyon lejtőjéhez és elindult. Egyet-kettőt kerengett a canyonban, elkörözött Rogers ranchoja fölött, visszasiklott és simán földreszállt a riporter mellett.

- Magasságos Ég! - mondta a riporter. - Magasságos Ég!

Majd futólépésben elrohant.

- Micsoda hóbertos egy yankee! - szólt magában Sam.

Felment a dombra, maga mögött hagyta a síma, öntöző pázsitokat, azután egy dombos, sivatag földterületre ért, ahol kaktuszok nőnek. Ösvényen folytatta útját mind feljebb és a vidék hirtelen megint megváltozott, mint Kaliforniában szokott és Sam most úgy találta, itt egészen olyan, mintha Angliában volna: vékony homok fedte a földeket, a dombok rideg vonalakkal rajzolódtak az égre. Erre nem járt senki, hát újra felrepült és egy kellemes órát töltött a levegőben, körözött, elkapta a canyon felől felszálló légáramlatokat és élvezte arcán a légi zenét.

Azután hazament és éppen teához ült, amikor megint felbukkant a kis riporter.

- Bújjon be - szólt Sam, aki mindig barátságos volt. - Üljön le és igyék egy kis teát.

- Köszönöm, nem kérek.

- Na, ne kényeskedjék - szólt rá Mully. - Egyék már valamit. Talán egy kis aprósüteményt? vagy kalácsot, muffint málnadzsemmel, lekváros tortát, egy kis szelet sonkát, vagy inkább ebből a hideg galambpástétomból? Vagy egy kis lazacot, vagy inkább tökehalat?

De a fiú csak rázta a fejét.

- Nem érzi jól magát, fiacskám? - kérdezte Mully.

- Hé, mi a baja? - kérdezte Sam. - Olyan arcot vág, mintha azt kívánná, bár meghalt volna, amikor kanyarója volt.

- Kivágtak.

- Mit csináltak?

- Kivágtak! Hogy a lábam sem érte a földet! Felmondtak.

- Ahá, most már értem, kitették a szűrét - szólt Sam vigasztaló hangon. - Hát fiam, igazán sajnálom. Pedig azt hittem, nagyon jó kis históriát adtam.

- Visszamentem és megírtam - síránkozott**síránkozott a fiú. - És erre kivágtak. Azt mondták, biztos részeg voltam. Mondtam, ez az igazság, már minthogy a történet, amit megírtam. De nem voltak hajlandóak bevenni. Éppen úgy csináltak, mint mikor a riporter azt írta meg, hogy a Wright-testvérek repülnek. Pedig ez sokkal jobb történet a Wright-testvéreknél. Ez jobb a Dionne ötösikreknél is! Ilyen történet még nem volt a világon! Tudják maguk ezt?

- Maga csak udvariaskodik - mondta Mully.

- Lehet, hogy részeg vagyok, lehet, hogy bolond vagyok, de udvarias, az biztosan nem vagyok - felelte a fiatalember. - Én magam is kezdem azt hinni, hogy elment az eszem. Nézzék, lehet, hogy elment az eszem, de nem volna szíves... azaz hogy... ha már előbb láttam, nem volna szíves újra... repülni?

- Ha igazán akarja - szólt Sam, nem akarván mégsem túlságosan előtérbe helyezni magát.

- Mérhetetlenül boldog volnék.

- Na jó - szólt Sam. És Immelman-csavarral felszállt, körülrepülte az ebédlőt, egy kicsit ott lebegett az asztal fölött, azután lassan visszaereszkedett a székre.

- Ez csak egyszerű - mondta.

- Egyszerű! - robbant ki a fiatalembertől. - Úgy látszik, ön nem is tudja, hogy ez a legnagyobb dolog az emberiség fejlődésének utolsó ötven századában. Az ember saját erejéből repülni tud. Óriási! Kolosszális! Szenzációs! Ha én vagyok a managerje, tűzbe hozzuk az egész világot. Milliókat fogunk keresni.

- Milliókat? - kérdezte Mully. Kezdte érdekelni a dolog.

- Hát persze. Fel fogunk lépni.

- Nézd csak - lihegte Mully.

- Már én is gondoltam erre - szólt Sam. - Arra gondoltam, minthogy Minnie Nővérnél jutott eszembe az egész, talán ő örülne, ha repülnék és ezzel bebizonyíthatná, hogy a Hit mindent megtehet.

- Hagyja a fenébe Minnie nővért - szólt a fiatalembertől. - Csak nem képzeled, hogy Minnie Nővér hajlandó második hegedős lenni egy ember mögött, aki repülni tud? Nem, kérem. Írjon alá egy szerződést és elmegyünk világszerte turnéra...

- Azt nem. A világszerte semmi kedvem. Épp most voltam a világszerte - sóhajtott Sam. - Én nem megyek messzebbre, mint vissza Yorkshirebe.

- Sam! - figyelmeztette Mully.

- Mully, én repülnék, hát én döntöm el, hogy mit csináljak.

- Na jó, gondold csak az önműködő orsóra - torkolta le Mully. - Ha akkor is te döntesz, akkor Owdicott gyára még most is úgy használja, mint a sajátját. Ki mondta, hogy menjünk ügyvédhez és szabadalmaztassuk? Én mondtam, talán nem? Ha nem mondom, akkor még ma is a gyárban dolgoznál, mint előmunkás, heti két font tíz shillingért, így pedig gazdag emberek vagyunk, nem igaz?

Sam nem szólt semmit.

- Ha pénzügyekre kerül a sor, jobb**, ha rám bízod. Ha egy ilyen csekélység, mint hogy repülni tudsz, új vagyont szerezhetsz nekünk Amerikában, hülyék lennénk, ha nem nyúlnánk utána. Te ne is gondold a pénzre, majd én meg ez a fiatalembertől elintézzük mindent.

- De mi lesz Vinnienekkel? Nem hagyhatjuk itt.

- Vinnie vigyázzon csak a saját karrierjére. Azt hiszem, még örül is, ha mi elmegyünk és nem zavarjuk az ő „környezetét”. Különben is ha összeszedtünk egy pár milliót, visszajövünk ide, nyugdíjba.

- Te jó Isten - nyögött fel Sam. - Bár már otthon lehetnék, az az egyetlen vágyam.

Másnapra elkészült valamennyi okmány, alá is írták.

- Na, most már bent vagyunk az egyenesben - mondta a fiatalembertől. - Annak nincs semmi értelme sem, hogy a filmmel vacakoljunk, mert az emberek, ha filmen látják, úgyis azt gondolják, csalás az egész. Kibéreljük New Yorkban a Maddison**?Madison Square Gardent. Magának nem lesz más dolga, mint az, hogy napjában egyszer felszálljon és körülrepülje a termet. Megveszem a repülőgép-jegyeket és holnap keletre repülünk.

- Repülünk? - szólt Mully. - Nézze, akkor elég lesz, ha csak két jegyet veszünk, Sam pedig majd mellettünk repül. Ezzel megspóroljuk az útiköltséget.

- Remek ötlet - szólt Sam. - De mi lesz a poggyászzal?

Csakhogy Jim hallani sem akart erről, attól tartván, hogy Sam nagyon összefagy, amint a Rocky Mountains fölött repülnek; Mully is elismerte ezt és beleegyezett, hogy Sam szintén gépen jöjjön.

Másnap elindultak és attól kezdve Sam jóformán azt sem tudta, mi történik vele. A dolgok olyan gyorsan követték egymást, hogy szegény fiú beleszédült.

Abban a pillanatban, amint megérkeztek a newyorki repülőtérre, máris autóba rakták őket és elröpítették egy newyorki szálloda díszlakosztályába. Azután a szoba megtelt emberekkel, akik beszéltek vele, hozzá és neki és csipkedték és taszigálták. Azután arra kérték, hogy repüljön.

- Hé, minek lássa ez a sok ember, anélkül, hogy fizetne? - kérdezte Mully.

- Ez a hírverés kedvéért van - felelte Jim. - Ez a sajtó. Fel kell keltenünk az érdeklődést.

Így hát Sam egy-két fordulatot tett a hotelszobában, de a világ még nem látott olyan gyanakvó népet, mint ezek a newyorkiak. Székekre álltak és drótokat kerestek a levegőben; újra megtaszigálták Samet, nincs-e rajta valami; azután felszólították Mullyt, hagyja el a termet, mert hátha hipnotizálja őket és végül is arra kérték Samet, vetközzék le és repüljön úgy, hadd lássák, nincs-e család a dologban, például egy kis motor a nadrágja ülepében.

- Én pedig nem hagyom el ezt a szobát - mondta Mully energikusan - és ha maguk azt hiszik, hogy az uram hajlandó anyaszült meztelenül röpködni és megmutatni mindenét, amiye van, hát akkor nagyon tévednek, mondhatom. Ezt az ötletet jobb lesz, ha kiverik a fejükből.

Kimentek, és helyettük más emberek jöttek és Sam azoknak is röpült egy kicsit. Doktorok megkopogtatták a mellét és megvizsgálták az anyagcseréjét és a vérnyomását; pszichológusok megkérdezték tőle, mi nehezebb, egy tonna toll, vagy egy tonna ólom; megvizsgálta egy hipnotizőr, egy elmegyógyász és egy spiritizta bizottság.

Azután a fényképészek kezdtek rá, lefényképezték Samet állva, Samet repülve, Samet loopingot csinálva és úgy telefüstölték a szobát, hogy alig tudott lélekzetet venni. Végül átszökött a hálószobába. Egy kicsi**, öreg ember ült az ágyán.

- Na, öregúr - köszöntötte Sam.

- Hogy van? - kérdezte az öregember udvariasan.

- Hát ami azt illeti, egész szép mutatványt csináltam - szólt Sam. - De most nagyon kifáradtam.

- Szép mutatvány volt - ismerte el az öreg. - De nem fogják elhinni.

- Nem fogják elhinni?

- Nem, sajnos! A természettudományos világképű emberek olcsó félműveltsége irtózik mindentől, ami felülmúlja tényeken alapuló tudásukat. Éppen ezért az újságírók tömeghipnózisról, drótokról, Barnum-cirkuszról és autoszuggesztióról írnak majd. Rengeteg mondatot írnak majd össze, amit maguk sem értenek, dolgokról, amelyekről fogalmuk sincs. Mindent inkább elhisznek majd, mint az egyszerű igazságot: azt, hogy ön képes a levitációra, azaz más szavakkal, hogy repülni tud.

- Pedig hát tudok - szólt Sam.

- Persze hogy tud - szólt az öregember fínoman.

- Nagyon köszönöm - szólt Sam. - Gyujtson rá, itt a dohányom. Nagyon jó. És mit mondott, hogy is hívják magát?

- Ó, a név csak néhány mássalhangzó és magánhangzó egymás mellett - szólt az öregember, megtömve pipáját Sam dohányával. - Igazán nem érdekes. Én egyszerűen egy kutató vagyok, a Kutatási Központban. Arra törekszem, hogy rájöjsek, hogyan lehet legyőzni az emberi test és agy lázadását a modern élet, modern városok, modern táplálék és modern gondolatok ellen. Miért van a rák, a lelkibetegségek? Miért van a sejtek rosszindulatú szaporodása?

Lassú mozdulattal rágyújtott és közben gyengéden nézett Samre.

- De itt van ön! Még mindig nem tudok magamhoz térni a csodálkozástól: olyan szerencsém van, hogy abban a korban élhetek, amikor ön ismét testet öltött.

- Ismét? Hogy-hogy?

- Na igen. Egyre ritkább lesz ön? Vagy ez a kor több példányban fogja önt kitermelni? Mert hiszen tudja, régebben már járt ön közöttünk... mint Daedalus, mint Icarus. Ők is tudtak repülni.

- Szóval nem én vagyok az első? - kérdezte Sam.

Az öregember megrázta fejét.

- Rengetegen voltak már önök. Mindig kiközösítették és megkínózták önöket. Vízbefojtották és elégették a máglyán, mint boszorkányokat és vámpírokat és incubusokat és succubusokat. És mindezt azért, mert a világ gyenge és tudatlan és... emberi. És én is ember vagyok. Én is körül akarom keríteni az ön életét, figyelje csak meg, laboratóriumi példányt akarok önből csinálni. De mégsem teszem. Csak egy dolgot szeretnék még megkérdezni.

- Rajta, öregem. Annyit kérdeztek már tőlem, hogy egy kérdéssel több vagy kevesebb, igazán nem számít.

- Mondja meg nekem, vajjon vannak idők, amikor nehezebben megy a repülés, mint máskor?

- Nem, öregem. De mindenesetre legjobban szeretek repülni, amikor egyedül vagyok, kint a szabadban...

- Éjszaka?

- Bizony, éjszaka. Úgy van. És olyankor egy kicsit nehezebben megy, ha emberek vannak körülöttem. Mint ma délután. Úgy éreztem, mintha a levegő nagyon sűrű és puha volna és egy kicsit nehezebb volna keresztülhatolni rajta.

Az öregember bólintott és nagyot pöfékelt pipájából. Azután felkelt és megveregette Sam vállát.

- Igazán nagy kitüntetés volt, hogy beszélhettem önnel, Mr. Small - mondta. - Jó volna, ha megvédelmezhetném önt, de nem áll módomban. A világ, tudja, mindenre hajlandó lesz, csak hinni nem. Ámbár látnak, mégsem hisznek. Már akkor sem hittek, amikor a világ még sokkal egyszerűbb volt. Igyekeztek mindent tudásuk alapján megmagyarázni. Amikor Icarus felszárnnyalt a magasba és egyre jobban eltávolodott hitetlenségüktől és sosem tért többé vissza, azt mondták, nyilván elolvadtak a viaszszárnyai, mert olyan magasra repült, hogy közeljárt már a naphoz.

- Pedig hát minél magasabbra megy az ember, annál hidegebb lesz - szólt Sam józanul. - A viasznak csak meg kellett volna keményednie ettől.

- Kétségkívül. De korlátolt tudásuk mellett ez a magyarázat kielégítette őket. Így van ez ma is, az emberek mindig találnak magyarázatot, amely kielégíti őket mai korlátolt tudásuk mellett. A tudás ma még veszedelmesebben szűkös határok közé szorult, azok közé a csekélyke téves információk közé, amelyeket mi, természettudósok, az emberek szájába rágtunk. És ön -

szegény magányos Icarus, aki visszatér a századok ködén át - olyan világba ér, ahol minél többet bizonyítunk be, annál kevésbé hisznek az emberek. Mert olyan világba ér, ahol a biológusok bebizonyítják, hogy a szűznemzés igenis lehetséges, ahol a vegyészek a vizet borrá tudják változtatni, ahol az orvosok inzulinnal halottakat támasztanak fel, a sebészek csodákat művelnek, a villamossági szakértők a távolbaérzést gyakorlati valósággá teszik, a természettudósok bebizonyítják, hogy az anyag örökéletű és a matematikusok megmutatják, hogy a térbeli és időbeli túlvilághoz nem férhet semmiféle kétség. És mindez olyan világban történik, amely nem hisz már a szűznemzésben, a csodákban, a telepátiaiban és a túlvilágban. Nincs többé egyszerű és boldog hit. Mert túlságosan sok volt a bizonyíték és a logika a világban - annyi, hogy elvesztettük a képességet: hinni a felfoghatatlanban.

- Mulatságos - mondta Sam. - A hitről szóló beszéd juttatta ugyanis eszembe, hogy hátha tudok repülni.

- Ez természetes - mondta az öregember.

- Na dehát engem igazán nem érdekel, hogy elhiszik-e - szólt Sam. - Én tudom, hogy tudok repülni, nem igaz?

- De igaz, Mr. Small. De azt nem tudja, mire képes az ő hitetlenségük... szóval, nem akarok beavatkozni. Nem szabad többé ártanom a világnak. Önnek egyedül kell továbbmennie útján... csak még valamit. Ha valaha... ha valaha úgy találja, hogy most nehezebben megy, mint máskor... csak annyit mondjon magában: „Tudok repülni. Tudok! Tudok!” és soha meg ne rendüljön a hite ebben.

És a kis öregember eltotyogott.

Sam nem ért rá sokat gondolkozni azon, amit a kis öregember mondott, mert nap mint nap tömegestül érkeztek az orvosok, a riporterek, a pszichiáterek és a fényképészek.

Azután hirtelen, mint villámcsapás derült égből, egyszercsak elragadta a nagy éjszaka és ott állt egy öltözőben és Mully átnyujtott neki valami csillogó kis flittert néhány hüvelyk selymen.

- Ezt nem veszem fel - dühöngött Sam.

- Micsoda, hát ezért dolgoztam annyit! Vagy felveszed vagy meglátod, mi lesz.

- De Mully, olyan leszek benne, mint egy májusi ló - tiltakozott Sam. - Mi ez?

- Én varrtam rá - mondta Mully. - Látod, itt van a jobb mellen az angol zászló, a balon pedig az amerikai, csupa udvariasságból. Na, fiacskám, vedd fel, az én kedvemért.

Sam ránézett Mullyra és sajnálta szegényt, hogy átvirrasztotta az éjszakákat és varrta a ruhát, amelyet Samnek fel kell vennie.

Mikor Mully visszajött, Sam éppen a hátát szemlélte a tükörben.

- Hé, Mully, - nyögte - olyan vagyok, mint az a pasi a repülő trapézen, bizonyisten.

- Nahát csak nem akarsz a legjobb fekete ruhádban röpködni - mondta Mully. - És most már késő meggondolni magad. Öltözz át és biztosan megbánod - idézte.

- Már át is öltöztem - jelentette ki Sam. - És már ez is balszerencsét hoz.

De nem volt idejük vitatkozni. Jim berohant és levonszolta Samet a bejárathoz. Folyosókon mentek keresztül és Sam úgy érezte magát, mint egy tinó, amelyet végigvezetnek a csuszdákon a csikágói vágóhídra.

Jim az ajtóban állt, fogta Samet és a hangszóró-rendszer bejelentette az ő számát.

- Biztos abban, hogy fog menni? - kérdezte Jim. - Mert ennyi ember még sosem volt ebben a helyiségben. Pedig huszonkét dollárba is belekerült nekik. Biztos, hogy nem fog felsülni?

- Persze, hogy biztos - mondta Sam ingerülten.

Azután kituszkolták és most ott állt Sam Small, rózsaszín babaruhában, flitterekkel, és ősz bajusza az égnek meredt. Egy pillanatig elkáprázva állt, belebámult a fényszórókba, és pislogott. Kinyújtotta karját, hogy startoljon és akkor egyszerre arra gondolt, vajjon mi történnék, ha nem repülne.

Ott állt az irdatlan épület kellős közepén ez a mókás kis figura, rózsaszín selyemben és flitterben, kiterjesztett karral és a karral párhuzamosan futó bajusszal. Rémület fogta el és meg sem mozdult. Mert az ezer meg ezer ember most nevetni kezdett. A nevetés zúgott és visszhangzott és összegyűlt, amíg az egész helyiség rengett tőle és a nevetésvisszhangok beleütödték az új nevetésekbe és különös félhangú nevetések keletkeztek, amelyek nem származtak senkitől sem.

Szegény Sam meg csak állt és azt kívánta, bár nyelné el a föld. Olyan lámpaláz fogta el, hogy megfordult és el akart szaladni. De Jim ott állt a kapuban és örjöngve integetett és hadonászott.

- Az Istenért, rajta, repüljön - ordította.

Sam megfordult és megint széttárta karját, indulásra készen. De karját oly nehéznek érezte.

Rémület fogta el. Talán mostanáig csak álom volt az egész, és mégsem tud repülni.

Pánik tört ki rajta, néhány lépést előrefutott kitárt karral, hogy érezze a levegőt. De mintha megbénult volna. Nem érezte a levegőt. Tudta, a levegő nem veszi a hátára. Valami lenyomja.

Csak szaladt, szaladt kitárt karral, és az emberek csak ezt látták: egy mulatságos kicsi embert, aki körbeszalad, mint egy csirke, egy embert, aki repülni szeretne.

És mennydörgésszerű nevetés tört ki, és minél jobban nevettek, Sam annál gyorsabban futott és ugrált. Fel-felugrott, amíg majd hogy meg nem halt a kimerültségtől; azután megállt, mert egy új hang hatolt a tudatába. Az emberek most már dühükben zúgtak és bömböltek.

Felnézett és látta, hogy műsorok és újságok szállnak a levegőben.

Kábultan érezte, amint kituszkolják és végigcipelik a folyosókon. Mintha moziban volna, úgy látta csak, hogy a rendőrök kihúzzák gumibotjukat és visszaszorítják a tömeget. Azután ismét öltözőjében találta magát, mellette Mully, és Jim a szemébe néz.

- Semmi baj - mondta Sam rekedten. - Adjátok vissza az embereknek a gubát. Kifizetem a termet és mindent, még ha az utolsó vasam is rámegy.

Jim felállt.

- Kérem, Mr. Small - mondta. - Semmi esetre sem szeretném, ha kellemetlenül érezné magát.

- Nagyon kedves, fiam. Hát akkor mondja meg gyorsan az embereknek, hogy visszakaphatják a pénzüket.

Azután egyedül maradt Mullyval, aki mindegyre csak nézett rá.

- Képzelem, milyen dühös vagy rám - mondta Sam.

- Nem, dehogyis. Nem vagyok dühös, csak olyan furcsa voltál, amint ott körbe ugráltál. Na most gyorsan öltözz át és soha többet ne beszéljünk repülésről.

Kiment és Sam átöltözött.

- Lehet, hogy csak álmodtam, hogy tudok repülni - mondta magában. Szomorúan öltözött fel. Mindennél jobban bántotta az, hogy Mully így nézett rá. Mully soha többet nem hisz már benne. Hit! De hiszen ezzel kezdődött az egész ügy!

És ekkor történt. Éppen, amint a nadrágját húzta fel, eszébe jutott a kis ember, a kis szakállas professzor, aki azt mondta: „Mondja magában: Tudok repülni. Tudok! Tudok! És soha meg ne rendüljön a hite ebben.”

Villámgyorsan átvette vállán nadrágtartóját és telitüdőből ordította:

- Ne éljek, ha nem tudok repülni! Nyissátok ki azt a nyamvadt ajtót!

Mihelyt kinyitották az ajtót, felszállt a rendőrök feje fölött, akik leguggoltak, majd hasrafeküdtek, hogy ne legyenek útjában repülő testének.

Végigszánguldott a folyosón az emberek feje fölött és azután kiröppent a nagy terembe.

- Nyavalyás disznók! - ordította. - Majd megmutatom nektek!

Félelmes sebességgel felemelkedett, majd loopingot csinált, úgyhogy hasa majdnem súrolta a mennyezetet. Odalent a legtöbben már hazamentek, de látott még egy kis embercsoportot, arcuk fehér volt az erős fényben, amint hitetlenkedve bámultak fel rá.

- Megmutatom nektek, disznók! - ordította és lecsapott rájuk, mint egy stuka. Azok rémülten szétszóródtak és egymásra estek és Sam elszállt a bejárat felé. Nagyot visított az összeszorult tömeg feje fölött és kirepült az utcára.

- Na, tudok repülni?! - kiáltotta és loopingokat csinált és fel-le emelkedett az éjszakában, kivilágított ablakok mellett el, taxik és ember fejek fölött, fel a házak magas tetejéig.

Azután könnyeden leszállt egy háztetőre és nézte, mi történik odalent. Taxik egymásba rohantak és csődület támadt a nők körül, akik elájultak. Rendőrsípok sípoltak, szirénák búgtak, amint a rendőrautók és a mentők és a tűzoltók összesereglettek.

Hallotta, amint felordít hozzá a tömeg, látta arcuk fehér sokaságát. A tűzoltók kezdték kinyújtani létrájukat.

- Jöjjön le, vagy kitöröm azt a hülye nyakát! - kiáltotta egy rendőr.

- Majd megmutatom nektek - dalolta Sam.

- Óké, gazember - mondta a rendőr. Elindult a tűzoltólétrán, kezében pisztolya.

Sam egyik lábát kinyújtotta a párkány fölött, majd kilépett a levegőbe. A nők sikoltottak és összeestek. De Sam csak nevetett. Lassú spirálisban körülrepülte a tűzoltólétrát, majd hirtelen lebukott a tömeg fölé.

Az utolsó pillanatban ismét felröppent néhány száz lábbal.

Azután megint leereszkedett és szédítő gyorsasággal szállt a fejek fölött. Keresztülvágott a Cityn, körülrepülte a Broadwayt és felreppent a Times Building oldalán. Végigszállt az utcákon, és nyomában mindenütt óriási közlekedési zavar támadt.

Aztán hirtelen elpárolgott dühe, unni kezdte az embereket, lassú körökkel mind feljebb és feljebb szállt az éjszakában, míg végre a város csak annyi volt, mint egy halom flitter. Gyengén hallszott**?hallatszott csak ide fel a világváros moraja. Alatta a sziget egy fényes lánc; a csillogó partok utcák; a tüzes gyöngyszemekből álló fínom fonalak hidak folyók fölött, a kúszó szentjánosbogarak hajók a kikötőben, a csillámló kis hernyó, amely a távolban araszol, egy vonat.

Magasan fent a város fölött, a méltóságteljes sötétben semmi sem osztotta meg Sammel a magány tisztaságát, csak egy repülőgép zúgása, messze délre valahol a nagy éjszakai égbolton.

Az arcán zengő muzsika szomorú nyugalmat, azután pedig józanságot lopott lelkébe. Lassan lesiklott a város felé. Csodálkozva és zavartan nézett le. És visszatért beléje veleszületett óvatossága.

- Na, Sam Small, - mondta magában - ezt jól megcsináltad. Hogy az ördögbe fogsz most hazatalálni?

Lenézett, de minthogy nem ismerte New Yorkot, minden utcát egyformának talált. Csak valami halvány elképzelése volt, hogy valamelyik óriási épület odalent lehet a szállodája. De azok is mind egyformák voltak.

Szomorúan szállongott fel és le, de tudta, még akkor sem ismerné meg szállodáját, ha maga előtt látná.

- Istenem, Istenem, bárcsak odahaza volnék Yorkshireben - mondta.

Vigasztalanul röpködött össze** -vissza, amíg végre meglátott egy elég barátságosnak látszó háztetőt. A kiugró eresz alatt egy kis pázsit és szökőkút volt, és ami a legjobb az egészben, egy függőágy.

- Nahát, kert a háztetőn! Micsoda ötlet! - szólt Sam. - Mégis, ez jó puha kis hely, reggel pedig nyugodtan lemegetek és megkereshetem, hol lakom.

Mikor felébredt, arcába sütött már a nap és rendőr markolta a karját**.

- Szent Isten, úgylátszik, túlságosan sokáig aludtam - szólt Sam.

- Hé, hogy került maga ide fel? - kérdezte a rendőr.

- Hogyan? Hát felrepültem, öregem - felelte Sam becsületesen.

Erre az a nő, aki a háttérben állt, az ajtóban, elsikoltotta magát.

- A denevér-ember! - visította és ájultan esett össze.

- Hát szóval mégis elcsíptem - mondta a zsaru, elővéve revolverét. - És meg ne próbáljon nekem valami repülő mókát, amint lemegyünk a lépcsőn.

De Sam, amint meglátta a revolvert, döntött. Halálosan unta már az egész hülyeséget, hát villámgyorsan felemelkedett húszlábnyira a levegőbe, megkerülte az épület szélét és teljes sebességgel elszelelt.

Oly gyorsan ment ez, hogy a rendőrnek csak annyi ideje maradt, hogy hat vak lövést adott le a levegőbe. Sam hallotta maga mögött a dörrenést és érezte, amint a golyók áthatják a levegőt - mert olyan érzékeny lett a légrézgek iránt, hogy akkor is érezte a golyó hasítását, amikor az egyáltalán nem volt a közelében.

A golyók nagyon megrémítették, szíve úgy dobogott, hogy meg kellett állnia pihenni. Egy megfelelő párkányt választott ki erre a célra. Alig egy perce, hogy odaröppent, amikor hangot hallott maga mögött. Megfordult és egy jóképű fiatal hölgyet látott, aki anyaszült meztelenül napozott egy matracon.

- Oppardon, nagysága - mondta Sam, udvariasan elfordulva. - Ne haragudjék, hogy megzavartam.

Ez a nő is felsikoltott és elájult.

Sam megvakarta a fejét és azon tűnődött, vajjon hívjon-e segítséget, amikor a hölgy férje rohamlépésben megjelent egy puskával és vadul lövöldözni kezdett.

- Azt a mindenségit! - mondta Sam. - Ezek úgylátszik, azt hiszik, hogy fogolykakas vagyok vagy valami hasonló és éppen most szabad vadászni rám.

Ezt természetesen már repülés közben gondolta, mert teljes sebességgel elhagyta a napfürdőző hölgyet.

Ez a délelőtt ugyancsak emlékezetes volt. Valahányszor Sam le akart ereszkedni, lent az emberek ordítani kezdtek:

- A denevér-ember! A denevér-ember! - és összeszaladtak és mindenki őt nézte. Pedig ő nem akart mást, mint leszállni és megkeresni a szállodáját, de ahányszor a föld közelébe került, összecsdült a nép, rámeredt, megállt a forgalom és semmi kilátás sem volt arra, hogy észrevétlenül leszállhasson valahol.

- Te jó Isten, hogy unom már az egészet - nyögte.

Újra felszállt és végül is a Chrysler Building egy vízkádó szörnyetegén pihent meg. Ott sem volt nyugalma, mert az emberek kinyitották az ablakokat, rábámultak és üvöltöttek.

Amint, az idő mult, turista-repülőgépek kezdtek az épület körül cirkálni, a benne ülők kiabáltak Samnek és kérték, hogy repüljön egy kicsit a kedvükért.

Azután mozgás keletkezett az alatta lévő erkélyen és egy rendőr rákiáltott, hogy azonnal jöjjön le.

De Sam eddigre már elvesztette belegyökeredzett tiszteletét a kék egyenruha iránt.

- Idehallgass, fiacskám, - mondta a rendőrnek - sose mássz fel ide, mert ha felmászol, én egyszerűen átszállok egy másik épületre és akkor kezdheted előlről az egész mászást. Hát inkább hadd maradjak itt, ahol vagyok, és különben sem akarok mással beszélni, mint az én Mullymmal. Hozd ide Mullyt, hadd beszéljek vele. Mert már nagyon unom az egészet. Nagyon. Sőt borzasztóan. Épp ezért vágd szépen zsebre a pisztolyod és hozd inkább ide Mullyt.

Elröppent, egy kicsit magasabbra szállt, és végül is a Chrysler Building tornyán telepedett le, háttal a rúdnak támaszkodva.

Itt ült órák hosszat, míg végre késő délután nem lett. Megpróbálták lecsalogatni, de Samre rájött a yorkshirei nyakasság és kijelentette, hogy addig le nem jön, amíg el nem hozzák Mullyt.

Végre is nagy ordítás hallatszott lentről és meglátta Mully kalapját, amint kibukkant az egyik erkélyen.

Mully felmászott a párkányra és Sam leröppent és segített neki, amíg mind a ketten ott nem álltak a tetőn, a körülményekhez képest eléggé kecsesen. Mully rábámult Samre és egy pillanatra úgy látszott, hogy mindjárt sírva fakad.

- Hallod, Sam, - mondta - egész éjjel ingujjban itt gubbasztani, mintha kanveréb volnál! Halálra hülhettél.

- Mully, - védekezett Sam - ne kínozz még te is. Inkább segíts ki ebből a slamasztikából és Isten engem úgy segítjen, soha többé nem emelem fel a lábam két ölnyire sem a föld fölé. Ezek a nyamvadt zsaruk folyton lövöldöznek rám. Mondd meg nekik, egyetlen vágyam, hogy minél előbb lemehessek innen és otthon lehessenek Yorkshireben.

- Nana, fiam - mondta Mully. - Ki mint veti ágját, úgy alussza álmát és szép kis álom ez, mondhatom.

- Miért, miről van szó?

- Hogy miről van szó? Mit tudsz te az életről! Felkavartad az egész várost. Az emberek csak rád bámulnak és közben tucatjával gázolják el felebarátjaikat. Egy felhőkarcolóépítő részvénytársaság napi száz fontot ajánl neked, ha naponta egyszer felszállsz a zászlórúdjukra.

- Ne törődj vele, anyuka. Csak menjünk le innen és tűnjünk el minél előbb.

- Azt nem, fiacskám. Ha már elkezdted valamit, hát folytasd is. Fenekestül felforgattál mindent. Az emberek kártérítést meg nem tudom micsodát követelnek tőled. Egy nő tegnap este ott a cirkuszban másállapotban volt**, és amikor te kiröppentél, hát elcsúszott és most egy félmillió dollárt kér, mert megölted a gyereket, aki nem született meg.

- Ó, a kutyamindenségit! - nyögött Sam.

- De ez még nem minden. A város egyik fele azt akarja, hogy lőjenek le, mert denevér-ember vagy, a tudósok meg azt mondják, olyan nincs, a papok meg azt mondják, talán az ördög vagy, mire az asszonyok mind rácsot tételnek az ablakukra. Közveszély vagy, bizony. Be kellett csukni az iskolákat, mert az anyák reszketnek, hogy elrabolod gyermeküket. A rendőrség be akar zárni, mert éjszaka berepülhetsz az ablakon és kirabolhatod a város minden felhőkarcolóját. Azok, akik nem akarnak lelőni, azt mondják, deportálni kell téged, mint nem kívánatos idegent és más rengeteg ember meg le akar csukatni.

- De hát miért?

- Miért? Hát mert repülni tudsz, fiam. Egy ferdeszemű alak százmillió dollárt ajánlott nekem, ha ráveszlek, hogy elmenj az ő országába.

- Minek?

- Hát azért, hogy megtanítsd a hadseregüket repülni, akkor ráköthetnének minden katonára egy bombát és az egész hadsereg magától felszállhatna a világ bármely városa fölé és rapittyává bombázhatná, azután meg leszállhatna és minden baj nélkül elfoglalhatná.

- Te jó Isten, ez igaz - szólt Sam. - Ha lenne olyan sereg, amely repülni tudna, mint én, meghódítaná az egész világot. Na és mit mondtál?

- Hát azt mondtam persze, hogy te brit vagy**, és ha már egy hadsereg magától felrepül, akkor a brit sereg lesz az. De meghallotta ezt egy újságíró és most a lapok mind azt követelik, hogy ne engedjenek ki téged addig az országból, amíg el nem árulod titkodat.

- Nekem nincs titkom - nyöszörgött Sam. - Csak éppen repülni tudok és kész.

- Igen, de ők ezt nem tudják. Bizony, fiam, felfordítottad az egész világot. Mit akarsz, abban a pillanatban, amint repülni láttak, a repülőgép-részvények leestek a pincébe, és leestek a vasúti és hajózási részvények is, azután meg az acél is, mert úgy gondolják, ha az emberek repülni tudnak, nincs szükségük se repülőgépre, se hajóra, se vonatra, sem automobilra. Oly szörnyű rossz volt, hogy be kellett csukni a piacokat.

- A piacokat? Ugyan. Hát zöldségre csak szükségük van, vagy nem?

- Nem tudom biztosan - sóhajtott Mully. - De az újságban az áll, az elnök elrendelte, hogy csukják be a piacokat. Azután rendkívüli gyűlésre hívta össze a parlamentet, vagy hogy hívják azt itt, és meg akar szavaztatni egy törvényt, hogy adjanak pénzt a repülő emberek ellen való honvédelem céljaira. Egy szó, mint száz, Sam Small, te alaposan kitoltál a világgal.

- Hajhaj, - nyögte Sam - mindennek Kalifornia az oka. Csuda bolond ott a levegő; engem alaposan megbolondított, mondhatom. Pedig én sosem akartam mást, Mully, mint azt, hogy odahaza lehessek már Yorkshireben, egy jó korsó sör álljon előttem és néhány kedves fiú, akivel eltölthetem az estét... vagy otthon dolgozhassam egy szép rongyszőnyegen. Most pedig itt vagyok a bajban.

Bánatosan röppent a párkány szélére.

- Bizony, Mully, én vagyok a hibás - mondta. - Te menj szépen le, ülj be a vonatba és élj Vinnievel Kaliforniában. Én meg majd csak elleszek valahogy.

- Azt nem - szólt Mully felháborodva. - Én legalább annyira hibás vagyok, mint te, én vettelek rá, hogy külföldre gyere**, és külföldön az **az embereknek mindenféle eszközbe jut, ami ellenkezik a józan ésszel. Itt vagyok és itt is maradok, veled, na!

Sam elgondolkozva nézett ki a város fölé. Ott, ahol ők álltak, még sütött a nap, de lent már kezdett árnyas és sötét lenni. Azután nagy elhatározással tekintett Mullyra.

- Millicent Small - szólt. - Szeretsz engem, szívem?

- Na, fiam, ne légy érzelmes.

- De. Fontos. Szeretsz engem?

Erre Mully sírva fakadt, Sam nagy megdöbbenésére. Végül is ránézett.

- Sam Small, - szólt Mully - ezt húsz éve nem kérdezted tőlem.

- Hát persze, nem vagyok a szavak embere - mondta Sam. - Talán gyakran eszembe is jutott, hogy megkérdezzek, de tudod, milyenek az emberek. Nahát, szóval, most megkérdezek.

Mully szipogott és Samre nézett.

- Small Sámuel, én kitarítottam melletted húsz éven át, bizony. Azt mondtam, melletted maradok jóban-bajban és bizony a baj több volt, mint hittem volna. És mégis és mégis, kitarítottam melletted a sztrájkban is, amikor nem volt egy pennynk sem és elzalogosítottuk a jeggyűrűmet, hogy legyen mit ennünk; és ápoltalak, amikor a gyárban baleset ért; és ágyba fektettelek, amikor rosszul érezted magad. Kihordtam a gyerekedet és kimostam a ruhádat és megfőztem az ebédedet és megosztottam az ágyadat. És akkor te azt kérded, hogy szeretlek-e. Hát ha nem szeretlek, akkor az utóbbi húsz évben hazugság volt minden az első szótól az utolsóig.

- Csak ezt akartam hallani - szólt Sam.

Felkelt és vállát kifeszítette.

- Most tedd a kezed a kezembe - szólt - és ne félj. Higgy bennem és kész.

Mully felkelt és lenézett az esti utcákra, amelyek messze lent méhkasként nyüzsögtek, emberekkel tele.

- Hallod, fiacskám, szörnyű, micsoda lekvár lesz odalent, ha elhibázod.

De mégis kezébe tette kezét.

- Még egy fél pillanatra, Sam - szólt Mully. - Lehet, hogy ez beválik, lehet, hogy nem. Ha nem, akkor van még egy kérdésem, ami régóta gyötör.

- Ki vele, anyukám!

- Hát mondd... Sam... igazán nem volt semmi közötted és a között az özvegy között Harrogateben, amikor ott nyaraltunk?

- Mully, - mondta Sam - olyan igaz, mint ahogy itt állunk a Teremtőnk előtt, hogy nem volt soha mással dolgom, mint veled.

Mully egy másodpercig ránézett, azután szorosabbra kötötte a szalagot kalapja alatt.

- Csak ezt akartam hallani, fiam - mondta.

Megint Sam kezébe tette kezét.

- Számolj nekem háromig, fiam.

- Egy... - mondta Sam.

Mully nagy lélekzetet vett.

- Kettő... - mondta Sam.

Mully becsukta szemét.

- Csak higgy bennem - mondta Sam.

- All right. Hiszek benned, Sam.

- Hát akkor rajta. Három!

Mully csukott szemmel előre lépett. Érezte, amint a levegő elzúg mellette. Édesen, diadalmasan folyt körülötte a lég.

Kinyitotta szemét. Azután elmosolyodott; mert ott volt mellette Sam, ujjának hegye az ő ujját érintette és nagy körben szálltak, simán, mint két albatrosz. És így szálltak mind feljebb és feljebb nagy spirálisban.

New York ekkor látta őket utoljára. A buildingek ablakaiban kibámultak az emberek, az utcán feketéllő tömegek hátracsavarták nyakukat és két test ikerröptét látták, amint egymás mellett haladtak, mozdulataik összehangolódtak, telepátikus pontossággal, mint a madarakéi, úgy szálltak mind feljebb és feljebb, amíg már csak két kicsi pont voltak a szomorúra mosott esti ég előtt - mind feljebb és feljebb, amíg el nem tűntek az emberek szeme elől.

Így történt, hogy Sam és Mully Small elszökött New Yorkból, visszarepült Yorkshirebe és ott ismét letelepedett.

E történet igazáról mindenki meggyőződhet, ha Yorkshirebe megy**, és ott felkeres egy Polkingthorpe Brig nevű helyet, Huddersfield közelében. Bármelyik este lemehet a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*-ba és ott talál egy embert, akit Sam Smallnak hívnak, előtte egy jó korsó sör, mögötte a jó finom tűz és körülötte néhány pajtása.

Ez az ember körüljárta a világot. Van egy Mully nevű felesége. Van egy Vinnie nevű lánya, az mozsínésznő, nemrég ment férjhez Amerikában egy Jim McGillicuddy nevű fiúhoz.

De hiába kérdezné tőle, hogy tud-e repülni. Mert ha ezt kérdi tőle, Sam a szeme közé néz és azt mondja:

- Nem, öregem, az nem én vagyok. Maga összetéveszt a másik Sam Smallal... azzal az alakkal, aki elejtette a puskáját és feltartóztatta a waterlooi ütközetet.²

---

² Sam itt kétségkívül arra a másik, még híresebb Sam Smallra céloz, aki szintén yorkshirei volt. De a mi Samünk igen sajnálatos tévedést követ el, amikor azt mondja, hogy a névrokona elejtette puskáját. A káplár ütötte ki a kezéből, így kezdődött az egész cirkusz. Sam, nem minden jog nélkül, ragaszkodott ahhoz, hogy a káplár vegye fel, ha már kiütötte a kezéből. Sorra odajöttek a hadnagyok, kapitányok, őrnagyok, ezredesek, brigadérosok és mind vitatkoztak Sammel, de ez igazi yorkshirei lévén, nem volt hajlandó engedni álláspontjából, és ezzel feltartóztatta az egész világtörténelmet, a seregek vártak, Napoleon terveket koholt, Blücher menetelt. Végre is nem kisebb ember, mint maga a Vasherceg, az öreg Wellington jött oda és kezébe vette az ügyet. Nagy tábornok lévén, tökéletes ura volt annak a nyelvezetnek, amely nemcsak folyékony, hanem Sam meg is értette. A yorkshirei költemény szerint, a cenzurázatlan kiadásban, Wellington ezt üvöltötte:

- Sam Small, te...! Te...! Tedd meg, amit parancsolnak neked, amíg...! Vedd fel azt a... muskétát!

És Sam bizonyísten fel is vette.

- Nahát akkor kezdjük el a csatát! - mondta a Vasherceg.

Ami meg is történt.

Sam Small kuvasza

*Ó, jaj, egy piszkos szó,
ó, jaj, egy piszkos másvalami... kis
kutyák olyanok, mint a kislányok.*

Gertrude Stein

Az egész hihetetlen história természetesen nem történik meg, ha nem hagyják Sam Smallt egyedül otthon. E felől semmi kétség. De Mully a fejébe vette, hogy lesz, ami lesz, ő még egyszer elmegy Amerikába.

- Idesüss, Small Sámuel - csattogta. - Semmi kedvem vitatkozni. Ilyenkor a mi helyünk Vinnie lányunk mellett van. Ezért hát el is megyünk Amerikába.

- Én bizony nem! - zúgta Sam harciasan. Majd hangja kérlelőbe csapott át. - Hallgass rám, Mully. Egyszer már voltunk Yankeeországban, és én nem felejtettem még el, mi történt velem akkor. Miért nem jön inkább Vinnie haza és miért nem itt születik meg a kisbaba?

- Azért, mert a férje amerikai, na.

Mully dühösen csattogtatta tüit a pici kabáton, amelyet kötött, mintha ezzel el volna a dolog intézve.

- De hát a cudar mindenségit, - kiáltotta Sam türelmét veszítve - hiszen éppen ez az! Neked és Vinnienek nem megy a buta fejetekbe, hogy ha Vinnie ott marad, akkor a kisbaba külföldinek születik. Gondold meg.

Mully nagyot sóhajtott, hogy kifejezze kétségbeesését.

- Arra még sosem gondoltál, Sam Small, - szólt - hogy a külföldiek esetleg szeretnek külföldiek lenni, sőt még azt is szeretik, ha a gyerekük külföldi?

- Ne beszélj butaságokat - szólt Sam.

- Úgy? Hát akkor miért születik annyi kisbaba külföldön?

- Mert nincsen olyan szerencsénk, hogy Yorkshireben szülessenek, azért. Ez csak egyszerű. Ha Vinnienk meglátogatna bennünket, akkor a kisbaba yorkshirei lenne, mert itt születne és ha...

- Az ám, és ha Sába királynője nadrágot hord, akkor király - vágott közbe Mully.

- Úgy hallom, hogy nadrágot hordott. Namármost a mi Vinnienk...

- Sam Small, - vágott közbe Mully, lángoló szemmel - értsd meg egyszersmindenkorra. A mi Laviniánk Kaliforniában marad a férje mellett, amint kell is egy tisztességes nőnek, én pedig mellette leszek, amikor első gyermekét szüli, amint kell is egy tisztességes anyának. Ez így lesz, törődj bele, kész.

Sam duzzogott néhány percig és vigasztalanul piszkálta a tüzet.

- Én nem megyek többet külföldre - mondta végül is. - Ebbe meg te törődj bele, kész.

- All right, fiacskám. Akkor egyedül megyek.

- Mehetsz egyedül - motyogta Sam.

Így álltak a dolgok. Minthogy mind a ketten yorkshireiek voltak, ami annyit jelent, hogy nem lehet náluk makacsabbat elképzelni, hát egyikük sem engedett. Múltak a napok és bár mind a ketten azt kívánták, vajha ne így döntöttek volna, egyikük sem adta be a derekát.

A brit kormány már Nagy Kanut király idejében hivatalosan elismerte, hogy az idő és az ár senkire nem vár, s így az idő és az ár elhozta elválásuk napját is.

A halbyi vasútállomáson Sam veszendően nézett fel a harmadosztályos kocsi ablakára. Már éppen ott tartott, hogy azt mondja Mullynak, mégis meggondolta magát, amikor a vonat elindult.

- Ó, Sam, - nyöszörögte Mully, mintha ő is éppen akkor fedezte volna fel, hogy nagy számárságot csinálnak - Sam fiam, ó, Sam...

Azután a mozdonyból kiáradó gőz sípolása elnyomta szavát. Mullyt elragadták. Sam csak állt a Perronon, kimondhatatlanul összezavarodva. Megvakarta fejét. Azután hirtelen kirántotta vörös zsebkendőjét. Vadul lobogtatta. Pedig sok idegen állt a Perronon, azok mind láthatták, amint nyilvánosságra hozza érzelmeit. De Sam annyira kétségbeesett, hogy ezzel sem törődött. Addig lobogtatta zsebkendőjét, amíg csak el nem tűnt a vonat.

Így ment el Mully Amerikába, Sam pedig a lapályon át hazaballagott Polkingthorpe Brigbe, otthonába. Amikor hazaért, sokáig ült székében, Mully üres székével szemben és igyekezett hűségesen visszaemlékezni mindenre, amit Mully mondott neki, mint például arra, hogy ne jöjjön be a szobába sáros cipővel és ne felejtse el hetenkint elvinni a szennyest Mrs. Hellifeatherhez.

És minél tovább gondolkozott a dolgon, annál tisztábban látta, hogy ő egy makacs, dühös öreg kuvasz, Mully ellenben angyal, csak éppen nincs szárnya és néhány kilóval többje van megfelelő helyeken.

Mélyen érzelmes hangulatba jött, amelynek tejéből keletkezett az erényes elhatározás tejele.

- Na**, most idehallgass, Sam fiam - mondta magában. - Hogy méltó légy Mullyhoz, nagyon rendesen kell viselkedned, meg kell mutatnod, milyen fiú is vagy te. Tehát csak semmi hólyagság! Semmi repülés, semmi meghasadt személyiség és más bolondság, amibe mindig beleesel. Ezúttal viselkedj tisztességesen!

Hallotta saját szavainak visszhangját a kis házban, mert hangosan beszélt.

A következő napokon Sam gyakran kapta rajta magát, hogy hangosan beszél az üres kis házban. És megtudta, hogy a legsúlyosabb csapás, amely egy régi házas embert érhet, az egyedüllét.

- Nocsak, nocsak, Sam fiam - mondogatta. - Talán egy jó kis csésze tea kell, attól felvidulsz.

De hamar rájött, hogy nem nagy mulatság teát főzni, ha nincs ott senki, aki azt mondja, milyen jó, és hogy az egész világon nincsen senki, aki olyan ügyesen tudna teát főzni, mint Sam, - már ha odafigyel - senki sem tudja olyan jól felmelegíteni a kannát, kiönteni a vizet éppen abban a pillanatban, amikor forrni kezd, senki sem tudja olyan szakavatott ujjal éppen a kellő mennyiségű teát beletenni a kannába, senki, aki olyan csálhatatlan ösztönrel tudná, pontosan meddig kell állnia a teának, rajta a teamelegítővel, senki, aki...

Nem, nem a tea hiányzott.

- Itt nem segít más, - mondta végül is - csak az, ha nem tétlenkedsz. Ez a dolog nyitja.

Erre kitört rajta a becsvágy. Kimeszelte mind a köveket a kerti ösvény mentén, apró polcokat helyezett el mindenfelé a konyhában, hogy a fazekak és lábasok és minden kéznél legyen. Új üveget tett egy megrepedt ablaküveg helyébe, amint azt már egy éve ígérte és betapasztotta a hálószoba falát, ahol a kilincs lyukat ütött.

Mindezt elvégezte, de csak az lett az eredménye, hogy rájött, nincsen élvezet semmiféle munka elvégzésében, ha nem áll ott valaki, aki megcsodálja érte és azt mondja, szép meszelésben, asztalos- és üvegesmunkában, faltapasztásban és alaposságban Sam Smallnak nincsen párja a világon.

Kezdett arra a megállapításra jutni, hogy számára nem maradt balzsam ebben az életben. Ott volt még persze a kocsmá. De a fiúk csak este gyűltek össze a *Kiterjesztett Szányú Sas*-ban. Napközben dolgoztak. Az üres kocsmá, ahol nincsenek pártások, akik tiszteletudóan hallgatják Sam Small véleményét kutyákról, futballról és a nemzetközi helyzetről, bizony nagyon kietlen hely. Erre is rájött. Felfedezte, hogy a jó sörnek, akármilyen jó is, szüksége van a kellemes társaság fűszerére.

Amint egyre múltak a magányos napok, Sam továbbra is igyekezett foglalkoztatni magát, kétségbeesve kereste, mit tehetne. Bánatában előszedett minden cipőt a házban. Levette a talpukat és azután, térde közé szorítva az utolsót, elkezdte visszavarni azokat, faszögekkel, árral és viaszos fonállal dolgozott, finom cserzett bőröket varrt fel. De ez a munka is csak annyit ért, hogy eljött egy szörnyű nap, amikor az utolsó párral is elkészült. Nem volt több cipő, hogy megtalálja!

Ekkor kúszott azután igazán rá a magány Sam lelkére, úgy kúszott, mint egy nagy kígyó és lassanként egészen rája tekeredett. Egész életén át megszokta, hogy jóval hajnal előtt ébredjen. És akkor előtte ásított a hosszú üres nap, siváran, elviselhetetlenül.

Érezte, ez így nem mehet tovább. Valaminek történnie kell. És természetesen történt is.

Ian Cawper, aki a legnagyobb és legerősebb legény egész Yorkshireben, - ami kétségkívül annyit jelent, hogy az egész világon is - hazafelé baktatott a munkából, amikor meglátta a cigányképzű fickót, aki Sam kertajtájánál vitatkozott. Mármint mivelhogy Sam kicsi, köpcös ember volt, a cigány pedig egész tekintélyesnek látszó emberpéldány (és még hozzá idegen is), mi sem természetesebb, mint az, hogy Ian odament, megnézni, mi készül itt.

- Valami baj van, Sam? - kérdezte, szemügyre véve a cigányt és azon tünődve, vajjon az a kétszáznegyven fonthoz van-e közelebb, vagy a kétszázharminchoz.

- Nézd csak, Ian fiam, - üdvözölte Sam boldogan - ez a fiú, szegény, elvesztette a kuvaszát és az a mókás gondolata támadt, bár csak a jó Ég tudja, miért, hogy az talán az én házamba ment be. Éppen most biztosítottam arról, hogy nincs ott.

- Értem - szólt Ian, hüvelykujját mellényzsebébe akasztva, és rátért a vita lényegére. - ****** - Akarsz egy kicsit birkózni, öregem? Vagy kezdjük mindjárt a bokszolásnál?

A cigány Ianra nézett, összeráncolta homlokát és visszafordult Samhez.

- Láttam, amint átjött a lapályon a kutyámmal - mondta nyugodtan.

- Kicsodát? Engem? - rikoltott fel Sam azzal a szoprán emelkedéssel a hangjában, amely a megsértett ártatlanság lényegének kivonatát fejezi ki.

Ettől kezdve a vita pontosan a szokásos mederben folyt tovább. Minden yorkshirei ember kapásból meg tudja mondani, milyen szavak követték egymást, ki mondta azokat és milyen hangon. Mert sok-sok évtized óta, bár csak a Jóisten a megmondhatója miatt, a rosszindulatú emberek azzal vádolják a yorkshireieket, hogy szeretnek kutyákat találni, főképpen rendes, jóképű fajkutyákat. És ami még jobban sérti a grófság érzékenységét, az az, hogy emez aljas

rémhír terjesztői nem áallják azt állítani, hogy a yorkshireiek megtalálják a kutyát, mielőtt *nagyon* elveszett volna.

E sötét gyanúsítások következtében a yorkshireiek állandó védekezési rendszert építettek ki. Sőt ez a védekezési rendszer jóformán velük születik; benne van már a génekben és kromozómákban ****?kromoszómákban**, vagy hogy hívják őket. Elég az hozzá, feljegyezték, hogy egy West Riding-beli csecsemőnek ezek voltak az első szavai: „Hazugság! Nem loptam el a kutyádat!” És csak azután tanult meg papát, mamát mondani.

Így hát ott mindenki tudja, hogyan szokott az állandó kutya-vita lefolyni és mire szokott vezetni. A jelen esetben mindössze az volt a nehézség, hogy Sam Small nem volt az az alkat, aki megfelelő irányban vezetheti a vitát. Mi sem természetesebb tehát, mint az, hogy Ian Cawper vette át az ügyet, amint jó szomszédhoz illik.

- Hagyd abba, vagy lekenek egyet - mondta Ian a játékszabályoknak megfelelően.

Rendszerint ezzel fejeződik be a védőbeszéd. Ezután az ember vagy megverekszik, vagy eszébe jut, hogy sürgős dolga van másutt. De a cigány szokatlan esetnek látszott. Mikor meghallotta Ian szavait, félig elmosolyodott. Szeme keskeny lett és valami baljós mozdulatot tett Sam háza irányába. Azután ezeket a szavakat ejtette ki:

- *Mene, mene, tziganiom!*³*

- Nanana, - tört ki Sam - mi ez? Ne használj ilyen nyelvezetet erre mifelénk!

- Hát jó, - szólt a cigány - legyen tied a kutya, majd meglátod, mennyi hasznát veszed.

Mélyen, tompán nevetett. Ebben a pillanatban messziről mennydörgés hallatszott és a két hang összekeveredett, úgyhogy az ember nem tudhatta, mi mennydörgés és mi kacaj. És a cigány elment.

- Te jó Isten! - mondta Sam. - Úgylátszik, vihar jön Wuxley felől.

Gondolata visszatért a cigányra.

- Ronda tolvaj banda, ezek a cigányok, Ian - mondta. - Ilyen ötlet! - tette hozzá igazsága tudatában. - Engem azzal vádolni, hogy kuvaszt lopok!

Ian bólintott. Csak álltak és nézték az elmenőt, amíg el nem tűnt szemük elől.

- Ezt a... ezt a szemtelenséget - lihegte Sam.

- Bizony - szólt Ian. - Na gyere, Sam... hadd nézzük meg.

- Nagyon szívesen megmutatom, Ian. Kerülj beljebb.

Sam bevezette Iant a házba és a szőnyegen ott találtak egy édes kis collie szukát, három színe volt és vagy egy éves lehetett.

- Ejha! - mondta Ian. - Büszke vagyok rád, Sam. Mert ez nagyon jóképű egy dög. Hol találtad?

- Ül le, Ian, és elmondom. Szóval ma délután elmentem egy kicsit sétálni, tudod, nincs sok dolgom idehaza, amióta Mully nincs itthon. Vagy egy mérföldre lehettem a Silverstone-tárnától innen, vagy talán háromnegyed mérföldnyire, de lehet, hogy mégis megvolt egy mérföld is. És akkor meglátom ezt a kutyát, amint ott üget. Abban a pillanatban azt mondom magamban: „Bizonyisten ez a kutya elveszett, úgylátszik, és ha nem is vészett el, akkor is rövidesen nem lesz senki, aki vigyázzon rá.” Mert tudod, nem volt arra senki sem (és ha ez a

---

³ Csak nem azt akarta mondani: Menj, menj, cigányom!?! (Fordító.)

cigány mégis ott volt, hát valahol a hátam mögött lehetett és én nem láthattam persze, mert az embernek hátul nincsen szeme**.)**. Így hát fütyöntek egyet a kuvasznak, csak úgy halkán, ő meg odaüget hozzám. Én tisztességesen, becsületesen óvtam, olyan világosan megmondtam neki, ahogy csak tudtam: - Jobb lenne, ha hazamennél, kislányom. - De ő csak állt. Isten a tanúm, minden tőlem telhetőt megtettem, hogy elküldjem. Így hát azt mondtam neki: „Ha pedig nem akarsz sehogysen hazamenni, hát ahhoz túlságosan jóképű kuvasz vagy, hogy itt csavarogj, hiszen az első ember, aki meglát, ellop. Legjobb, ha nyakadra kötöm ezt a zsebkendőt és megvédelek az aljas tolvajoktól.”

Ian ünnepélyesen és helyeslőleg bólintott.

- Isten látja lelkemet, én igazán megadtam neki minden lehetőséget - mondta Sam. - Többet már nem tehet az ember, mint hogy felszólítja a kutyát, menjen haza; és én felszólítottam. És ezzel el is mondtam mindent, Ian. Ja, még azt el kell mondanom: alig vagyok itthon öt perce, amikor iderohan ez a cigány és azzal vádol, hogy elloptam a kuvaszát. Micsoda ötlet, Ian! Megmondhatja mindenki, akinek valaha dolga volt kutyával, hogy olyan cigány nincs a világon, aki ilyen tiszta, rendes kutyát tudna felnevelni. Ian, minden valószínűség szerint lopta valahonnan ez a gazember! Tudom, ez igen súlyos vád, de ezekről a cigányokról mindent elhiszek, még azt is, hogy ellopják más ember kutyáját. Ebből is kitetszik, hogy mi csak azt tesszük, ami rendes, tisztességes és becsületes, amikor gondoskodunk arról, hogy ez a kuvasz ismét egy fehér emberhez kerüljön. Sőt, Ian, egyáltalán nem csodálkoznék, ha főbenjáró bűnt követnének el azzal, hogy visszaadjuk**visszaadjuk a kutyát a cigánynak. Még törvény elé is állítanának bennünket, mint bűnrészeseket, és ezt te sem szeretnéd, Ian, mi?

- Nem hát - jelentette ki Ian.

- Sőt, - szólt Sam nagyvonalúan - határozottan úgy érzem, mi nem tettünk mást, csak brit állampolgári kötelességünket teljesítettük, amikor vigyáztunk a törvényre és itt tartottuk ezt a kutyát.

Ian megvakarta fejét.

- Hát igen, Sam, ahogy te állítod be a dolgot, mi csak azt tettük, amit minden tisztességes törvénytudó ember megtett volna a helyünkben. És amellet ez a kutya legalább társaságul szolgál neked addig, amíg az asszony nincs itthon. Elmulathatsz azzal, hogy betanítod. És azonkívül: mondhatom, csoda jóképű kutya ez.

- Az bizony - mondta Sam rózsás jókedvre derülve, miután sikerült erényes köntösbe öltöztetni cselekedetét. - Az bizony.

Sam Smallt semmi jel sem intette arra, mi fog bekövetkezni. Az egyetlen rendkívüli jelenség a kutya körül az volt, hogy életében nem látott még ilyen értelmes állatot. Dehát persze volt ideje bőszesen, hogy nevelje és így el is várta, hogy rövidesen megtanul mindent.

Flurrynek keresztelte a kutyát és az úgyszólván egy pillanat alatt megtanulta a nevét. Aztán megtanította a szokásos dolgokra: odajönni és elmenni, állni, ülni, lefeküdni, orrán tartani az eledelt.

Mіндеzt a kutya hamar megtanulta és Sam hozzáfoghatott a magas iskolához. Pénzdarabokat szórt szét a szoba padlóján és felszólította a kutyát, hozza hozzá azokat. Valahányszor odahozta, jutalmul kapott egy apró kis marhamájdarabot. Ezt oly kitűnően megtanulta, hogy lassanként alig esett le egy pénzdarab a földre, máris odarohant, felkapta, Samhez vitte és várta a kellemes jutalmat.

Ez nagyon ügyes trükk, minden yorkshirei ember ismeri. Amint minden takarékos ember tudja, az a haszna, hogy az ember nem tudhatja előre, mikor talál a kutya, midőn szabadon csavarog, egy pénzdarabot, amelyet egy gondatlan járókelő elszórt a sárba; ilyenkor a kutya felszedi és hazahozza. Ezt az ügyet mindenekelőtt tisztáznunk kellett. Mert igenis ezért tanítják be a yorkshirei kutyákat, hogy a pénzt elhozzák - nem pedig az a célja, amit alacsonylelkű vádaskodók sötéten sejtetnek: hogy rávessék magukat a leesett pénzre és hazarohanjanak vele, mielőtt a pénz gazdájának ideje volna lehajolni és felemelni.

De bármilyen gyorsan tanulta is ezt meg, Sam mégsem sejtette, hogy ennél sokkal csodálatosabb dolgok várnak rá. Mígnem azután egy este megtörtént, éppen két héttel azután, hogy a cigány morogva elment a zivatarban.

Sam éppen dícsérte Flurryt, aki gyönyörűen felszedett egy hárompennys pici pénzdarabot. Azután behajtott tenyerében tartva a collie orrát, a kutya szemébe nézett és hangosan beszélni kezdett hozzá, mint mindenki, amikor egyedül van egy kutyával:

- Becsületszavamra, nagyon derék kutya vagy. Megvan neked mindened, ami kell: tiszta fajta, jó nevelés. Garantálom, hogy ilyen kutya nincs még egy.

A kutya felfelé fordította nagy barna szemét és imádattal bámult Samre, tekintete szánakozást keltően ékesszóló volt.

Sam szomorúan rázta fejét.

- Tudod, te olyan tökéletes vagy, hogy néha aggódom már érted. Túlságosan szép vagy ahhoz, hogy igaz lehessen és néha már attól tartok, hogy...

Nem fejezte be, mert a kutya hirtelen elfordult és nyugtalanul kezdett körbejárni a kandalló előtti szőnyegen.

- Na mi az, mi van veled, pajtás? - szólt Sam.

A collie lecsüggesztette fejét és kimutatta szeme fehérlését, ami azt jelentette, hogy fél.

- Nana - szólt rá Sam. - Semmi okod sincs félni. - Megsímogatta a kutyát, hogy megvigasztalja. - Szép kutya vagy, na, kutyus. Szép kutya vagy, jó kutya vagy. Garantálom neked, hogy még akkor sem lesz nagy bajunk, amikor Mully hazajön, akárhogy is a fejébe vette, hogy többet nem tartunk kuvaszt a háznál.

Flurry lehangoltan sétált el és reszketve megállt a szoba egyik sarkában.

- Te jó Isten, - szólt Sam - ez a kutya minden szót ért.

Valami csiklandó érzés szállt fel a tarkóján. A levegőben furcsa hínárszag volt. Azután Sam felemelte fejét és csettintett ujjával. Mennydörgés moraja hallatszott.

- Hát ez az! - kiáltotta. - Egy kis mennydörgés. Ezért viselkedsz ilyen különösen. Olyan vagy, mint minden collie. Még nem láttam colliet, amelyik ne viselkedett volna gyerekesen, ha dörgött az ég. Na gyere ide, pajtás, gyere ide!

A kutya rosszkedvűen jött oda hozzá. Csak akkor akart kiszabadulni kezei közül, amikor közelebből hallatszott a mennydörgés.

- Nana - mondta Sam. - Semmi ez, csak a menny dörög. Esni fog, ez az egész, nem lesz semmi bajod. Én nem engedem, hogy valami bajod legyen.

Mialatt ez utóbbi szavakat mondta, a kutya annyi bizalommal nézett fel rá, oly állhatatos és ékesszóló szemmel, hogy Sam megint meghatódott.

- Hej, te úgy nézel, mintha minden áldott szót értenél. Bárcsak beszélni tudnál.

A kutya odébbállt és összekuporodott a szőnyegen.

- Hát hiszen tudok is, ha éppen akarod - mondta.

- Hát persze, hogy tudsz - szólt Sam. - És te...

Azután felpattant székéből.

- Hú, a fene ott egye meg!...

Körülnézett a szobában, azután fülébe dugta ujját és megrázta fejét. Végül is újra a kutyára nézett.

- Vagy megbolondultam, vagy pedig hallottam, hogy valaki... szóval, hogy valaki mondott valamit.

- Hát persze, hogy hallottad - szólt a kutya nyugodtan. - Azt mondtad, szeretnéd, ha beszélni tudnék, mire én azt mondtam, hogy tudok is, ha éppen akarod.

Sam leült, mintha lövés találta volna.

- Hát igen - szólt elhaló hangon. - Magam is úgy gondoltam, hogy ez történt, de... szóval... kíváncsi voltam, hogy ébren vagyok-e.

Elgyöngülve ült ott egy pillanatig, mindegyre a kutyát nézve, aki közömbösen feküdt a szőnyegen.

- Na, ilyet sem pipáltam még - szólt végül is Sam. - Hogy a csudába jutott eszedbe?

- Micsoda, beszélni? Hiszen most mondtam...

- Dehogy is. Hogy a csudába jutott eszedbe, hogy ilyen sokáig titokban tartsd? Miért nem szóltál már előbb, hogy tudsz beszélni?

- Hát sosem kértél rá - szólt Flurry udvariasan.

- No de ilyet! Hiszen akkor te engem mostanáig az orromnál fogva vezettél. Itt ülök minden este és egyre csak dumálok neked, te meg csak ülsz és nem szólsz egy szót sem. Miért tetted ezt?

- Nem úgy van az, - szólt Flurry - azt hiszem, az egész csak most jött rám hirtelen. Te azt mondtad, bárcsak beszélnek, és akkor mint egy villámcsapás úgy jöttem rá arra, hogy hiszen tudnék.

- De, - szólt Sam, akiben feltámadt veleszületett óvatossága - nem találod egy kicsit furcsának, enyhén szólva, hogy egy kutya beszél?

- Ehhez nem tudok hozzászólni - felelte a kutya. - De azt el kell ismerned, hogy így sokkal változatosabb az élet. Kezdett már kissé egyhangú lenni: csak te beszéltél hozzám, órák hosszat, én meg nem feleltem neked egy szót sem.

- Hát ha szóváteszed, igaz is, kissé egyoldalú dolog volt. Annyi biztos, sokkal kedélyesebb lesz a jövőben, ha lesz kivel beszélgetnem. De mindeneelőtt jól át kell gondolnunk ezt az egész ügyet.

Öt percig ült, kezébe hajtva állát. És jól átgondolta az egész ügyet.

- Na, kisütöttem valamit - szólt.

- Mit? - kérdezte Flurry.

- Nagyon kell vigyáznunk - mondta Sam.

- Hogyan? Miért?

- Mert kell. Tudod, nekem vannak már tapasztalataim ezen a téren. Megtanultam már, hogy az ember, ha nem vigyáz, szörnyű slamasztikába kerül. Hát inkább vigyázni fogunk.

- De mire?

- Ezt még jobban át kell gondolnom. Amikor majd rájöttem, hogy mire kell vigyáznunk... hát akkor... szóval akkor majd tudom, hogy mire kell vigyáznunk. Érted?

- Ez nekem túlságosan bonyolult - szólt a kutya.

- Az is - ismerte el Sam. - Éppen ezért kell... ízé... ezért kell... hogy is mondjam...

- Vigyáznunk? - vetette fel a kutya.

- Úgy van, ez az - kiáltotta Sam. - Fején találtad a szöget. Nagyon okos kutya vagy. Most pedig kezdjünk el komolyan gondolkozni.

Sam napokig gondolkozott és végül is rájött, hogy mire is kell vigyáznia. A lényegre leegyszerűsítve így hangzott: vigyáznia kell, hogy senki más ne vegye észre, hogy a kutyája beszélni tud.

Ebből a célból a legokosabb lesz, úgy gondolta, ha mindenkit távoltart**?*távol tart a kutyától. Azonkívül szigorúan a lelkére kötötte, hogy sose beszéljen másnak a jelenlétében, hanem csak akkor, amikor egyedül van vele. A kutya belement ebbe, de Sam, hogy egészen biztos legyen a dolgában, elhatározta, nem enged senkit sem kuvasza közelébe.

Ez szükségképpen azt jelentette, hogy állandóan otthon kellett maradnia a kutyával. De ezt nem is bánta, mert otthona egészen megváltozott. Nem volt többé üres és magányos.

Ami pedig Flurryt illeti, annyi mindent akart megtudni, hogy sosem unatkozott. Mindegyre csak csevegett, édes lányhangján, vidáman kérdezősködött yorkshirei tájszólásban. Az csak természetes, hogy yorkshirei tájszólásban beszélt, hiszen másfajta angol nyelvet soha életében nem hallott.

És milyen kellemes estéket töltöttek kettesben az elhagyatott falusi házban! Sok boldog órát mulattak át, amint el lehet képzelni, a meleg tűz előtt. Képzeljük csak el: Sam karosszékeben ül, pőfékel, és felolvas Flurrynek, aki összekuporodva fekszik lábánál a szőnyegen. Milyen megható kép ez: a szürkehajú öregkor kifejti életbölcsejét és az üde, vidám, élénk fiatalok állandóan kérdéseket vet fel. Mert Flurry kíváncsisága kielégíthetetlennek látszott. Egyszerűen mindent akart tudni.

Eleinte például nagyon izgatta az olvasás. Szinte gyanakodott rá és azt hitte, Sam be akarja csapni.

- Azt mondd, szavak állnak ott? - kérdezte felemelve hangját.

- Igen, azokat olvasom - mondta Sam.

- Hadd lássam.

Sam odatartotta neki a *Leeds and Yorkshire Mercury*t, amelyet éppen olvasott. Flurry odabandzsított, megszagolta, majd fülét hegyezte az újságra.

- Nem hallok semmit - mondta bosszúsan egy idő múlva.

- Nincs is ott mit hallani.

- De hisz éppen most mondtad.

- Dehogyan, éppen azt magyaráztam. Nincs itt más, csak szavak, ha mondom. Nézd, így talán jobban megérted. Ami a papiroson van, az az írás. De amikor hangosan kimondom, akkor az olvasás. Érted már?

- Nem értem - szólt Flurry. - Először egy dolgot mondasz és azután egy pillanat múlva ugyanarra azt mondod, hogy az más dolog. Azt hiszem, legjobb lesz, ha elejtjük ezt a témát.

- De hiszen éppen most mondtam...

- Nem akarok erről többet hallani. Inkább olvass fel valamit.

- Talán a cricket-esélyeket?

- Azt tegnap este már elolvastuk.

- De ezek most más esélyek.

- Nem, ezt már mind tudjuk.

- Hát inkább a parlamenti híreket?

- Mi az, hogy parlament?

Sam vidáman fogott neki, mert nagyon szeretett fontos dolgokról értekezni. Elmondta, hogyan mennek fel az emberek Londonba, hogy a népet képviseljék.

- Te miért nem vagy ott? - kérdezte Flurry.

- Ezen én is sokszor csodálkozom. Sok nálamnál butább ember is ül ott.

- Folytasd. Hogy van tovább?

- Hát szóval, ott két párt van, a kormány meg az ellenzék. A kormánypárt csinálja a törvényeket.

- És mit csinál az ellenzék?

- Hát ellenzi.

- Ez nagyon bután hangzik.

- Ne gondold, ennek így kell lenni. Ez a demokrácia.

- Légy szíves, ne keverj bele más dolgokat. Mi történik aztán? A kormánypárt benyújtja a törvényjavaslatokat. Ez minden dolga?

- Nem, nem megy az ilyen könnyen. A kormánypártot gyakran annyira elfoglalja az ellenzék ellen való harc, annyira kell igyekeznie, hogy keresztülhúzza az ellenzék terveit, amelyekkel az ellenzék a kormány terveit akarja keresztülhúzni, hogy nincs is ideje törvényeket hozni.

- És ez mire jó?

- Hát ez a politika.

- Butaság. Ne beszéljünk többet erről.

- Ne gondold, pajtás. A demokratikus kormány nagy intézménye...

- Igazán jobb szeretném, ha nem vitatkoznánk ezen tovább - szólt Flurry határozottan. - Nagyon idéetlen dolognak hangzik.

Sam megvakarta fejét.

- Igen, lehet, hogy egy kicsit buta az egész, ha így fogod fel - ismerte el. - Hát akkor olvassuk talán a szerkesztőhöz írt leveleket. Egy úr itt azt írja, hogy idén a fehércsőrű mocsári hutogány három nappal előbb énekelt, mint valaha is emberemlékezet óta. Mi a véleményed erről?

- Várj egy pillanatra. Menjünk vissza. Mi az, hogy szerkesztő?

Erre Sam újabb magyarázatba kezdett.

Milyen gyönyörű kép ez! Minden este ugyanaz a látvány: egy igazi, derék yorkshirei, aki azelőtt egyedül érezte magát, most ott ül tűzhelye mellett és odaadással olvas fel kutyájának, aki áhítattal figyel rá. Lehet-e ennél nemesebb jelenetet kívánni?

Maga Sam törte meg a szabályt. Azt mondta magában, pazarolni vétek. Éppen ezért kár volna elpazarolni azt az alkalmat, amelyet Flurry csodálatos tulajdonsága nyújt; mert azt el kell ismernie mindenkinek, hogy igazán nem mindennapi kiválósággal rendelkezik.

Így hát egy szép nap levitte magával Flurryt a *Kiterjesztett Szárnyú Sas*-ba. Csak úgy csendesen állított be, mint aki éppen erre járt, üdvözölte a fiúkat és sörével leült a tűz mellett. Flurry meg lábához kuporodott. Tudta, hogy előbb-utóbb úgyszólván hozza valaki a kutyát.

- No, Sam, öregem, - szólt Gaffer Sitherthwick - hát hogy vagyunk?

- No, Gaffer, - viszonzta Sam a köszönést - csak megvolnék, és te?

- Csak-csak - felelte Gaffer és ezzel ezt a témát ki is merítették.

Gaffer húzott egyet korszójából, udvariasan és komolyan krárogott egyet, azután tekintetét lefelé irányította, Flurryre. Sam úgy tett, mintha az a kis pattanás érdekelné, amely orra egyik oldalán képződött.

- Jóképű dög - mondta Gaffer.

- Úgy-úgy, közepes - felelte Sam.

- Csak éppen hogy kicsit rövid a feje és valamelyest széles a két füle közt és egy csöppet tarka a farka és egy icipicit alacsony nyeregben és egészben véve némiképp kicsontú. De ettől eltekintve, nem rossz.

- Köszönöm, Gaffer. Hát az igazat megvallva, egy kicsit ilyen meg egy kicsit olyan. De azért okos kuvasz.

- Okos-e?

- Okos bizony.

- Hogy-hogy?

- Elég okos, Gaffer.

Eddigre már odagyűlt Rowlie Helliker, Ian Cawper, Capper Wambley meg a többiek is, érezve, hogy valami mulatság készül.

- A legokosabb kuvasz, akit valaha láttam, - mondta Gaffer, szemét felvetve a mennyezetre - Black Tad, a lancashirei terelő-verseny bajnoka. Az, látod, okos kuvasz.

A többiek helyeslőleg dörmögtek.

- Hát bizony, az okos kuvasz - ismerte el Sam és nagyot hörpintett korszójából. Köhhentett egyet. - De ez a kutya is okos - tette hozzá.

- Miben?

- Van olyan okos, mint akármelyik kutya, Gaffer, erre fogadni mernék. Például fel tud szedni pénzt, farthingot, pennyt, meg még a kis hárompennyst is.

- Egyszer - szólt Gaffer, megint a mennyezetre kacsintva - Huddersfield mellett egy kocsmában láttam egy kuvaszt, hát az igazán tudott egyet-mást. Minden kutya fel tudja venni a pénzt, de ez nemcsak felvette, hanem azt a pénzt is hozta oda, amelyiket mondták neki.

Például ha letettél egy forintot, egy shillinget, egy rézgarast, egy pennyt, akármit, hát ez a kuvasz azt hozta oda neked, amelyiket mondtad. Meg tudja ezt csinálni a te kuvaszod?

Sam ravaszul tiltakozni kezdett.

- Hát tudod, ez nagyon is speciális dolog.

- Na, na, ne akarj most visszatáncolni - szólt Gaffer, körülnézve segítség után. Mert nagyon szeretett egy-két shillinget nyerni fogadáson és az esze mindig gyorsan forgott.

- Sam azt mondta, hogy a kuvasza van olyan okos, mint akármelyik kutya, nem igaz?

- Igaz - mondták a többiek.

- És azt mondta, fogadni is mer...

- Bizony - erősítette meg kötelességszerűen a kar.

Sam nagyon ügyesen színészkedett. Vonakodott, izgett-mozgott, törülgette a homlokát.

- Azt csak úgy mondtam - tiltakozott.

- Nem igaz, azt mondtad, hogy fogadni mernél, - ragaszkodott hozzá Gaffer - én pedig tíz shillingben fogadok, hogy a te kuvaszod nem éri el okosságban azt a kutyát, akit abban a huddersfieldi kocsmában láttam.

- Hát fogadjunk - szólt Sam és kivette a pénzét.

Erre nagy riadalom támadt a kocsmában, mert Sam szavai olyanok voltak, mint mikor egy csapda becsapódik és mindenki érezte, hogy valami készül.

- Rowlie majd tartja a pénzt - szólt Sam és átnyujtotta a tíz shillinget. Gaffer kezdte észrevenni, hogy csalétket nyelt el, de ő is odaadta a pénzt. Vigasztalta mindenesetre az a tudat, hogy semmiféle huddersfieldi kocsmában sosem látott olyan kutyát, amelyik megtette volna azt, amit ő állított - és ha kutya eddig még sosem tett ilyent, valószínűnek látszik, hogy ezentúl sem fog.

De Sam és a többiek már készítették is a terepet a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* padlóján, és letették sorba az érméket. Sam tüntetően alapos volt, Gaffer pedig igyekezett annyit akadékoskodni, amennyit csak lehetett, összezavarta az érmék sorrendjét, nehogy a legnagyobb a második legnagyobb mellett legyen.

- Na most, - jelentette be Sam - először is el kell magyaráznom ezt a fogást a kutyámnak, mert eddig még sosem foglalkozott ezzel. De holtbizonyos, hogy meg tudja csinálni, ha megmagyarázom neki. Mert hiszen minden mérkőzés előtt meg szabad magyarázni a játékszabályokat.

- Ez nincs benne a fogadásban - akadékoskodott Gaffer.

- Szó sincs róla, Samnek igaza van - mondta ki a tömeg a verdiktet. - Fair playt kell mindig játszani.

- Bizony, és köszönöm minden jelenlévő jó sportembernek, hogy ügyelnek a játék fair voltára. Na már most, - szólt Sam fontoskodva és Flurry felé fordult - idettem hat pénzdarabot...

Sam a helyzet magaslatára emelkedett, teljes tudatában volt annak, micsoda mutatvány-lehetőség nyílik itt; részletesen megmagyarázta, melyik pénz micsoda, Flurry pedig ott ült, bájosan, mint egy harangvirág az erdőben és mindent megértett. Nyelvét kidugta és fejét félrehajtotta, szemét Samre függesztve jelezte, hogy csupa figyelem.

- Most pedig - szólt Sam - valamelyik jelenlévő sportsman nevezze meg azt a pénzdarabot, amelyet először kell idehoznia.

- Állj! - kiáltotta Gaffer. - Te gyere csak és állj ide mellém, hogy a kutya mögött legyél. Nehogy a lábaddal mutogathass a pénzekre.

- Szívesen - szólt Sam. - Szóval melyik legyen az első pénz?

- A forint! - kiáltotta Gaffer ravaszul, tudva, hogy ez a két shilling értékű ezüstérme terjedelemben nagyon hasonlít a rézpennyre.

- Helyes - jelentette be Sam nagy lendülettel. - Legyen a forint. Flurry fiam. Menj, vedd fel a forintot.

Az okos kutyas felkelt és a mutatvány iránt való épp akkora érzékkel, mint amekkora Samben volt, odament a pénzekhez és orrát leejtette a penny mellé és ott megállt, mialatt a közönség visszafojtotta lélekzetét. Azután villámgyors fordulattal lecsapott a forintra, felvette és leejtette Sam lába elé.

Áhítatos csend honolt a zsúfolásig telt kocsmában, csak az ezüstpénz pengését lehetett hallani, amint pörgött-forgott, majd megnyugodott a kőpadlón. Azután a ház egységesen kiengedte tüdejéből a visszatartott levegőt.

Ezután már csak az üdviválgás maradt hátra. Flurry egyenként elhozta a kívánt pénzdarabokat. Sam behajtotta a tízshillinges fogadást és egy-egy pohár sört rendelt minden jelenlévőnek. Dícsérték őt és kutyáját és mindenki törte a fejét, mikor is történt meg utoljára, hogy Gaffer elveszített egy fogadást.

Ami Gaffert illeti, ő is elfogadta a pohár sört, amelyet Sam fizetett a társaságnak, azután visszahúzódott a tűzhely mellé. Ott merengett nagy sötéten és tünődött magában. Elhagyatott ember lett belőle.

De végül is boldogságtól sugárzó arccal ugrott fel. Odalépett a söntéshez, Sam mellé és megveregette a hátát.

- Sam fiam, - szólt - megvan. Tud a kuvaszod juhok terelni?

- Nem tudom, Gaffer - szólt Sam. - De biztosan tudna, ha megmagyaráznám neki.

- Akkor jó, Sam. Vasárnaphoz egy hétre juhterelő verseny lesz Wuxleyban és ott lesz a lancashirei Pettigill is Black Tadjével. Addig tanítsd ki ezt az állatot és akkor benevezünk. Minthogy senki sem ismeri, nyugodtan rátehetek egy fontot és akkor nemcsak a tíz shillingemet nyerem vissza, hanem még keresek is tíz shillinget a bolton.

Sam fejét rázta és tiltakozott, de az emberek kórusban bátorították, hízelegtek neki és kérték, ne legyen rossz sportember. Végül is engedett.

- Na Flurry, - szólt, mikor a kocka már el volt vetve - mit szólsz hozzá?

Csak úgy mondta ezt, mint ahogy az ember kedvenc kutyájához szokott szólani. Teljesen elfelejtette azonban Flurry válaszadó készségét. Akkor azután a borzalom kiáltása hagyta el ajkát; mert Flurry egész tisztán és világosan azt mondta:

- Remek!

Sam agya csak úgy zúgott a túlórás gondolkozástól. Körülnézett abban a reményben, hogy a nagy sürgés-forgásban talán nem vették észre Flurry ballépését.

Aztán valaki így szólt:

- Mintha egy kislány hangját hallottam volna. Nem szabad kislányokat beengedni a kocsmaiba. A törvény tiltja.

Sam megfordult, agya még mindig túlfeszítetten dolgozott. Látta, hogy John Willie Braithwaite volt a beszélő. Gyorsan gondolkozott; John Willie kedves, féleszű alak, aki holdkóros bódulatában járja a falut. Úgy látszik, ő az egyetlen, aki meghallotta Flurryt és most a többiek mégis mind ráfigyelnek.

- Egy kislány hangját hallottam - erősítette egyre John Willie.

Sam karjába vette Flurryt és az ajtó felé tartott. Ott visszafordult.

- Haha, - kacagta - mindnyájukat becsaptam. Hasbeszélés. Sosem mondtam el nektek, hogy megtanultam hasbeszélni az Egyesült Államokban. Bizony.

Azután lehajolva kisietett az ajtón, az éjszakába. Odabent a kocsmában utánabámultak az emberek.

- Vajjon mi ütött belé? - kérdezte Golicker.

- Tudod, - mondta a beavatott Rowlie - amióta az asszony el van, Sam néha úgy viselkedik, mintha valami bogara volna a fejében.

- Igazán? - szólt a férfiak kara.

- Én egy kislány hangját hallottam - zúgta egyre John Willie.

- Igazad van, John Willie - mondták az emberek, mint mindig, csillapító hangon a féleszűnek.

Rowlie oldalt hajtotta fejét.

- Hát ha Sam így folytatja, akkor ő meg ez a John Willie lassanként egy húron fognak pendülni. Pfű! Kiszalad innen anélkül, hogy annyit mondana, szerencsés utat, pá maguknak, csókolom a kezefejét... és közben a hasbeszélésről dadog valamit!

De míg ők Sam élméjességét vitatták meg, Sam már haza is ért és Flurryt leckéztette.

- Elfeledkeztem - mondta Flurry újra meg újra. - Elfeledkeztem.

- Becsületszavadat adtad, hogy nem beszélsz mások előtt - dühöngött Sam.

- De elfeledkeztem. Elfeledkeztem.

Sam csak tovább leckéztette, és káromkodott, hogy most le kell mondania a juhterelő versenyre való kirándulásról. Flurry kért-könyörgött, hogy menjenek el. Esküdözött, hogy soha többé nem feledkezik meg magáról és Sam végül is beadta a derekát. Megbocsátott Flurrynek, az pedig szentül megígérte, hogy soha többé nem nyitja ki a száját a kocsmában.

Végre eljött a nagy nap. Sam és Flurry már tíz napja gyakorlatozott Cressley farmer nyájával. Flurry csodálatos könnyedséggel tanulta meg, hogyan kell juhokkal bánni, a juhász esküdözött, hogy még életében nem látott hozzá hasonlót. Így hát a nagy napon egész Polkingthorpe Brig és a környező vidék ott nyüzsgött a lapályon, zsebében felesleges pénze, hogy Flurryre fogadjon.

Végül megérkeztek.

A szél keresztülfújta a Soderby melletti nagy síkságon. Forgószél kerekedett, szaggomolyokat rántva magával: tömegbe összeállt emberek szagát, juhszagot, a letiport fű szagát. A nagy síkságon elvesztek a hangok: a kutyák éles ugatása, a mélyhangú tájszólásban beszélő emberek szava.

A különböző kerületekből való emberek külön csoportokba verődtek. A Polkingthorpe-beliek Sam körül álltak, bizakodva és mégis némi félelemmel emelve rá szemüket, mintha maguk is

némikép megijedtek volna attól, amit tettek, a fogadási összegektől, amelyek csupa szolidaritásból talán kissé magasabbak lettek a kellenél.

- No, Sam, - morogta halkán Gaffer Sitherthwick - biztos vagy benne, hogy fog ez menni? Mert én egy fontban fogadtam kettő font tíz shilling ellen, hogy Flurry nyer.

- Hagyd abba, Gaffer - ingadozott Capper Wambley. - Ne felejtse el, hogy Flurryt sosem nevelték juhászcutyának; de annyit mondhatok, hogy az után az edzés után, amit Sam adott neki a múlt héten, bizonyára meg fog tenni minden tőle telhetőt. És azt mindenki elismeri, hogy senki sem tehet többet, mint amennyi telik tőle.

- Köszönöm, Capper - nyugtázta Sam. - Na fiúk, most ha megengeditek, még néhány titkos utasítást szeretnék adni neki... és egy kicsit megnyugtatom.

Elvezette Flurryt a csődületből, bár igazán nem látszott a cutyán, hogy szüksége volna megnyugtatóra. Nyugodt és vidáman magabiztos volt. Bizonyos távolságban Sam letérdelt Flurry mellé és úgy tett, mintha a cutya bundáját kefélné.

- Hát szóval látod, Flurry, hogy miről van szó - mondta. - Minden sarokban van egy akol. Minden akolban egy juh. Oda kell menned mindegyikhez, kihozni a juhok és azután mind a négyet beterelni a középső akolba...

- Tudom... tudom... - szólt Flurry türelmetlenül. - Már annyiszor elmagyaráztad.

- Na, ne légy olyan fölényes. Kezdesz nagyon a nyakamra nőni. Csak most jól figyelj: most jön be a Lancashire, aki múlt évben megnyerte a bajnokságot. És ő sem esett a feje lágýára.

Nézték a fekete Lancashire juhászcutyát, amint vágóban keresztülzaladt a mezőn és szépen egybeterelte a juhok.

- Látod, hogy tartja a juhász a botját, mintha ajtót nyitna a középső akol felé, Flurry? Hát látod, ennél többet én sem segíthetek. Mutogathatok, jelt adhatok, de többet nem segíthetek.

Nagy taps tört ki, ami azt jelentette, hogy a Lancashire cutya rekordidőt állított fel.

- Na rajta, kis okos - szólt Sam. - Most mi jövünk.

Sam hallotta, hogy az ő nevét kiáltják. Flurryvel bevonult a ringbe. Letérdelt a cutya mellé.

- Ne felejtse el: ne harapj bele a juhba, mert akkor pontokat veszítesz.

Flurry megsemmisítő pillantást vetett rá.

- Rajta! - mondta a bíró.

Flurry elnyargalt, hasa majdnem a földet súrolta. Akolról akolra járt és a juhok szoros csomóba terelte. Odahozta őket a középső akolhoz, olyan ügyesen meghajtva, hogy mielőtt azok megállhattak volna, hogy juhok módjára konokul eltűnődjenek, hová is kellene menniük, már bent is voltak az akolban. Azután odaült a kapuba, nyelvét lógatva és a taps azt jelezte, hogy jó idő alatt futotta meg.

Sam odasietett társaihoz. Capper Wambleyhez futott, mert neki volt vitán felül a legjobb órája a faluban.

- Na, hogy állunk, Capper?

Az öregember fontoskodva köszörülte torkát és órájára meredt.

- Hát igen. Ha egészen pontosan utánaszámolok, hát nincs egy hajszálmásodperc különbség sem közted és a Lancashire közt. De figyelmeztetek, hogy ez persze nem hivatalos.

Így hát a társaság izgatottságtól remegve várta be, amíg az utolsó számokat is lefutották és azután ott álltak a többiekkel együtt elnémulva, amikor a bíró levette kalapját és előlépett.

- Az első hely holtverseny Pettigill Black Tadjá**?Tadje és Sam Small Flurryje közt, ami az időt illeti. De a bírók egyhangúlag az első díjat, a juhok terelésében tanúsított nyugodtabb magaviselete alapján, Pettigill lancashirei Black Tadjének ítélik.

Sam és barátai természetesen kijöttek a sodrúkból, amikor ezt meghallották és Gaffer Sitherthwick majdnem gutaütést kapott, amikor elveszített fontjára gondolt. Most már összesen harminc shillinget veszített. Ilymód ez a nap gyásznapp lett volna Polkingthorpe Brig történetében, ha Pettigillnek nem kerekedik kedve egy kicsit henevni. Odajött a társasághoz és diadalmasan így szólt:

- Miért nem jöttök át mindnyájan Lancashirebe, hogy megtanuljátok, hogyan kell bánni egy kuvasszal?

Ez persze több volt, mint amennyit egy yorkshirei ember elviselhet. Így hát Sam mindjárt visszavágott:

- Ó, igazán? - mondta.

Nem volt valami kitűnő válasz, de pillanatnyilag nem jutott más az eszébe.

- Ó, igazán - visszhangozta Pettigill.

Ian Cawper elméjébe éppen kezdett beszivárogni, hogy talán megkérdi, nem lehetne az ügyet birkózással elintézni, amikor Sam hirtelen magához tért:

- Elismerem, hogy jó a szukád, Pettigill, de az én kuvaszom nem szokott juhokhoz. No, de ha egy igazi intelligencia-versenyt rendeznénk... hát itt leteszünk én meg a pajtásaim öt fontot, hogy mi nyerünk meg minden versenyt, amit te ajánlasz.

- Hát akkor a jó pénzed is elmegy a rossz után - mondta a lancashirei.

Ilymód megállapodtak abban, hogy egy külön versenyt tartanak, és mindegyikük maga jelöli meg a módot, amellyel próbára teszik kutyája intelligenciáját. Mr. Watcliffe, a jómódú juhkereskedő, aki a bírák egyike volt, vállalkozott, hogy eldönti, melyik kutya jobb.

A lapály csak úgy zengett az izgatott fecsegéstől, amikor a hír elterjedt és mindenki odaigyekezett, hogy fogadjon. A polkingthorpeiak mind fogadtak, Gaffert kivéve, aki rosszkedvűen megtagadott minden további fogadást. Így indult meg a nagy küzdelem. Pettigill és Sam szalmával sorsot húzott, hogy melyikük kutyája kezdje.

Pettigill húzta a rövidebb szalmát, neki kellett kezdenie.

- Na, fiam, - mondta kutyájának - odaát lettem egy botot, egy követ, a sapkámat meg egy zsebkendőt. Valamelyik sportkedvelő úriember lesz szíves megmondani, melyik tárgyat hozsam ide elsőnek?

- A botot! - kiáltotta egy hang.

- Tad, hozd ide azt a botot - parancsolta Pettigill.

A kutya elrohant és odahozta a botot. Egyenként, kíváнат szerint odahozta a bajnok a megfelelő tárgyakat és ledobta tulajdonosa lába elé. Mikor vége volt, az emberek tapsba törtek ki. Azután Sam lépett elő. Letérdelt Flurry mellé és úgy beszélt, hogy mindenki meghallhassa.

- Pettigill előtt - jelentette ki - négy tárgy fekszik. Mikor azt mondom: Rajta! kuvaszom először felveszi a sapkát, elviszi a távolabbi juhakolba és bedobja oda. Másodszor pedig

felveszi a botot és ledobja a legmagasabb ember elé, aki itt van a lapályon. Harmadszor pedig felveszi a követ és ledobja a második legjobb kutya-nevelő elé, aki itt van a lapályon. Végül pedig fogja a zsebkendőt - és itt Sam arca sugározni kezdett - és ledobja a környék legcsinosabb és legtudósabb embere elé. No, kész vagy?

Flurryre nézett, aki talpra ugrott és előrehajolt, mintha láthatatlan zsinag tartaná vissza. A tömeg csaknem nyögött izgalmában, mert sosem hallottak még kutyáról, amely ily bonyolult parancsokat tudott volna teljesíteni.

- Rajta! - szólt Sam.

Flurry elnyargalt, bekanyarodott Pettigill lába előtt és futtában, meg sem állva, felkapta a sapkát. A colliek szokásos sima vágatásával kifutott a távoli juhakolhoz, beejtette a sapkát és visszasetett. Felkapta a botot és a tömeg felé szaladt. Az emberek szétváltak, hogy átengedjék. Flurry kutatón nézett körül, amíg meg nem pillantotta Ian Cawpert. Leejtette lába elé a botot és az emberek felnyögtek megdöbbenésükben.

Akkor visszament a köért. Felvette, majd megállt, mintha zavarban volna. Az emberek visszafojtották lélekzetüket.

De Flurry csak ránézett Joe Pettigillre, egy lépést előrelépett és leejtette a követ.

Az emberek üvöltve helyeseltek.

- Biz azt jelenti, hogy Pettigill a második legjobb kutya-nevelő - mondták. - Na de most, Sam!

Flurry ekkor a zsebkendőt vette fel. Odament Samhez, aki diadalittasan várta. Flurry közelebb jött lábához és azután elkezdett körbejárni.

- Elfelejtette, - lihegték az emberek - nem tudja, mit kell tennie vele.

Sam szemében halálos gyötrellemmel nézett le, mert Flurry most elfelé ügetett, habozva távozott a zsebkendővel. Körülnézett. Kiment a közésre.

És akkor mindenki megértette, miről van szó.

Flurry Mr. Watcliffehez, a bíróhoz ment. Leejtette a zsebkendőt annak lába elé, majd visszament Samhez és illedelmesen leült az ülepére.

Ekkor már nem tört ki tapsvihár, mert az egész tömeg úgy érezte, mintha szellem szállt volna el és könnyedén megérintette volna mindenkinek a tarkóját, ott valahol, ahol a rövid hajszálak nőnek, és érintése nyomában bizsergő érzet maradt.

Csak Mr. Watcliffe szavát lehetett hallani:

- Te jóságos Isten! Te jóságos magasságbéli Úr! Ez a kutya majdnem ember. Te jóságos Isten!

Azután felelőssége tudatára ébredt.

- Úgy ítélem, hogy a versenyt Sam Small kuvasza nyerte meg. Ha előlép, átadom neki a fogadás összegét.

Ez megtörte a varázslatot. Sam előlépett, hogy behajtsa a pénzt, a Polkingthorpe-beliek pedig harsány üvöltéssel körbejártak, hogy beszédjék a mellékfogadásokat, amelyeket a tömegben kötöttek. Mindenki jól járt, Gaffer Sitherthwicket kivéve, és ez a tény már magában is emlékezetessé tette volna ezt a napot. Nagyon ritkán fordult elő, ha ugyan egyáltalán előfordult, hogy Gaffer a rossz oldalon állt volna, amikor pénzről volt szó.

A bajtársak mind együtt indultak hazafelé. Joe Pettigill megállította őket és úgy beszélt, mint ahogy illik jó sportemberhez:

- Hát bizony remek kutyád van, öregem - mondta.

- Köszönöm - felelte Sam szokásos szerénységével. - Csak szerencsénk volt, semmi más.

- De mi lesz a sapkámmal? - kérdezte a lancashirei ember.

- Ja, én csak azt mondtam, hogy elviszi - jelentette ki Sam. - Ha azt akarod, hogy vissza is hozza, akkor fizess még öt fontot.

Pettigill összeráncolta homlokát, azután elismerően vigyorgott.

- Nosza, Tad, - mondta - eredj és hozd el a sapkám.

És szép kutyája el is szaladt.

Sam is útnak indult, miközben az egész társaság a hátát veregette, dicsérte szellemességét, eszét, éleslátását és elmeélét. Áradtak a lapályon át Polkingthorpe Brig felé, hogy odahaza elmesélhessék hatalmas diadalukat.

Ámbár Sam pillanatnyilag diadalmaskodott, mégis ez a terelőverseny volt minden bajának kezdete.

Mert a mérkőzés után való este, amint Sam éppen az esti újságot olvasta fel Flurrynek, kopogtak az ajtón és amikor Sam azt mondta, szabad, belépett Mr. Watcliffe. A tiszteletreméltó juhkereskedő gyanakodva nézett körül a kis házban.

- Mintha beszéltél volna valakivel, Sam? - kérdezte.

- Nem, dehogy, csak felolvastam - szólt Sam a lapra mutatva. - Tudod, hogy van az; az ember, ha olyan elhagyatott, mint én vagyok, amióta a feleség Amerikában van, rászokik arra, hogy hangosan beszéljen és felolvasson magának.

Mr. Watcliffe felnézett a mennyezetre és hallgatódzott, de aztán, úgylátszik, megnyugodott és jó yorkshirei módon egyenesen a tárgyra tért.

- Idehallgass, Sam Small. Elhatároztam, hogy megveszem a kutyád. És ha egyszer már elhatároztam magam, nem tűrök nemet. Mondd meg, mennyit akarsz és kössük le az üzletet, mert még életemben nem láttam édesebb és okosabb kuvaszt, mint ez.

Sam Flurryre nézett, aki viszont feszülten nézett őrá. Sam tudta, hogy semmi körülmények közt sem adná el Flurryt. De Sam Small nem azért Sam Small, hogy meg tudja állni hengegés nélkül.

- Tízezer font - mondta.

Mármost Sam tisztában volt azzal, hogy ennyit senki sem fizet egy kutyáért. Tudta, hogy Mr. Watcliffe is tudja ezt. Csak azt nem tudta, hogy Flurrynek fogalma sincs a pénzösszegek relatív voltáról. Flurry csak annyit hallott, hogy Sam kész eladni őt. És ebben a percben szíve megdobbant. Vad kétségbeeséssel ugrott fel és a lépcső felé rohant. Mr. Watcliffe csak nézte a rohanó állatot és Sam attól félt, hogy nemsokára kiderül minden.

- Gyere vissza, Flurry! - ordította Sam. Megállt a lépcső alján. - Gyere le onnan, nincs semmi baj.

- Nem jövök! - kiáltotta Flurry kétségbeesetten. - Nem hagyom, hogy eladj.

Mr. Watcliffe úgy állt, mint akit felnyársaltak. Azután gyorsan háromszor nyelt, egymásután.

- Hallottam valamit? - kérdezte.

- Valamit? - kertelt Sam, gyorsan gondolkozva. - Ja, persze. A szél a kéményben. Néha megesküdnék, hogy olyan, mint az emberi hang.

- Itt vakuljak meg, - szólt Mr. Watcliffe - ha nem egy nő hangját hallottam odafentről.

- Pedig nincsen nő a házamban - tiltakozott Sam.

Mr. Watcliffe Samre nézett és szomorúan rázta fejét.

- Sam Small, - mondta - magyarázatot várok.

És Sam ott volt a dilemma két szarván, már pedig a dilemma nagyon hegyes szarvu állat. Nem mondhatja meg nyíltan Mr. Watcliffenek, hogy olyan kutyája van, amely beszélni tud, mert akkor Mr. Watcliffe kétségbe vonná épelméjűségét. Ha pedig azt mondja, hogy egy nőnemű lény van fent az emeleten... hát abból nagy baj lesz. Ott állt szegény Sam és igyekezett eldönteni, mi jobb, ha örülnek tartják vagy ha erkölcstelen embernek. De mialatt ezen tünődött, Mr. Watcliffe már döntött is.

- Sam Small, - szólt szomorúan - és még hozzá a te korodban! És én, aki az egyház oszlopa vagyok! Nagyon szégyellem magam miattad.

- Miért, mi a baj? - tört ki Sam.

- Na ne rontsd a dolgot még azzal is, hogy hazudsz, Sam Small. És ha meggondolom, hogy a te derék, szerető feleséged odaát van Amerikában, egészen egyedül dacol a vad és idegen ország ismeretlen veszélyeivel s azalatt te itthon tékozolod a pénzed és pazarlod az idődet kicsapongással, a háta mögött mindenféle nőekkel állsz össze, nahát! Most már értem, miért kértél olyan nevetséges összeget a kutyáért: minél előbb meg akartál szabadulni tőlem. Szégyeld magad, Sam Small. Elhagyom házatad és úgy érzem, szent kötelességem óva inteni minden tisztességes embert ezen a vidéken, hogy ne érintkezzék többé veled.

És Mr. Watcliffe távozott, ott hagyva Samet, hadd fesse ki magában, mi lesz, ha híre megy az esetnek, mi lesz, ha Mully hazajön, amint hogy elkerülhetetlenül haza fog jönni.

Erre a kilátásra majd szétment dühében, felfutott tehát a hálószobába, hogy kibeszélje a dolgot Flurryvel.

- Na, barátom, - kezdte - látod, micsoda csávába kerültem miattad!

Flurry felemelte szomorú, ékesszóló szemét, az ember megesküdtött volna, hogy könnyezik.

- De hiszen el akartál adni, Sam - sírta. - El akartál adni. Kérlek, kérlek, ne adj el.

Sam megpróbálta megmagyarázni, hogy tízezer font az annyi, mintha azt mondaná, hogy nem adja el a világ minden kincséért sem - de Flurry csak nem akart megvigasztalódni.

- Na dehát most aztán szépen vagyunk! - kiáltott fel Sam elkeseredve. - Ha Mully hazajön, ezer pletykát hall majd és tönkreteszi az életemet.

- Hát akkor add el *őt* - mondta Flurry konokul.

- Ne légy buta. Embereket nem lehet eladni. Az... az rabszolgaság. Törvényellenes.

- És az nem törvényellenes, ha engem eladsz?

- Mondtam már százszor, hogy nem akarlak eladni.

- De eladhatnál, ha akarnál!

- El, de viszont mondtam, hogy nem akarom. Nem elég, ha szavamat adom rá?

Sam egy óra hosszat beszélt, iparkodott megnyugtani a kutyát De Flurry minden magyarázat ellenére sem volt hajlandó megvigasztalódni. Sam végül is kifáradt, levetkőzött és lefeküdt. De akkor sem maradhatott békében, mert sokszor felébredt és olyan hangot hallott, mintha egy kislány sírna.

- Na, Flurry szívem, - tiltakozott - aludjunk már szépen.

- Ha ember volnék, akkor nem adhatnál el - zokogott Flurry.

- Jaj, ne kezd elölről - nyögte Sam. - Ami azt illeti, én is azt kívánom, bárcsak ember volnál, akkor nem volna semmi baj.

Ezután Sam elbóbiskolt, csak olykor-olykor riadt fel arra, hogy távol dörög a menny, mintha zivatar vonulna el a nyugatra fekvő vad hegyvidék fölött.

- Nahát! - mondta Sam Small, mikor másnap reggel felébredt. - Ilyet még nem pipáltam!

Megdöbbenve vakarta kócos feje búbját. Más ember, aki nincs annyira hozzászokva a meglepetésekhez, mint Sam, ennél többet is tett volna. Mert íme, az ágy lábánál összekuporodva ott feküdt egy tizenhárom-tizennégy éves kislány.

- Ejnye, ejnye, hát ez meg micsoda? - Sam csak ennyit tudott mondani.

A kislány felébredt és kéjesen dörgölte szemét.

- Ó, jóreggelt**jó reggelt, Sam - mondta.

Sam majd elájult: a hang Flurry hangja volt.

- Te jó Isten - mondta, szokott gyors gondolkozásával átlátva e helyzetet. - Hát most meg kislánnyá változtál, mi?

- Bizony - mondta Flurry büszkén. - Most már aztán nem adhatsz el.

- Igaz, de...

- Ó Sam, - könyörgött Flurry - ne haragudj rám. Azt mondtad, te is azt szeretnéd, bárcsak ember volnék. Nem érted, hogy ez mindent megold a számunkra? Nézd, ujjam is van! Milyen csodálatos dolog, ha az embernek ujja van! Most gyufát gyujthatok és tüzet rakhatok és főzhetek neked és felvarrhatom a gombjaidat. Nézd csak!

És a kislány vidáman felugrott, elkezdett összevissza**össze-vissza szaladgálni a szobában, büszkén felemelt mindent a kezével, hogy megmutassa, milyen ügyes. Elbűvölte, hogy keze van.

- Na gyere, Sam - mondta, ráncigálva Sam hálókabátját. - Hadd csináljak neked reggelit.

- Állj - ellenkezett Sam. - Ami sok, az sok.

- Mi, az sok, hogy reggelit csinállok neked?

- Dehogysis. Úgy gondolom, hogy mégsem illik.

- Nem illik?

- Márminthogy... izé... hogy nincs rajtad ruha.

- De hiszen sosem hordtam ruhát. Most is éppolyan vagyok, mint kutyaoromban. Akkor illett?

- Akkor igen.

- Hát akkor most is illik.

- Dehogysis, kislányom. Látod, ha emberré válsz, akkor minden nagyon bonyolult lesz, nem szaladgálhatsz a világban úgy, hogy megmutathatod mindenedet, amid van. Te igazán ember akarsz lenni, ugye?

- Hogyne.

- Nahát akkor. Várj csak. Megvan!

Sam bedugta szürke öreg homlokzatát egy szekrénybe és egy régi bőröndöt kezdett kihúzni. Nemsokára kibukkant a szekrényből, egy alsónadrággal, egy szoknyával és egy kabátkával.

- Ez a mi Vinnienké volt kislánykorában, talán éppen illik rád.

Egyáltalán nem illett Flurryre, mert mind nagyon kicsi volt. Azonkívül a lánynak fogalma sem volt arról, hogyan kell felvenni ezeket; de Samet emlékezete visszavitte azokba az esztendőkre, amikor a lánya még kicsi volt és ő gyakran segített neki öltözni. Göcsörtös ujjával nagynehezen begombolta a gombokat és végül is elkészültek.

- Hát távolról sem tökéletes az ügy, - mondta - de mégis azt lehet mondani, hogy nagy vonalakban megfelel.

Így hát lementek. Flurry előreszaladt, táncolva és fecsegve, és segített elkészíteni a reggelit. Aztán együtt leültek és megreggeliztek. Majd Flurry kezdte az edényeket a mosogatóhoz vinni.

- El akarom mosogatni - kiáltotta. - Annyiszor láttam, hogy csinálod.

Felemelte keskeny, fehér kezét és csendes táncba kezdett.

- Csodás! - mondta. - Nem csodás dolog az ujj?

Elmosogatta az edényeket, közben folyton megállt, ujjaira nézett és felkiáltott:

- Gyönyörű! Csodás, gyönyörű ujjak!

Sam megszemlélte saját bütykös kezét és bólogatni kezdett.

- Még sosem gondoltam rá, - mondta - de ha úgy vesszük, hát garantálom neked, hogy igazán nagyon ügyes találmány.

Nézte, amint a kislány lábujjhegyre áll és felrakja az edényeket a polcra. Meztelen lábfeje üde és hajlékony volt. Sam magába mélyedt. Végül is összeszedte magát és rágyujtott a pipájára.

- Gyere ide, kislányom - mondta.

Flurry odajött.

- Ül le - parancsolta Sam.

Flurry keresztbetett lábbal leült a kandalló előtti szőnyegre és bizalomteljesen nézett Samre. Sam jól szemügyre vette és úgy találta, sosem látott még bájosabb gyermeket. Haja hosszú és selymes, világos vöröses-arany színű. Szeme mély, áttetsző barna, bőre pedig fehér, mint a collie nagy gallérja.

Samre egészen különösen hatott ez a látvány, a bájos gyermek, tele vidám boldogsággal, nyugodt, élénk lelkesedéssel. Valami megmarkolta magányos szívét, és hirtelen olyan semmire sem jó, senki öreg embernek érezte magát.

Kezét arcába rejtette.

- Jaj, jaj, mit tettem - nyögte. - Mit tettem már megint!

- De Sam - szólt a gyermeki hang. - Hiszen én tettem! Ne tégy magadnak semmi szemrehányást. Én változtattam magam emberi lényé, mert azt gondoltam, ezzel minden megoldódik. Ne búsulj emiatt. Ha búsulsz, inkább újra kutya leszek.

- Nem, - felelte Sam - hiszen ez az, azt már nem lehet. Én már mindent kiszámítottam. Könnyű megérteni, miért lettél tizenhárom éves kislány. Mert a colliek rendszeren csak tíz évig élnek. És egy egyéves collie körülbelül annyi idős, mint egy tizenkét-tizenhárom éves kislány. Csakhogy ebből más is következik. Mert látod, ha visszaváltoznál collievá, akkor legjobb

esetben kilenc évig élhetnél csak. Míg ha ember maradsz, több mint ötven év áll még előtted. Így hát nem kérhetlek arra, hogy változz vissza... hiszen az valóságos gyilkosság lenne bizonyos tekintetben, hát nem igaz?

- De én mindent megteszek, amit kívánsz, Sam, amíg nem akarsz eladni. Ó, amikor először megláttalak a lapályon, olyan szép voltál, Sam, a szép fehér hajaddal, és olyan szelíden szóltál hozzám. És az a cigány olyan kegyetlen volt...

A gyermek megborzongott. Sam megcirógatta.

- Nocsak, nocsak. Nincs semmi baj, kislányom. Csak akkor lesz baj, ha Mully hazajön. De addig biztonságban vagyunk. Persze, ha mások állítanak be, hát nem mondom, akkor pár percre visszaváltozhatnál. Azt mondd, vissza tudsz változni?

- Hát persze.

Ilymód megbeszéltek mindent okosan, rendesen. Flurry collie lesz, ha sétálni mennek, vagy ha látogató jön. Egyébként emberi lény lehet.

- Nahát ezt most már megbeszéltük. Most első dolgunk az lesz, hogy megfelelő méretű ruhát szerzünk neked. Én felveszem a nagykabátom, te pedig változz át collievá.

Öt perc múlva már ott baktattak a lapályon Wuxley irányában és senki a világon nem merte volna azt állítani, hogy valami rendkívüli van a tömzsi kis yorkshirei emberben, sarkában a szép kis collieval, aki oly kedvesen megy az ösvényen.

És azonkívül azt hiszem, megvesszük azt a kabátkát is - mondta Sam. Mert látta, hogy Flurry szaglássza, jelezve, hogy az tetszik neki; ugyanígy tett a többi ruhaneművel is, amelyet Sam megvett.

Miss Yeoby, a fiatalabb a két Miss Yeoby közül, aki az üzletet vezette, illetve talán helyesebb volna úgy mondani, hogy az, amelyik nem az idősebb Miss Yeoby, szipogva levette a kabátkát és odatette a többi fölé.

- Parancsol még valamit, Mr. Small? - kérdezte ecetes hangján.

- Nem, ez minden. Pakkolja be, kislányom - szólt Sam, elővéve erszényét.

Miss Yeoby lassan csomagolta be a nagy köteget. Úgy látszott, semmi kedve sincs befejezni. Végül is nem tudta tovább türtőztetni magát.

- És ha szabad érdeklődnöm, Mr. Small, kinek lesz ez a holmi?

Sam, mint rendesen, most is kész volt a válasszal.

- Családom egy tagja számára - mondta.

- Családjának, Mr. Small?

- Bizony - szólt Sam, kiszínezve a mesét. - A... az unokámnak. Hallotta ugye, hogy a mi Vinnienk...

- De hiszen ezek nagy ruhák, Mr. Small.

- Igaz, úgy ahogy mondja, Miss Yeoby. Úgy ahogy mondja. De éppen erről van szó.

- Miről, Mr. Small?

- Mindjárt megmondom, Miss Yeoby. Tudja, hogy az én Vinniem Kaliforniában él, odaát Yankeeországban.

- Azt tudjuk.

- Gondolom. Na de már most azt kevesen tudják, Miss Yeoby, hogy micsoda éghajlat van ottan, milyen csodálatos éghajlat. Ott minden sokkal gyorsabban nő. A porontyok is sokkal gyorsabban nőnek ott, mint a világ többi részén, meg minden gyorsabban nő. Azért vásárlók most ilyen nagy ruhákat. Mert odaát egy-két év alatt tizenhárom évesek lesznek a gyerekek.

- Ez valahogy nem hangzik nagyon valószínűnek, Mr. Small.

- Hogy nem valószínű? Hát tudja, Miss Yeoby, odaát az éghajlat oly csodálatos, hogy sok gyerek már tízéves, amikor a világra jön; egyáltalán nem lepne meg, ha a mi Vinnienk kisbabája egy-két év múlva már ki is nőné ezeket a holmikat.

- Mr. Small, odavagyok a csodálkozástól.

Oda is volt.

Sam kiment az üzletből, Flurry a sarkában, és Samnek úgy tűnt, mintha csintalan mosoly játszanék a kutya arcán.

- Hiába, - mondta, amint keresztülmentek a lapályon - mégse lesz se vége, se hossza a pletykának, nagyon-nagyon óvatosaknak kell lennünk.

Sam jól is tette, hogy óvatosságra intette magát, de elkerülhetetlenül el kellett követnie néhány ballépést is.

Így aznap este, amikor Ian Cawper szokott keresetlen modorával csak úgy beállított a kis házba. Flurry ígéretéhez híven egy szempillantás alatt collievá vedlett vissza, de ezzel csak még jobban elrontotta a dolgot. Ian Cawper ugyanis csak annyit látott az egészből, hogy Sam Small szép kis collieja ott ült a tűzhely előtti szőnyegen, kislányruhába öltözve. Mert a ruha persze nem tűnhetett el.

Ian Cawper megvakarta a fejét, kétszer megköszöri a torkát, azután eloldalgott.

- Ööö, izé... tudod, ez csak egy olyan ötlet - magyarázta Sam.

De Ian Cawper már ki is ment és még azt is elfelejtette megmondani, hogy a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban* az emberek, nagyon csodálkoznak, vajjon miért nem jön le többé Sam esténként a colliejával.

A helyzet az: Sam nem tartotta helyesnek, hogy egy kislány sokat forogjon kocsmában - mert hiszen Flurry kislány akkor is, amikor collie és a kettőt Sam sehogy sem tudta elméjében szétválasztani. Meg aztán annyi tanulnivalója akadt Flurrynek esténként. Sam igyekezett, hogy tölcsérrrel töltsön bele mindent, hogy egyszerre pótolja az elmulasztott tanéveket, a meg nem tanult számtant, írást, olvasást, földrajzot és történelmet.

Meg aztán persze Miss Yeobynak is járt a szája. És ráadásul az öreg Mrs. Wambley, akinek csodálatos tehetsége volt ahhoz, hogy kihallgassa a házak belsejében végbemenő beszélgetéseket - mert az volt a szokása, hogy mindig kibomlott a cipőzsinórja, amikor éppen egy szomszédjának ablakredőnye alatt állt - azt mesélte, hogy nagy párbeszédet hallott Sam háza felől, és az a hang, amely Samnek feleltetett, bizony női hang volt.

A falu tudatára ébredt annak, hogy valami történik Sam Smalléknál. És a falu tudni akarta, vajjon mi történik. Mindez nem kerülte el Sam figyelmét sem, mert hiszen egy kis faluban az ember úgyszólván lelkileg elolvashatja a közhangulat minden fordulatát.

- Jobb lenne, - mondta Sam Flurrynek - ha néha mégis benéznék egyedül a kocsmába. Ezzel elejét venném a gyanúnak.

- Én nem mehetek veled, Sam?

- Nem. Te maradj csak itthon, mint jó kislányhoz illik. Egy kislánynak a te korodban nyolc órákor már ágyban kellene lennie. Egyedül megyek.

És akkor Mully hirtelen hazaérkezett. Sam igazán nem várta. Sőt éppen útban volt, hogy megigyék egy pohár sört.

A rét körül vidáman égtek a gázlámpák, amikor lefelé botorkált, a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* irányában**?**irányába**. Éppen gratulált magának: amióta újra bejárt a kocsmába, a gyanút mintha elválták volna. Éppen ezért nem is számított meglepetésre. Főképp nem arra a meglepetésre, amely a rét mellett várt rá aznap este.

Mert a legközelebbi lámpa felől egy gömbölyded, ismerős jelenség jött feléje, vidáman bólogató kalappal.

Mully!

Sam feléje rohant, kitárt karral.

- Mully! Miért nem szóltál, hogy jössz?

Ekkor várt rá a legközelebbi meglepetés. Mert Mully kinyújtotta karját, állj-t parancsoló mozdulattal.

- Kígyó van a bokorban, Sam Small - kezdte. - Ne gyere a közelembe.

- Mit csináltam? - küzdött Sam végzete ellen.

- Hogyasne - felelt Mully. - Ha megmondanám, úgyis letagadnád.

Miután így lefegyverezte Sam védekezését, azonnal támadásra indult.

- Abban a percben, ahogy kiteszem a lábam! És még hozzá a te korodban, Sam Small! Mindenféle Jezabelekkel összeállni...

- Hát esküszöm, hogy nem tettem semmi rosszat, Mully. Csak...

- Na látod! Nem megmondta****megmondtam**, hogy letagadod?

És mintha ezzel minden végleg be volna bizonyítva, útitáskáját Sam kezébe dobta.

- Magam cipeltem ezt Wuxleytól egészen idáig...

- Ha szólsz nekem, hogy jössz, nem kell magadnak cipelned.

- Hogy miért nem szóltam neked? Haha. Mert a saját szememmel akarok látni mindent.

Sam lába a földre gyökerezett. Lelki szemei előtt megjelentek a képek, amelyeket Mully látni fog. Mully elé ugrott.

- Várj csak, Mully, légy szíves. Hadd menjek én előre... adj nekem tíz percet. Majd ha már nem leszel ilyen izgatott, mindent megmagyarázok.

- Haha! Szóval beismered bűnösségedet! - kiáltotta Mully, meglóbálva esernyőjét. - Félre az utamból, hacsak nem akarsz egészen a legmélyebb aljasságig lesüllyedni, hacsak nem akarsz erőszakot alkalmazni velem szemben!

Ha egy asszony így beszél a férjével, akkor a férj tudja, olyan csatába keveredett, ahol lest állítottak neki, bekerítették és megtizedelték, mielőtt ő maga elkezdi. Ezt minden férfi jól tudja, mégis fáradtan küzdelembe bocsátkozik, abban a reményben, hogy hátha most az egyszer megnyeri a csatát.

Sam is így tett, lelkesen magyarázott, amint nyomon követte Mullyt és igyekezett rábírní, hogy hallgasson a józan ész szavára. De Mully elszántan haladt a maga útján. Sam sebességét nagyon csökkentette a nehéz útitáska. Állandóan beleütközött a lábába, míg végre is Sam kétségbeesetten lecsapta a földre és ráült.

- Hát csak menj! Menj! - üvöltötte. - Ha nem akarod meghallgatni az okos szót. De azután ne engem okolj!

Nemsokára egyedül maradt a sötétben. Ekkor vette észre, hogy tikkadt az idő és zivatar közeledik. Ekkor eszmélt rá arra is, hogy magára hagyta Flurryt, nézzen minden segítség nélkül szembe a kínos helyzettel. Felkelt és mégis hazament a lábához ütődő útitáskával.

Mikor hazaért, egy nagyon megváltozott Mullyt talált. Nem volt többé harcias, hanem a karosszékében ült, kalapja tompán bólogatott, és Mully így zokogott:

- Ó Sam, Sam! És én meg nem is akartam elhinni, hogy igaz!

- Nocsak, nocsak, Mully szívem - mondta Sam és csillapítóan ütögette a hátát. - Tisztázzuk a dolgokat. Hát mit is nem akartál elhinni, hogy igaz?

Mully, mindegyre sírva, átadott egy levelet; rajta a polkingthorpei postabélyegző és Mully amerikai címe. Sam kinyitotta és ezt olvasta:

„Mrs. Millicent Small: ha meg akarja tudni, miféle botrányos események játszódnak le házában, jöjjön azonnal haza. Fogadja el ezt a figyelmeztetést - egy Barátjától.”

- Szép kis barát, mondhatom - dörmögte Sam.

De Mully olyannyira odavolt, hogy már dühöngeni sem tudott. Csak zokogott.

- És én még mindegyre azt mondom magamban, ez nem lehet igaz - nyögte - és aztán hazajövök és látom, hogy mégis igaz. Bejövök és meggyujtom a lámpát...

- Láttad őt? Hol van? - vágott közbe Sam.

Mully még hangosabban zokogott.

- Hát szóval elismered. Mindjárt tudtam, hogy igaz, amikor megláttam azt!

És rámutatott az ajtó mögött függő női tam-o-shanter-sapkára és világos felsőkabátra, azután pedig a kétségbevonhatatlanul női harisnyára, amely a kályhaajtó fölött száradt.

- Mit csináltál vele? - őrzöngött Sam, teli tüdőből.

Mully**Mully visszatért a csatatérre.

- Hogy mit csináltam? Hát azt, amit minden tisztességes nő csinált volna a helyemben. Hallottam, amint odafent mozog, felkaptam a seprűnyelet és felrohantam. És le is törtem volna a derekát annak rendje és módja szerint, ha nem szökik el. Úgylátszik, kiugrott a hálószoza nyitott ablakán és a pajta tetején lement. Különben megmutattam volna mind a kettőtöknek, hogy mit csinálok vele.

És újra zokogási roham fogta el.

Sam ránézett és megráncigálta az inggallérját a nyakánál. Azután Mullyhoz lépett, felemelte Mully arcát és zordonan így szólt:

- Millicent Small, én vagyok-e az úr ennél a háznál?

- Nem tudom - zokogta Mully. - Azt majd a válóperes bíróság fogja eldönteni.

- A fene ott egye meg a válóperes bíróságot, ahol van. Mert én meg azt mondom, hogy én vagyok itt az úr mindaddig, amíg a törvényszék azt nem mondja, hogy már nem vagyok. És

azt mondom, most elmagyarázok neked valamit és öt percig nem szabad közbebeszélned. Mert egyelőre még a hites feleségem vagy... és remélem, mindig is az fogsz maradni... tehát meg kell hallgatnod azt, amit mondok.

Aztán gyorsan és tömören előadta Flurry egész történetét, hogyan találta meg, hogyan kezdett el beszélni, hogyan találta meg később azt a képességét, hogy átváltozzék.

- És ez az igazság, - fejezte be hevesen - a színigazság, semmi más, csak az igazság, Isten engem úgy segítjen!

Mully rámeredt.

- Sam Small, - mondta - te sok rendkívüli dolgot csináltál már életedben. És én nem tartozom azok közé, akik azt mondják, hogy magunkfajta egyszerű emberekkel nem történhetnek csodálatos dolgok. De ez... hát tudod... hát engedd meg, ez mégis egy kicsit furcsa!

- Gyere, - mondta Sam, felvéve a lámpát - gyere fel.

Bevezette Mullyt Lavinia egykori hálószobájába. A földön rendetlenül összedobálva ruhaholmi feküdt.

- Vajjon nem egy kislány holmija ez? - kérdezte Sam.

- De bizony, Sam.

- Nahát akkor?

Mully a holmira meredt.

- Te Sam, hát akkor gyere - mondta sietve.

- Hova?

- Hogy hova? Hallgasd csak!

Amint ott álltak a kicsi szobában, amelynek falára furcsa arabeszket rajzolt a lámpa árnyéka, a mennydörgés szavát hallották.

- Zivatar lesz - mondta Mully. - És mi kikergettük ezt a picike, gyámoltalan gyereket az éjszakába és ki tudja, milyen kevés ruha van rajta. Sam Small, hogyan is tehetted ezt?

- Hogy én hogyan tehettem? Én? - dühöngött Sam. - Hiszen te voltál az, aki fogtad a seprűnyelet és akkor én...

- Ne vitatkozz velem ilyenkor - mondta Mully. - Te úgy összezavartál mindent, hogy végül is egy szegény magatehetetlen kis árvát kiűztél a zuhogó esőbe és most majd tüdőgyulladást kap és meghal...

Mialatt ezt mondta, már le is szaladt a lépcsőn teljes sebességgel, már amennyire kövérsége megengedte. Az ajtó mögül felkapott egy sált és felkötötte a fejére. A nagy yorkshirei zápor első rohama visszakergette, amint kinyitotta az ajtót és az a szélről hajtva teljes erővel visszacsapódott.

Sambe hirtelen nagy bölcsesség szállott.

- Bocsáss meg nekem, Mully - mondta.

Mully rámosolygott.

- Te jó Isten, - mondta - ha egyszer eljönne az a nap, amikor nem kellene neked megbocsátanom... hát nem is tudnám, hogyan éljem túl. Na most aztán gyerünk; te eredj lefelé, a völgybe, én pedig felfelé, a lapályon át.

Mindketten kisiettek az éjszakába. Sam a sötétségen át lement a csatornához, a vontatóhajók ragadós ösvényének latyakjában keresve az utat. Mindegyre bele-belekiáltott az éjszakába, Flurryt híva.

De a vihar elsodorta kiáltásait és kicsivé tette hangját. Így ment egyre, az órák múltak és a remény csak hajnal felé halványodott el benne.

Akkor még nem tudta, hogy Mully megtalálta. Mully ment, ment, a szél rángatta átázott sálját, utat tört magának a zilált sziklák között, amelyek a lapály egy különös sarkában fekszenek azon a szörnyű helyen, amelyet Wada Tornyának neveznek. Mully félt, de mégis tovább ment.

Sam ezt nem tudta, csak akkor tudta meg, amikor kevéssel hajnal előtt hazajött, fáradtan és reményevesztetten; rövid lába majd elfogyott a nagy kimerültségtől.

De akkor szíve felujjongott, mert amint bejött, meglátta Mullyt az izzóparázsú tűzhely előtt, Mully pedig visszafordult és ujját ajkára tette.

Sam lábujjhegyen odalopódzott és ránézett a meleg takaróba bugyolált lényre, aki a tűzhely előtt feküdt. Csak a feje látszott ki. Egy fínom, bájos kis collie feje.

- Úgy látszik, visszaváltozott kutyává - mondta Sam.

Mully bólintott.

- Majd már vigyázok rá - mondta.

Azután Sam lekókadtt vállára esett a tekintete.

- Ejnye, nem mégy azonnal átöltözni, hiszen csuromvizes vagy. Isten látja lelkemet, elég baj egy beteg kutya is, nem kell nekem még egy beteg ember is ráadásul.

- Na jó, de lehet, hogy holnap reggel ő is ember lesz megint.

- Lehet - felelt Mully. - De most kuvasz. És nekem így is jó.

És kuvasz is volt és az is maradt reggel is. És attól kezdve állandóan kutya maradt. Kutya maradt mindvégig.

Sam néha, amikor egyedül maradt vele, beszélt még hozzá és Flurry ilyenkor tünődve, kérdeve emelte rá a szemét, mint ahogy értelmes kutyák szokták. De sosem változott többé kislánnyá és sosem szólt többé egy szót sem.

Sam ilyenkor megvakarta a fejét és igyekezett rájönni a rejtély nyitjára, de aztán mindig abban maradt:

- Legjobb nem bolygatni a dolgot.

És ezzel vége is ennek a történetnek. Maga Sam is tünődik rajta olykor, vajjon igaz lehet-e. Ami pedig Mullyt illeti, hát ő bizony soha egy szót sem szól az egésről. Talán jobb ha mi is annyiban hagyjuk.

Nincs többé hétfő

*Nagyon, nagyon jó dolog
Csoda csoda jó
Az ágyban reggelizni
Vahasáhnahap.*

Először az öreg Capper Wambley vette észre. Már pedig Capper nagyon fontos ember. Ő a kopogtató Polkingthorpe Brigben, vagyis az ő dolga az, hogy korán reggel felkeljen, körüljárjon a faluban egy rúddal és azzal bekopogtasson minden hálószoza ablakán és felkeltse az embereket, hogy idejében elindulhassanak munkájukra. És ezen a bizonyos reggelen az öreg Capper tudta, hogy valami baj van.

Akkor érezte először, amikor kilépett kis házából és kiköhögött a sötétségbe, hogy kitisztítsa tüdejét, és felnézett az égre, hogy megnézzze, milyen az idő.

Érezte, hogy valami baj van az aznap körül és azután rá is jött, hogy mi. Még mindig vasárnap volt.

Egy-két pillanatig füle is elállt a csodálkozástól, mert hiszen jól emlékezett rá, hogy előtte való nap is vasárnap volt.

- Szent Ég! - mondta magában. - Ilyent még nem ettem! Igazán kellene valamit csinálni.

Csak hogy az öreg Capper Wambley nagyon öreg volt, így hát csak leült a járda szélére és egy idő múlva arra az eredményre jutott: azt kellene csinálni, hogy gondolkozni kellene a dolgon. El is kezdett gondolkozni a rendkívül furcsa eseten.

- Namármost, - mondta magában - az nem észszerű és rendes dolog, hogy két vasárnapunk legyen egymás hegyén-hátán. Valahogy szét kellene válogatni. Mindenekelőtt meg kellene állapítani, mi a különbség a vasárnap reggel közt és a hétköznapi reggel közt.

Az öreg Capper gondolkozott, gondolkozott és úgy találta, az egyetlen különbség a kettő közt csak az, hogy hétköznapi fel szokta ébreszteni az embereket, vasárnap pedig nem.

- Szóval, ha ma nem ébresztem fel az embereket, akkor vasárnap reggel van - mondta magában.

Természetesen hosszú ideig tartott, amíg az öreg Capper ezt így kispekulálta, mert hiszen, amint önök is láthatják, nem olyan egyszerű dolog ez. Olyan ez, mintha egy embernek a kezébe helyezték volna a naptár sorsát. Döntésétől nagyon sok függött. De ha egyszer már döntött, akkor tudta azt is, hogy igaza van, mert yorkshirei ember volt.

- Mivelhogy nem keltek fel senkit, bizonyára vasárnap reggel van. És mivelhogy vasárnap reggel van, hát nem keltek fel senkit. Így hát akárhogy is nézem a dolgot, az eredmény mindenképpen az, hogy vasárnap van.

De ha már úgy döntött, hogy vasárnap van, akkor nem elég az, hogy nem kelti fel az embereket, vélte Capper.

- Mert netalán valamelyikük magától felébred, - gondolta - aztán nem tudja, hogy két vasárnap jött egymás után és még lemegy dolgozni a gyárba. Pedig hát szegénykéknek úgymint annyiszor kell korán felkelniük, szégyen-nyalázat lenne, ha nem pihenhetnének most, amikor olyan csodálatos módon egy extra pihenőnapot kaptak.

Ezt gondolván az öreg Capper, lassan felkelt a járda széléről, nagy lábdobogással végigment az utcán és megállt első állomásán, vagyis John Willie Braithwaitenek, a gyár tűzoltójának

háza előtt. Itt megfogta hosszú, háromszögben végződő rúdját és felemelte, úgyhogy a drót az emeleti ablakhoz ért, elkezdte tenyere közt csavargatni a rudat, mire a drót odafent nekicsapódott az ablaküvegnek és olyan lármát csapott, hogy a legmélyebb alvó is felébredt volna tőle.

Nemsokára kinyílt az ablak és kibukkant rajta John Willie Braithwaite feje.

- Felébredtem - mondta. - Mennyi az idő?

De az öreg Capper látta, hogy John Willie nem ébredt fel, csak álmában jár-kelel, mint azok az emberek, akik holtfáradtak, mert mindig hajnalban kell kelniük. De tudta, hogy ma ez nem baj.

- Csak azért keltettelek fel, hogy megmondjam, ma megint vasárnap reggel van. Menj szépen vissza az ágyadba és aludj jól.

Erre John Willie Braithwaite becsukta az ablakot, visszament és bebújt az ágyába felesége mellé, anélkül, hogy tulajdonképpen felébredt volna. Ezenközben az öreg Capper buzgón folytatta körútját, bekopogtatott ügyfeleinek ablakán és megmondta nekik, hogy nem kell felkelniük, mert még mindig vasárnap van.

A hír természetesen nem kis felfordulást keltett. Voltak, akik boldogan visszafeküdtek aludni, de mások meg felébredtek és felöltöztek, emlékezve rá, hogy előző nap is vasárnap volt. Ezek összecsomagolták reggelijüket, felvették facipőjüket, zubbonyukat, sáljukat és végigkopogtak az utcán, amíg le nem értek a rétre, és ott találták az öreg Capper Wambleyt.

- Na, öregem, - mondták - hogy a csodába jutott eszedbe azt mondani, hogy megint vasárnap van?

- Mert hát az van - mondta.

- Honnan tudod? - kérdezte GollickerPearson.

- Nem tudom megmagyarázni, de egészen biztos, hogy valami csodálatos dolog történt, és ez az.

Némelyek hajlandóak voltak elhinni, mások meg nem.

- Na, idehallgas, Capper, - mondta Gollicker - én belátom, hogy csakugyan valahogy olyan vasárnapos az egész, de hogyan bizonyosodjunk meg róla?

Az öreg sokáig gondolkozott.

- Megvan - mondta végül is. - Ha ma hétköznapi van, akkor egy negyedóra múlva megszólal a gyár szirénája, nem igaz? Erről majd megtudjuk.

Ebben mindnyájan egyetértettek. Mind az öreg Capper köré csoportosultak, mert ő azok közé a kevesek közé tartozott, akik óratulajdonosok a faluban, és vártak. Mind az órára meredtek, amelyet Capper a kezében tartott. Húsz perccel hat óra előtt voltak, majd tizenkilenc perccel, tizennyolccal, tizenhéttel, tizenhával. A nagymutató serényen haladt és végre azt hirdette: tizenöt perc múlva hat.

De a gyárszirána hallgatott. (Főképp azért, mert John Willie Braithwaite, akinek félhatkor a gyárban kellett volna lennie, hogy gőzt adjon és meghúzza a síp zsinórját, még odahaza feküdt a meleg ágyban felesége mellett.)

- Na látjátok. Íme a bizonyosság, hogy ma vasárnap van - állapította meg Capper Wambley. - Most nyugodtan hazamehetünk és még egy órát alhatunk.

Erre valamennyien hazamentek és már előre örültek a jó meleg ágynak. És mind csodálták Capper Wambleyt, aki mindjárt megérezte, hogy ma valami furcsa nap van.

Az öreg is hazacsoszogott és éppen reggelijét melegítette fel, amikor belépett Rowlie Helliker.

- Capper, - mondta - éppen most hallom, ma nincs hétfő, hanem még mindig vasárnap van. Hogy jöttél erre rá?

- Hát ez már így van - felelte Capper.

- Igen, igen, de hát nem túlságosan sok az, két vasárnap egymás után? Már úgy értem, nincs ebben valami rendkívüli?

- De igen, csak hogy ez már így van. Olyan nyugtalan időket élünk, minden kijön a rendes kerékvágásából.

- Az igaz - ismerte el Rowlie. - Még jó, hogy idejében észrevetted. Mert különben még elmentem volna az iskolába és csengettem volna, abban a hiszemben, hogy hétfő van. Így pedig, miután tudom, hogy vasárnap van, a templomba megyek és ott húzom meg a harangot.

- Ez így is van rendjén - helyeselt Capper Wambley.

- Bizony. És köszönöm, hogy figyelmeztettél a tévedésre.

- Nagyon szívesen, fiam - mondta szerényen az öreg.

Rowlie elment és Capper nekilátott a reggelinek. De nemsokára megint zavarták. Néhány ünneplőbe öltözött falubeli arról értesítette, hogy a környéken lakó munkások ott állnak a bezárt gyárkapu előtt és követelik, hogy engedjék be őket. Makacsul ragaszkodnak ahhoz, hogy ma hétfő van. Capper magához vett az útra egy darab véreshurkát és egy karéj kenyeret**, és elment a gyárkapuhoz. Ott kinyilatkoztatta, hogy ma vasárnap van.

- Ha Polkingthorpe Brigben vasárnap van, mi van akkor Wuxleyban? - kérdezte valaki.

- Az ám! És Rombeckben és Holderlyben és Tannerlyben?

- Hát ott sem igen lehet másként - mondta az öreg nyugodtan. - Valószínűleg ott is vasárnap van. Csak nem vették észre. Hát nem is lehet csodálni; ha két vasárnap jön egymás után, nem lehet senkitől sem rossznéven venni, ha a másodikat hétfőnek nézi. De csak azt tanácsolhatom nektek, menjetek szépen haza és élvezzék ezt a pót-vasárnapot.

- Óriási! - kiáltott Tich Mothersole. - Jaj de örülök, hogy még egy pihenő napom van. Kár, hogy nem tudtam előbb: mert a vasárnapban a legszebb a reggeli; az én Mary Alice-em mindig odahozza vasárnap az ágyamba.

- Na ha sietsz, akkor még mindig bebújhatsz az ágyba, még nincs késő - oktatta Capper. - Ha a feleséged ágyban lát téged, mindjárt tudja, hogy vasárnap van és betesz egy darab szalonnát a lábosba.

Éppen haza akartak már indulni, amikor odaért Mr. Bloggs. Mr. Bloggs elkésett, de neki szabad, mert más községben lakik és azonkívül az övé a gyár.

- De kérem, de kérem, mi ez, emberek? - mondta. - Mit jelentsen ez? Mit álldogáltok itt kint, miért nem vagytok még a helyeteken?

Erre elmagyarázták neki az extra-vasárnap ügyét.

- De fiúk, miféle marhaság ez? - szólt Mr. Bloggs. - Amikor hazulról elmentem, akkor hétfő volt. Hogy lehet itt vasárnap, amikor Puttersleighben hétfő van?

- Furcsa - mondta Capper Wambley a fejét rázva. - De biztosan Puttersleighben is vasárnap van, csak maga nem tudja.

- Mondom nektek, hogy hétfő van. Előre, munkára! - kiáltotta Mr. Bloggs. - Hallottak már ilyet? Hogy lehetne két vasárnap egymás után?

- Pedig vasárnap van - mondták az emberek.

- Mondom nektek, hogy hétfő van. És aki öt perc múlva nincs a munkájánál a gyárban, azt elbocsátom.

- Vasárnap van - ragaszkodtak hozzá az emberek.

- De hát hogy volna vasárnap? Hiszen az lehetetlen!

Mr. Bloggs rámeredt embereire - és ebben a pillanatban nagy bimbabum hallatszott, a templomharang vasárnapi istentiszteletre szólt.

- Most már nem kétséges, itt a bizonyíték - mondták az emberek. Vasárnap van és vasárnap dolgozni vétek.

Egy emberként hátraarcot csináltak és hazamentek. Mr. Bloggs egymagában állt gyára kapujában. Fejcsóválva maradt ott. Végre is felment a melléklépcsőn és sajátkezüleg nyitotta ki irodáját. Leült íróasztala mellé és gondolkozott, gondolkozott.

Közben az egész faluban elterjedt a hír; és minthogy vasárnap volt, mindenki hozzálátott ünnepnapra teendőihez. A férfiak kényelembe helyezkedtek karosszékekben, a nők pedig a konyhában a Yorkshire-puddingot keverték és előkészületeket tettek a jó kis vasárnapi ebédhez. A gyerekekre ráadták szép vasárnapi holmijukat és iskola helyett templomba küldték őket. Ethel Newligate, a vasárnapi iskola tanítónője, már várta is őket. Mr. Sims, a tanító, a harangszóbból megértette, hogy vasárnap van és ott ült már az orgona mellett. Rowlie Helliker még mindegyre húzta a harangot. A templomi közönség bevonult és ott állt a padok közt. Mr. Stoninghorn, az öreg lelkész, a harangszóra automatikusan felvette a reverendát és a karinget. Kissé zavarban volt és nem nagyon tudta, vajjon most vízkereszt előtti negyedik vagy ötödik vasárnap van-e; de végül is úgy döntött, hogy ugyanazt az istentiszteletet tartja, amelyet tegnap, és ugyanazt a szentbeszédet mondja el. És nyájának több tagja a beszédet másodsor sokkal szebbnek találta, mint először. Mert így legalább előre tudta az ember, mire akar kilyukadni.

A gyár természetesen egész idő alatt csukva maradt; de Mr. Bloggs nem volt tétlen. Felvette a telefont, az egyetlen telefont az egész helységben, és felhívta a greenwichi csillagvizsgálót. Szeretett biztosra menni. Ezért megkérdezte a csillagvizsgálót, hogy milyen nap van ma, és azt a választ kapta, hétfő.

Ezzel a ténnyel felfegyverkezve elhagyta irodáját és elébbement a templomból kiözönlő népnek.

- Na nézzétek, fiúk, ne makacskodjatok - mondta. - Hétfő van.

De amazok felhívták a figyelmét arra, hogy éppen most jönnek ki a templomból - hogy volna tehát hétfő?

Mr. Bloggs egészen magánkívül lett ennyi makacsságtól és ordítózni kezdett. Ez a lárma kicsalogatta Mr. Stoninghornt, a lelkészt, a templom lépcsőjére.

- Ne szentségtelenítse meg a vasárnapot, Mr. Bloggs - mondta és olyan szép volt, amint komolyan és barátságosan ott állt a fehér karingben, fehér hajával, mint egy pitypang.

Mr. Bloggs belátta, hogy ordítással semmire sem megy Yorkshireben. Ezért más taktikához folyamodott. A lelkészhez fordult most: vajjon nem találja-e rendkívülinek, hogy két vasárnap van egymás után? A főtisztelendő úr ezt készségesen elismerte. Az ellen sem volt semmi kifogása, hogy Mr. Bloggs gyűlést hívjon össze, a tényálladék megállapítása céljából.

Mr. Bloggs mindenfelé közhírré tétette, hogy délután négy órakor gyűlés lesz az iskolában. Az elnöklés tisztjét felajánlották a lelkésznek; de minthogy még nem derült ki, vajjon vasárnap van-e vagy pedig hétfő, nem fogadhatta el. Így hát Mr. Polkiby, a segédtanító lett az elnök.

A kitűzött időben az iskola zsúfolásig megtelt. Mr. Polkiby megnyitotta az ülést és felszólított mindenkit, mondja el őszintén a véleményét arról, hogy vajjon vasárnap van-e vagy sem és adja elő okait is.

Azután koppantott egyet a kalapácsával és felállt Mr. Bloggs és előadta abbeli véleményét, hogy hétfő van; tanúként hivatkozott a greenwichi csillagvizsgáló nyilatkozatára.

Azután felkelt Taylor Huckle, a kocsmáros és ő is amondó volt, hogy hétfő van. Mert mivelhogy tegnap vasárnap volt, és vasárnap után eddig még mindig hétfő jött, évszázadok, emberemlékezet óta.

Ezután szünet következett, mert senkinek sem volt kedve kiállni ennyi ember elé és előadást tartani, jóllehet sokan szívesen megtették volna, már csak azért is, hogy kitoljanak Huckle-lal; Huckle persze a hétfő mellett kardoskodott, mert vasárnap korábban kell becsuknia.

A szünet fenyegetően hosszúra nyúlt. Végre megszólalt egy hang:

- Hol van Sam Small?

- Itt vagyok! - hangzott hátulról, mire a gyűlés egyhangúlag azt kiabálta:

- Előre, Sam, nosza rajta, ki a placra, halljuk a véleményed.

Mármost Sam olyan ember, akinek a szavát mindig érdemes meghallgatni, akármiről is beszél; nemcsak azért, mert ő találta fel az önműködő orsót, hanem azért is, mert bejárta a világot, nemcsak Londonban és más városokban volt, hanem külföldön is, sőt a világot is körülutazta. Ezért mindenki udvariasan várakozott, amíg Sam keresztülfurakodott a tömegen és felment a katedrára.

- Hát fiúk, - mondta - a helyzet a következő: a közvélemény szerint a hét egyik napja követi a másikat. Csakhogy vannak kivételek is. Mikor világkörüli utamon voltam, egy szép nap kedd volt; és másnap azt mondta a kapitány, ma csütörtök van, és az is volt. Mert ezt az elveszett szerdát azóta sem találtam meg. Másfelől meg az egyik alak a hajón azt mesélte nekem, hogy amikor az ember az ellenkező irányban utazza körül a Földet, akkor meg két kedd van egymás után. Nahát ha pedig lehet két kedd egymás után, amikor az ember körülutazza a Földet, nem látom be, miért ne lehetne két vasárnap egymás után, amikor a Föld utazik velünk körül; már pedig minden tudós megmondhatja, hogy a Föld azt teszi.

- Marhaság! - kiáltotta Mr. Bloggs.

- Hogy kérem? - kérdezte Sam Small, akinek fejébe szökött a vér. - Meg tudnád talán mondani nekem, milyen nap van ma Japánban?

- Hétfő, ti tökfejek - felelte Mr. Bloggs.

- Ó, bocsánat - avatkozott bele a tanító. - Ne vegye rossznéven, Mr. Bloggs, de itt tudományos kérdésről van szó - elővette az óráját és hosszasan tanulmányozta, majd így szól: - Japánban pillanatnyilag kedd van.

- Kedd?! - üvöltötte Mr. Bloggs.

- Na látod - mondta Sam Small csaknem részvétellel. - Te azt mondd, Greenwichben hétfő van; a tanító meg azt mondja, Japánban kedd van. Hát akkor hogy a csudába ne lehetne nálunk vasárnap? Nagyon is lehetséges ez.

Mr. Bloggs majd az esztétét vesztette dühében.

- Hülyeség! - ordította. - Tudom már, hogy áll a dolog: mind lusták és makacsok vagytok és egyszerűen még egy pihenőnapot akartok. És ezt hívjátok vasárnapnak.

- Dehogyan, öregem - mondta Sam Small. - Hat hétköznap van és csak egy vasárnap, tehát neked hatszor annyi esélyed van, hogy egyszer két hétköznap jön egymás után, nem pedig két vasárnap, mint most. Azért, mert most az egyszer te veszítesz, nem szabad sportszerűtlenül viselkedned, barátom.

Az egész hallgatóság tapsba tört ki. Sam látta, ez kitűnő befejezés, és lelép az emelvényről.

- Ez mind üres duma! - kiáltotta Mr. Bloggs elkeseredve. - Szamárság az egész! Ha ma vasárnap van, akkor mi lesz holnap? Hétfő vagy kedd? Vagy egy napot egyszerűen elveszítünk?

- Ezt talán mégis nekem kellene eldöntenem - szólalt meg Capper Wambley és nehézkesen felemelkedett. - Nem veszítünk el egy napot sem, erről szó sem lehet. A dolog így áll: a hétköznapok már nagyon elkoptak, fáradtak, alig tudnak továbbmenni. Egyszerűen megálltak. Nem mennek tovább, mint egy elhasznált óra, nem mennek és nem mennek, ez a helyzet.

- Ez tiszta örület, ez nevetséges! - dörmögött Mr. Bloggs. - Ha így van, akkor megrekedünk a vasárnapnál és holnap megint vasárnap van és holnapután megint, mi?

Capper megvakarta a fejét és egy pillanatig elgondolkozott. Majd felnézett.

- Tudja Isten, fiam, - mondta - te a fejednél találsz a szöveget. Holnap megint vasárnap lesz.

És ezzel be is zárták az ülést. Mindenki hazafelé igyekezett. Capper Wambley, akit mindenki kérdésekkel ostromolt a holnapi napra vonatkozóan, így szólt:

- Esküdni mernék, hogy holnap megint vasárnap lesz. De ezt majd pontosan megmondom holnap, amikor felkeltek benneteket.

- Nem, nekem jobb indítványom van! - kiáltotta John Willie Braithwaite. - Ha vasárnap van, akkor kár elrontani a kis pótlást! Ha már egyszer felébredt az ember, akkor majdnem olyan rossz, mintha hétköznap volna. Legjobb lesz, ha egyszerűen otthon maradsz, Capper és nem is járod végig a falut. És ha nem jössz, akkor mi már tudjuk, hogy vasárnap van.

- Remek, - mondta Capper - de akkor elvesztem a költési pénzt.

Ezt mindenki belátta. De megállapodtak abban, hogy Capper Wambley akkor is megkapja a pénzét, ha vasárnap marad és a hétköznapok egészen meg is szünnének. Megkapja éppúgy, mintha sorra járná a falut.

- Nem, fiúk, ezt nem fogadhatom el - tiltakozott.

- De ha nekünk így jó - ragaszkodtak a többiek.

- Na jó, ha úgy gondoljátok - egyezett bele Capper. - De mi lesz azokkal a fiúkkal, akik a többi faluban laknak? Mégiscsak borzasztó, hogy megtegyék ide a hosszú utat, abban a hiszemben, hogy hétköznap van, mikor pedig vasárnap van.

- Igazad van, - mondta John Willie - alakítsunk itt mindjárt bizottságot, minden tag vállal egy falut és kiértelmezi az embereket, hogy megrekedtünk a vasárnapban és további intézkedésig nincsen hétköznap.

Ez kitűnő, értelmes ötlet lévén, mindenki elfogadta. Így is történt.

Másnap reggel felébredtek az emberek a faluban, de ágyban maradtak és úgy figyeltek. Nem, a drótháromszög nem kaparászott a hajnalhasadásban, nem hörögte az öreg Capper: - Fél öt, ébren vagy? - Hallgatództak, de nem hallották a facipők kopogását a járdaköveken, nem jelezte semmiféle füttyszó, hogy negyedóra múlva a gyárban kell lenniük, ha nem akarják fél napi bérüket kockáztatni.

Így tudták meg, hogy újra vasárnap van. Kényelmesen befordultak és ismét elaludtak. Akkor tértek egy kicsit magukhoz, amikor a harangszó behatolt álmukba; semmi kétség, vasárnap van, további bizonyítékra nincs is szükség. Vasárnap van és vasárnap marad.

A környékbeli falvakban sem ment senki munkába és ez is amellet szólt, hogy vasárnap van. Felvették hát ünneplőjüket és elpizsmogtak a kertben, a férfiak kalapáltak és kopácsoltak egy kicsit a ház körül, mindenféle apró javításokat végeztek. A gyerekek nem mentek iskolába és mindenki vidáman szünetelt, úgyhogy a munkába fáradt testek újra vidámak, büszkék és símák lettek.

Másnap már egész Yorkshireben híre ment az újságnak és már kezdett átterjedni a Tyne mellett dolgozó hajómunkásokra is; azután átesapott Lancashirebe, ahol a kartongyárakban és szövöszékeknél dolgoznak, meg lent a fekete országban az acélműveknél. A bányászok mind megtudták, és eljutott a hír Staffordshirebe is a fazekasok és kocsigyártók közé.

Az újságok riportereket küldtek ki, hogy megtudják, mi történt az elveszett hétköznapokkal és az egyik ilyen újságíró Polkingthorpe Brigbe is eljutott és ott végre felfedezte az öreg Capper Wambleyt. Az újságíró eleinte nevetett - de akkor arra jött Ian Cawper. Cawper csak egy nikkelpénzt kért az újdondásztól, azután szépen kettétörte a nikkelpénzt, mire az újdondász abbahagyta a nevetést.

- Na fiam, talán mégis okosabban tennéd, ha megtelefonálnád az újságodnak, hogy vasárnap van.

- Csakugyan, azt hiszem, ez lenne a legokosabb - mondta a fiatalember megrendülve.

Mármost a vasárnapoknak ez a csodálatos sorozata nagy sikert aratott mindazon emberek szívében, akik hosszú órákat töltenek azzal, hogy acélt, fát, gyapotot, vasat és üveget, téglát, papírost és selymet dolgoznak meg - kazánok mellett és üzemekben, tüzes kohóknál, öntőkamrákban és fűtőtermekben, szövöszékeknél és fonógépeknél, sajtók és prések mellett, esztergapadoknál, revolverkalapácsoknál és futószalagok mentén. De akadtak olyan emberek is, akik dühöngeni kezdtek az esemény miatt. És ámbátor az országban mindenki örült a vasárnapok szép sorozatának, amely elkezdődött, ezek az emberek nem szüntek meg mindegyre azt hangoztatni, ezek a napok közönséges hétköznapok és az egész vasárnap-história csak üres képzelődés.

Ezek az emberek nemsokára rájöttek arra is, hogy ha a vasárnap ennyire tartósnak bizonyul, akkor nem lehet többé hadihajókat és bombákat és automobiloikat és repülőgépeket és rádiókat és limonádét előállítani, szóval azokat a dolgokat, amelyek hozzátartoznak a civilizációhoz. És melleleg, ha mindezeket a dolgokat nem lehet előállítani, akkor ők nem tudnak több pénzt keresni, hogy az eddig keresett pénzecske mellé rakják.

A dolgok ilyenén állása nagy rémületet keltett. Éppen ezért a miniszterelnökhöz fordultak.

- Én senki mögött nem maradok el a vallás iránt érzett tisztelet dolgában, különösen ami az anglikán egyházat illeti - mondta az egyikük. - Sőt teljesen a vallás tanításai szerint élek, egyszer egy héten.

- Halljuk, halljuk! - mondták a többiek.

- De mégis, miniszterelnök úr, gondoljon a részvényeseimre! Sokan közülük árvák. Sokan özvegyek. Ha gyáraim nem dolgoznak, ezek a szegények nemsokára teljesen elhagyatva állnak itt; hiszen egész életükben az osztalékokból éltek és ezért egyikük sem tanult meg valami kézművességet vagy munkát. Nem hagyhatjuk elpusztulni ezeket az ártatlanokat.

- Uraim! - felelte a miniszterelnök - legyenek nyugodtak, Őfelsége kormánya megtesz minden tőle telhetőt, meg fogja védeni az ipart és kereskedelmet, amely nemzetünknek, sőt világbirodalmunknak gerincét képezi.

Ezután a miniszterelnök visszavonult és gondolkozni kezdett. Miniszterelnök lévén, ezt természetesen nem úgy cselekedte, mint ön vagy én. Ön vagy én ebben az esetben talán ezt mondjuk magunkban: - Na fiacskám, most aztán járjunk utána ennek a dolognak, hogy vajjon csakugyan vasárnap van-e vagy nem. (Látja, éppen ezért nem leszünk sosem miniszterelnökök, mert így fognánk neki a dolognak!)

De a miniszterelnöknek ugyanakkor egy csomó más ügyre is kellett gondolnia. Gyorsan becsöngette tehát titkárát és így rendelkezett:

- Carrington-Smaithe, úgy hallom, ma vasárnap van és állítólag holnap is vasárnap lesz. Csomagoltasson össze. Elmegyünk vidékre weekendre.

- De mi lesz akkor a nemzetközi válsággal, Sir? - kérdezte a titkár. - Két ultimátum futott be, amelyre sürgősen válaszolni kell.

- Ó, Istenem, milyen nehéz az élet - morgott kedvetlenül a miniszterelnök. - Pedig az egész világ tudja, hogy az angol weekend sérthetetlen intézmény; és erősen az az érzésem, hogy csakugyan vasárnap van; sajnos, nem vagyok abban a helyzetben, hogy a weekend végetérte előtt válaszolhassak.

- De mikor érnek véget ezek a vasárnapok? - érdeklődött aggódva a titkár.

- Ja, drága Carrington-Smaithe, mennyi idő kell leggyorsabb repülőrajunknak, amíg felkészül, hogy elinduljon földrészünk ama kellemetlen részére, amely állandóan nyugtalanít bennünket?

- Hát talán harminchat óra, Sir.

- Hm... akkor mintegy harminchat óra múlva lefújom ezt a vasárnapot.

Ezzel a miniszterelnök kisietett az öt óra ötvenes vonathoz és sikerült még éppen elcsípnie. Elment vidékre, ahol nem lehetett elérni. És amikor az újságok ezt megtudták, a dolgot természetesen azonnal tudtára adták a közönségnek és így megtudta az egész angol nép, illetve helyesebben az egész világ, hogy hivatalosan és csakugyan vasárnap van.

Milyen büszkék lettek ekkor Polkingthorpe Brigben a derék emberek az öreg Capper Wambleyre! Mert nem Capper volt-e, aki először fedezte fel, hogy a hét megrekedt a vasárnapnál és hogy most már mindig vasárnap marad?

És az egész országban boldog sóhaj tört fel az égre a munkába fáradt emberek kebléből. Milyen jól esett lerázni a szorgalom bilincseit! A fáradt testek pihentek. Egyesek mindennap elmentek a templomba. A férfiak sétálni mentek kutyájukkal vagy odahaza foglalatostkodtak; kalapáltak és ragasztottak és enyveztek, kertészkedtek és kitapasztották udvarukat és ácsoltak valamit a feleségük számára. A városiak felültek az autóbuszra és kimentek a zöldbe és a

pázsiton ettek. A felnőttek a napon heverésztek, a gyermekek a mezőn játszadoztak, az ifjúság pedig a bozótban barangolt és csak a szerelemre gondolt.

Csak egy nehézsége volt a dolognak. A kocsmákat zárva kellett tartani, vagyis csak olyan embereknek adhattak valamit, akik igazán úton voltak. Egy közönséges sétáló Angliában nem kaphat vasárnap egy pohár sört. De ennek is megvolt a jó oldala: sokan rászánták magukat és megtették az előírással mérőfeladatokat, hogy egy korsó sörhöz juthassanak, és ilymódon megismerkedtek hazájuknak olyan vidékeivel, amelyeket különben sosem láttak volna. Így tudták meg az emberek, hogy laknak emberek a hegyeken túl is.

A miniszterelnök pedig egész idő alatt kertjében ült és detektívregényeket olvasott vagy a napon szundikált néhány kedvenc kuttyájával a lábánál, míg végre egy drótnélküli sürgöny nem érkezett el hozzá.

- Itt tessék aláírni - mondta a küldönc.

A miniszterelnök aláírta, elővette codeját és kibetűzte a sürgönyt. Alighogy ezt megtette, már hívatta is a titkárát:

- Carrington-Smaithe! Milyen nap van ma?

- Vasárnap - felelte a titkár.

- Szamárság! - morgott a miniszterelnök. - Most már igazán elég volt nekem ebből a habozó politikából, ebből az örökös lavirozásból. Ha ez így megy tovább, alkotmányos válság következik be.

- Alkotmányos válság, Sir?

- Az, Carrington-Smaithe. Legjobb lesz, ha összecsomagol és visszamegyünk a városba. Azonnal cselekednünk kell. Kibocsátok egy kiáltványt, miszerint Ófelsége kormánya a mai napot hivatalosan pénteknek nyilvánítja, és holnap szombat van és a jövőben a hétköznapiaknak megint ősi, megszokott rendjük szerint kell egymásra következniük.

- De hát nincs ma csakugyan vasárnap, Sir? Nem történt meg a csoda, amely vasárnap megállította a hét lefolyását?

- Magam sem tudom, fiacskám. Csak egyet tudok: még ha csakugyan vasárnap volna is és mi valamennyien, mindenütt, elhatároznók, hogy hétfőnek vagy keddnek nevezzük, akkor az bizony hétfő vagy kedd volna; mert azt hinnők, hogy hétfő vagy kedd van.

- Ahá. Értem, Sir.

Így hát a titkár becsomagolt és a miniszterelnök visszament Londonba, ahol most már módjában állott igen erőteljesen válaszolni az ultimátumokra. És az ország valamennyi hírlapja közölte, hogy ma péntek van és holnap szombat lesz - a leghivatalosabban.

Csak másnap érkezett el a hír Polkingthorpe Brigbe, ahonnan mindez kiindult. Természetesen Mr. Bloggs kapta meg először a hírt és mindjárt működésbe léptette a gyárszirénákat. Erre mindenki a gyárba rohant; mert ha a sziréna megszólal és az ember nincs tizenöt perc múlva a gyárban, akkor már nem is eresztik be és elveszti fél napi bérét.

Amikor a munkások bevonultak az udvarba, Capper Wambley jött velük szemközt.

- Egy pillanatra, fiúk, - szólt - milyen nap van ma?

- Rajta, siessetek már! - mondta Mr. Bloggs. - Szombat van ma!

- Nem lehet - felelte Capper. - Tegnap vasárnap volt, akkor ma csak hétfő lehet, ha ugyan nem csúszunk most visszafelé és nem jönnek ezentúl majd fordított sorrendben a hétköznapiak.

Capper Wambleynek ez a megjegyzése megint feldúlta a kedélyeket; némelyek úgy gondolták, hogy szombat van, mások inkább a hétfő mellett kardoskodtak, míg a legtöbben kitartottak változatlanul a vasárnap mellett.

Végül is megint kikérték Sam Small véleményét. Sam egy félóra múlva megjelent és meghallgatta a különböző vélekedéseket. Azután körülnézett és megszólalt, annak az embernek a magabiztosságával, aki megszokta, hogy hasonló tárgyakkal foglalkozzék:

- Itt, fiúk, csak egy dolgot lehet tenni, és én vagyok az, aki azt az egy dolgot véghez tudja vinni.

Ezzel belépett az irodába, felvette a telefonkagylót és így szólt:

- Kérem Őfelségét a királyt.

Mielőtt az ember egyet pislantott, már meg is kapta az összeköttetést.

- Őfelségével a királlyal beszélek? - kérdezte Sam.

- Hallo, Small Sámuel, te vagy az? - mondta a király, megismerve a hangot. - Nahát bizonyísten, olyan mintha hájjal kenetnének, hogy újra hallhatom a hangod, öregem. Na jól megy neked, Sam fiam?

- Egész rendesen, Felség - felelte Sam.

- És hogy van a drága, kedves feleséged, hogy van Mully? - érdeklődött a király. Természetesen folyékonyan beszélt a yorkshirei tájszólást. Az ilyen csekélységek jellemzik a jó királyokat, amint ismeretes. Törvényeket hozni meg ilyesmiket csinálni, azt az is tud, akinek csak esze van.

- Mully jól van - felelte Sam. - És hogy van a nagyságos asszony és a gyerekek, ha szabad érdeklődnöm?

- Nagyon kedves vagy, Sam fiam, hogy érdeklődsz. Hát a legkisebb porontyom egy kicsit vacakul volt a múlt héten. Olyan nehezen jönnek ki a fogai szegénykének, tudod. De ma újra remekül van már.

- Hát ezt jó hallani - szólt Sam.

- Köszönöm - mondta a király. - Na Sam, mi újság? Gondolom, nem csak azért hívsz fel, hogy eldiskuráljunk egy kicsit. Mit tehetek az érdekedben, öregem?

- Hát a helyzet az, Felség, - felelte Sam - remélem, nem veszed rossz néven tőlem, de meg tudnád mondani, hogy milyen hétköznap van ma?

- Látod, Sam, ezek olyan dolgok, amelyeket nem lehet csak úgy félvállról elintézni. Az ilyesmit átengedem a minisztereimnek meg hasonló népeknek. De véletlenül éppen itt fekszik előttem a hivatalos jelentés: ma szombat van.

- Felség, - mondta Sam - ha Felségednek jó a szombat, akkor itt vitának nincs többé helye, nekünk is meg kell vele elégednünk. Igazán nagyon hálásan köszönöm.

- Semmi hála, Sam, semmi hála - mondta a király. - És erről jut eszembe: királyi óhajom, hogy ne várass megint ilyen sokáig, amíg újra felhívsz. Az utóbbi időben tudod annyi minden történt, amiről szeretném a véleményedet hallani. Mikor jössz megint fel Londonba?

- Azt nem, Felség, az utazásról végkép letettem - felelte Sam.

- Kár, Sam, igazán nagy kár. Na jó, hát akkor legalább felhívsz olykor-olykor, mi?

- Szívesen, Felség.

- De nemsokára! - tette még hozzá a király.

- Nemsokára, Felség - fejezte be Sam.

El lehet képzelni, hogy az egész beszélgetés alatt a falu népe lélekzetviesszafojtva tolongott az iroda ajtajában és fülelt. És legelől állt Mr. Bloggs.

- Azt mondja, szombat van - hirdette ki Sam.

- Na látjátok, hát nem megmondtam! - kiabált Mr. Bloggs. - Na, szombat van vagy nincs szombat?

Mind azt mondták: - De bizony - hanem azért mégsem voltak egészen biztosak benne. Egyideig még tünődtek, majd John Willie Braithwaite így szólt:

- Egy bökkenője mégis van a dolognak: az, hogy én nem úgy érzem, mintha szombat volna.

- De ha mondom nektek: hivatalosan szombat van! - kiáltotta Mr. Bloggs.

- Egy pillanatra, fiúk - tette le a garast Sam. - Tudjátok jól, én nem dolgozom itt, én teljesen pártatlan vagyok. De megmondom nektek, mi a legbiztosabb módja annak, hogy meggyőződjetek róla, vajjon csakugyan szombat van-e?

- Nos?

- A dolog nagyon egyszerű. Minden szombaton háromnegyed tizenkettőkor kifizetik a béreket. Na már most, ha ma szombat van, akkor Mr. Bloggs tíz perc múlva kifizeteti a hetibéreket. Ha pedig nem fizeteti ki, akkor nem is lehet szombat és akkor a vasárnap valószínűleg még nagyon sokáig fog tartani.

- Hát ez aztán a teteje mindennek! - ordította Mr. Bloggs.

Üvöltött és káromkodott; de az emberek csak álltak ott, csóválták a fejüket és azt mondták, ha szombat volna, akkor háromnegyed tizenkettőkor pontosan meg kellene kapniuk a hetibéreket, mert hiszen ez így volt emberemlékezet óta. Végre Mr. Bloggs is belátta: nincs más mód arra, hogy újra megindítsa a hétköznapi sorát. Engedett és kifizetett minden férfit, minden asszonyt, minden fiút és minden lányt.

Közben szombat dél lett, és így mind kivonultak az irodából az udvarra és hazafelé készülődtek.

Ekkor megint eléjük állt az öreg Capper Wambley.

- Na fiúk, lányok, ha ma szombat van, akkor milyen nap lesz holnap?

- Vasárnap! - ordították karban.

- Gyerekek, hiszen ez óriási! - mondta az öreg sugárzó arccal. - Hát ha vasárnap van, akkor délig mind ágyban maradhatunk és egy kis extra-alvást engedhetünk meg magunknak!

Aki kagylót reggelizik

Polkingthorpe Brigben szélvészékként terjedt el a hír: Walter Ashcroft, aki tíz éve kiment Amerikába, hazajött látogatóba! Úgylátszik, odaát nagyon jól mehetett a sora. Úgy dobálja a pénzét, mint egy gyengeelméjű milliomos; pillanatnyilag mindenki erről beszélt Polkingthorpe Brigben. A nők a kerítés mellett, a férfiak pedig esténként a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban* söröskorsójuk mellett**.

Walter Ashcroft szobájában ült a vendégfogadóban. Nem áltathatta magát: a falubelieknek nincs valami nagy véleményük róla. És minthogy igaz yorkshirei ember, nem mondhatja meg nekik, hogy tulajdonképpen miért is jött haza: azért, mert honvágy gyötörte a hangjuk után és mert feltétlenül megint igazi yorkshirei puddingot kellett ennie a sült-höz vasárnap ebédre. Azt sem magyarázhatja meg nekik, miféle láthatatlan szálak húzzák-vonják az embert, míg végre is kénytelen engedni, hazajön és megnézi, mit csinálnak azok, akik között született.

De most, hogy itt volt, népe, saját tulajdon népe közt, furcsa dolog történt vele. Hogy a falunak nem tetszettek külföldies szokásai, az magától értetődik. De nem tudta megmagyarázni az embereknek, hogy a számára ezek a szokások már rég nem külföldiek: a beszédmódja, az öltözködése, a mód, ahogy a pénzét költi. Amerikai fogalmak szerint voltaképpen elég kevésre vitte az életben: van neki saját háza és egy szerény automobil-ügynöksége valahol az Isten háta mögött, Új-Mexikóban. De ezt hiába magyarázná honfitársainak.

Az ő szemükben Walter pazarló maradt. Mikor első este megjelent köztük a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban*, mindjárt pálcát törtek fölötte ebben a tekintetben. Mert egészen soron kívül kifizetett egy „rund” sört, és ezt nem egyszer tette, hanem kétszer is. De ez még semmi sem ahhoz a megdöbbenéshez képest, amelyet azzal váltott ki, hogy milyen tehetségtelen a célbadobós-játékban. És amellet másnap megint résztvett benne, holott mindig egy rund sörbe került a veszteség és minden épelméjű ember láthatta, hogy a falubeliek minden erőlködés nélkül legyőzték, akár csukott szemmel is.

- Az Államokban sosem játszszuk ezt, - mondta akkor Walter - nem lehet csodálni, hogy egészen kijöttem a gyakorlatból.

És amikor Sam Small, aki járt Amerikában - (és nemcsak Amerikában, hanem az egész Föld körül, amint mindenki tudja) -, amikor Sam Small megerősítette, hogy tudomása szerint csakugyan nem dobnak célba odaát, akkor egyhangúlag megállapították a kocsmában: csak egy sült bolond lehet hajlandó ilyen körülmények közt nap mint nap összemérni erejét a falubeliekkel.

- Lehetséges, hogy Yorkshireben született, - mondta Gaffer Sitherthwick - de igazán nem látszik rajta. És lehetséges, hogy vagyont keresett Amerikában, de ha így folytatja, nem sokáig marad az nála. Mert csak egy bolond szórja a pénzét és aki a pénzét szórja, az bolond!

- Csak azt akarom leszögezni, hogy te sosem mondasz nemet, amikor játszani hívnak - jegyezte meg Sam Small nem minden célzás nélkül.

Az előmunkás éppen azzal foglalkozott, hogy pipájára gyujtson; előbb kényelmesen befejezte a műveletet, azután megköszöri a torkát:

- Minden pazarlás vétek - morogta azután bölcsen maga elé - és egy ilyen jó alkalmat elszalasztani szintén vétek lenne.

És ez volt az egész falu véleménye. Elég szomorú, hogy egy ilyen jó családból való fiú - mert az Ashcroftok igazi tősgyökeres yorkshireiek - külföldön megbolondult, és még hozzá

egészen egyedül áll a világban, nincs senki rokona, aki jó tanácsot adhatna neki. Talán csak egy ember akadt az egész faluban, aki nem mondta ki rá teljes mértékben ezt az egybehangzó verdiktet: Sam Small.

De amikor Sam Small Walter utolsó és legbolondosabb tetteről hallott, akkor neki is elfogyott a türelme. Bosszúsan ballagott a kocsmába. Arca kipirult a méregtől és az út fáradalmaitól; bebotlott az ajtón és azonnal támadásba ment.

- Fiatal barátom, Walter Ashcroft, - szólt tiszta hangon - én szükségű ember vagyok. Ismertem az apádat, derék fiú volt. Éppen ezért türelemmel és szelíden néztem végig, hogy mit csinálsz. De hát ennek már a fele sem tréfa!

A fiatalemberben elhűlt a vér:

- Mi történt, Mr. Small, mit tettem?

- Hogy mit tettél? Fiam, fiam! Azt mondják, kölcsönadtál egy shillinget Gommy Doakesnak, a kagylós embernek.

Minden szem iszonyattal fordult Walter felé és mindenki feszülten várta felháborodott tiltakozását. De Walter egyáltalán nem tiltakozott.

- Ja igen - mondta könnyedén és söröskancsójába nézett. - Kölcsönadtam egy shillinget a szegény ördögnek. Mi van abban?

- Hogy mi van abban? - avatkozott be Sitherhwick, az előmunkás, a vitába. - Hogy mi van abban? Hát nem tudod, hogy ez a rakás szerencsétlenség még életében nem adott vissza egy fityinget sem? Éppen azért nem is ad neki kölcsön senki a faluban semmit.

- Ha nem adtok kölcsön neki, akkor hogyan adja vissza? - kérdezte Walter.

Ezen mindnyájan eltűnődtek egy kevéssé.

- Ugyan, fiam, ez csak olyan yankee duma. Gommy minden hájjal megkent vén gazember; csak rá kell nézni és az ember tudja, hogy nem fizeti vissza a kölcsönt.

- Hát talán kedvezően hat majd jellemére az a bizalom, amellyel iránta viseltettem; talán megváltozik és az lesz a becsvágya, hogy eleget tegyen velem szemben lévő kötelezettségének.

- Na, azt is felírhatod magadnak a kéménybe - szólt megvetően Gaffer. - Búcsúlevelet írhat az a shillingednek, azt se látod többé viszont, arra fogadni merek.

Erre az emberek összesúgtak-búgtak. Az emberek Sam Small köré csoportosultak és intették Gaffert, ne éljen vissza egy tapasztalatlan fiatalember gyanútlanásával.

- Ahogy ő akarja! - kiáltotta Gaffer. - Tapasztalt ember nem tehet jobbat, mint azt, hogy kioktatja a fiatalabbakat. Nem is a tíz shilling miatt megyek bele ebbe a fogadásba, hanem inkább azért, hogy megtanítsam rá, micsoda cudar egy világban él. Fogadtunk, fiam.

- Fogadtunk - erősítette meg Walter.

- És ha a jó pénzedet ki akarod dobni a rossz után, akkor szívesen fogadok én is egy félkoronába, hogy sosem látod viszont azt a shillinget, amelyet Gommynak adtál - csatlakozott Capper Wambley.

- Én egy shillinget teszek - mondta Rowlie Helliker.

Nincs kétség, a szerencsétlen fiatalember nem volt már eszénél, elfogadott minden fogadást és mielőtt végiggondolhatta volna könnyelműsége gyászos következményeit, a fogadott összeg már egy font három shilling és hat pennyre rúgott; előre elveszített pénz. Mindenki Walter

ellen fogadott, csak Sam Small nem. Sam kemény harcot vívott jobbik énjével, azután elhagyta a kocsmát. De csak háza küszöbéig jutott el. Akkor megint küszködött lelke jobbik felével - majd visszafordult.

- Fiam, - mondta Walter Ashcroftnak - szégyen gyalázat így kihasználni gyengeelméjűségedet, de... szóval én is fogadok két shillingbe.

A fogadás az egész falut lázas izgalommal töltötte el. Mindenki tudott róla; minden háziasszony és a falu egész kiterjedt apróhada kerítések és függönyök mögül leste a legkisebb szimptomákat, amelyekből ez ádáz küzdelem kimenetelére lehetne következtetni.

De hát volt-e valami, amit meg lehetett lesni?

Semmi a világon.

Walter Ashcroft továbbra is úgy élt, mint a tücsök a mesében. Esténként a kocsmában ült, és minden este elvesztett egy rund sört a célbadobáson, úgy játszott, hogy siralom volt nézni. John Willie Braithwaite számára égi adományként jött ez, mert évek óta mindig John Williet tartották a legrosszabb játékosnak. Most akadt egy még rosszabb. Napközben Walter a rét körül ólálkodott és mérget lehet rá venni, a környék egyetlen részvétteljes szemét sem kerülte el, hogy a jóképű fiú mindig mintegy véletlenül Gaffer Sitherthwick Barbara Alice nevű lányának a nyomában jár.

El kell ismerni, hogy ez legalább a józan emberész jelének tekinthető. Mert Barbara Alice nagyon rendes lány. Bőre mint a májusi virág, haja olyan tűzszínű, mint a tölgyerdő ősszel; szemét pedig egyáltalán semmihez sem lehet hasonlítani, legfeljebb talán a harangvirághoz, amely áprilisban terem a rudlingi herceg erdejében (ahová egyébként senki sem meri betenni a lábát, félve, hogy kísértésbe esik, amikor egy kövér nyúl ott bókol az ember előtt).

Ilyen Barbara Alice, tejfehér és aranyszínű. Most huszonhárom év felé jár és még senki sem közelített hozzá, mert Barbara Alicenek van egykét különösége.

Bizony. Például nagyon gögös természet. Nehéz megmagyarázni, gögje miben is áll, de talán a következőkből fogalmat alkothatunk róla: a többi asszony a hétköznapi kendőjét mind a fején hordja és laza csomót köt a tarkójára, Barbara Alice pedig fedetlen fejjel jár és a kendőjét csak éppen hogy rádobja a vállára; sőt még esős napokon is látni, amint fedetlen fejjel megy a lapályon át a városba, kihúzza magát, szilárd és határozott lépésekkel.

Hát ilyen lány Barbara Alice.

És akkor ez a Walter Ashcroft azzal fecsérli a drága időt, hogy vele beszélget a kerítésajtó fölött, ahelyett hogy a saját ügyeivel törődne és igyekeznék elcsípni Gommy Doakesot, a kagylós embert.

Más tisztességes ember a buldogg**?bulldog szívósságával vetné rá magát Gommy nyomára és addig üldözné, amíg vissza nem szerzi a shillinget. De Walternek esze ágában sincs. Pedig a napnál is világosabb, hogy Gommy be akarja húzni Waltert a csöbe. Valósággal bújócskát játszik vele. Ha Walter a kerítések alján jön, Gommy bebújik a galagonyabokorba és úgy eltűnik, mint egy kis nyári felleg. Alig ment Walter odébb, Gommy felbukkan az özvegy Braithwaitené fala mellett és angolnaként siklik az útrövidítésen át ki az országútra. Walter mindebből semmit sem vesz észre, de az egész falu ezen dühöng.

A *Kiterjesztett Szárnyú Sasban* esténként néha egy-egy szó esett Walterről és Barbara Aliceről, s az előmunkás egy este hazament és elővette feleségét:

- Fontos mondanivalóm van, egyszer és mindenkorra, és minden becsületes yorkshirei ember ugyanezt mondaná a helyemben. Hallgass ide és jól jegyezd meg magadnak - szavalta. - Először is: nem mintha nem kívánnám, hogy a lányom jól menjen férjhez és a háza tele

legyen kis porontyokkal; ez eddig rendben volna. Másodszor is: ha azonban ez a fiú házassági szándékkal jár a mi Barbara Aliceünk után, akkor rossz helyen jár. Harmadszor is: mert inkább maradjon a lány egész életemen át a nyakamon, mintsem hogy olyasvalakihez adjam, aki két kézzel szórja a pénzt és még csak annyi sütnivalója sincs, hogy legalább azt szerezzé vissza, ami jog szerint dukál neki. Harmadszor is: véleményem szerint ilyen alakból nagyon rossz férj lenne és a háztartás rövidesen az ebek harmincadjára kerülne. Szóval most tudod. Van valami megjegyezni valód?

- Legfeljebb az, hogy kétszer mondtad „harmadszor is”; azonkívül pedig az, hogy vedd le a lábad a kandalló rácsáról, mert ma fényesítettem ki - felelte nyugodtan Mrs. Sitherthwick. - Egyébként az egész dologból egy szó sem igaz. Nem is beszéltek egymással ilyesmiről.

Az előmunkás szavai természetesen eljutottak Walterhez is, a falu már ilyen. De Walter csak nevetett rajtuk. A dolog úgy állt, amint Mrs. Sitherthwick megállapította: senki a világon nem állíthatta határozottsággal, hogy Walternek szándékai volnának Barbara Alice-szel.

A szomszéd házakban lakó asszonyok azt mondták... mert azt, hiába, nem lehet meg nem hallani, amit az ember ablaka alatt beszélnek, kiváltképp, ha az ember ablaka tenyérynire nyitva van és az ember véletlenül éppen e nyílás alatt guggol - szóval az asszonyok úgy találták, hogy ezek ketten nagyon mókás dolgokról beszélnek, főképp az időjárásról és hasonlókról.

A valóság azonban az, hogy a kettejük beszélgetése nem forgott kizárólag az időjárás körül. Néha gyerekkorukról és Amerikáról is szó esett. Barbara Alice-szel Walter kibeszélhette magát, nyelve ilyenkor megoldódott.

- Odaát, - mondta Walter - tudod, ott nincs meg az a szag, a házakban nem olyan a szag, mint amilyen szagnak egy házban lennie kell.

- Hát milyen szagnak kell lennie egy házban? - csodálkozott Barbara Alice.

- Hát tudod, olyan házias szagnak: szappan- és nedvesség- és gőzszagnak, amikor mosnak, ropogós kenyérszagnak, amikor sülnek, sült hús- és mártásszagnak vasárnaponként... és odaát ilyesmi nincsen.

- Mi, hát odaát egyáltalán nem főznek? Hát neked például ki főz?

- Én bizony többnyire vendéglőben eszem, az üzlet közelében, így sokkal kényelmesebb.

- De hiszen az nem élet, nem rendes embernek való táplálkozás! Nem csoda, hogy ilyen vékony vagy. Fogadok, hogy nem tudnak ott tisztességes yorkshire-puddingot csinálni! Biztosan olyan kemény, mint a cipőtalp.

- Yorkshire-puddingot! Anyukám, egy falatot sem ettem, amióta elmentem hazulról!

- Tíz évig nem ettél yorkshire-puddingot? - Barbara Alice lélekzete is elakadt ettől a gondolattól. - Nem lehet. Hiszen akkor meg kellett volna halnod a honvágytól.

- Na, az túlzás.

- Dehogyan is! Hiszen csak hálni jár beléd a lélek.

Az asszonyoknak annyiban tökéletesen igazuk volt, hogy Walter és Barbara Alice nem andalogtak szerelmesen, de egy döntő tünet elkerülte figyelmüket: hogy Walter újra yorkshirei tájszólásban beszélt. Legalább is erről nem pletykáltak. De Polkingthorpe Brigben a nők nagyon jól tudták, hogy az ember élete nagy pillanataiban visszatér anyanyelvéhez; kiváltképpen olyankor, amikor szíve kitárul. Hallották ők, hogy Walter Barbara Alice-szel tájszólásban beszél; de ezt nem mondták el férjüknek. Mert vannak olyan területek, amelyeken belül a világ minden nője esküdt szövetséges a férfikkal szemben.

Így álldogált Walter a Sitherthwickék fehérre mázolt léckerítésének dőlve és hangja és kiejtése mindegyre yorkshireisebb lett, amint az időjárásról vagy a kertről beszélt. Közben pedig Gommy Doakes mindig elszökött sövényeken és mellékutcácskákon keresztül, amikor Walter közeledett, és az egész falu Walteren mulatott.

Aztán egyszerre már csak három nap volt hátra Walter elutazásáig; Walter most mintha felébredt volna és elkezdett azon gondolkodni, hogy cselekednie kellene. Bár az első találkozást érettebb megfontolás után az egész falu a véletlen művének tekintette.

Walter meglátta, amint Gommy Doakes végigsurran a sövény mentén. Majd kígyósímasággal átsiklik az utca másik oldalára. Walter is átment. Erre Gommy beosont az átjárásba. Walter elvágta az útját. Gommy hanyatt-homlok átmászott az özvegy Braithwaitené kerítésén, leugrott a szemétdombra, átsietett az udvaron és útrövidítésen át visszafutott a sövények menti útra. És itt egyenesen Walter Ashcroft karjába rohant, aki lassan visszatért ugyanoda.

- Halló, Gommy - mondta Walter.

- Jól látnak szemeim? Csak nem Mr. Ashcroft? Gyönyörű reggel ez, ugye, Mr. Ashcroft? - mondta Gommy, miközben lába úgy rángatódzott, mintha függetleníteni akarná magát és önállóan el akarna szaladni.

De bármit szándékozott is tenni lába, sajnos, szökésről szó sem lehetett, mert Walter Ashcroft galléron ragadta és könnyedén felemelte a levegőbe.

- És én mennyit kerestem már magát - fűzte most hozzá Gommy és taktikát változtatott. - Már évek óta kereslek... a kis ezüstpénz miatt, tudod.

- Ahá.

- Ja bizony, nehéz időket élünk, Mr. Ashcroft. Feleségem és kilenc apró gyerekem van odahaza és egy lélek sincs, aki segítene nekem kenyeret keresni. Csak nem akarsz kirabolni egy szegény embert...

- Na, de te értesz hozzá, hogy addig nyujtózkodj, amíg a takaród ér, meg máshoz is értesz, Gommy...

- Így van ez, Mr. Ashcroft. És ha addig nyujtózkodom, amíg a takaróm ér, hát bizony nagyon össze kell húzódkodnom és a szél mindenütt befúj...

És Gommy vonaglott és nyafogott és nyávogott, hogy még a köveket is meglágyította volna, és a falu minden ablakából kikémlelt egy szempár a függöny mögül, a boltokban pedig mindenki odacsődült a kirakat mögé; de udvariasságból senki sem mutatkozott. Walter a karkötőórájára nézett és így szólt:

- Na csak röviden, Gommy, ma még találkoznom kell valakivel a városban.

Izgalmas jelenet volt, és este másról sem esett szó a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban*. Walter pedig aznap többé nem mutatkozott. És senki sem vette észre, amint este leszállt az autobusról - mert még akkor is nyakig ültek a vitában, amikor belépett. Amint meglátták, néma csönd lett; de Sam Smallnak volt annyi lélekjelenléte, hogy mindjárt szarvánál fogta meg a bikát.

- Éppen rólad beszéltünk, Walter fiam - mondta. - Hallottuk, hogy elkaptad Gommy Doakest. Fizetett?

- Well, - felelte Walter lassan - azt lehetne mondani, hogy tulajdonképpen nem fizetett. De bizonyos tekintetben akar fizetni, akarni akar, úgyszólván.

- Mi az, hogy tulajdonképpen és úgyszólván? - mennydörgött Gaffer.

- Tudniillik a helyzet a következő. Elismeri, hogy van kilenc shillingje. De az állomáson fekszik neki egy zsák kagylója; tíz shillinget kell fizetnie, hogy azt kiváltsa, különben megromlik. Na és ha a kagylót ki tudja váltani, akkor keres majd még néhány shillinget.

- Úúúgy? - ordított Gaffer.

- Igen; ezért hát kölcsönadtam neki még egy shillinget - fejezte be csüggedten Walter.

A jeges csönd, amely erre következett, minden szónál ékebben beszélt. Azután a fejbevégtott yorkshireiek összeszedték magukat és együttesen kiügettek a kocsmából. És nemsokára az egész falu megtudta a hihetetlen hírt: Gommy Doakes nemcsak hogy nem fizette vissza adósságát, hanem még egy további shillinget is kisírt ennek a szerencsétlen Walternek a zsebéből.

A következő nap volt az utolsó teljes nap, amelyet Walter még szülőfalujában tölthetett. Hanem ez nevezetes egy nap lett. Mert délelőtt már híre járt a faluban, hogy Gommy Doakes a hajnali szürkületben a lapályon át Skóciába menekült. És ez a Walter Ashcroft alig három perc múlva már utánaeredt.

A falubeliek fejüket csóválták. Mert senki a világon nem tud úgy sietni, mint Gommy Doakes, ha arról van szó, hogy adósságától tisztos távolságba helyezze magát. Úgy ismeri a lapályt, mint a tenyerét; otthon van a rejtekutakon, mint egy nyúl, amely elkanyarodik a puskacső előtt; elbújik a zezugos szomszéd falvakban, és a hellyel Walternál jobban ismerős embereket is lerázott már a nyakáról.

De délután meglepő hír száguldott végig a falun: Gommy Doakes hazafelé jön és Walter Ashcroft a sarkában. Walter egyébként olyan arcot vág, mint akit az ügy igazán nem érdekel.

Mindenki kirohant - éppen jókor, hogy meglássák Gommy Doakest, amint lihegve megérkezik a rétre. És éppen a kocsmá előtt drámai felhördüléssel feladta a futást és lerokkadt a sarokkőre.

Most odaballagott Walter Ashcroft is, hűvösen, mint a hajnali szél és meglepetve nézett az előtte kuporgó alakra.

- Jó napot, Gommy Doakes - mondta, mintha most venné észre ma először.

Gommy mindkét kezével tüdejét tapogatta és köhögött. Mindenki tisztán látta: itt már nem a nagyobb kitartásról van szó, hanem az elmésebb diplomáciáról.

- Isten erősítse meg szívemet és lelkemet! - nyögte Gommy Doakes, lélekzete-, de nem csele fogytán. - Akárki legyen, ha ez nem a fiatal Mr. Walter Ashcroft! Az egész falu nevében kívánom: sokáig álljon még széke a jó kandalló tüze mellett, sose legyen szénben hiánya tűzhelyén, amikor öreg és szegény, sose legyen hú barát híján, aki segít neki a nyomorban, az üldöztetésben, a szegénységben és általában az élet viharában.

- Nagyon köszönöm, Gommy Doakes. De... hogy rövid legyen: nincs itt az ideje, hogy eladd a kagylóidat?

- Ó, gyásznap ez, Mr. Ashcroft! Ha előbb találkozom veled, már előbb is elmondom...

- Elmondod? Mit? Hogyan? Mi történt, Gommy?

- A kordém, Mr. Ashcroft. Ó Istenem, eltörött és olyan gyöngé, hogy egy méterre sem tudod odébbtolni, se föl, se le. És az egész faluban nincs még egy kordé, csak Robbie Cobblenak, a szenesembernek. Az meg nyamvadt hat pennyt kér el érte, ha kölcsönadja. És én szerencsétlen azért bolyongtam egész nap a magányban, hogy kispekuláljam, mit is tehetnék!

Mert ha kiadom a tíz shillingemet a kagylókra, akkor nem marad hat pennym a kordéra. Kordé nélkül pedig nem tudom eladni. Ha pedig kiadok hat pennyt a kordéra, nincs pénzem a kagylókra - hát van nálam szerencsétlenebb ember a föld kerekén?

- Ez megint olyan, mint ennek a szerencsétlen flótásnak a többi meséje - hangzott Sam Small véleménye.

- Nem, ez a színigazság, itt száradjon el a nyelvem, ha hazudom - tiltakozott Gommy. - Ó, ha hat pennym volna!

Walter felnézett és tekintete Barbara Alicere esett, aki ott állt, a tömegtől illedelmes távolságban. Az ember szinte azt hihette, egymásra hunyorogtak a szemükkel.

- Na ne búsulj, Gommy Doakes. Nesze, öregem. Kölcsön adom neked még ezt a hat pennyt is. De ez semmi: veled megyek és elhozom a kordét, sőt segíték kitolni az állomásra, hogy elhozhassd a kagylóidat.

A tömeg villámsujtottan állt ott és Gommy és Walter után bámult, amint végimentek az utcán. Végre nagy nehezen megmozdultak és minden kebelből a szorongás fojtott nyögése tört ki. Azután szó nélkül szétszóródtak a derék, húszívú yorkshireiek. De arc kifejezésük világosan elárulta gondolatukat: Walter Ashcroftnak elvette az eszét a yankee-vagyton.

Walter Ashcroft evés után szobájában ült; kívülről tompítva szűrődött be a hangoknak amaz ősi sora, amellyel a falu napja öröktől fogva bezárul. Az ismerős zörejek kimondhatatlan érzéssel töltötték el. Azért utazott annyira mérföldet, hogy ezeket a hangokat hallja újra.

Ez a haza.

A hangok régmúlt napokat ébresztettek fel és idekötötték, ehhez a földhöz, gyermekkorához. De amikor meghallotta odalent a kocsmában a férfiak zümmögő hangját, amint esti szórakozásukra összejöttek, feltámadt benne énjének amerikai része is. Egész lénye megfeszült. Valami szándék élt benne - ami fontosabb Polkingthorpe minden fogadásánál. Respektust akart szerezni magának a faluban, saját fegyverükkel akarta megverni honfitársait, és eléggé amerikaiak ismerte magát... tudta, hogy sikerülnie kell.

- Jó estét mindnyájatoknak - mondta Walter és belépett az ivóba.

Semmi válasz.

- Mit szólnátok egy célbadobóshoz? Aki veszít, fizet egy rund sört.

A kísértés nagyon nagy volt, de a többiek még mindig hallgattak.

Csak Sam Small szólalt meg:

- Az Istenért, még mindig nem vetted észre, hogy folyton te fizetsz?

De ezt nem mondta barátságosanul.

- Well... holnap úgyis visszautazom... gondoltam, játszhatnánk még egy búcsúpartit - mondta Walter. - Tőlem akár játszhatunk az egyszer egy félkoronába is; mindenki letesz annyit és a nyertes zsebrevágja az egészet.

A kísértés nagyon nagy volt, de a többiek artikulálatlan hangokat adtak és csoszogtak.

Végre Gaffer felkelt.

- Vigye el az ördög - robbant ki. - Az olyan bárány, aki mindig a farkas barlangja körül ólálkodik, megérdemli a sorsát. Gyertek, fiúk! Rajta!

Talpraugrottak és mindegyik letette félkoronáját az ablakpárkányra, egészben kilenc darabot. Walter mögött álltak és egymásra hunyorogtak, amint Walter kezébe vett három nyilat és beállt a sorba.

De minek mondjam el az egész játszma lefolyását? Aki a részletekre kíváncsi, dugja be az orrát a *Kiterjesztett Szárnyú Sasba*, ha Polkingthorpe Brigben jár, ott mindig akad valaki, aki hajszálpontossággal elmondja, hogyan célzott Walter Ashcroft utolérhetetlen művészettel, hogyan dobott és hogyan nyerte meg a játszmát.

Amikor a pénzt besöpörte a párkányról, Sam Small a csodálkozástól fuldokolva így szólt:

- Fiúk! Mi megettük a tésztát: ez az ember egész idő alatt az orrunknál fogva vezetett bennünket!

- Hiszen te tudsz játszani - emelte fel vadul vádló szavát Gaffer Sitherthwick.

- Hogyne, minek is tagadnám - mondta Walter nyugodtan.

- Ejha, micsoda furcsa dolgok történnek mainapság**jó? v. manapság - morogta halkán maga elé az öreg Capper Wambley.

- Ugyan, yankee-trükk az egész - felelte Walter. - Hát ti mit képzeltek tulajdonképpen? Mit gondoltatok, miért fizetek minden este egy rund sört? Csak azért, hogy megtanuljam a játékot!

- Nahát, - mondta az öreg Sitherthwick - te alaposan behúztál minket a csöbe, mondhatom, mi aztán rendesen lenyeltük a békát!

Hogy ezenkívül még mit akart közölni, az sosem derült ki, mert Walter Ashcroft fütyentett egyet a foga közt és hallgatódzni kezdett.

És ekkor messziről, elhalóan felhangzott Gommy Doakes fájdalmas nyöszörgése az éjszakában, amint kagylóit kínálta. Hallották, amint közeledik a réten át, a kagylóárusok ősi kiáltásait hallatva:

Élő kagylók, itt az élő kagyló!

Negyedfont hat penny, nyolcadfont három penny.

Itt vannak az élő kagylók, élő kagylót vegyenek.

Csudagyönyörű kagylók!

Fínom óriáskagylók!

Élő kagylót vegyenek, óóó! (**?a könyvben így van, de lehetne verses forma az egész)

Walter csörömpölve behullatta a félkoronásokat mellényzsebébe.

- Bocsássatok meg, - mondta - még el kell intéznem valamit.

Kiment az ivóból - természetesen mindenki a sarkában, senki sem maradt el - és odaállt Gommy Doakes kordéja elé.

- Szerencsés jóestét**jó estét kívánok, Gommy!

- Micsoda öröm! Csak nem Mr. Ashcroft? - szólt Gommy és eleresztette a rudat, mert Walter elállta az útját. - Ó, szomorú az élet! Éppen most mondom magamban: nincs egy lyukas fityinged sem, szerencsétlen flótás, és a jó Mr. Ashcroft elutazik a tengeren túlra és nem tudod visszaadni a pénzét, akárhogy is szeretnéd! Ó szomorú nap, ó kegyetlen sors!

- Micsoda, hát nem kerestél semmit, Gommy Doakes?

- Egy bűdös vasat sem; hiába mentem hegynek fel, hegynek le, lejártam mind a két lábamat, kikiabáltam a tüdőmet és egyetlen egy kagylót sem adtam el!

Az emberek kezdtek dühbe jönni, mert a vak is láthatta, hogy a fele kordéját már eladta.

- Na, talán meggy majd jobban is, Gommy - vigasztalta Walter. - Nem akarlak feltartóztatni munkádban.

- Ah, tovább kell mennem gyászos utamon - szólt Gommy, titokban boldogan, hogy megint kihúzta magát a csávából. - Hát akkor a viszontlátásra.

- Hohó, Gommy, én elkísérlek - szólt Walter.

- Miii? El akarsz kísérni?

- El én. Az ilyen szegény, szerencsétlen alaknak szüksége van egy igaz barátira, aki mellette marad gyászos útján. Rajta, gyerünk, fogd a kordéd, fiam!

És mielőtt Gommy egy szót szólhatott volna, Walter már fogta is a kordét és végigtolta a réten. A kagylós ember zavarodottan ügetett mellette, és nyomukban a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* közönsége, mint egy körmenet.

- Rajta, Gommy Doakes - biztatta Walter. - Kiabálj, hogy kagylóid vannak, hallod-e!

- De már körüljártam a rétet - tiltakozott Gommy és a rúd után nyúlt.

- Ki tudja, együtt talán több a szerencsénk! Kiabálj, gazember!

- Élő kagylók! Kagylókat vegyenek! - kiabálta Gommy elhalóan és minden meggyőződés nélkül. Tolta a kordét, amilyen gyorsan csak tudta, abban a reményben, hogy maga mögött hagyja Waltert és kíséretét. De Walter lépést tartott.

- Na most magad is láthatod; egy lélek sincs, aki keresethez juttatná a szegény kagylós embert! - jajgatott Gommy.

- Talán nem kiabálsz elég hangosan - vélte Walter.

- Nincs a teremtésben vesztes, csak én! - nyögte Gommy. - Már kikiabáltam a torkomat és most azt akarod, hogy még tovább erőlködjem!

Walter egy szót sem szólt, amíg el nem értek a rét sarkára. Ekkor hirtelen kiengedte hangját és akkorát bömbölt, mintha fel akarná kelteni magát Wadát, az óriást, őrtornyában:

*Csudagyönyörű kagylók!
Fínom óriáskagylók!*

Kiragadta Gommy kezéből a kordé rúdját és végignézett a réten. Ekkor megnyílt egy ajtó és ki más lépett ki rajta, mint Barbara Alice Sitherthwick. Kosarat hozott és odalépett a kordéhoz.

- Ó, hiszen ezek elsőrangú kagylók, kedves kagylós ember! - mondta. - Na tudja mit, töltsé tele a kosaramat.

- Az egész kosarat? - nyafogta Gommy bizalmatlanul.

- Gyorsan, öregem, töltsd meg a kosarat! Végre egy vevő! - kiáltotta Walter. - Ugyan mit, majd én megtöltöm.

És a kagylók kip-kop, vidáman hullottak Barbara Alice kosarába.

- Mennyibe kerül? - kérdezte a lány.

- Hat negyedfont - számolt Walter - az három shilling, de minthogy úgyszólván nagybani eladásról van szó, mondjuk csak egy félkorona.⁴

Barbara Alice bájosan átnyújtott Walternek egy félkoronást. És Walter továbbadta Gommynak.

- Köszönöm szépen, kisasszony - mondta Walter. - De hiszen ez pontosan megfelel: éppen egy félkoronával tartozol nekem, Gommy Doakes. Megadod most?

Gommy eltüntette a pénzt zsebében és kezét védelmezőleg föléje emelte. Körülnézett a várakozásteljes arcok során. Azután ránézett Walter szájára, amely most szigorúan összezáródott.

- Mr. Ashcroft, - nyöszörgött kétségbeesetten - csak nem akarsz kivenni feleségem és gyermekeim szájából a vajaskenyeret?

- Gommy Doakes, te zsupori, fukar vén csirkefogó, - szólt Walter Ashcroft - örülj, hogy nem foglak meg a sarkadnál és nem állítlak a fejedre, hogy kiessék a zsebedből mind a shilling, amit ma összeszedtél, szégyenedre és gyalázatodra. Ezt inkább nem teszem, amíg el lehet kerülni; jobban szeretném, ha az egész falu azt látná, hogy tisztességes ember vagy és magadtól kifizeted adósságodat.

Gommy erre egy utolsó jankiáltás kíséretében átnyújtotta neki az ezüstdarabot.

- Jó, jó, hát itt van neked, nesze. Életemben nem csaptak még így be! - tört ki.

- Takarodj innen, nyavalyás csibész! - kiáltották most az emberek.

És Gommy Doakes tovacsikorgott a kordéjával, átkokat mormolva valamennyi Ashcroftra, a hajdaniakra, a jelenlegiekre és a jövődöbeliekre.

- Így, uraim; szóval visszakaptam a pénzem Gommy Doakestól - mondta Walter komolyan.

- Mi pedig elvesztettük a fogadást - mondta Sam Small, még mindig álmélkodva. - De ha van olyasmi, amit egy yorkshirei ember szívesen visel el, hát a becsületesen elvesztett fogadás az. Tehát fizetek; fizetek és vidáman viselem el a vereséget. Nézzük csak, mennyiben is fogadtunk? Egy shillingben, ugye?

- Két shillingben, Mr. Small - felelte Walter szilárdan.

- Hű, Istenem, most megfogott - mondta Rowlie Helliker. - Itt nincs más hátra, mint leszúrni a pénzt.

Mind fizettek is jókedvűen, Gaffert kivéve, aki a kertajtóban állt. Hirtelen felordított:

- Hohó, egy pillanatra! Álljatok csak meg! Hiszen engem bedöntöttek. Csak azért kapta vissza a pénzét, mert a lányom vett egy kosár kagylót, pedig Isten látja lelkemet, nekem igazán nincs szükségem kagylóra.

- Dehogyanem, papa - mondta Barbara Alice. - Szükségünk van rá. A társaságnak. Nem jönnétek be valamennyien egy harapásra?

- Elég ebből a dumából - mennydörgött Gaffer. - Semmi társaság!

- De igenis társaság - mondta nyugodtan Mrs. Sitherthwick és teljes szélességében megjelent az ajtóban.

- Hát csak megkérdezheti az ember a saját házában, hogy miért van nála társaság? - kérdezte az előmunkás fenyegetően.

---

⁴ A félkorona két és fél shilling, vagyis két shilling hat penny.

Barbara Alice gyorsan feltekintett, szeme találkozott Walter Ashcroftéval, de nem szólt egy szót sem.

Mrs. Sitherthwick felnézett az égre, a nyelvével azt mondta: cccc! - mintha kétségbeesnék azon, hogy férje fejében sosem gyullad már világosság.

- Ccccc! Ccccc! Ne cicegj rám a nyelveddel! Kikérem magamnak! - ordította Gaffer és állát felesége felé meresztette.

- Beszélnem kell veled, Harry Percival Sitherthwick - mondta az asszony. - Gyere csak be a házba! Barbara Alice, gyere be te is és készítsd el a kagylókat! Özvegy Braithwaitené, nem volna kedved segíteni néhány szendvicset összehozni? Ti többiek, ti pedig várjatok egy pillanatig. Nem tart sokáig.

Bement a házba, Gaffer Sitherthwick meg engedelmesen utána ügetett. Az asszony a konyhán át a hálósobába sietett.

- Ül le, Harry Percival - parancsolta. - És ne az új hímzett terítómre. Ide a székre.

Az előmunkás leült.

- Harry Percival Sitherthwick. Itt van a mi lányunk; olyan gögös és fennhéjázó, hogy egy falubeli legény sem mer közeledni hozzá, pedig már majdnem huszonhárom éves.

- Huszonkettő - hallatszott Barbara Alice hangja.

- Ne hallgatózz, takarodj azonnal az ajtótól, Barbara Alice, vagy nem nézem, mekkora vagy, hanem a térdemre fektetlek - mondta Mrs. Sitherthwick, anélkül, hogy hangját felemelte volna. - Huszonhárom éves lesz, Harry. És most jön egy tisztességes, rendes fiatalember és végre remélhetem, hogy megszabadulok a lánytól, és erre te megint mindent összetiporsz, mint az elefánt a porcelánkereskedésben.

- Walter Ashcroft? - üvöltötte Gaffer és bíborvörös lett. - Hát azt nem, szavamra! Arról szó sem lehet.

- De hát mi az Isten csudája kifogást tudsz ellene?

- Az életmódját, anyukám. Szórja a pénzét! Nincs semmi gyakorlati érzéke! Az olyan alak, aki dobálja a shillingjeit, hát... az olyan alak nagyon, nagyon rossz férj lesz belőle, nem az én lányomhoz való.

- Ez az egyetlen kifogásod?

Gaffer bólintott.

- Nagyszerű! - robbant ki Mrs. Sitherthwick. Azután felugrott, a fiókosszekrényből papirost és ceruzát vett elő.

- Hallottam a mai célbadobós-játékról - mondta félrenézve.

- Mi köze annak a házassághoz?

Az asszony nem felelt. Hanem perceként át buzgón írt valamit. Azután átnyújtott férjének egy darab papirost.

- Majd ha elolvastad, gyere és végy részt a vendégségben.

Gaffer lassan előszedte szemüvegét és elolvasta az írást. Ez állt rajta:

A rossz adósság Gommy Doakeson behajtva. 0/2/6

A Gommy adósságára vonatkozó fogadások összege. . . 1/3/6

A célbadobós-játék, ahol az orrotoknál fogva vezetett benneteket, számarakat. 1/0/0

Felelet. . . . . L 2/6/0

Amivel éppen kifizetheti a fogadóban a számláját.

U. i. Hát akkor ki dobálja a pénzét?

Gaffer sokáig tanulmányozta az iratot, azután felkelt. Mert Gaffer yorkshirei volt, ami azt jelenti, hogy jó sportember is. Szilárd lépésekkel áthaladt a konyhán, ahol javában gőzölögtek a kagylók és az asszonyok tyúkok módjára szorgoskodtak, vajaskenyereket kentek, asztalt terítettek. Felrántotta az ajtót és ezt a szónoklatot intézte a várakozó tömeghez:

- Gyertek be hozzám mindnyájan, házamba, háztűzhelyemhez - bömbölte.

Senki sem kérette magát másodszor.

- Nos, Walter Ashcroft - zúgta Gaffer. - Azt hallom, meg akarod kérni a lányom.

Barbara Alice bájosan elpirult és kagylógőzbe rejtette el arcát, míg Walter kinyitotta a száját.

- A fenébe is, ne vágj közbe, ha én beszélek - mennydörgött Gaffer. - Vedd el, áldásom rátok; de csak egy feltétellel. Nem hiszek a hosszú udvarlásban; mikor tudtok legkorábban megesküdni?

- Well, - mondta Walter habozva - tudod, Amerikában gyorsan mozgunk és rám is sok rámragadt**rám ragadt a yankee szokásokból...

- Azt elhiszem! - kiáltotta Sam Small. - Yorkshirei véred és yankee edzésed együtt ugyancsak kitolt az egész faluval. Hát nem igaz, fiúk?

A férfiak helyeslést üvöltöttek, de Gaffer önálló gondolkozású ember volt.

- Hagyjuk most ezt - harsogta. - Mikor akarod feleségül venni ezt a lányt?

- Éppen arra akarok kilyukadni. Úgy áll a dolog, hogy annyi a dolgunk ezekben a napokban az útlevelekkel meg a jegyekkel meg egyebekkel, hogy nem lehetett mindent az utolsó percre hagyni.

- Úgy! - kiáltotta Gaffer.

- Úgy bizony - mondta Walter. - Barbara Alice és én tegnap a városban megesküdtünk.

Egy pillanatra Gaffer olyan lett, mint egy pulykakakas, amely éppen szét akar pukkadni. Azután feleségére nézett és megköszöri torkát.

- Ilyen esetben csak egyet lehet csinálni - mondta.

- És mi legyen az? - kérdezte Mrs. Sitherthwick, kidüllesztve az állát.

- Leülni és megenni ezeket a kagylókat - szolt Gaffer.

Mary Ann és a herceg

Polkingthorpe Brigben alig akad olyan legény, aki nem fogott még egy-két nyulat a rudlingi herceg erdejében. Ez többnyire éjszaka történik, lehetőleg holdvilágos éjszakákon. De Ian Cawpernek joga is van ahhoz, hogy ezt tegye és senki a világon nem mondhatja, hogy kihágást követ el.

Ian ehhez a joghoz igen furcsán jutott hozzá. A történet, mint a legtöbb történet Polkingthorpeban, lent kezdődik a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban*. A fiúk egy este mind ott voltak, hogy tüzetesen megbeszéljék a nemzetközi helyzetet. Ott volt Sam Small is és a bonyolultabb kérdéseket boncolgatta, mialatt a többiek kezükben melengették sörös poharukat.

Az öreg Capper Wambley a tűz mellett ült és újságot olvasott.

- Hú, itt fulladjak meg - szólt hirtelen Capper. - Itt fulladjak meg, most tüstént.

A többiek egy ideig eltűnődtek ezen a kívánságon, aztán megkérdezték, hogy mi történt.

- Nahát fiúk, - lihegte az öreg - itt áll világosan, mint a nap, hogy az öreg rudlingi herceg megkapta a druid de szegner.

- Csak nem! - szólt Rowlie Helliker. - Ejha, igazán nagyon sajnálom szegényt.

- Szent Isten, most, amikor pedig egyre öregebb lesz - tette hozzá John Willie Braithwaite vigasztalólag.

- Csakugyan valószínűleg egyre öregebb lesz - helyeselt Gaffer Sitherthwick. - Amikor utoljára láttam, nagy langaléta alak volt, de már akkor is egyre öregebb lett. Mégis szégyengyalázat, hogy ez legyen a vége.

Csettintettek nyelvükkel és részvétteljes hangokat adtak.

- De hát tulajdonképpen mi is az, amit te mondtál? - kérdezte hirtelen John Willie, illő szünet után.

- A druid de szegner? - mondta Capper, újra belenézve az újságba. Megvakarta fejét. - Hát tudod, én is azon töröm a fejem. Sámuel fiam, mi lehet az, hogy druid de szegner?

Az öregember átadta az újságot Samnek, aki felvette pápaszemét és ezt olvasta:

„A rudlingi hercegek számos különös és ősi joga közé tartozik a *droit de seigneur* gyakorlása a hercegség mind a hat egyházközségében.”

- Ahá, most már értem - szólt Sam. - Te rosszul ejtetted ki, Capper. Úgy kell mondani, hogy druid de szénur. Erről van szó.

- Na és mi az? - kérdezte izgatottan Capper.

- Na, hát az.

- Hihetetlen - szólt az öreg Sitherthwick, fejét csóválva.

- Na jó, Sam, de mi? - makacskodott John Willie. A többiek helyeslőleg bólogattak.

- Éppen azt akarom megmagyarázni, John Willie - szólt Sam. - Tudniillik ez latinul van.

Fejüket csóválták és megint csettintettek a nyelvükkel.

- De mit jelent, Sam? - kérdezte az egyre makacsabb John Willie.

- Hát nézd, talán így lehetne a legjobban megmagyarázni - szólt Sam. - A latin, amint mindnyájan hallottátok már, nagyon fura egy nyelv.

- Hát az igaz - ismerték el.

- Namármost - mondta Sam - a legfurább benne az, hogy egyszer egy dolog, hogy úgy mondjam, ezt jelenti, másszor meg valami mást, úgyszólván. Hát így aztán nagyon nyavalyás ügy az az egész latin.

- Elhiszem, hogy nyavalyás meg minden - szólt John Willie. - Na de mégis, mit jelent a latin szó ebben a bizonyos esetben például?

- Hát nézd, az úgy van, ahogy mondtam neked, John Willie. Egyszer jelent valamit, amint az előbb magyaráztam, másszor meg nem, akármit is tesz az ember. Ebben a bizonyos esetben például rengeteg igen, igen mélységes tanulmányra volna szükség, hogy az ember megmondja, mit is jelent.

- Mennyi tanulmányra? - makacskodott John Willie.

- Hát, - mondta Sam, érezve, hogy sarokba szorították - összes segédeszközömmel és mindennel együtt mégis huszonnégy órába kerülne. Na, add ide azt az újságot és holnapra majd kisütök mindent.

Így hát Samre hárult a feladat, hogy világosságot derítsen. Másnap korán reggel, iskolakezdet előtt beállított a tanítóhoz, aki meg is magyarázta neki, mit jelent. Este azután Sam diadalmasan várta a *Kiterjesztett Szárnyú Sasban*, hogy valaki megkérdezze. De senki sem vetette fel ezt a témát. Végre nem türtőztethette tovább magát.

- Ja igaz, fiúk - szólt. - Ami azt a drait de szénurat illeti. Nagyon alaposan utánanéztam, és ebben az esetben egy nagyon furcsa törvényt jelent, mégpedig azt, hogy minden lánynak, aki a rudlingi hercegség hat egyházközségében férjhez megy, házasságának első éjszakáját a herceggel kell töltenie.

- A herceggel kell hálnia? - lihegte John Willie.

- Bizony, a herceggel - erősítette meg Sam.

- Hú, azt a kutyamindenségit - szólt az öreg Capper. - Azt már hallottam, hogy ilyesmi titokban megtörtént, de sosem tudtam, hogy ezt a törvényt is megköveteli.

- Én sem hallottam még erről sosem - morogta Gaffer Sitherthwick.

- Talán azért nem hallottatok róla, mert Polkingthorpe Brigben vagyunk - mondta Sam. - Ez nem tartozik a rudlingi egyházközségek közé. Így hát a mi lányaink a férjükkel hálhatnak, ha akarnak.

- Azoknak meg a herceggel kell - sóhajtott John Willie Braithwaite. - Nahát, fiúk, csak annyit mondhatok, úgylátszik némely embernek kijut mindenből, ami jó ebben az életben.

Erre nagyot nevettek és lecsapták söröskannáikat.

Csak egy legény nem nevetett. Ian Cawper, a legnagyobb és legerősebb legény egész Yorkshireben. Csak éppen az volt a baj Iannal, hogy olyan nagy volt, hogy egy ideig eltartott, amíg egy gondolat eljutott a fejéig. Amire eljutott, addigra a többiek rendszerint már másvalamiről beszéltek. Így történt most is. Mire Ian elkészült a kérdésével, azok már mind kutyákról beszéltek, úgyhogy Ian inkább csak annyit mondott:

- Jojcakát!

- Jojcakát, Ian - mondták és Ian elballagott.

- Hát ennek meg mi a baja? - kérdezte John Willie Braithwaite.

- Nincs neki semmi baja - mondta Sam. - Ian már ilyen.

De Sam ez egyszer tévedett. Valami baj volt Iannal. Az, hogy még az ilyen irdatlan nagy ember szívét is átdöfheti egy nyíl, és Ian szerelmes volt. És ami még nagyobb baj, a lány, akit szeretett, Holdersbyben lakott. A legnagyobb baj pedig az, hogy Holdersby egyike a hat rudlingi egyházközségnek.

Sam, amikor aznap este hazafelé tartott, meglátta Iant, amint ott tornyosodott az éjszakában.

- Meg akarok kérdezni tőled valamit, Sam - mormolta.

Ian elindult a lapályon át és Sam, aki tudta, mennyi ideig tart, amíg Ian nekikezd a beszédhez, követte. Már egynéhány mérföldnyire kint lehettek, már látni lehetett Bradfield acélkohóinak izzását, amikor Ian végre megállt.

- Sam Small, ismersz valakit Yorkshireben, aki erősebb volna nálam?

- Nem, Ian fiam. Te vagy a legerősebb ember, akit valaha láttam, pedig körülutaztam a világot.

- És ha akarnám, ketté tudnák törni pusztá kézzel, nem igaz?

- De bizony, Ian.

- Bizony, hogy bizony. Hát mondd, nem engem akartál ugratni azzal, amit a rudlingi hercegről mondtál és... tudod.

- Ja, a drait de szénurról? Nem, Ian, az olyan igaz, mint az, hogy itt állok és félek tőled. Megbeszéltem a dolgot a tanítóval is, nehogy tévedés lehessen benne.

Ian hallgatott. Sam arra kezdett gondolni, hogy milyen késő van már és Mully esetleg még ébren van, amikor hazamegy és akkor lesz nemulass.

- Ööö... tehetek valami mást az érdekedben, Ian?

- Nem - szólt Ian egy perc múlva és elindultak hazafelé.

Másnap este Ian hét mérföldet gyalogolt, amíg Holdersbybe nem ért, a kis tejgazdasághoz, ahol Mary Ann Battersby élt az anyjával. Nem tudta, hogyan tegye szóvá, de végre is sétálni hívta Mary Annt és kibökte az ügyet. Ian ott állt a sötétedő estében, míg Mary Ann egy kerítésen ült, és Ian felnézett rá. May**Mary Annra**?Annre érdemes is volt felnézni: élénk és bájos volt, mint egy guernsey-borjú.

- Ian szívem - szólt végül is Mary Ann. - Van egy ötletem.

- Miféle ötleted?

- Hát ez: meg is lehet kerülni a dolgot.

- Megkerülni?

- Bizony. Idenézz: menjünk el Bradfieldbe és esküdjünk meg ottan, titokban, csendben. Akkor ölordsa nem is fog a dologról hallani, amíg te meg én nem... szóval, amíg késő nem lesz.

Ian elgondolkozott.

- Mary Ann, - szólt végül is - csodálkozom rajtad. Nem vagyok biztos abban, hogy ez tisztességes dolog lenne. Nem, nem, ha ezt tesszük, egész életünkben úgy fogjuk érezni, hogy hazugságban élünk.

- Ugyan menj már; ha valaki lármázni kezd, azt mondjuk, nem tudunk az egésztől.

- De hát tudtunk róla - szögezte le Ian.

És ettől az álláspontjától Mary Ann semmi mesterkedéssel sem tudta eltántorítani, hát igyekezett a jó oldalát meglátni.

- Na jó, - mondta végül is - lehet, hogy minden jóra fordul, ha most keservesnek látjuk is.

- Hát nagyon örülök, hogy így fogod fel a dolgot - mondta Ian. - Ezzel el is intéztük az egészet magunk közt. Most már nincs más hátra, mint az, hogy felkeressük ölordtságát és megtudjuk, melyik este ér rá. Megkérjük, nevezzen meg egy estét, amikor szabad, és mi aznap megesküszünk.

- Hát tudod, - szólt Mary Ann, mégegyszer átgondolva a dolgot - akármilyen keserves is nekünk, a törvény törvény, amint mondd. Mégis olyan fura, eddig még sosem hallottam róla.

- Nem csodálom, ez nem olyan dolog, amiről lányok előtt beszél az ember - mondta Ian. - Még szerencse, hogy én hallottam róla. Mert ha nem hallok, még valami szörnyű hibát követhetünk el.

Hazaballagott és szombaton felvette legjobb ünneplőjét és elment Mary Annért. Együtt indultak el a herceg kastélya felé. A bemenetel nem okozott semmi nehézséget, mert a kapu éppen nyitva volt és sok-sok nyáriruhás hölgy hajtott be rajta.

Ian végigment a kavicsos úton, a parkon keresztül, amíg el nem ért a kastély főbejárata elé, ott azután dörömbölt, dörömbölt. Végre egy vad szemöldökű és ráncosképű hatalmas öreg legény kinyitotta az ajtót. Majdnem akkora volt, mint Ian maga.

- Te vagy a rudlingi herceg? - morogta Ian.

- Én volnék - harsogta a herceg. - Mi kéne, ha vóna?

- Személyes ügyben jöttem - ordította Ian. - Ez itt Mary Ann Battersby Holdersbyből, én pedig Ian Cawper vagyok Polkingthorpe Brigből.

- Csak nem az, aki a legerősebb legény egész Yorkshirében? - kiáltotta a herceg.

- Az volnék - ismerte el Ian.

- Hát akkor gyere be, fiam - üvöltötte a herceg. - Már hallottam rólad. Kerüljetek beljebb. Ne álljatok itt kint az ajtóban.

Ian és Mary Ann követte a herceget egy hallon át, amely tele volt festményekkel. Felmentek egy méltóságteljes lépcsőn, azután beértek egy terembe, amely telisded**jó így tele volt könyvekkel és nagy székekkel, semmi mással.

- Üljetek le mind a ketten - mondta a herceg. - Nos, Ian fiam, hát mit tehetek érted?

Ekkor azután Ian torkán akadt a szó.

- No rajta, rajta, rajta! - bömbölte a herceg. - Ki velem!

Mary Ann Ian segítségére sietett.

- Hát szóval ő meg én meg akarunk esküdni.

- Hát ez nagyszerű - ordította a herceg. - Éppen erre van szükségünk. Egy csomó kis legényre, aki örököl valamit a súlyodból, Ian. És legalább egy féltucat gyereketek lesz, annyi szent.

Mary Ann bájosan elpirult.

- Hát kérem szépen, tetszik tudni, lord úr, - mondta - éppen ezért jöttünk.

- Hozzám? Mi az Isten csudájának hozzám? Azazhoggy... mi az Isten csudájának?

- Ian majd megmagyarázza - szólt Mary Ann. - Na rajta, Ian. Mondd el a hercegnek a drait de szénurat.

Erre Ian elmagyarázta, hogy eljött volna már előbb is, de csak most hallott erről az intézményről. A herceg roppant nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta és így Ian azt is elmondta, hogyan tudta meg az egészet.

- És mivelhogy Mary Ann itt született és nevelkedett a te hercegségben, - mondta Ian - elhatároztuk, hogy eljövünk hozzád. Azt gondoltuk, akkor vagyunk igazán udvariasak, ha megkérdezzük, mikor alkalmas neked. Mit szólnál mához egy hétre?

A herceg felkelt és jó néhány percre fel és alá járkált.

- Ian, - mondta - úgy áll a dolog, hogy mához egy hétre éppen konferenciám lesz a Lordok Házában.

- Hát az már baj - mondta Ian. - Hát mához két hétre? Mert mi szeretnénk egy szombati napon megesküdni.

- Te jó Isten, Ian. Az már megint nem megy - mondta a herceg. - Akkor kezdődik a fajdkakas-szezón, akkor már Skóciában kell lennem.

- Nana, a fajdkakas-szezón nem kezdődik nyáron - szólt Ian.

- No nézd csak. Összetévesztettem. Úgy gondoltam, hogy a lóverseny-szezón kezdődik.

- Hajaj - sóhajtott Ian. - Akkor mégis az lesz a legjobb, ha a te szempontodból nézzük a dolgot. Hát mondd, melyik estére nem beszéltél még meg semmit?

A herceg megvakarta fejét.

- Ian fiam, attól félek, hogy minden estém el van foglalva, sok-sok hónapra előre.

- Sok-sok hónapra. Hát akkor, ha várni kell, hát várunk. De remélem, értesítség majd az első megfelelő estéről.

- Nézd csak, Ian fiam, azt hiszem, mégis disznóság lenne, ha feltartanálak benneteket.

- Dehát a törvényt nem lehet megkerülni - állapította meg Ian. - Hiába, várunk kell.

A herceg egy ideig csak cibálta hosszú bajuszát, azután Mary Annre nézett.

- Jöjjön ide, kislány - mondta.

Mary Ann félénken odament hozzá, a herceg megfogta kezét és megpaskolta. Azután nagyot sóhajtott, nagyot, nagyon nagyot, és elengedte Mary Ann kezét.

- Ide hallgass, Ian Cawper, - mondta - megmondom, mit teszek. Nászajándékkul neked adom a drait de szénurat. Mary Ann egészen a tied lehet az első éjszaka.

- Hát ez nagyon kedves lordságodtól - felelte Ian. - De én erről hallani sem akarok.

- Hát már miért nem?

- Hát a törvény miatt. A törvény törvény, amint lordságod is tudja.

- Na jó, de hát ez egyszer feledkezzünk meg róla.

- A törvény törvény - mondta Ian. - Bármilyen keserves is nekünk, meg kell tartanunk.

Jó sokáig vitatkoztak ezen. Ian makacsul ragaszkodott álláspontjához, hogy a törvény törvény. Erre a herceg más csapásra tért, és bebizonyította Iannak, hogy törvények azért vannak, hogy megszegjék azokat, mert ha senki sem szegné meg, nem is lenne szükség törvényekre. A herceg ezt olyan okosan mondta el, hogy sarokba szorította vele Iant és Ian már-már

megelégedettnek látszott. Már kézen is fogta Mary Annt és indult kifelé, amikor egyszerre csak hatalmas tömegével megállt az ajtóban. Csak állt, mialatt fejéből valami gyanú szivárgott a testébe és aztán egészen általjárta.

- Nem - mondta hirtelen. - Nem megyek. Most már értem.

- Mit? - kérdezte a herceg.

- Ismerlek! - kiáltotta Ian. - A fejedbe vetted, hogy az én Mary Annem nem elég jó neked a drait de szénurhoz! Hát ezért!

- Nahát, Ian, - tiltakozott a herceg - ez soha eszembe sem jutott. Hiszen sosem láttam még ilyen csinos, jóképű kislányt!

- Ne is akarj engem megpuhítani - mennydörögte Ian. - Elhatároztam, hogy ezt a dolgot annak rendje és módja szerint elintézzük és szó sem lehet arról, hogy mást gondoljak.

A herceg megpróbált vitatkozni, de Ian oda sem hallgatott.

- Nem, az én Mary Annem van olyan jó, mint akárki ebben a hercegségben, - mondta Ian makacsul - és énnekem, mint leendő férjének vigyáznom kell, hogy megkapja azt, ami jár neki. Ez az utolsó szavam, úgyhogy a legjobb lesz, ha mindjárt megmondod, melyik este érsz rá és becsületszavamra, ha kell, magam is eljövök vele és vigyázok, hogy minden annak rendje és módja szerint történjék.

A herceg felkelt és megint járkálni kezdett a szobában, köhögött, fújta az orrát, vakarta a fejét és nézte, nézte Iant.

- Hát Ian fiam, - szólt végül is - neked igazad van. Ez a kötelességem. Hanem van egy-két dolog, amit meg kell előbb beszélnem veled. És ez olyasmi, hogy jobb, ha mi férfiak magunk közt beszéljük meg, hát kérjük meg Mary Annt, hogy bocsásson meg nekünk egy percre.

Mikor Mary Ann kiment, a herceg leült íróasztala mellé és köhögött.

- Először is, Ian Cawper, - szólt - azt akarom mondani, nagyon rendes, tisztességes fiú vagy, hogy ilyen bátran kiálltál és szemembe mondtad, mi a kötelességem. Életemben kevés emberrel találkoztam még, aki így a szemembe mondta volna és mondhatom, csupa csodálat vagyok irántad.

- Nagyon hálásan köszönöm lordságodnak - felelte Ian.

- Más szóval, Ian, te igazán a szívem szerint való ember vagy. És mert annyira a szívem szerint való ember vagy, hát beavatlak egy titokba, amelyet senki másnak nem mondanék meg.

A herceg felnézett, hogy lássa, hogyan fogadja ezt Ian. Azután felkelt, óvatosan körülnézett, egy ablakhoz lépett és félrehúzta a függönyt, Ian keresztülnézett a válla fölött és lent a pázsiton sok nőt látott, sétáltak vagy asztalnál ültek és teát iszogattak.

- Látod őket, Ian? - suttogta a herceg.

- Látom hát - felelte Ian zavartan. - Kik ezek?

- Ian fiam, nem akarlak becsapni - szólt a herceg ravaszul. - Ezek mind a drait de szénurra várnak.

- Várnak? Hát egyik sem ment még férjhez?

- Hát némelyik már férjhez is ment; de azért még mindig vár.

- Ez annyit jelent, - szólt Ian - hogy alaposan el vagy maradva a házifeladatoddal**?házi feladatoddal.

- Úgy van; nagyon, nagyon elmaradtam, Ian.

- Szent Isten - lihegte Ian. - Lehetnek vagy százan is.

- Több, mint százan, Ian, több, mint százan - szólt a herceg szomorúan.

- Nahát bizonyísten, úgy kell dolgoznod, mint egy óriásnak, hogy mindent elintézz.

- Ian, szájamból veszed ki a szavakat. Úgy kell dolgoznom, mint egy óriásnak. Másképp nem is lehet ezt kifejezni. Na és azonkívül azt is tekintetbe kell vened, Ian, hogy már nem vagyok az, aki voltam. Mert fiatalabb koromban, hej Ian, akkor bizony pillanatok alatt elintéztem volna az egész bandát. Ha még olyan volnék, mint te... mert hát neked semmiség volna az egész; talán három hónap vagy olyasvalami.

- Igen, azt hiszem, három hónap elég lenne nekem, - ismerte el Ian - de hát hallod, azért még nekem is jó kis robot lenne.

- Na ugye - mondta a herceg felvidulva. - Nagyon örülök, hogy ilyen megértően viselkedel.

A herceg gyorsan leeresztette a függönyt és visszament íróasztalához. Ott úgy ült le, mint egy teljesen összetört ember.

- Régente még lépést tudtam tartani, Ian. De most, bizony mi tűrés-tagadás, kezd sok lenni nekem.

- Nocsak, nocsak, lord úr - mondta Ian. - Nem kell mellre szívni... Nocsak, nocsak. Nem kell mellre szívni.

Vigasztalóan megveregette a herceg hajlott vállát.

- Ian, hiába minden, nem megy. Akármilyen különösen hangzik is ez valószínűleg normális embernek, én bizony már ott tartok, hogy egyenesen elborzadok arra a gondolatra, hogy le kell feküdnöm egy lánnyal - még ha olyan édes, csinos és ennivaló is, mint a te Mary Anned.

És a herceg arcát kezébe hajtotta.

- Szent Isten - szólt Ian. - Ezt sose gondoltam volna. A legtöbb ember bizony örülne a drait de szénurnak. De hát el tudom képzelni, hogy fárasztó lehet. Mindennek megvan a határa, az nem kétséges.

- Ian, megint fején találd a szöveget - szólt a herceg, feltekintve. - Mindennek megvan a határa, ezt minden férfi tudja, de kevés nőnek megy a fejébe. Ezért küldtem ki Mary Annt; hogy úgy beszélhessünk egymással, mint férfi a férfival.

- Hát ez bizony kutyaszorítóba visz minket - mondta Ian. - Én meg akarok tenni mindent, ami helyes és jó, de igazán nem akarnék még újabb terheket rakni rád.

- Szörnyű nehéz teher amúgy is, Ian.

Ian egy percig fel és alá járt, úgy találta, az segít a gondolkozásban. Majd megállt.

- Lord úr, - szólt végül is - most már tisztán látok. Vannak ugyan emberi törvények, de vannak természeti törvények is...

- De mennyire, Ian, de mennyire!

- ... és az ember füttyülhet az előbbiekre, de nem füttyülhet az utóbbiakra.

- De mennyire nem, Ian, de mennyire nem!

- Éppen ezért úgy döntöttem, hogy én meg Mary Ann felmentünk, nem kell gyakorolnod a drait de szénurt.

- Ian Cawper! Ian Cawper! Köszönöm neked teljes szívemből. És hogy megmutassam, mennyire értékelem elhatározásod, és hogy kárpótoljalak kötelességmulasztásomért, megadok neked akármit, amit kívánsz. Na fiam, mihez volna kedved?

Ez nagy kérdés volt Ian számára, úgyszólván vakarta a fejét.

- Nocsak rajta, barátom. Ne félj. Ki veled. Mindent megadok, ami csak hatalmamban áll.

- Nem! - mondta Ian - akárhogy is gondolkodom, nincs semmi, amit kérhetnék... legfeljebb talán egy valamit.

- Mi az? Szólj és a tiéd.

- Hát egy dolog van, amit mindig irigyeltem tőled: hogy megfoghatsz egy nyulacskát fent az erdőben.

- Micsoda? - ordította a herceg. - Hát te vagy az a disznó orvvadász, aki megkárosította a tulajdonomat? Majd már...

Azután arca megváltozott.

- Ian Cawper, az alku alku, ne mondja soha senki sem, hogy egy yorkshirei ember megfutott az ellensége vagy az ígérete elől. Legyen meg a kívánságod. Hanem most aztán menj innen. Isten áldása tegye termékeny házasságodat.

Ilymód Ian elment és a herceg ott maradt, szomorúan csóválva fejét és nagyot sóhajtva. Így ült ott, amíg be nem jött egy inas és nem mondta:

- Your lordship! Az *Erkölcsei Kultúra Megőrzésére Felügyelő Társaság* hölgybizottsága kint vár a pázsiton. A lady igen kéri, szíveskedjék megjelenni hacsak rövid időre is.

A herceg megint felsóhajtott.

- All right! - ordította. - Te pedig menj a fenébe.

És amikor végre megjelent a pázsiton, a hölgyek egyetértettek abban, hogy rég látták ilyen komisz hangulatban. Mert a rudlingi herceget időnként javíthatatlanul rosszkedvű öregembernek ismerték.

De a hölgyek ugyancsak meglepődtek volna, ha két hét múlva azt látják, milyen jókedvű a herceg Ian Cawper esküvőjén. Mert elment a lakodalomra. És egy Roger de Coverleyt táncolt Mary Annel, megcsípkedte az álla alatt és itt, ahol a legkövőbb, és sóhajtozott és káromkodott és megivott három korsó sört.

Nagyszerűen érezték magukat az esküvőn, mert a legöregebbek emlékeztek rá, hogy a herceg több mint tizenkét éve nem jött már el az esküvőikre. Most pedig ott volt, ordított és hunyorgatott és az emberek hanyatt-homlok menekültek előle. Mert emlékeztek, milyen szörnyű tud lenni, ha valaki az útjába akad, és féltek tőle.

Csak Ian Cawper nem félt. Ian Cawper nem félt senki kétlábon járó emberfiától. Úgy nézett a herceg szemébe, mint ahogy egy erős ember a másik erős emberébe. És a herceg kezét rázott vele az egész világ szemeláttára és így szólt:

- Ian Cawper, te kész voltál megtenni valamit értem és felvidítottad öreg napjaimat. Hát most én is teszek valamit térted.

Ezzel átadott Iannak egy bőrrerszényt s benne ötven arany sovereignt; és átadott egy piros szalaggal átkötött papirostekercset és a papiroson belül az állt, hogy Ian Cawpernek joga van nyulat fogni a rudlingi herceg erdeiben és ez a jog átszáll majd fiaira és unokáira és minden ivadékára, amíg csak egy Cawper lesz, és erdő lesz, amelyben járhat.

Így hát minden jóra fordult, noha a herceg nem élt ősi jogával és kötelességével.

Mary Ann asszonykorában eleinte kissé felháborodott ezen, mélyen önmagában. De amint múltak az évek, még ő is úgy gondolta, hogy talán így a legjobb.

Gyakran felsóhajtott és ránézett Ianra.

- Bizonyisten, - mondta - nagyon érdekes élmény meg minden lett volna. De hát egészben véve nem panaszkodhatom... ha érted, hogy gondolom.

És nem is volt miért panaszkodnia... ha értik, hogy gondolta.

Sam, a rendőr és a csúf kuvasz

*Hát teccik tudni,
A rendőr élete...*

Itt vagyunk a háborúban - mondta Sam - és itt vagyok én és megpróbálom megtenni a magamét, és mi történik?

- Győzelem minden vonalon - találgatta Mully.

- Ne gúnyolódj. Csak annyit mondhatok, ha nem lennénk mi, Kisegítő Rendőrök, saját ágyatokban gyilkolnának le benneteket a kémek. Nincs kétség.

- Olvastam egyszer egy könyvet harminckilenc lépcsőről - mondta Mully, miközben tovább kötötte a khakiszínű szvettet. - Egészen remek történet volt. Na és abban volt egy alak, az úgy ki tudta szimatolni a kémeket...

- A könyv csak könyv - dörmögött Sam. - Egészen más a valóságban éjszaka tizenöt mérföldet gyalogolni a lapályon. Nem értem, miért nem osztják inkább a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* körüli részt rám.

- Akkor legalább tudnák, hol keressenek. De azért küldenek ki, hogy őrt állj a rád osztott részen, nem pedig azért, hogy szárazra add. Mondom neked, az a fiatal rendőr eszes fiú. Az egész faluban csak egy antialkoholista van, a tanító; hát őt állítja oda a kocsmai szakaszhoz.

- Elpazarolt alkalom - szólt Sam, felszerelve karszalagját. - Legalább a főhadiszálláshoz osztanának be. Én is tudnék olyan jól jelentéseket írni, mint John Willie Braithwaite.

- De mi kifogásod van az ellen, hogy fel és alá jársz a posztodon, mint egy férfi? - kérdezte Mully.

- Ó, olyan... olyan egyedül van az ember... és azonkívül nekem daganat van a nagy lábujjamon és rettenetesen fáj.

- Daganat! - hördült fel Mully. - Soha életedben nem volt daganatod. Na indulj, elkéssel.

- Hogy mehetnék? Hol a bádogkalapom?

- Rendőr vagy, hát végezz egy kis detektív-munkát és keresd meg.

- Hiába szolgálja az ember Királyát és Hazáját, nincs semmi tekintélye, sem vigasztalása - morgott Sam, levéve a sisakot az ajtó mögül, ahová Mully minden reggel szépen felakasztotta, miután kifényesítette.

Sam még egy kis póttörlest rendezett a kabátja ujjával, feltette a fejére, nézete szerint igen merész szögben félreccsapva, nagyot sóhajtott és kiment az éjszakába, őrzőjára.

Mully szemüvege fölött az ajtóra nézett.

- Már megint mi baja lehet? - tűnődött.

Tulajdonképpen nem is a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* miatt búsult Sam. Nem is a daganat miatt. Igaz, örült volna, ha a főhadiszálláson lehet, de csak azért, mert szeretett főnök lenni, ha már valamibe belekezdett és úgy érezte, sérelem érte méltóságát. De ami a lábát illeti: edzett vén yorkshirei ember volt, nyikkanás nélkül tudott volna tizenöt mérföldet sétálni reggeli előtt is.

Ami bántotta Samet, Polkingthorpe Brig öreg élesszemű kutyaaidomárját, semmi más nem volt, mint egy kutya! És még hozzá micsoda kutya!

Kétségkívül mindenki látott már ilyen kutyát életében. Az ember ismeri ezt a fajtát. Valaki megveszi kölyökkorában, mert prémes és összekuporodik és szeretnivaló - és hat hónap múlva felbukkan őseinek multja, hogy jelenével tönkretegye mindenki jövőjét. A kutya valahogy olyan, mint egy túlságosan nagyranőtt polo-ponny, amelyre ráadták valakinek a házikabátját. Rendszerint olyan okos, mint egy idióta, olyan nyugodt, mint egy gazella és olyan ügyes, mint egy rinocerosz.

Hát ilyen kutya volt ez is. Sam eleinte nem törődött vele. Ismerte a kutyát és megbocsátotta neki, hogy a világon van. A kutya ugyanis az özvegy Gathinghamné tulajdonát képezte. Az özvegy csak házassága révén származott át Yorkshirebe és így nem is lehetett elvárni tőle azt a veleszületett mindentudást kutyai ügyekben, amely az igazi yorkshirebelieket jellemzi. Az özvegy a kutyát minden éjszaka kint hagyta, abban a balga hitben, hogy őrzi az ajtaját. A csúf nagy kuvasz azonban ehelyett bolondul loholt köröskörül az egész Ridingben. És az utóbbi időbe, azt vette a fejébe, hogy Samhez szegődik, amikor az éjszakai őrjáraton van.

Sam eleinte vállát vonogatta. Bár egy ilyen rosszformájú állat természetesen nem ébreszthetett érzelmeket egy kutyaidomár szívében, nagy magányosságában mégis elfogadta:

- Legalább lesz valami társaságom, - mondta - amikor egyedül járkálok.

De azután az idegeire ment a kutya. Szörnyű lompos járása, túlradó és elviselhetetlen barátságossága, és az, hogy egyáltalán nem hajlandó békét hagyni az embernek - már magában is elég lett volna. De végül is egy másik tulajdonsága végkép megörjítette Samet. Ez a kutya tönkretette a méltóságát.

Mert joggal kérjük: hogyan járjon az ember fel és alá őrhelyén azzal az iszonyatos méltósággal, amely szolgálatban oly szükséges egy brit rendőrnek, még ha csak kiegészítő rendőr is az illető, ha egy nagy, csúf kutya lépked a sarkában és utánozza, mint egy majom, nevetségessé teszi minden törekvését, hogy zordon, törvényvédő lépésekkel járjon.

Mert amúgy is elég nehéz egy alacsony, idősebb férfi számára, aki öt lábánál nem magasabb, hogy megszerezze magának a zsaru szerepével együttjáró méltóságot. Sam keményen küzdött ezért. Időről-időre behúzta hasát, felfelé csavarta bajuszát, kidüllesztette állát, baljóslatúan minden gonosztévő számára, és így szólt: - Ne felejtse el, Sam, te most rendőr vagy!

Elég nehéz dolog ez már magában is. De miféle reménye lehet az embernek, ha ráadásul egy nagy, bolond, csámpás kutya loholt utána, lépést tart vele, megáll, amikor ő megáll, elindul, amikor ő elindul, csúfot űz minden mozdulatából?

Sam valósággal kijött a sodrából a kutya miatt.

Most is becsukta szemét és összeborzongott. Hallotta a sötétben, amint a kutya közeledik. Mindíg ebben az időben és ezen a helyen következett be. Megacélozta lelkét, de hasztalan. A félhold kétes fényében várakozott, csukott szemmel. És akkor bekövetkezett. Sam lemondott a védekezésről.

A vadállat felugrott, első lábát Sam mellére tette, Sam feldőlt, a kutya pedig hebehurgya örömmel nyalogatta arcát.

Sam kiszabadította magát, nagynehezen talpraállt és egy jólcélzott rúgást irányított a szörnyetegbe. Az visszavonult rúgtávolon kívülre, leült és imádattal nézett Samre, óriási nyelvét lógatva.

- Az egyik füled hegyezed, - mondta Sam - a másik lelötyög, a bundád olyan, mint egy kókusz-szőnyeg! A pofád, mint egy orosláné! A járásod, mint egy kengurué! Ha egy kicsit magasabb vagy, vadászló lehetsz! Ha tíz fonttal nehezebb vagy, eke elé foghatnak! Te torzszülött, csúf, ocsmány kutya-szégelyen, eridj haza!

A kutya felugrott és kísérteties négertáncba kezdett a holdnak fényén.

- Na lám, - nyögött Sam - még játsszam is veled!

Kezét szeme elé emelte, hogy elfödje a szörnyű látványt és úgy botorkált tovább őrhelye felé. De ha szeme elől el is fedhette, nem tudta megakadályozni, hogy ne hallja. A kemény ösvényen ott kopogtak mögötte kísértetiesen a formátlan lábak. Ujját fülébe tömte és futni kezdett. A kutya meg utána.

Megfordult és a kutya felé rúgott. A kutya sietve visszahúzódott. Sam megállt. A kutya is. Sam elkezdte őrzését. A kutya mögötte botorkált.

Sam gyűlölettel a szemében folytatta útját. Végre elért oda, ahol a lapályon átvezető ösvény találkozik a magasra feltöltött wuxleyi úttal. Szeme felcsillant. Lehajolva osont az út mentén. A kutya leült és figyelte. Sam végre megtalálta, amit keresett, egy szép nagy követ. Jó nehéz követ. Körülbelül akkorát, mint egy cricketlabda és olyan nehezet, mint egy vaskalapács.

A kutya udvariasan odébb húzódott.

- Szép kutyus, gyere ide - szólt Sam, közelítve.

A kutya, arcán boldog mosollyal, ugyanannyi lépéssel odébb húzódott.

- Na jó, - mondta Sam - hát akkor távdobás lesz.

Ráköpött a köre, megcsóválta és akkor...

Egy útmenti tölgyfa árnyékából megszólalt egy hang:

- Mr. Small!

Sam megállt, behajlított karral. Hirtelen fénysugár lövelt feléje. A fa alól kilépett egy egyenruhás alak, kerékpárt tolva. Hurst rendőr (az igazi rendőr), a fiatalember, akit a west-ridingi főparancsnokságtól küldtek ide, hogy felügyeletet gyakoroljon, kiképezze, bátorítsa és gyámolítsa a hadi önkénteseket.

- Mr, Small. Small segédrendőr - mondta a fiatalember türelmesen és szomorúan. Mert mostani szolgálatában sok mindent tapasztalt, ami fáradt kétségbeeséssel töltötte el.

- Ó, én éppen... éppen azon voltam, hogy elhajítsam ezt a követ - szólt Sam, mintha bizony ezzel tisztázhatná magát a kutyagyilkosság szándéka alól.

- Látom - mondta Hurst rendőr szomorúan. Csettintett a nyelvével. - Köveket dobálni, hogy elkergessen egy kutyát! Játsszani, mialatt őrzésen van! Mr. Small, egy rendőr, még ha csak segédrendőr is az illető, nem játszik kutyákkal, amikor szolgálatban van. Azért, mert szolgálatban van, Mr. Small, SZOLGÁLATBAN!

Az utolsó szó katonás felkiáltás volt, amiből Sam megérthette, hogy Hurst rendőr nem ismer tréfát.

- Ahum - mondta Sam.

Szó nélkül tovább haladt útján.

És még akkor is hallotta maga mögött a szörnyű kuvasz csámpás lépteit.

A wuxleyi őrzés végző rendőr kötelessége volt, hogy ügyeljen a régi wuxleyi kőbányára. Mert hát az ember sosem tudhatja. Mindenesetre - hát szóval ügyelni kell rá.

- Szép kutyus - mondta Sam és a szörnyű, de érzelmes kutya közelebb jött. Sam csalfa szeretettel megsimogatta fejét. Megvakarta füle mögött, amíg a kutya majdnem zokogott az eksztázistól. Szerető szavakat suttogott fülébe, miközben a hátát vakarta. És azután fejére

húzott egy öreg, egy-hüvelyk vastag kötelet. És a kötél másik vége egy acélpóznához volt erősítve. Az acélpózna pedig egy cementtalapzatban állt, valami régi, rég elfelejtett kőbányai gép alkatrésze lehetett.

Sam felugrott, boldogan szemlélve a képet.

- Na te ronda, nyavalyás dög, ezt húzd magad után. Pá-pá! - mondta.

Szíve sok-sok éjszaka óta most szabadult meg először a gondtól. Vidáman indult útjára. Önérzetes, méltóságteljes lépésekkel, abban a tekintélyes ritmusban, amely ősidők óta azt mondja a jó brit polgároknak, hogy minden rendben van, a rendőrség éberén őrködik álmán az éjszakában.

Boldogan kacagott magában és az előtte álló kötelességekre gondolt.

- Na most körüljárom a wuxleyi futballpályát, megnézem, hogy a klubház minden ajtaja be van-e zárva. Azután hazafelé indulok az allerbyi úton és megvizsgálom Polliwell ezredes villájának kapuját. Onnan pedig...

Itt megállt. Borzongás futott rajta keresztül. Nem lehetséges! És mégis így van. Kutyalábak hallatszottak mögötte. Együtemben a saját lépéseivel. A kutya. Megint mögötte van. Utánozza és csúffá teszi az ő járását!

Sam lassan maga mögé nézett, anélkül, hogy lépését megváltoztatta volna. Ott jött mögötte a kutya, ragyogó burleszk módon utánozva azt, hogy ő hogy utánozza a rendőr járását. Óriási szája nyitva, kétségkívül kineveti Samet. Két yardnyi jó vastag kenderkötelet húz maga után.

- Ó, ó, ó! - nyögött Sam kétségbeesve. - Miért mindig velem történik ilyesmi? Megadom magam. Isten látja lelkemet, én mindent megpróbáltam.

Összetörten belenyugodott sorsába, lehajtotta fejét és elindult lefelé a sötét úton, amely a wuxleyi futballpályára vezetett.

Polliwell ezredes villája előtt Sam megállt és fülelt.

Érzékei azt mondták, hogy valami nincs rendben. Ahogy ő fogalmazta meg magában: valami furcsa volt a levegőben!

Megint megnézte a lelakatolt láncot az ezredes vaskapuján. Kétségkívül oda volt erősítve. És minden egyéb is rendben lett volna. A futballklubház ajtaja mind zárva. Nem felejtett el semmit.

Megint útnak indult. De csak nem tudott megnyugodni. Valami baj volt...

- A csúnya kuvasz! - mondta hirtelen.

Ez az. A kutya már nem jött utána. Nem hallatszott mögötte a csámpás lépés. Végre szabad volt, egyedül, békében.

Majdnem táncra perdült örömeiben, de aztán megállt. És lelke csak nem akart béklyóitól szabadultan felszárnyalni. Mert Sam Small mindenekelőtt kutyas ember volt. Ismerte a kutyákat. Tenyészette, nevelte, párosította őket. Úgy ismerte a kutyákat, mint a tenyerét és ismerete most ott rágódott elégedettségén.

- Nocsak, - tanácsolta magának - hát itt hagyott téged, örülj neki, ennek a váratlan szerencsének, és menj tovább.

De aztán megcsóválta fejét.

- Nem jó, nem jó - hallatszott egy másik hang valahol a feje hátuljában. - Ez a kutya se pénzért, se szerelemből nem tágitott a sarkadból. És most itt hagyott. Miért? Miért nem jön most is utánad?

- Hát ez az! - mondta hangosan. - Miért nem?

- Ne törődj vele. Adj hálát az Egeknek - tanácsolta lényének egy másik része.

- Nem jó, nem jó - felelt ennek Sam hangosan. - Miért hagyott itt a kutya? Semmi áron nem akart itt hagyni; valami érdekes dolognak kell lennie...

De nem ment el senki mellett sem. Senki sem járt kint ily késő éjszaka. Senkinek a léptei nem hallatszottak közel-távol. És mégis...

- Nyugalom, Sam fiam - intette magát. - Nincs más hátra, menj szépen vissza azon az úton, ahol jöttél, amíg oda nem érsz, ahol a kutya lemaradt. És minthogy ez rendőrmunka, jó lesz, ha halkán lépkedsz.

Csendesen visszaosont saját útvonalán. Amint a futballpályához ért, nem ment be a főkapun, hanem ahelyett benézett a kerítés egy repedésén és azután csendesen keresztülment a pályán, a klubház hátához kerülve. És akkor szíve megdobbant. Mert a homályban, a hátsó ajtó felé nézve, ott ült a csúnya kuvasz, farkával söpörve az amúgy is jól söpört területet.

- Hát akkor van itt bent valaki és a kutya azt akarja, hogy jöjjön ki és játsszék vele - gondolta.

- Rajta, Sam!

Állszíját jól megszorította az álla alatt és aztán ruhája alól kihúzott egy tíz hüvelyk hosszúságú ólomcsövet. Erről az ólomcsőről sosem szólt senkinek, még Mullynak sem. Ez egészen az ő titka maradt; része annak az álomnak, hogy egy éjszaka majd elkövetkezik a dicső pillanat, amikor ő, Sam Small harcba száll valami izmos gonosztévővel és legyőzi.

Beleköpött jobb kezébe és megmarkolta a csövet. Lábujjhegyen előrement. Balkezével lenyúlt és megvakarta a csúnya kuvasz füle tövét. Az állat ostoba elégedettségét fejezte ki. Samnek jól jött volna még egy kéz, hogy kinyissa az ajtót. Végül úgy oldotta meg a kérdést, hogy a csövet a foga közé vette. Jobbkezével kipróbálta az ajtót. Zárva volt.

Eltűnődött ezen a problémán. Azután bölintott fejével. A bűnözők viselkedéséről nem volt egyéb tudomása, mint az, amit az alkalmi előadásokon szerzett, amelyeket Hurst rendőr tartott némileg kétségbeesve a falusiaknak. És az egyik ilyen előadásból most felmerült benne néhány szó, amelyről annak idején nem is gondolta volna, hogy megjegyzi:

- A legtöbb betörő egy hátsó ajtón hatol be, azután ékeket rak ez alá az ajtó alá és később egy másik útvonalon hatol ki, rendszerint a főbejáraton, úgy lép ki, mintha a hely állandó lakója volna.

- All right. Hát akkor gyerünk az elülső ajtóhoz - szólt Sam. - Azt biztosan nem ékelte le. Berontunk, rárohanunk és elcsípjük, mielőtt magához tér meglepetéséből. Ahum. Így kell ennek lenni.

Csendesen, lábujjhegyen a klubház főbejárata elé került.

Felment a lépcsőn, felhúzta vállát, nagy lélekzetet vett és nekifohászkozott. Ekkor érte az első meglepetés. Még a levegőben, félig látta, amint a kilincs megfordul, félig megpillantott egy férfit, amint kinyitja az ajtót. Azután mintha ágyúból lőtték volna ki, elrepült az ajtótól, át a légen, és egy rakásban hullott alá a padlóra. Bádogkalapja csörömpölve gurult el a sötétben. Felült, foga annyira fájt, hogy valami érces ízt érzett a szájában. De ez nem térítette el szándékától.

- Szóval csakugyan betörő jár itt - gondolta. - Éppen most akart kihatolni az elülső ajtón. Biztosan meghallott téged a hátsó ajtónál. Nosza, utána.

Még mindíg hallotta, mint valami mult dolog emlékét, hogy lábak csoszogtak végig a hallon.

- Na gyerünk, Sam fiam, gyerünk - szólt.

Felkelt és végigment a hallon, üldözve vagy üldözni vélve a betörőt. Szerencsétlenségére véletlenül rálépett saját bádogkalapjára és így újabb kényszerleszállást végzett.

- Micsoda undok, síkos dolog egy ilyen bádogkalap - szólt.

Felült és megtapogatta álla hegyén a nagy, fájó területet. Érezte, hogy akkorára dagad, mint egy léghajó, már az alatt a rövid idő alatt is, amely kényszerleszállása óta eltelt.

- Úgy látszik, Sam fiam, nem ez a módja az eljárásnak. Túlságosan heves vagy.

Utánanyúlt kalapjának, de az megint eltűnt. Felkelt.

- Na, járj óvatosabban és ne lépj rá megint. Annyi biztos, hogy meglepetésről most már szó sem lehet. Így tehát taktikához kell folyamodnod. Ez az. Taktika. Ő lent van valahol a hallban és rabló-pandurt játszik veled. Fogd meg. De okosabb lesz, ha halkán jársz.

Leült és kifűzte cipőjét. Szép rendesen egymás mellé rakta a padlóra. Azután harisnyás lábbal halkán végiglopódzott a folyosón. Félúton megállt. Jobbkéz felől, ezt tapogatódzva meg tudta állapítani, zárva volt az iroda ajtaja. De balkéz felől tágra nyitva.

Ez az. Ezért nem hallott ajtócsapódást, amikor a lábak elcsoszogtak. Az ember itt rejtőzik az irodában!

Ebben a pillanatban érezte először a félelem igen emberi érzését. Ott bent van egy ember, egy gonosztevő, aki még meg is ölheti, ha sarokba szorítják. És itt áll ő, az öregedő Sam Small, akiben még élete derekának elevensége és ereje sem maradt meg, hogy felvegye vele a küzdelmet.

- Ó, ó, ó, bárcsak otthagytam volna ezt a mesterséget, mielőtt belekezdtem - nyögte magában.

De mialatt még ez szaladt keresztül a fején és a pániktól verejték tört ki a homlokán, agya máris szavakat kezdett felmondani, szavakat, amelyeket szinte újra hallott, a zsaru kemény, fiatalos hangján:

- Ne felejtsek el, a brit rendőrnek, ha már semmije sem maradt, akkor is nála van a legfontosabb fegyver, a tekintélye. Ezért nem hordunk mi lőfegyvert. Mert a tekintély fegyvere, ha gyorsan, biztosan és bátran alkalmazzuk, legyőzi a túlerőt is és gyakran megfélemlíti a legveszedelmesebb fajtájú gonosztevőket is.

Sam megemberelte magát.

- Nahát remélem, ez igaz is, fiam - mondta magában. - Mert csuda nagy lecsúszás lesz, ha becsaptak. No de rajta.

És reszketve és minden ízében félelemmel telve megmarkolta ólomcsövét, odanyúlt az ajtóhoz, megtalálta a villanykapcsolót, felkattintotta és belépett a szobába.

- All right. Megvagy - mondta.

Azután meglepetve állt meg. Mert nem egy embert talált. Hanem kettőt. Az egyik nyugodtan ült egy íróasztal mögött. A másik felhúzott vállal állt a sarokban, az ajtó felé meredve.

- Ó jaj, Istenem! - nyögött lelkileg Sam. - Ketten vannak.

De még egy lépést tett előre, szétterpesztette lábát, mintha eltorlaszolná a kijáratot, hüvelykujját övébe akasztotta és lesajnáló mosollyal nézett rájuk:

- Nos, - mondta komoran - jöttök szépen, vagy menjek értetek? És ne felejtsetek el: akármit mondtok, az terhelő bizonyíték lehet ellenetek.

Beszédének ez utóbbi részét detektívregényekben olvasta és úgy gondolta, nagyon rendőrien hangzik.

Azután, amint ott állt és az emberek meg sem mozdultak, izzadni kezdett és elfeledkezett a tekintély fegyveréről. Mert elképzelte, milyennek látják őt azok ketten: egy kicsi, hízásnak indult ember, túl már élete derekán, ott áll harisnyás lábbal, kék öltönye össze gyűrve, összeperozva, sisakja eltűnt, álla vérzik és dagadt az eséstől.

Bárcsak tudná, mit is kell most tenni!

- Ó Istenem, - gondolta - Mullynak igaza volt. Nem kellett volna annyira törnöm magam ezért a kiegészítő rendőrségért. Vajjon kimehetnék most, úgy téve, mintha nem is láttam volna őket? Ők meg elszaladnak; kölcsönös fegyverszűnet, ez is megoldás.

De amíg ezen gondolkozott, a sarokban álló magasabb ember előrehajolt és egy-két lépést előrejött. Sam, tulajdon legnagyobb meglepetésére, kiterjesztette karját, hogy eltorlaszolja az ajtót, és megmarkolta az ólomcsövet.

- Hohó, innen nem megy el - vicsozogta.

Ebben a pillanatban az asztal mögött ülő ember visszaintette társát és szívélyes hangon így szólt:

- Jóestét****Jó estét** kívánok. Mivel szolgálhatunk?

- Nekem? - felelte Sam. - Well... én kiegészítő rendőr vagyok. Idenézzenek!

Csaknem méltatlankodva emelte fel karját, hogy az ember láthassa a rézlapot.

- Úgy, úgy - mondta az ember. Hangja nyugodt volt, és ahogy Sam mondta volna, csuda vagányos kiejtéssel beszélt.

- Na igen, igen, de mivel szolgálhatunk magának, barátom?

- Well, idenézzen, - szólt Sam - én azt hittem, hogy maguk betörők.

Az ember megbocsátóan mosolygott.

- Nos, rendőr, hát olyanok vagyunk, mint a betörők?

Sam szemügyre vette őket. Kétségkívül nem olyanok, mint a betörők. Mindketten drága tweedöltönyt hordanak. Tarka nyakkendő van rajtuk, az a fajta, amelyet a divatfiak ezrednyakkendőnek neveznek. A sarokban álló nagyobbik alakon szép Tattersal-mellény. Sam még életében nem látott náluk angol-úriember-jellegűbb alakokat. Az a bizonyos weekendre járó, falut kedvelő típus.

- Nem, sir - mondta tisztelettudóan. - Nem olyanok. De mit csinálnak itt?

Az ember elmosolyodott.

- Mi Mr. Black barátai vagyunk - szólt. - Ismeri Mr. Blacket, ugye? A klub alelnökét?

- Ó, hogyne - felelt Sam. - Persze.

Nem ismert ugyan semmiféle Mr. Blacket, de nem akart túlságosan tudatlannak látszani.

- Well, Mr. Black megengedte nekünk, hogy itt maradjunk. Valami kis dolgunk van. Át kell néznünk az eredménylistát, és így tovább.

Sam megvakarta a fejét.

- Ez rendben volna, sir - mondta. - De mégsem tudom, tulajdonképpen mit is csináljak. Attól félek, arra kell kérnem önöket, jöjjenek velem és magyarázzák el az ügyet azoknak a nyamvadt re... szóval a főparancsnokságnak.

- Hogyne, nagyon szívesen - mondta az ember.

Felkelt, megsodorva rövid testőrbajuszát. Sam látta, amint szemével gyorsan odaint társának. És erre újra elfogta a félelem.

Mert tegyük fel, hogy ez a két gentleman mégis rosszban sántikál, azután kint a sötétben nagyot ütnek szegény fejére és elszelelnek.

Vadul körülnézett, segítséget keresve. Akkor megpillantott a fal melletti asztalon egy csinos kis bőröndöt. Ott állt, nyitva. De nem bőrönd volt. Belül faburkolat és tárcsa volt rajta. Ezt szagolta ő, ennek volt olyan meleg, furcsa szaga! Egy rádió!

Hátralépett és megfogta az ólomcsövet.

- Állj! - mondta. - Egy rádió. Mit csinálnak maguk avval itt?

Az ember hátrafordult az íróasztalra és nevetett. Társához fordult:

- Na látod, Derek, öregem, - szólt - semmi sem kerülheti el a mi mindig éber önkéntes rendőreink tekintetét.

Samhez fordult.

- Gratulálok, barátom - mondta. - Ezek után legjobb lesz, ha megmondjuk az igazat. Szokott maga fogadni a futball-meccsekre?

- Ki nem? - szólt Sam tartózkodva.

- Akkor biztosan azt is tudja, hogy ott sok svindli történik; ügyes csirkefogók elhalásszák a dolgozó osztályok nehezen szerzett pénzét. Ó, egyszerre mindig csak keveset; de hinné-e, hogy csakugyan vannak emberek, akik roppant vagyonokat szedtek így össze?

- Well, - mondta Sam idegesen - gyakran gondoltam, hogy van valami gyanús a dologban.

- Ez gázság, én mondom magának. Namármost, én és a társam, Mr. Derek Forsythe, kidolgoztunk egy tervet. Elhelyezünk egy rádiót az ország valamennyi soccer⁵ pályáján. A játékról titkos értesítést küldünk egy központi főhadiszállásnak, még idejében, mielőtt postára adják a fogadásokat. Összetörjük a romlott pénzügyi érdekeltségek bandáját, amely kifosztja magukat.

Mármost Sam kicsi volt, kopott volt, jelentéktelen volt. Lassan is gondolkozott. Ha úgy tetszik, tudatlan, falusi kis angol volt. De megvolt benne az a tulajdonság, amely fajtáját meg szokta menteni: nagyon sok veleszületett józan ész. És tudta, hogy ez az ember hazudik.

Először is tudta, hogy a futball-fogadásokat postára adják, jóval mielőtt elkezdődik a meccs. Elhíhetik, Sam eleget törte a fejét, hogy valami jó rendszert találjon ki a futball-fogadások megnyerésére, rá kellett tehát tennie lelki mutatóját erre a tényre. Ebből is láthatta, hogy ez az ember hazudik.

---

⁵ Az a fajta futball, amelyet nálunk is ezen a néven ismernek; másik fajtája a rugby.

Másodszor pedig ez az ember úgy beszélt, mintha ez a pálya soccer-pálya volna. A világ többi részében azt gondolják, hogy Nagy-Britannia óriási zöld mező, ahol az emberek focit játszanak vagy nézik, hogy játszanak - de Sam kopár vidékén a gömbölyű labdára úgy tekintenek, mint olyasvalamire, amivel csak kislányok és délvidékiek játszanak. Az a futball, amelyet az országnak ebben a részében játszanak - játszanak és néznek és fogadnak és ezrek ordítanak hozzá - a Northern Union, a rugby, tojásdad labdával játsszák, s a játékos hóna alatt viszi a labdát, ledobja, ráfekszik, vagy továbbadja; nagyon szép tömegcsenkítés, mert ha egy ember kidől, nem lehet helyettest állítani, amiből egyszerűen az következik, hogy ha az egyik csapatnak sikerül a másikat lerúgni a lábáról, akkor az övé az egész mezőny és ott azt teheti, amit akar. Összetéveszteni ezt a pályát egy soccer-pályával annyit jelentett, hogy ez az ember idegen, aki vajmi kevésbé ismeri a yorkshirei viszonyokat.

Ezeket a dolgokat Sam eltette magának. De amikor az utolsó szavakat hallotta, világosság gyúlt agyában. Túlságosan sok nagyszájú vitatkozót hallott a kocsmában és a választási emelvényen és túlságosan buzgón olvasta újságját és túlságosan sokáig hallgatta a rádiót ahhoz, hogy ne fejlődjék ki benne bizonyos kritikai szellem ilyen beszédekre vonatkozóan. Mikor ezeket a szavakat hallotta, egyszerre tisztába jött mindennel.

Már értette. A rádió!

- Hiszen maguk német kémek! - mondta gyermeki döbbenettel.

Alighogy kimondta, máris fantasztikusnak találta. A két ember annyira... annyira angolnak látszott.

- Hát persze, hogy annak látszanak, te tökkelütött - állapította meg magában. - Hát mit képzelsz, majd német virslivel a kezükben és daxlival a hónuk alatt szaladgálnak?

Az asztalnál álló ember elmosolyodott.

- Igazán? - kérdezte.

- Bizony - felelte Sam.

- És ha német kémek volnánk, mit tenne, rendőr?

- Hát... hát letartóztatnám magukat - szólt Sam.

Az ember megsímogatta állát. Azután gyorsan és keményen így szólt:

- És ha ötezer fontot ajánlanék magának? Akkor is?

- Ötezer fontot? - lihegte Sam. - Akkor is le kell tartóztatnom magukat.

Az ember kiegyenesedve állt. Felemelt kezével jelt adott a másiknak. Sam odanézett. A másik egy érctárgyat tartott a kezében. Szent Isten! pisztoly! Rémülten hátrahőkölt. Csak azt a kis kék acélkört látta és közepében a lyukat.

Érezte, hogy egész testét ellepi az izzadság.

- Hé, hé, - mondta - ne fordítsa rám azt a nyavalyás dolgot!

- Ahá, úgylátszik, meggondolja magát - szólt az asztalnál álló ember, mosolyogva.

Sam a pisztolyról az íróasztalnál álló emberre nézett, azután vissza a pisztolyra. Torka égett.

- Nem, - mondta szilárdan - le kell tartóztatnom magukat! Nem értik? Le kell tartóztatnom magukat!

Tehetetlen mozdulattal a kézbilincs után nyúlt. Maga elé tartotta és egy lépést előre lépett.

- Na gyerünk - mondta. - Jöjjenek szépen, mert különben... mert különben én megyek oda és megfogom magukat!

A karcsú férfi türelmetlen hangot adott. Azután kezével a másiknak intett.

A pisztolyos ember bólintott és megindult. Sam hátraugrott az ajtóhoz és ott megállt kiterjesztett karral.

A pisztolyos ember most szólalt meg először.

- Ha megmozdul, lövök - mondta.

Lépésenként közeledett. Sam várt. Azután mind a hárman megmerevedtek és fagyott csendben hallgatódtak.

- Na látják - kiáltotta Sam, lelke mélyéből felbuzgó reménységgel. - A mieink körülvették a házat.

Ezt is a detektívregényekből tanulta.

- Csönd - mondta a pisztolyos.

Gyorsan oldalabökte Samet a pisztollyal, eltolva az ajtótól. Ott megállt, Samre ügyelve, de kifigyelve a sötét folyosóra is. Sam szíve vadul dobogott örömeiben, amint neszt hallott. De azután hirtelen megint elcsüggedt.

Mert a nesz, amit hallott, a csúf kuvasz csámpás lépése volt.

- Ó Istenem, Istenem - nyöszörgött lelkileg Sam. - Mintha nem volna anélkül is elég bajom.

Mialatt ezt gondolta, a félelmesen csúf kutyasörny már be is jött az ajtón. Nyálasan érzelmes nyöszörgéssel vetette rá magát a lógófülű eb a pisztolyos emberre. Az pedig ekkora lelkesedés súlya alatt hátraesett és közben elsütötte pisztolyát.

Mármost Sam fiatalkorában elég sok yorkshirei verekedésben vett részt, és amit most tett, az nem meggondolás eredménye volt. Inkább ösztön dolga. Rávetette magát az emberre és ólomcsövével ráhúzott az ujjára. Közben a saját ujjáról lejött a bőr. A kézbilincs egyik végét gyorsan rácsapta az ember csuklójára.

Azután eltolta magától a nagy, viháncoló kutyát, amely kamaszos gyönyörűséggel készült végignyalni mindkettejük arcát. Sam házilag készült blackjackjével fejbevágtá az embert. Kíváncsi volt, hová lett a pisztoly. Kíváncsi volt arra is, hová lett a másik? Felnézett. A másikat meglátta a sarokban. Ebben a pillanatban a kutya is meglátta. Óriási száját kéjes mosolyra nyitotta, örömeiben, hogy még több játszótársa lesz. Visszahúzódott, elülső lábát és fejét a padló közelébe sunyta le, kölyökkutyás mozdulattal készülve az ugrásra. Sam hallotta, amint a másik ember így kiált:

- Fogja meg a kutyáját! Fogja meg a kutyáját!

Ekkor villant át Sam fején az igazság. Ezek a kutyától félnek. Ez az. A földön fekvő ember a hasára fordult és kezét a nyakára kulcsolta. A másik egészen behúzódott a sarokba rémületében. Azt gondolták, hogy ez a nagy, csámpás kutya veszedelmes. De ha rájönnek, hogy csak játszani akar...

Sam előrehajolt és sikerült elkapnia a rettentő kuvaszt a farkánál. A kuvasz felháborodott üvöltést hallatott. Sam teljes erejéből belekapaszkodott a kutya sörényébe.

- Na kérem - mondta. - Jöjjön ide és nyujtsa ki a karját, mert már alig tudom visszatartani.

És meg kell adni, igazat is mondott. A kutya olyan erős volt, mint egy rinoceroszbika.

A karcsú ember előoldalgot, szemét a kutya nagy csöpögő pofájára meresztve. Sam lerántotta az ember öklét a padlóra és szorosan rácsapta a kézbilincs másik végét. Azután megkönnyebbülten fellélekzett.

- Na lám - szólt. - Mindjárt mondtam, hogy le kell tartóztatnom magukat. Most pedig gyerünk.

Ezután már az egyetlen nehézség csak abban állt, hogy a kézbilincset mindkét fogolynak a jobbkezére rakta rá, úgyhogy most mindketten más és más irányba fordultak.

- Well, hát ezen most már nem tudok segíteni - gondolta magában. - Az ember nem tud mindent tökéletesen csinálni, amikor először próbálja meg, pláne, ha még siettetik is. És azonkívül nincs is nálam a hozzávaló kulcs.

Úgy oldotta meg a kérdést, hogy a foglyokat szorosan egymás mögött indította útnak.

- Ez kitűnő találmány - gondolta büszkén. - Kétség kívül megakadályozza őket abban, hogy elszaladjanak. Úgy látszik, megjavítottam a rendőri eljárást.

Maga előtt terelve foglyait, akik nehézkesen lépkedtek, mintha kölöncöt vonszolnának, Sam elindult visszafelé, zordonan szorongatva ólomcsövét.

A Londonból jött úriember hátradőlt nagy bőrkarosszékeiben a füstös északi város rendőrfőparancsnokságán és fejét csóválta.

- Még mindig nem tudom elhinni, ezredes úr - mondta. - Hogy egy fegyvertelen kisegítő rendőr vigye véghez az első fontos kémletartóztatást! Egy ötven év körüli fegyvertelen ember... két fegyveres embert... izé... Természetesen nagyon örülök és igazán nem akarnám megbántani... de valahogy gyanúsan hangzik.

Hartingale ezredes, a west-ridingi rendőrfőparancsnok büszkén köhhentett.

- Nekem is úgy hangzott, - szólt - de Hurst rendőr, aki itt van...

A Londonból jött úriember ránézett Hurst rendőrré, aki vigyázban állt, mereven előre nézve. Az ezredes jelt adott.

- Miután gondoskodtam a foglyok zár alá helyezéséről, - jelentette - nyomozást indítottam Small segédrendőr elbeszélésére vonatkozólag, sir. Bár őbelőle jóformán semmit sem tudtam kicsalni, mégis egészen nyilvánvaló, hogy rettenetes küzdelmet kellett vívnia.

- Miből gondolja ezt?

- Hát, sir, a ruhája... a ruhája felette rendetlen és bemocskolt állapotban találtatott. Jobbkezének bütykéről csúnyán lejött a bőr. Állán daganat... Ööö... igen jelentékeny daganat. Acélsisakját megtaláltuk a klubházban, rajta olyan horpadás, amelyet csak valami szörnyű ütés okozhatott. A pisztolyt, amelyről beszélt, megtaláltuk a klubház irodájában, az íróasztal alatt. Magam is kételkedtem ennek a pisztolynak a létezésében, de hát csakugyan ott volt.

- De hogy az ördögbe... a maguk emberei fegyvertelenek... annak meg pisztolya volt. Valami hazugságnak kell itt lennie. Hogy tud egy fegyvertelen ember...

Az ezredes köhhentett.

- Well, a helyzet az... ööö... az emberek ragaszkodnak ahhoz, hogy... természetesen titokban... hogy magukkal hordjanak egy... ööö...

- Egy bunkót, sir - segített Hurst rendőr.

- Úgy van. Egy bunkót.

- Egy kicsodát? - kérdezte az úriember.

- Hát egy bunkót - felelte az ezredes. - Egy olyan izé... olyan kis ólomcsövet, kérem, és egy kis ragasztott gumiból való burkolatot, meg ezt meg azt. Szóval egy olyan bikacsököt.

- Ahá, bikacsököt! Értem - szólt a londoni úriember.

- Igen, sir. Természetesen ez teljesen törvénytelen és mi mindig óvjuk is őket...

- Persze, értem, értem - szólt a londoni úriember.

- Meg aztán... ööö... nagyon nehéz bakancsot hordanak, kérem. A rúgást egészen... egészen megengedhető támadó és védő fegyvernek tekintik, kérem. Nem úgy, mint Londonban...

A londoni úriember nevetett és fejét csóválta.

- Majd ha vége lesz a háborúnak, fel kell küldeni ide egy bizottságot Yorkshirebe, hogy jobban megismerjük magukat. Mindazonáltal mondanom sem kell, hogy... ööö... a kormány teljes elismerését fejezi ki a kitűnő munkáért, amelyet a kiegészítő véderő kiképzése ügyében kifejtett.

Az ezredes arca ragyogott a boldogságtól.

- Köszönöm - szólt. - A szóban forgó egység egyébként Hurst rendőr felügyelete alatt állt.

- Ja igen, Hurst rendőr alatt. Értem.

- Nagyon meg vagyok elégedve vele - mondta az ezredes.

A londoni úriember elégedettnek látszott. Az ezredes elégedettnek látszott. Hurst rendőr mereven maga elé nézett, de ő is elégedett volt. A szoba megtelt elégedettséggel.

- Well, - mondta a londoni úriember - vessünk egy pillantást erre a nyershús-evőre. Itt van?

- Igenis. Hurst rendőr levezette. Mindjárt csöngetek érte.

Azután Samet a Hatalmas színe elé bocsátották. Sam nem érzett semmi különösebb elégedettséget. Csak Hurst rendőrön pihent meg felvidulva a szeme. A „nyamvadt zsarú” legalább ismerős arc volt.

- Hé, öregem - köszöntötte vidáman és kissé megsértődött, hogy Hurst rendőr továbbra is mereven nézett maga elé. Sam várt. A szivar beszédet intézett hozzá, de olyan úri módon nyelte el a szavakat, hogy Sam nehezen értette meg. Csak annyit értett, hogy azt kérdi, vajjon ő-e az az ember, aki elfogta a kémeket?

- Ahum - felelte Sam egyenletes hanglejtéssel.

A szivar szomorúan megrázta fejét, aztán megkérdezte Samtól, vajjon tudja-e, hogy nagyon bátran viselkedett.

- Ahum - felelte Sam, lefelé eső hanglejtéssel.

És a szivar feltételezte, Sam tudja, hogy valami elismerés vár rá.

- Ahum? - szólt Sam, emelkedő hanglejtéssel.

** - Van esetleg Mr. Smallnak valami különös kívánsága?

Sam nem habozott.

- Ahum - mondta végérvényesen. - Tegyenek át engem a *Kiterjesztett Szárnyú Sas* előtti posztra.

Az úriember mosolyogva nézett az ezredesre. Az ezredes mosolyogva nézett Hurst rendőrré. A rendőr megrázta a fejét és nem mosolygott.

- Na jó - szólt Sam. - Lehet, hogy igaza van. Akkor helyezzenek át a főhadiszállásra. Most John Willie Braithwaite van ott, egész éjjel újságot olvas, nekem pedig szörnyen fáj a daganat a nagylábujjamon. Adják neki az én posztomat, én meg hadd ülhessek le a változatosság kedvéért.

Az íróasztal mögött ülő úriember bólintott és kezével intett. Az ezredes továbbadta a jelet Hurst rendőrnek. Hurst rendőr pedig így szólt:

- Azonnal átállítom a szolgálatot, sir.

- Nana, várjon csak - mondta Sam. - Ne sietessen. Kezdjük holnap éjszaka. Ma még valami dolgom van a posztomon.

Aznap éjszaka Sam Small, amint búcsúsétáját tette a hosszú őrségen, csomagot vitt a hóna alatt. Amikor a nagy kutya ugrándozva odajött hozzá a sötétben, kibontotta a csomagot és nagy májdarabokat vett ki belőle. Bedobta a kutya tátogó, lefetyelő szájába. Azután ránézett a kutyára és megcsóválta a fejét.

- Isten látja lelkemet, én szeretem a kutyákat - szólt. - Isten látja lelkemet, te megmentetted az életemet. Isten látja lelkemet, te hőst csináltál belőlem. De Isten látja lelkemet... én *mégsem* szeretlek.

És elment a sötétben.

Vége